

Uluslararası

Yıl 2 • Sayı 3 • 2021

maarif

Dergisi

EĞİTİME AİLE KATILIMI

**Eğitimde Aile Katılımı:
Engeller ve Çözüm
Önerileri**

Prof. Dr. Kemal Sayar:
**Aileler Çocuklarının
İlgilerini Keşfetmeli**

TBMM Başkanı Şentop:
**“Merak eden, hayal kuran
ve keşfeden çocuklar
yetiştirmeliyiz”**

**Oyunlaştırma Nedir
ve Eğitimde Nasıl
Kullanılabilir?**

Oyunlaştırılmış
Eğitim

184 ülkeden 72.000'i aşkın uluslararası şirket güven ve istikrar için **TÜRKİYE**'yi seçti

Son 18 yılda uluslararası yatırımcılar Türkiye'de **220 milyar doların** üzerinde doğrudan yatırım yapmıştır.

(TCMB, 2002-2020 Nisan)

Türkiye'de 200'ün üzerinde Ar-Ge merkezi uluslararası yatırımcılar tarafından işletilmekte ve teknoloji transferi sağlamaktadır.

(Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Mayıs 2020)

Türkiye'nin en büyük 5 ihracatçı şirketi arasında 3 uluslararası sermayeli şirket bulunmaktadır.

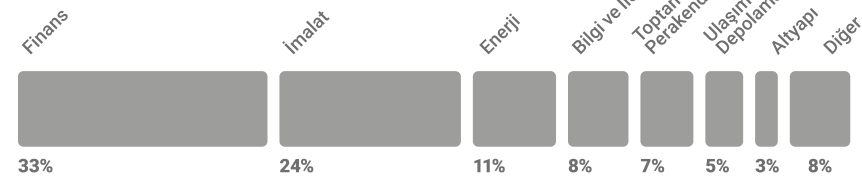
(Türkiye İhracatçılar Meclisi)

2001-2020 yılları arasında uluslararası şirketler, 4 binden fazla teşvik belgesi ile **320 Milyar TL yatırım** yaparak, 350 bin kişiye istihdam sağlamıştır.

(Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Mayıs 2020)

Birçok farklı sektöre yatırım yapan uluslararası yatırımcılar Türkiye'nin sektörel gelişimine ve çeşitliliğine katkı sağlamıştır.

Kaynak: TCMB

Türkiye'ye Gelen Uluslararası Doğrudan Yatırım Sermayenin Sektörel Dağılımı ve Kırılımı (%) (2002-2019)

T.C. Cumhurbaşkanlığı Yatırım Ofisi, Türkiye'nin sunduğu yatırım fırsatlarını küresel iş dünyasına tanıtmaya ve yatırımcılara Türkiye'ye yapacakları yatırımın her aşamasında destek verme görevini üstlenmiş tek resmi kuruluştur.

TÜRKİYE MAARİF VAKFI

Eğitime değer!

Türkiye Maarif Vakfı

E-posta: iletisim@turkiyemaarif.org | Tel.: +90 216 323 35 35

www.turkiyemaarif.org   tmaarifvakfi

Uluslararası Maarif Dergisi'nin üçüncü sayısında, "Eğitimde Aile Katılımı" ve "Oyunlaştırılmış Eğitim" konuları, akademisyen ve uzman yazarlar tarafından farklı yönleriyle değerlendiriliyor.

İÇİNDEKİLER

Yıl: 2, Sayı: 3, 2021

MAARİF EĞİTİM YAKLAŞIMI

Ahmet Türkben
"Felsefesi olmayan milletin mektebi sürecidir. Maarif; bilgi, hüner, teknik ve sanatın insanlığın hayırına kullanılmasını temin eden, insanı doğruya ve hakikate ulaştıran yolun adıdır."

Maarif, kendini bilme ve tanıma sürecidir. Maarif; bilgi, hüner, teknik ve sanatın insanlığın hayırına kullanılmasını temin eden, insanı doğruya ve hakikate ulaştıran yolun adıdır.

S. 72

Maarif Sözlüğü

Eyyup BOSTANCI

Uluslararası maarif Dergisi

İmtiyaz Sahibi
Türkiye Maarif Vakfı Adına
Prof. Dr. Birol Akgün
Genel Yayın Yönetmeni
Prof. Dr. Cihad Demirli

Danışma Kurulu
Zekeriya Akçam
Prof. Dr. Aşkın Asan
Prof. Dr. Ahmet Emre Bilgili
Selim Cerrah
Tuğba Işık Ercan
Prof. Dr. Ayşen Gürcan
Prof. Dr. Mahmut Özer
Prof. Dr. Semih Aktekin
Prof. Dr. M. Akif Kireççi
Prof. Dr. Zarife Seçer

Yayın Kurulu
Doç. Dr. Cahit Bağcı
Dr. Hasan Taşçı
Nedim Kaya
Mahmut Mustafa Özdi
Ahmet Türkben
Doç. Dr. Yusuf Alpaydın
Dr. Metin Çelik
Ali Çiçek
Sait Karahasan
Ahmet Yavuz

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü
Bekir Bilgili
bbilgili@turkiyemaarif.org

Muhabir
Menekşe Olgun
Röportajlar
Esra Sözen
Fotoğraf
Zekeriya Güneş
Tasarım
Ahmet Said Çelik

Yönetim Adresi
Altunizade Mah.
Ord. Prof. Dr. Fahrettin
Kerim Gökay Cad.
Erdem Sk. No: 5
Üsküdar - İstanbul
0 216 323 35 35

www.maarifdergisi.com
instagram.com/maarifdergisi
facebook.com/maarifdergisi
twitter@maarifdergisi

ISSN 2717-9222

Baskı ve Cilt
Kyocera Bilgitaş Turkey
Doküman Çözümleri A.Ş.
Prof. Fahrettin Kerim Gökay
Cad. No:45 Altunizade
Üsküdar / İstanbul
(216) 339 00 20
Sertifika No: 48612

Dergide yer verilen yazıların bütün sorumluluğu yazarlarına aittir. Yazıların yayın ve her türlü telif hakkı Uluslararası Maarif Dergisi'ne aittir. Makale gönderen yazarlar bu durumu baştan kabul etmiş sayılırlar. Dergide yayınlanan yazılardan kaynak gösterilmeden alıntı yapılamaz.

EĞİTİME AİLE KATILIMI

- 25 /** Eğitimde Aile Katılımı: Engeller ve Çözüm Önerileri
Prof. Dr. Kasım Yıldırım,
Dr. Fatih Çetin Çetinkaya
- 29 /** Ailede Okuma Eğitimi
Prof. Dr. Ali Fuat Arıcı
- 35 /** Almanya'nın Eğitim Sistemi ve Türk Ailelerin Eğitimde Katılımda Yaşadıkları Sorunlar
Ece Sarsaltık Aydın
- 40 /** Ebeveynlerin Eğitimde Katılımının Önündeki Engeller
Garry Hornby ve Ian Blackwell

DOSYA

EĞİTİME AİLE KATILIMI

OYUNLAŞTIRILMIŞ EĞİTİM

- 46 /** Oyunlaştırma Nedir ve Eğitimde Nasıl Kullanılabilir?
Doç. Dr. Özcan Erkan Akgün
- 51 /** Çocuk Oyunlarının Fiziksel ve Psikomotor Gelişime Katkısı
Dr. Saime Çağlak Sarı
- 55 /** Evde Oyunlaştırma
Doç. Dr. Yavuz Samur
- 60 /** Dijital Çağda Oyunlaştırılmış Eğitim
Betül Yavuz
- 63 /** Eylem Olarak Oyun, Ürün Olarak Oyuncak
Sena Ahsen Amirshoev

DEĞERLENDİRME

TBMM Başkanı
Prof. Dr. Mustafa Şentop:

"Merak eden, hayal kuran ve keşfeden çocuklar yetiştirmeliyiz"

Batı'nın yıllarca uluslararası rekabetin bir aracı hâline getirdiği, dilini ve kültürünü dayattığı eğitim, Türkiye'nin yeni vizyonuyla aşına rücu ediyor; insanı esas alıyor.

S. 16

SUNUŞ

- 04 /** EĞİTİMDE DEĞİŞEN ROLLER VE AİLE KATILIMI
Prof. Dr. Birol Akgün

EĞİTİM GÜNDEMİ

- 05 /** Fore: Okulları Kapatmak 'Son Çare' Olmalıdır
- 06 /** 50 bin Öğrenciye Staj İmkânı
- 07 /** 168 Milyondan Fazla Çocuk Yüz Yüze Eğitimden Mahrum
- 08 /** Mesleki Eğitime 23 Milyon Lira Proje Desteği

- 08 /** Z Kuşağı Hangi Mesleklere Yöneliyor?

EĞİTİM DÜNYASINDAN

- 10 /** Babalar ve Oyun
- 11 /** Okulda Çok Kültürlü Arkadaşlıklar İyi İnsan Olmayı Teşvik Ediyor
- 12 /** Ters Yüz Öğrenme
- 13 /** Dijital Oyun Bağımlılığı 'Hasta' Ediyor

KİTAP

- 14 /** Dünyanın Gündemi: Eğitim

İNOGRAFIK

- 19 /** Çocuklarınızı Nasıl Motive Edebilirsiniz?

RÖPORTAJ

Kemal Sayar, Sezin Benli

Aileler Çocuklarının İlgilerini Keşfetmeli

Bazen ebeveynler olarak çocuğumuzun doğuştan gelen keşif duygusunu bilinçsiz bir şekilde engelleyebiliyoruz. Ebeveynlerin sıklıkla çocuklarından gelişim düzeylerinin çok üstünde beklentileri olduklarını görüyoruz. Bu da çocukların kaygılarını arttırıyor ve özgüvenlerine zarar veriyor. S. 20

ÜLKELER VE KÜLTÜRLER

Gizli Hazine Ülkeleri, Arnavutluk

Türkiye ile güçlü tarihi ve kültürel bağları olan Avrupa'nın ortasında dost bir ülke. Arnavutluk, bizden diyebileceğiniz, sıcacık insanları ve bozulmamış doğasıyla doyumsuz güzelliklere ev sahipliği yapıyor. S. 66

- 70 /** Maarif Okulları Ortak Kültürümüzü Geleceğe Taşıyor

EĞİTİM TEORİLERİ

- 78 /** Erken Çocukluk Eğitiminde Montessori Yaklaşımı
Şule Toyran

ÖZEL EĞİTİM

- 80 /** Özel Eğitimde İşbirlikçi Aile Katılımı Kültürü Oluşturma
Ahmet Yalçın Hoccoğlu

EĞİTİM TARİHİ

- 83 /** Hikmetin Türkçesi: Yesevi Gelenek ve Tasavvuf Eğitimi
Firdevs Kapusozğlu

RÖPORTAJ

Gençlik ve Spor Bakanı
Mehmet Muharrem Kasapoğlu:

"İmkân, Potansiyel ve Disiplin..."

Bu Üçünün Olduğu Yerde Başarı Kaçınılmazdır."

Biz, gençlerimizin farkındayız. Gençlik umut demektir. Türkiye'nin gücü artıkça beyin göçü tersine dönüyor. Artık dünyanın en iyi mühendisleri, en iyi hekimleri, en iyi öğretmenleri, en iyi sporcuları, bilim adamları burada... S. 86

PORTRE

- 99 /** İnsanı Anlamaya Adanan Bir Ömür
İbrahim Baran

ANALİZ

- 101 /** Türkiye'de Özel Öğretim
Dr. Muammer Yıldız

MAARİF SÖYLEŞİLERİ

Prof. Dr. Sadettin Ökten

"Medeniyet Tasavvurumuzun Eğitim Geleneğinde İrfan ve Hikmet Esastır"

İrfan sahibi olmak, ilim sahibi olmaktan önce gelir. İrfan dediğimiz olgu direkt gönle hitap eder. İlim ise akla hitap eder. Eğer siz bir nesli eğitmek istiyorsanız o insana önce gönül ile hitap etmek mecburiyetindedir. S. 92

KÜLTÜR SANAT

- 105 /** Dijital Platformlardaki Gençlik Dizilerine Eleştirel Bir Bakış
Menekşe Olgun

KÜLTÜR SANAT

- 110 /** Geleneksel Türk Tiyatrosu
Ali Poyraz

PROF. DR. BİROL AKGÜN
TÜRKİYE MAARİF VAKFI
MÜTEVELLİ HEYETİ BAŞKANI

EĞİTİMDE DEĞİŞEN ROLLER VE AİLE KATILIMI

Uluslararası Maarif Dergisinin ilk hazırlık sürecinde, dergimizin yayın politikasının ne olacağı danışma ve yayın kurulu üyelerimizle tartıştığımız bir konuydu. Neticede dergimizin akademik çevreler yanında; velilerin, öğretmenlerin, eğitim konularıyla ilgili herkesin okuyup istifade edebileceği nitelikte bir yayın çizgisi takip etmesi gerektiğine karar verildi. Değerli okurlarımızdan gelen olumlu dönüşler, bugün bu kararın ne kadar isabetli olduğunu gösteriyor. Çünkü, eğitim tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de gündemin ilk sıralarında yer alıyor ve başta veliler olmak üzere toplumun geniş bir kesimi eğitim dünyasındaki gelişmeleri yakından takip ediyor. Bu nedenle yarı popüler, her kesimden insanın eğitim konularını takip edebileceği bir derginin önemi bugün daha iyi anlaşılabilir.

Yaklaşık bir buçuk yıldır mücadele ettiğimiz salgın, eğitim faaliyetlerini ağırlıklı olarak evlere hapsetti. Bu durum, aileleri de eğitim sürecinde daha aktif katılımcılar haline getirdi. Dolayısıyla daha önce hiç olmadığı biçimde veliler eğitim dünyasında yaşanan gelişmeler hakkında fikir sahibi olmak ihtiyacı içerisinde. Dergimizin bu sayısında "Eğitime Aile Katılımı" konusunu kapaga taşıyarak konunun önemine dikkat çekmek istedik.

Aile kuşkusuz eğitim sürecinin çok önemli bir parçasıdır. Ailelerin çocuklarına yaklaşımı, okulla ilişkileri, içerisinde buldukları sosyo-ekonomik şartlar ve kültürel çevre, çocuğun gelişiminde

ve akademik başarısında birinci derecede önemli değişkenlerdir. Salgın sürecinde eğitimde ailenin rolü çok daha büyük önem kazanmış, eğitim kurumlarının hatta öğretmenlerin önüne geçmiştir. Bu şartlarda ülkemizden ve dünyadan çok sayıda akademisyenin konuya dair değerlendirmelerinin, hem velilerimiz hem de öğretmen ve öğrencilerimiz açısından yararlı olacağını düşünüyorum. Bu konuyla bağlantılı olduğunu düşündüğümüz "eğitimde oyunlaştırma" konusunu tamamlayıcı bir yan tema olarak yine bu sayımızda kapsamlı bir şekilde ele alıyoruz.

Dergimizin 3. Sayısında TBMM Başkanı Sayın Prof. Dr. Mustafa Şentop'un uluslararası eğitim bağlamında Türkiye Maarif Vakfı'nın durduğu yeri tespit eden bir değerlendirmesine yer veriyoruz. Sayın başkanın değerlendirmeleri uluslararası eğitim anlayışımızı yansıtan, faaliyetlerimize ışık tutan çok değerli görüşler ihtiva ediyor. Türkiye'nin uluslararası eğitime yaklaşımını anlamak bakımından önemli olduğunu düşünüyorum.

T.C. Gençlik ve Spor Bakanı Sayın Mehmet Muharrem Kasapoğlu ile gerçekleştirilen röportaj ise gençlere yönelik yatırımlar ve gelecek perspektifi konusunda önemli açıklamalar içeriyor.

Bu sayıda da dopdolu bir içerikle okurlarımızla buluşmanın heyecanı içerisindeyiz. Dergimize yazı gönderen, fikirleriyle katkı sunan; yayına hazırlanmasında emeği geçen herkese teşekkür ediyorum.

210.000

Türkiye'de öğrenim gören uluslararası üniversite öğrencisi sayısı (2020)

UNICEF Başkanı Henrietta Fore: Okulları Kapatmak 'Son Çare' Olmalıdır

Okulları kapatmanın maliyetine dikkat çeken Fore, "Dünya genelinde öğrencilerin yüzde 90'ı geçen yıl okulların kapatılmasından etkilendi ve bu çocukların üçte birinden fazlasının uzaktan eğitime erişimi yok" dedi.

Bu dönemde, okula gitmeyen çocukların sayısının 24 milyon arttığını belirten Fore,

bunun yıllardır ulaşılmaya çalışılan hedeflerden bir sapmaya neden olduğunu söyledi.

Açıklamasının devamında Fore, "Çocukların okuma,

yazma ve temel matematik becerileri azaldı ve 21. yüzyıl'a hazırlanmak için ihtiyaç duydukları kazanımlar bundan olumsuz etkilendi" dedi.

Fore'a göre okulların kapalı olması pek çok riski beraberinde getiriyor. Okul yemekleri olmadan çocuklar sağlıklı beslenemiyor, akran ilişkileri kuramadıklarından sosyal gelişimleri geriliyor, fiziksel aktivite eksikliğine bağlı pek çok sorun baş gösteriyor. Okulun sağladığı güvenlik ağı olmadığından çocuklar, istismara, çocuk evliliğine ve çocuk işçiliğine karşı daha savunmasız hale gelebiliyorlar. Bütün bu nedenlerden dolayı Fore, okulların kapatılmasının son çare olması gerektiğini savunuyor.

Kaynak: UNESCO

Türkiye, Yükseköğretimde En Çok Uluslararası Öğrenciye Sahip 10 Ülkeden Biri

Yükseköğretim Kurulu (YÖK) Başkanvekili Prof. Dr. Rahmi Er, 6. Avrasya Uluslararası Yükseköğretim Zirvesi'nde (EURIE-Online Summit 2021) konuştu. Prof. Dr. Er, sistemlerinde 129'u devlet, 74'ü vakıf olmak üzere 203 üniversite ve 4 vakıf meslek yüksek okulu, toplamda 207 yükseköğretim kurumu, 180 bine yaklaşan akademik kadrosu ve 8 milyon öğrencisiyle devasa bir yapı olan Türk yükseköğretim sisteminin, küresel ölçekteki bir cazibe merkezi olma vasfını her geçen gün daha da

güçlendirdiğinin altını çizdi.

Bu öğrencilerin 210 binden fazlasını 180'i aşkın ülkeden gelen uluslararası öğrencilerin oluşturduğunu aktaran Er, "Avrupa yükseköğretim sisteminin bir parçası olan Türk yükseköğretim sistemi son yıllarda büyük bir gelişme göstererek Avrupa ülkeleri arasında birçok alanda öne çıkmayı başarmıştır.

2020 yılı Bologna Süreci Uygulama Raporu'na göre, yükseköğretime kayıtlı öğrenci sayısı bakımından Türkiye, Avrupa yükseköğretim alanında birinci sırada yer almaktadır. Pek çok parametrede Bologna karnesi en başarılı ülkeler arasındadır ve 5 alanda 5 üzerinden tam not alan az sayıda ülkeden birisidir." ifadelerini kullandı.

Türkiye'nin UNESCO verilerine göre, dünyada yükseköğretim alanında en çok uluslararası öğrenciye sahip 10 ülkeden, Avrupa ülkeleri arasında da en çok uluslararası öğrenciye sahip 5 ülkeden biri olduğunu aktaran Er, bu sonucun Türk yükseköğretiminin kalitesine duyulan güvenin bir yansıması olduğunu dile getirdi.

Erasmus 17 Yılda 700.000 Türk Öğrenciyi Destekledi

Türkiye Ulusal Ajansı'nın başkanı İlker Astarıcı, Erasmus kapsamında 17 yılda 36.000'den fazla projenin uygulandığını ve programlara 1,4 milyar Euro tahsis edildiğini söyledi. 20.000'i yüksek öğretim öğrencisi olmak üzere yılda 60.000 katılımcıya hibe verildiğini kaydeden Astarıcı, 2021-2027 yılları arasında yeni döneme girdiklerini ve yeni programların uygulanacağını söyledi.

Türk Ulusal Ajansı'nın web sitesine göre, geçen yıl Aralık ayında, Avrupa Parlamentosu

ve Avrupa Konseyi yeni dönem (2021-2027) Erasmus program bütçesini onayladı. Astarıcı, AB ülkelerindeki programlardan yararlanan Türk vatandaşlarının da blok ile Türkiye arasındaki diyalogun oluşumuna katkı sağladığını söyledi.

Erasmus, 1987 yılında bir Avrupa Birliği öğrenci değişim programı olarak kuruldu ve daha sonra Avrupa'da eğitim, öğretim, gençlik ve sporu destekleyen bir program olan Erasmus'a dönüştü. Türkiye, programın 2003 yılından beri üyesidir.

EBA, 20 milyar kez ziyaret edildi

2020 - 2021 eğitim öğretim yılında 21 Eylül 2020 - 2 Nisan 2021 tarihleri arasında EBA TV ilkökul, EBA TV Ortaokul ve EBA TV Lise kanallarından toplam 8 bin 365 saat yayın yapıldı. Yayınlar Ankara ve İstanbul'da bulunan 13 ayrı stüdyoda çekildi. 23 Mart 2020 - 2 Nisan 2021

tarihleri arasında yapılan toplam yayın saati ise 14 bin 560 oldu. Uzaktan eğitim süresi boyunca toplam 10 bin 173 ders videosu ve bin 19 ders dışı etkinlik videosu hazırlandı. Ders videolarının 5 bin 847'si, ders dışı etkinlik videolarının 798'i ise 2020 - 2021 eğitim öğretim yılı için hazırlandı.

Okullarda Su Sıkıntısı

Dünya Sağlık Örgütü raporuna göre, **462 milyon** öğrenci su ya da musluğun olmadığı okullara gitmek zorunda kalıyor. **698 milyon** çocuğun okullarında ise temel temizlik hizmeti bulunmuyor.

50 bin Öğrenciye Staj İmkânı

Kamu kurumları ve özel sektörden gönüllü işverenlerin "Senin için Seferbiriz" teması altında birleştiği, üniversite öğrencilerine yönelik "Staj Seferbirliği" başlatıldı. 2021 Yılı Cumhurbaşkanlığı Yıllık Programı "İstihdam ve Çalışma Hayatı" başlığı altında yer alan ve Cumhurbaşkanlığı İnsan Kaynakları Ofisi Başkanlığının sorumlu olduğu "Staj Seferbirliği"nin uygulama birliği sağlanarak yaygınlaştırılması kapsamında, Türkiye'nin büyümesi, güçlenmesi, bölgesel ve küresel liderliği yolunda kilit rol oynayan gençlerin kariyer olanaklarına erişiminde şeffaf, izlenebilir ve yenilikçi yöntemler kullanılarak fırsat eşitliğinin desteklenmesi hedefleniyor.

Genç yetenekler kamuya çekilecek

OECD'nin "Gençler, Güven ve Nesiller arası Adalet İçin Yönetişim: Tüm Nesillere Uygun Mu?" başlıklı 2020 raporunda, gençlerin kamu kurumlarına olan güvenini artırma, aralarındaki ilişkiyi güçlendirme ve genç yetenekleri kamuya çekme alanında örnek uygulama olarak gösterilen "Staj Seferbirliği" programıyla üniversite öğrencilerine mezun olmadan önce iş deneyimi kazanma fırsatı sağlanmış olacak. Bu fırsat, kamu kurumları, özel sektör kuruluşları, yeni girişimler ve KOBİ'lerce desteklenecek. Bu sayede gençlere, özel sektörün yanı sıra kamu kurum, kuruluşlarını da yakından tanıma imkanı sunulacak ve ekonominin bel kemiği KOBİ ve yeni girişimlerin genç yeteneklere ulaşmasının önü açılacak.

Salgın Eşitsizliği Derinleştiriyor

OECD, dijital çağda eğitimde sağlıklı ve mutlu çocuklar başlığıyla yeni bir rapor yayınladı. Raporun okulların kapanmasıyla çocukların beslenme kaybına ilişkin bölümleri önemli veriler içeriyor. COVID-19 salgını küresel eşitsizlik konusunu yeniden düşünmemize neden olsa da ülkeler uzun süredir öğrencileri güçlendirmek ve onların sağlıklarını ve refahlarını desteklemek için çaba harcıyorlardı. Salgın bu alandaki eşitsizliği iyice gün yüzüne çıkardı. Rapora göre daha yoksul hanelerde yaşayan çocukların, her gün meyve, sebze veya protein almak gibi sağlıklı

beslenme alışkanlıklarına sahip olma olasılıkları, daha avantajlı yaşlılarına göre bir hayli düşük. Yoksul hanelerde yaşayan çocukların kahvaltı yapma alışkanlıkları da diğerlerine göre daha gerilerde. Bu konuda bazı gelişmeler olmakla birlikte, çocukların %48'i (Avrupa ve Kuzey Amerika'daki 45 ülkeyi kapsayan HSBC araştırmasına göre) yeterli düzeyde günlük meyve veya sebze tüketmiyor.

Bazı ülkelerde, okulların kapatılması, düzenli okul yemeklerine erişimi de kesintiye uğrattı. Yoksul hanelerde kilitlenmeler nedeniyle pek çok sosyal hizmet artık verilemediğinden özellikle en savunmasız aileler ile düzenli temas halinde olmak okul yönetimi ve öğretmenlerin üzerinde durması gereken bir konu olarak raporda belirtildi.

Kaynak: <https://oecdeditoday.com/educating-healthy-happy-children-digital-age/>

168 Milyondan Fazla Çocuk Yüz Yüze Eğitimden Mahrum

Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu (UNICEF), COVID-19 salgını nedeniyle 168 milyondan fazla çocuğun yüz yüze eğitim alamadığını bildirdi. UNICEF'in COVID-19 salgınının çocukları ve eğitimlerini nasıl etkilediğiyle ilgili yayımladığı rapora göre, her yedi çocuktan biri, yani 214 milyon çocuk, yüz yüze eğitim imkânının dörtte üçünden fazlasını salgın yüzünden kaçırdı. 168 milyondan fazla çocuk ise okullarının yaklaşık bir yıl kapalı kalması nedeniyle yüz yüze eğitim alamadı. 14 ülkede okullar Mart 2020'den Şubat 2021'e kadar çoğunlukla kapalı kalırken, üçte ikisi Latin Amerika ve Karayipler'de olan bu ülkelerde 98 milyon okul çağı çocuk etkilendi. Okulların en uzun süre kapalı kaldığı ülkelerin başında Panama yer alırken bu ülkeyi El Salvador, Bangladeş ve Bolivya takip etti. UNICEF Direktörü Henrietta Fore, "Yüz yüze eğitime erişimi olmayan çocuklar her geçen gün daha da geride kalıyor, en ağır bedeli de en dışlanmış olanlar ödüyor" dedi.

UNICEF'TEN BOŞ OKUL, BOŞ SIRA SERGİSİ

UNICEF, salgın boyunca eğitimden mahrum kalan çocuklara dikkati çekmek için Birleşmiş Milletler Genel Merkezinin bahçesine 168 milyon çocuğu temsilen 168 boş sıra ve okul çantası yerleştirdi.

Kaynak: <https://www.unicef.org/turkey/en/press-releases/covid-19-schools-more-168-million-children-globally-have-been-completely-closed>

Yüz Yüze Eğitim Öncesi Öğrencilere 'Düzenli Uyku' Uyarısı

Tüm Uyku Tıbbi ve Araştırmaları Derneği (TUTDER) Genel Başkanı Doç. Dr. Vural Fidan, ilk ve orta dereceli okulların bazı sınıflarında başlayan yüz yüze eğitim sürecinde çocukların uyku düzeninin sağlanması gerektiğini söyledi.

Eskişehir Şehir Hastanesi Kulak Burun Boğaz Kliniği Uzmanı Fidan, COVID-19 salgını nedeniyle öğrencilerin uzaktan eğitim gördüğüne değinerek 1 Mart'ta ilkökul 1, 2, 3, 4'üncü sınıflar ile 8 ve 12'nci sınıf öğrencilerinin yüz yüze eğitime başladığını hatırlattı. Evde eğitim gören çocukların uyku düzenlerinin bozulduğunu belirten Fidan, şöyle konuştu:

"Okulların yeniden açılmasıyla çocukların erken uyanması söz konusu olacak. Çocuklar en geç saat 21.00 gibi yatmalı. Uzaktan eğitim sürecinde geç yatıp geç kalkan çocuklarda bu zaman hemen öne çekilemiyor. Uyku saati her gün yarım saatlik sürelerle öne çekilmeli. Ebeveynler uykuya geçiş için çocuklarına uyku ortamını sağlamalı. Uzaktan eğitimle birlikte ebeveynlerin birçoğu istemese de tablet ve cep telefonuna çocukların uzun süre maruz kalmasını izin verdi. Dijital cihazlar yatmadan en az iki saat önce kullanılmamalı. Uyku hem vücudun hem de zihnin dinlendiği bir süreç. Sağlıklı bir uyku olmadığında çocuğun zihni de dinlenmiyor."

Mesleki Eğitime 23 Milyon Lira Proje Desteği

Milli Eğitim Bakan Yardımcısı Mahmut Özer, Ar-Ge merkezlerinin mesleki eğitimde fikri mülkiyet kültürünün yaygınlaşması için attıkları çok önemli bir adım olduğunu söyledi. Bu merkezlerde patent, faydalı model, tasarım ve marka üretim ve tesciline odaklandıklarını anlatan Özer, şöyle konuştu:

“Başlangıç desteği olarak, geçen yıl 10 milyon lira destek sağladığımız merkezler tarafından geliştirilen projeleri yılda iki kez değerlendireceğiz. Bu kapsamda Ar-Ge merkezlerimizin 2021 yılının birinci

dönem projeleri arkadaşlarımız tarafından değerlendirildi ve 41 proje desteklenmek üzere kabul edildi. Bu kapsamda desteklenen projeler için ilgili Ar-Ge merkezlerimize 13 milyon 170 bin liralık destek sağlandı. Böylece 42 Ar-Ge merkezimize şu ana kadar 23 milyon 170 bin lira destek sağlamış olduk.”

Tescilde Yeni Hedef 250 Patent, Faydalı Model, Tasarım ve Marka Tescilli

Özer sözlerinin devamında; “Fikri mülkiyet konusu

eğitimle ekonominin birbirini desteklediği en önemli ara yüz. Tüm Ar-Ge merkezlerimiz fikri mülkiyete odaklandı. 2019-2020 eğitim-öğretim yılında mesleki eğitimde ana temayı fikri mülkiyet olarak belirlemiş ve bu kapsamda 100 tescil hedefi koymuştuk. Özellikle COVID-19 salgını kapsamında mesleki eğitimde tasarım ve üretim kapasitesinin artması bu hedefe kısa sürede ulaşmamızı sağladı.

Tehlike 8 Yaşında Başlıyor

Türkiye İstatistik Kurumu'nun (TÜİK) 2013 yılında 6-15 yaş grubu çocuklar üzerinde yaptığı bir araştırmaya göre, çocukların bilgisayar kullanımına ortalama 8 yaşında başladığı ve yüzde 79,5'inin internete oyun oynamak için girdiği ortaya çıktı. Bu istatistiklerin büyük bir tehlike olduğunun altını çizen Sağlık Bilimleri Üniversitesi Gülhane Tıp Fakültesi Öğretim Üyesi Doç. Dr. Ümit Aydoğan, oyunların çocukların sağlıklı birer insan olmalarını engellediğini söyledi. Aydoğan'a göre bu oyunlar ile birlikte sosyal problemler, içe kapanma, yalnızlık ve kişilik bozuklukları, çocuklar için bir tehdit haline geliyor.

Yapay Zeka Politikaları Derneği (AIPA) Başkanı Zafer Küçükşabanoğlu, Z kuşağının teknolojik altyapısı kuvvetli mesleklere yöneldiğini belirtti. Küçükşabanoğlu, “Yapay zeka, gençlerin geleceğini ve meslek tercihlerini şekillendirmede ciddi bir rol oynuyor” dedi. Yapay zekanın meslekler üzerinde ciddi bir değişim etkisi yaratacağını vurgulayan Küçükşabanoğlu, Z kuşağının bu değişimin farkında olduğunu ve meslek seçimlerini bu dönüşüm doğrultusunda yapmak istediğini söyledi.

Yapay Zeka Mühendisliği, En Kazançlı Meslekler Arasında

Küçükşabanoğlu, yapay zekanın sadece iş yapış biçimlerini değil, gelecekte meslekleri de büyük ölçüde dönüştüreceğini

Z Kuşağı Hangi Mesleklere Yöneliyor?

belirterek, şöyle konuştu: “Yapay zeka, bot izleme uzmanları, veri bilimcileri, otomasyon gibi yeni meslekler yaratacak ve insanlar tüm sistemlerin nihai denetimcisi olarak kalacak. Veri bilimcilerine yüzde 40 daha fazla para

verileceği öngörülüyor. Yapay zeka mühendisliği, en kazançlı meslekler arasında anılıyor. Bir araştırmada, şirket yöneticilerinin yüzde 80'i yapay zekanın çalışanlarını daha verimli hale getireceğini belirtiyor. Yapay zekanın

2030 yılı itibarıyla küresel ekonomilere yaklaşık 16 trilyon dolar katkı yapması ve milyonlarca yeni iş oluşturmaya bekleniyor. Öte yandan, yapay zekanın iş kaybı yaratacağından endişe ediliyor. Yapay zeka aslında işlerin verimini artırarak çalışanların daha rahat çalışmalarına yardımcı olacak.

Z Kuşağının Yüzde 40'ı Kendi İşini Kurmak İstiyor

Z kuşağının yaklaşık yüzde 40'ı kendi işini kurmak istiyor. Z kuşağındaki gençler geleceğin meslekleri olarak, bilişim, yazılım ve kodlama mühendisliği, dijital medya uzmanlığı, yapay zeka mühendisliği, uzay teknolojileri, 'youtuber' ve 'influencerlık' gibi alanları önde görüyor.

Babalar ve Oyun

Cambridge Üniversitesinden Prof. Paul Ramchandani, pedalhub.org.uk internet sitesinde "babaların oyun partnerliği" rolü hakkında önemli değerlendirmelerde bulunan bir yazı kaleme aldı. Ramchandani'ye göre oyun sadece çocukların gelişimi için hayati değildir; daha iyi ve mutlu bir yaşam için babalar için de gereklidir. Ramchandani'nin babalar ve oyun hakkındaki önerilerine göz atmak bütün babalar için yararlı olabilir.

Babalar, çocuklarının hayatları için önemlidir. Çocuklarıyla oyun oynayan bir babaya sahip olmak, ortalama olarak daha mutlu, daha az davranış sorunu olan, okulla daha barışık, daha iyi öğrenen çocuklar demektir. "Ortalama olarak" diyorum çünkü bu, görmedikleri babaları olan çocukların yaşamlarında otomatik olarak daha kötüye gidecekleri anlamına gelmiyor, ancak aktif bir şekilde ilgili, destekleyici bir babanın her zaman için olumlu bir etkisi olduğu anlamına geliyor.

Babaların çocuklarının hayatlarında oynadıkları rol, kültürlere göre farklılık gösterir. Kültür veya ortam ne olursa olsun, babalar çocuklarıyla düzenli olarak oyunlar oynadıklarında, çocuklarına daha kaliteli bir yetişme ortamı sunarlar. Bu katılımın babalar ve çocuklar için önemli sonuçları vardır. Babalarda hormonal tepkiler (testosteron ve oksitosin seviyeleri) gibi biyolojik etkiler ortaya çıkar. Babaların katılımı, hayatları-

nın özellikle ilk birkaç yılında çocuklarının sağlığını, mutluluğunu ve beyin gelişimini olumlu yönde etkiler.

Tıpkı anneler gibi babalar da çocuklarıyla ilgili çeşitli roller üstlenebilirler. Çocukların bakımı elbette ihmal edilmemesi gereken öncelikli roldür. Ancak en eğlenceli ve belki de bir baba için en önemli rol, oyun partnerliğidir.

Bazı babalar, özellikle çok küçük çocuklarıyla oynamayı yüksünebilirler. Bazıları küçük çocukların yanında kendilerini daha az güvende hissedebilir, bazılarıysa yuvarlanma vs gibi belirli oyun türleriyle kendilerini sınırlayabilir. Fiziksel oyunlar, babalar ve çocuklar için çok eğlenceli olabilir ve çocukların çok şey öğrenmesine yardımcı olabilir.

Çocukların fiziksel koordinasyon ve özdenetim gibi beceriler geliştirmesine yardımcı olur. Ancak bu tarz oyunlarla babaların kendilerini sınırlamaları gerekmiyor. Çocuklar büyüdükçe, okul çağına doğru, daha aktif sporlar ve oyunları oynamaları mümkün hale gelir. Bu farklı oyun türlerini denemek çoğu baba için harika bir deneyim olabilir. Özellikle babalarıyla çocukluklarında mutlu oyun deneyimleri olmayan babalar, çocuklarıyla oyun oynamak konusunda isteksiz davranabilirler.

Babalar, çocukların büyümesi ve gelişmesinde, özellikle de hayatlarının ilk yıllarında, bir daha asla tekrarlanmayacak bir hızla öğrendikleri bir dönemde benzersiz bir rol oynarlar. Bize düşen, babaları, çocuklarının hayatına oyunla

katılmak konusunda cesaretlendirmek olmalıdır.

İşte Oyuncu Babalar için birkaç basit ipucu:

- Oyunun türü hakkında çok fazla endişelenmeyin, burada asıl konu oyuna dahil olmaktır. Sizin gayretiniz çocuğunuz için en önemli şeydir.
  - Çocuğunuzun izlemek için zaman fırsat kollayın ve ardından onları ilgilendiren şeyleri yapmaya ve onları takip etmeye çalışın - bu tür bir etkileşim (genellikle hassas veya duyarlı ebeveynlik olarak adlandırılır), küçük çocukların öğrenimini, sosyal ve duygusal gelişimini desteklemenin temel yöntemlerinden biridir.
  - Çocuğunuzun hızına göre kendinizi ayarlayın - bu, çocuğunuzun en çok neyle ilgilendiğini fark etmenize imkan tanır, ancak aynı zamanda çocuğunuzun öğrenmesini ve merakını desteklemenize de yardımcı olur. Çocukların herhangi bir görevi tamamlaması çok daha uzun sürebilir, ama bunu ancak yaparak öğrenirler.
- Tüm bunları yapmak çok karmaşık süreçler değildir, ancak çoğumuz için zaman ve efor gerektirir. Ancak Yatırıma değer, çünkü çocuğunuzla bu şekilde ilgilenmek sadece gelişimini desteklemekle kalmaz, aynı zamanda ikinizin de hayatına mutluluk getirir.

Kaynak: <https://www.pedalhub.org.uk/play-piece/f-fathers-and-play>

%82 ABD'de müslümanların ayrımcılığa maruz kaldığını düşünen Amerikalıların oranı.

Okulda Çok Kültürlü Arkadaşlıklar İyi İnsan Olmayı Teşvik Ediyor

Minşah Güler

Geçtiğimiz günlerde yayınlanan bir rapora göre, kolejler ve üniversiteler ABD'nin dini ve ırksal ayrımcılık sorunlarına çözüm bulduğu yerler olabilir.

Interfaith Youth Core (İnançlar Arası Gençlik Merkezi) tarafından yürütülen araştırma, dinsel ve seküler dünya görüşlerine sahip farklı öğrenciler arasındaki arkadaşlıkların, diğerlerine karşı değer yargılarının olumlu yönde gelişmesine destek olduğunu ortaya koyuyor. Çalışma, üniversitenin ilk yılından itibaren inançlar arası arkadaşlık kuran bireylerin bu tür arkadaşlıklar edinmeyen öğrencilere kıyasla başkalarına karşı anlayış geliştirme ve takdir

edici tutum sergileme konusunda önemli kazanımlar sağladığını kaydediyor.

Pek çok öğrenci, çevresine daha küresel bir perspektiften bakabilmek ve dünyanın her yerinden farklı aidiyetleri ve kimlikleri olan insanlarla tanışmak umuduyla ABD kolejlerine ve üniversitelere gelir. Her ne kadar ABD, kültürleri kaynaştıran bir pota ve kuruluşunda da dinsel özgürlüğü merkeze almış bir ülke iddiasında olsa da gerçekte din ve ırk ayrımcılığı bugün ABD'de yaşayan birçok azınlık için hayatın bir gerçeğidir. Bu yıl bir Pew Research çalışmasında, Amerika-ly yetişkinlerin çoğu (yüzde 82) Müslümanların ABD'de en azından bazı durumlarda ayrımcılığa maruz kaldığını söylüyor.

2017 yılında Müslüman Amerikalılar üzerinde yapılan bir anket, Amerikalı Müslümanların çoğunun şüpheyle muamele görmek, havaalanı güvenliği tarafından mimlenmek veya terörist isimlerle birlikte anılmak dahil olmak üzere belirli ayrımcılık vakaları yaşadığını ortaya koydu.

Kendi sorunlarımız için başkalarını günah keçisi yapma isteğinden medyanın etkilerine, yetiştirilmekten akran baskısı-

na kadar dini ayrımcılığın birçok temel nedeni bulunmaktadır. Bu çalışma takdir edici tutumları, öğrencilerin olumlu bir bakış geliştirmeleri ve farklı dünya görüşlerine sahip insanlarla ortak hareket edebilme becerisi olarak tanımlamaktadır. Farklı bir dünya görüşüne sahip yakın arkadaşı olan birinin ötekini anlama ve tutumları takdir etme kapasitesi, farklı aidiyeti olan insanlarla arkadaşlık ilişkisine girmeyenlere kıyasla neredeyse iki kat daha yüksektir.

Örneğin, Budistlere karşı olumlu tutum gösteren öğrencilerin oranı, ilk yılda yakın bir Budist arkadaş edinmiş olanlar arasında yüzde 22 oranında artış gösterdi. Rapor, yakın bir Budist arkadaş edinmeyenler arasında, değişimin yüzde 9 düzeyinde kaldığını ortaya koyuyor.

Yakın bir Müslüman arkadaş edinmek, üniversite öğrencilerini aynı zamanda Budistlere, Hristiyanlara, Hindulara, Yahudilere vs. olumlu tutum geliştirmek konusunda daha anlayışlı hale getirmektedir. Bu sonuçlar, farklı geçmişlere sahip insanlar arasındaki arkadaşlıkların gruplar arasındaki ön yargıyı da azaltabileceğini ortaya koyan diğer araştırmalarla benzer niteliktedir.

Farklı bir dünya görüşüne sahip yakın arkadaşı olan birinin ötekini anlama ve tutumları takdir etme kapasitesi, farklı aidiyeti olan insanlarla arkadaşlık ilişkisine girmeyenlere kıyasla neredeyse iki kat daha yüksektir.

Kaynak: <https://studyinternational.com/news/benefit-friends-different-races/>

Ters Yüz Öğrenme

Esra Süzen

Öğretmen okulda dersi anlatır, öğrenci evde ödev yaparak derste öğrendiklerini uygular! Bunu bilmeyen yoktur. Çünkü bir anlatıcının önce dersi öğrenciye öğretmesi gerekir. Hepimizin aşına olduğu bu yaklaşımda öğrenci, bilgiyle ilk kez sınıf ortamında, öğretmenin aktarımı ile karşılaşır ve akabinde ev ödevi yöntemiyle öğrendiğini kendi kendine uygular. Ama her şeyi ters yüz eden bir öğrenme türü daha var, "Ters yüz öğrenme". Bu yaklaşım "aşınası olduğumuz" öğretimi değiştirip öğrencinin alan bilgisine evde hazırlanmasını sağlayarak sınıfta uygulama yapmasını ister. Biraz daha konuyu açarsak ters yüz öğrenme modelinde öğrencinin bilgiyle ilk karşılaşmasının nasıl olacağı, aktivitelerin ne zaman yapılacağı, öğrenmenin nasıl gerçekleşeceği yeniden ele alınır. Öğrenci,

ders içerikleriyle sınıf ortamından önce muhatap olur. Sınıfa geldiğinde ise -evde belli bir oranda bilgi edinme aşamasını tamamlamış olduğundan- konu anlatımından ziyade tartışma, anlaşılmayan kısımlara odaklanma gibi bilgiyi derinleştirme için gerekli olan aşamalar için hazır bulunur.

BU YÖNTEM NASIL UYGULANIR?

Dersin öğretmeni tarafından hazırlanan ders içeriği çeşitli materyallerle desteklenerek öğrenciye ulaştırılır. Bu destekleyici materyallerin içerisinde ders içeriğine göre değişen okuma metinleri, görsel materyaller, videolar, power point sunumları gibi tamamlayıcı materyaller ile öğretmenin yönlendireceği internet siteleri veya ilgili linkler yer alabilir. Öğrenci dersten evvel bilgiye erişir ve içerikleri gözden geçirir. Bu sayede ders içeriklerine hazırlanmış bir şekilde sınıf ortamına gelerek uygulamaya elverişli bir eğitim ortamına erişir; öğretmen gözetiminde ders hakkındaki sorularını tartışır, anlayamadığı konulara öğretmeni ile birlikte yoğunlaşıp grup çalışmalarına veya projelere imkân bulur. Bu aşamada

bilgi daha çok özümsebilir ve yeni bilgilerin sınıf ortamında birlikte geliştirilmesi mümkün olabilir. Biraz daha genişletirsek; eğer sınıf ortamına gelmeden önce bilme, anlama gibi Bloom taksonomisinde daha alt düzeyde yer alan bilişsel etkinlikleri gerçekleştirmiş olan öğrenci, sınıfta uygulama, analiz, değerlendirme gibi daha ileri düzey düşünme seviyelerine imkân bulur ve bu yöntem ile öğrencinin sınıf ortamında zihinsel tembelleğe düşmesinin önüne geçilebilir.

Pandemi ile derslerin sanal sınıflara taşındığı, öğretmen ve öğrencilerin teknoloji ile daha çok entegre olduğu ve eğitim alanında kullanılacak dijital platform ve içeriklerin erişilebilir olduğu bir dönemde ters yüz öğrenme yöntemine başvurulması daha kolay. Çünkü teknoloji entegrasyonunun artmasıyla öğrencinin istediği vakitte, istediği miktarda dersin alan bilgisine ulaşması zor değil. Dijital gelişmelere hızla adapte olan öğrencilerin kendi bireysel öğrenme hızları mukabilinde alan bilgisine erişimlerinin mümkün olduğu bir düzlemde, sınıf ortamlarının öğrenci ve öğretmen temasını artıracak şekilde kurgulanması daha etkili bir eğitimi mümkün kılabilir.

BU YÖNTEMİN DAHA ETKİN KULLANILABİLMESİ İÇİN NELER GEREKLİDİR?

Ters yüz öğrenmeyi etkin kılan en önemli faktör öğretmenin yönlendirici ve kolaylaştırıcı fonksiyonudur. Bunun için de öğretmenin teknoloji kullanım becerilerinin artırılması ve ders içeriklerini muhtemel pek çok farklı tamamlayıcı materyal ile öğrenciye ulaştırması beklenir. Ters yüz öğrenme, öğrenmelerini düzenleme becerisi gelişmiş olan yaş gruplarında uygulandığında daha verimli olabilir. Bu bağlamda küçük yaş grupları için ters yüz öğrenme erken sayılabilir ancak ortaokul son kademeler ve lise kademelerinde bu yöntem etkili bir şekilde kullanılabilir.

Dijital Oyun Bağımlılığı 'Hasta' Ediyor

Dijital oyunların, çocuk ve ergenlerde psikolojik travma, olumsuz kimlik gelişimi, kişilik bozuklukları, yalnızlaşma, yabancılaşma ve toplumsal olaylara karşı duyarsızlaşmaya neden olabildiği belirtilmiştir.

Sağlık Bakanlığı Sağlık Geliştirilmesi Genel Müdürlüğü tarafından Kasım 2018'de Ankara'da düzenlenen "Dijital Oyun Bağımlılığı Çalıştayı Sonuç Raporu" açıklandı.

Raporda, her dijital oyunun bağımlılık yapmadığı gibi bazı oyunların da çocuklara olumlu katkı sağlayabildiği belirtildi. Dijital oyunların çocukların bilişsel, motor, psikososyal ve dil gelişimine katkı sağladığı; eğitici, şiddet içermeyen, etkileşimli, çocuğun yaşına ve gelişimsel düzeyine uygun dijital oyunların kontrollü oynandığı sürece çocuğun yararına olabildiği vurgulandı.

Söz konusu yararların, yabancı dil gelişimini, yaratıcılığı, problem çözme becerisini, sebep-sonuç ilişkisi kurmayı, strateji oluşturma ve geliştirme becerilerini destekleme olarak sıralanan raporda, ayrıca kronik hastalıkların tedavi süreçlerinde çocuğun motivasyonunu artırdığı ve çocuğa destek olduğu ifade edildi.

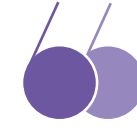
Raporda, dijital oyun seçerken çocuğun gelişim düzeyinin, yaşına uygunluğunun ve oynadığı sürenin göz önünde bulundurulması gerektiğine işaret edildi. Dijital oyunların, yetişkinlerin rehberliğinde, etkileşimli olarak çocuğun gelişim düzeyine uygun ve belirli sürelerle sınırlı olmak kaydıyla günlük yaşam düzenini olumsuz etkilemeyecek şekilde kullanılması gerektiğinin altı çizildi.

"UYGUN OLMAYAN OYUNLAR, OLUMSUZ KİMLİK GELİŞİMİNE YOL AÇABİLİYOR"

Dijital oyunların yararları kadar zararlarının da olabildiğine işaret edilen raporda, "Bazı dijital oyunlar, kontrolsüz oynandığında oyun bağımlılığına sebep olabilmektedir. Dijital oyunlar da dahil olmak üzere tüm dijital görüntüler, 0-3 yaşta gelişimsel sorunlara, özellikle alıcı ve ifade edici dil gelişiminde problemlere neden olmaktadır." uyarılarına yer verildi.

Raporda, şunlar kaydedildi:

"Çocuk ve ergenlerin uygun olmayan oyunlarla oynaması, yaşına uygun olmayan görüntü ve bilgiler nedeniyle psikolojik travmaya, olumsuz kimlik gelişimine, kişilik bozukluklarına, yalnızlaşmaya, yabancılaşmaya, toplumsal olaylara karşı duyarsızlaşmaya, davranış bozukluklarına neden olabilmektedir. Bunun yanı sıra uzun süre hareketsiz bir şekilde oyun oynamaya bağlı olarak solunum ve dolaşım sistemiyle ilgili problemler, obezite, ortopedik rahatsızlıklar, yeme bozuklukları, göz ve görme bozuklukları ile ilgili sağlık sorunları ortaya çıkabilmektedir. Ayrıca akademik

Dijital oyunlar, yetişkinlerin rehberliğinde, etkileşimli olarak çocuğun gelişim düzeyine uygun ve belirli sürelerle sınırlı olmak kaydıyla günlük yaşam düzenini olumsuz etkilemeyecek şekilde kullanılmalıdır.

başarının düşmesine, uyku bozukluklarına ve kişisel hijyenle ilgili problemlere sebep olabilmektedir."

Ailelerin çocuklarını oyun bağımlılığından korumak için çocuklarının yaş aralığına uygun önlemler alması gerektiğinin altı çizilen raporda, 0-18 aylık çocukların televizyon, bilgisayar telefon, tablet ile tanıştırılmaması ve ailelerin çocuklara bu konuda model olmaması gerektiğine işaret edildi.

Kaynak: AA

Dünyanın Gündemi: Eğitim

Eğitim, son günlerde, gündemimizin ilk sıralarındaki konuların başında geliyor. Tüm dünyada eğitimin sorunları ve çözüm önerileriyle insanlar daha çok ilgileniyorlar. Bunda salgın sürecinde eğitim faaliyetlerinin büyük oranda evlere taşınmasının da önemli rolü var. Dolayısıyla başta veliler olmak üzere, eğitimciler ve öğrenciler de eğitimdeki gelişmeleri yakından takip etmek ihtiyacı hissetmektedirler. Dergimizin 3. sayısında da eğitim konusunda farklı bakış açıları kazanmamıza yardım edebilecek yayınları sizler için derledik. İyi okumalar...

BAŞARIYA GÖTÜREN AİLE

Yazar: Doğan Cüceloğlu

Yayınevi: Remzi Kitabevi

Geçtiğimiz Şubat ayında aramızdan ayrılan Prof. Dr. Doğan Cüceloğlu'nun imzasını taşıyan Başarıya Götüren Aile, yazarın kendi ifadesiyle, çocuğunun başarılı olması için, "Çok çalış oğlum/kızım," demenin ya da tüm maddi olanaklarını seferber etmenin ötesinde bir şeyler yapmak isteyen ana babalara yol göstermek amacıyla taşıyor. Her ana baba, okul başarısı için çocuğuna yardımcı olmak ister. Ama öğrenme sürecinin bilimsel temellerini kavramadan atılacak her adım, iyi niyetli de olsa, çocuğu engelleyebilir. Başarıya Götüren Aile, sınav döneminde çocuklarına destek olmak için doğru ve etkili yöntemler arayan tüm ana babalara kılavuzluk edecek tavsiyeler içeriyor.

Başarı nedir? Eğer siz kendinize bu sorunun cevabını dürüstçe verirseniz, çocuğunuzdan ne beklediğinizin daha iyi farkında olacaksınız. Çünkü anne babanın başarı anlayışı, onların çocukla etkileşimine sürekli yön verir, onu biçimlendirir ve çocuğunuzla iletişimizin temeli oluşturur. Çocuğunuzun başarılı olmasını sadece kendi ego tatmininiz için mi istiyorsunuz? Başarısız olursa el alem ne der düşüncesi kafanızda var mı? Başarılı olması için neler yapıyorsunuz? Destekleyici bir aile mi yoksa köstekleyici bir aile misiniz? Bu tarz soruları ve her iki yanıtın sonuçlarını ele alan bu kitapta tutumlarınızın çocuğunuza etkilerini çok rahatlıkla görebilirsiniz.

HATA, ÖĞRETMEK İÇİN BİR ARAÇ L'ERREUR. UN OUTIL POUR ENSEIGNER

Yazar: Jean-Pierre Astolfi

Yayınevi: ESF

Son yıllarda öğrenme hatalarına bakış açısı çok değişti. Genel olarak, yaptırıma yol açan olumsuz bir anlayıştan bir diğer anlayışa geçtik. Bu anlayışta hatalar daha çok öğrenme sürecini anlamak için ipuçları olarak ve öğrencilerin zorluklarını tespit etmek için araçlar olarak kullanılmaktadır.

Hatayı öğrenmenin merkezine koymak okul faaliyetlerinin anlamını sorgulamak için çok önemli bir silahtır ve bu haliyle teknik-didaktik alanın çok ötesine geçmektedir.

Öğrenme doğrusal bir süreç değildir. Deneme, yanılma, başarısızlık gibi süreçlerden geçer. Yani, öğrenciler için hata yapma hakkı vardır ve bu hataların farkına varılması ve dikkate alınması gerekir. Hatanın üzerinde çalışmak, hatanın artık damgalanmadığı, aksine, bilginin inşası için kolektif bir araç haline geldiği bir güven ortamı oluşturmaya yardımcı olur. Bu nedenle, gerekli bir öğrenme adımı ve herkes için bir eğitim kaynağı olarak görülmelidir.

Öğrenci için, hatayla ilgili yansıtıcı geri bildirim, öğretilen kavramı daha iyi anlamının uygun bir yoludur. Bu çalışma sayesinde, kendi entelektüel işleyişini de keşfeder ve özendirilir.

Öğretmen için, hatadan faydalanmak, eğitimi düzenlemenin bir aracıdır. Öğrencilerin öğrenme süreçlerini keşfetmelerine, ihtiyaçlarını belirlemelerine, pedagojik yaklaşımları farklılaştırmalarına ve bunları alaka düzeyine göre değerlendirmelerine olanak tanır.

Yazar, dikkatsizlikle veya ilgisizlikle bağlantılı hataların varoluşunu inkâr etmeden, sınıfta olup bitenlerin analizini yenilemek ve eğitim müdahalesini daha iyi yapmak için hataların baz alınabildiğini net bir şekilde göstermektedir. Yazar çalışmasında, tanımladığı sekiz tür hata üzerinden, çok sayıda örneğe dayanarak, eğitim süreçlerinin daha verimli geçmesi için çözümler önerir.

DİJİTAL ÇOCUK

Yazar: Kemal Sayar – Sezin Benli

Yayınevi: Kapı Yayınları

Vaktiyle anne ve babalarımız bizi sokaktan toplamakta zorlanıyordu, şimdilerde biz çocuklarımızı ekran başından almakta zorlanıyoruz. Covid-19 pandemisinin dünyayı kasıp kavurduğu karantina günlerinde çocuklarımız iyiden iyiye ekrana bağlandılar. Sebepleri ne olursa olsun çocuklarımızın ekran başında geçirdikleri süre birçoğumuzu endişelendiriyor. "Bilgisayar bağımlılığı", "internet bağımlılığı" gibi kavramları duydukça kendi çocuklarımız için korkuyoruz. Gözünü ayırmadığı ekranlarda karşılaşılabilecekleri görüntülerden, uygunsuz kişilerden, uğrayabilecekleri tacizden ve daha pek çok şeyden korkuyoruz. Onlar için ne yapabiliriz? Kendimizi ve onları ekranların büyüsünden nasıl alıkoyabiliriz? Ekran üzerinden gelen yeni zorluklar nelerdir ve onlarla nasıl baş edebiliriz? Günümüzde çocuklar bilgisayarlar, sosyal ağlar, mobil telefonlardan örülü dijital bir çevrede büyüyor. Çocuklar, neredeyse doğumlarından itibaren, internet, video oyunları, cep telefonları, tablet ve bilgisayarlarla ulaşabiliyor, kullanımına hemen adapte olarak "dijital yerliler" halini alıyor.

Bu kitap, böyle bir dünyaya adım attığımız bu günlerde anne babalar için bir rehber.

Aynı zamanda dijital dünyadan kıpır gerçek dünyaya birlikte adım atmanız için bir çağrı. Mutluluğun 'ekranlarda' değil birbirimizin yüzüne bakmakta saklı olduğuna dair bir hatırlatma.

OYUN VE GERÇEKLIK

Yazar: D. W. Winnicott

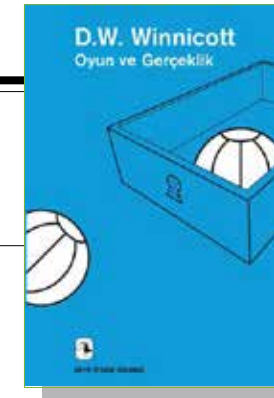
Özgün adı: Playing and Reality

Çeviri: Tuncay Birkan

Yayınevi: Metis yayınları 2019

Bir psikanalist olarak tanınan Winnicott, çocuk doktorluğu yaptıktan sonra psikanalize yönelmiştir. Geçiş nesnesi kavramını literatüre kazandıran Winnicott, bebeğin tüm ihtiyaçlarını karşılayan anneden yavaş yavaş kopmasından sonra, bebeğin anneden karşıladığı ihtiyaçların yerine koyduğu nesnelere çocuğun gelişimi açısından önemli olduğunu söyler.

Bebeğin sakinleşmesi için annesine duyduğu ihtiyaç, yerini geçiş nesnelere bırakır. Biberon, battaniye ucu, oyuncak vs. gibi nesnelere bu geçiş için çocuğun

kendi kendisini avutması ve sakinleşmesi için birer araç olduğunu belirtir. Bu geçiş nesnelere bebeklerin ileride karşılaşılabilecek sorunlarla başa çıkmayı öğrenmesinde önemli rol oynar.

Oyun ve oyuncağın çocuğun gerçeklik ile kurduğu bağ açısından önemine değinen Winnicott, oyun ve gerçeklik kitabında bir psikanalisten oyuna bakış açısı ile bir eğitimcinin oyuna bakış açısı arasındaki farklara da değinir. Tüm bu süreçlerde ailenin önemine de özel bir önem atfeden yazar, kitabında özellikle anne ve çocuk arasındaki ilişkinin değerinin altını çizer.

OKUL SIKINTISI / CHAGRIN D'ÉCOLE

Yazar: Daniel Pennac

Çeviri: Banış Behramoğlu

Yayınevi: Can Yayınları

Okul Sıkıntısı, tembel bir öğrenci olan Daniel Pennac'ın kendi deneyimlerinden ve yaşadıklarından yola çıkarak kaleme aldığı otobiyografik bir roman. Günümüz Fransız edebiyatının en başarılı kalemlerinden biri olan Pennac, okulu, bir öğrencinin, hem de kötü bir öğrencinin bakış açısından ele alarak yeniden

yorumluyor; başarısızlığın yarattığı hüsrana duygusunun, "anlamamanın acısı"nın kırıklarla dolu karnelerin ve üzgün anne babaların kışkacındaki bu evreni son derece sıcak ve mizah dolu bir yaklaşımla aktarıyor. Eğitim ve okullar konusundaki yaklaşımıyla bilindik tabuları yıkan Okul Sıkıntısı, Fransa'da Renaudot Ödülü'nü kazandı.

Yazar, Kitabında eğitim hayatının farklı dönemlerinde karşılaştığı öğretmenlerinin başarılı bir öğrenciye dönüşümüne katkısından ayrıca bahseder. Kendisi öğretmen olduğunda da tembel öğrenci psikolojisini çok iyi bildiğinden, öğrencilere yaklaşımını ona göre şekillendirmiş ve bu bakış farklı çözüm yolları üretebilmesini sağlamıştır. Kitabın son bölümünde, göç eden kırlangıçlar üzerinden yazarın yaptığı metafor öğrencilere karşı pozitif bir bakış geliştirmemizi sağlıyor. Kitapta genel olarak, geleneksel eğitimden geçmiş birinin, zorlu öğrencilik yıllarından sonra yakalamış olduğu başarı, karşılaştığı öğretmenler ve onların bu tembel öğrencinin hayatına dokunuşuna tanıklık ediyoruz.

EĞİTİM, GENÇLİK, ÜNİVERSİTE

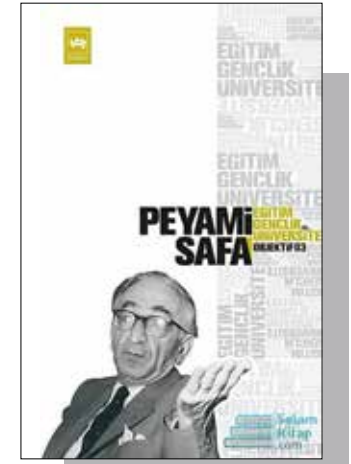
Yazar: Peyami Safa

Yayınevi: Ötügen Yayınları

Peyami Safa'nın Objektif serisinin 7. Kitabı olarak yayınlanan eser, başlığından da anlaşılacağı üzere üç bölüme ayrılıyor. Yazarın 1940-1960 yılları arasında çeşitli gazete ve dergilerde yayınlanan yazılarının sınıflandırılarak üç konu etrafında toplanması ile oluşan kitabın çok büyük bir kısmı Eğitim ve Gençlik üzerine odaklanıyor. Kitap genel bir olay akışına sahip olmayıp konu bütünlüğü çerçevesinde, sözlük tadında bir iki sayfalık bölümlere ayrılan başlıklardan oluşuyor.

Peyami Safa, çoğunlukla eğitim, ahlak, milli kültür, gençlik, idealizm ve maneviyat gibi genel ve soyut konulara odaklansa da yer yer futbol maçı, kahve, pasta gibi konulara da değinerek hayatın içinde var olduğunu hissettiriyor ve okuyucuyu sıkmadan yazılara sadık kalmasını sağlıyor. Aynı zamanda yıllara meydan okuyan, günümüzde dahi etkisini yitirmeyen fikir ve görüşleri ile de aydın kişiliğini net bir şekilde ortaya koyuyor.

Peyami Safa kitabın eğitim bölümünde ise özellikle okullarda müfredat konusunda eğildiği bölümlerde, pedagojik tespitlerde bulunuyor, öğrenmede çevrenin etkisini ve hayat boyu öğrenmenin önemini vurguluyor. Kitap sadece bir eğitim kitabı olmaktan öte dönemin toplumsal yapısından hareketle günümüzde dahi etkisini gösteren problemlere ışık tutuyor ve hem eğitim hem de toplumsal hayatla ilgili çözümler sunuyor.

TBMM Başkanı Prof. Dr. Mustafa Şentop: “Merak eden, hayal kuran ve keşfeden çocuklar yetiştirmeliyiz”

Batı'nın yıllarca uluslararası rekabetin bir aracı hâline getirdiği, dilini ve kültürünü dayattığı eğitim, Türkiye'nin yeni vizyonu ile aslına rücu ediyor; insanı esas alıyor.

Yakın zamanda bir sigorta şirketinin kullandığı “Gelecek de bir gün gelecek” diye bir reklam sloganı vardı. İstikbali düşünmek, ânın rahatından ve ataletinden sıyrılarak geleceği planlamak ve ona hazırlanmak gerektiğini bir cümleye sığdıran bu sloganın mesajını, aslen eğitim alanında dikkate almak gerektiğini düşünüyorum. Hızla değişen ve yeni riskler taşıyan dünya, artık eğitim alanına da farklı bir gözle bakmamızı gerektiriyor.

Günümüz dünyasında eğitim konusuna yerel bakmamak, eğitimi daha küresel düzeyde düşünmek ve planlamak gerekiyor. Son yirmi yılda hem Türkiye’de hem de dünyada yaşanan gelişmeler bunun ne kadar elzem olduğunu bizlere gösteriyor. Geleceğimizi güvence altına almak elbette iyi eğitim almış, donanımlı, ülkesine ve milletine bağlı nesiller yetiştirmekle mümkündür.

Maarif Vakfı, devletimizin dost ve kardeş ülkelerle eğitim yoluyla ilişkilerini geliştirmesi bakımından son derece önemli bir görev üstlendi ve kısa zamanda çok başarılı işlere imza attı. Batı'nın yüzyıllardır ülkemiz dahil olmak üzere birçok ülkede eğitim kurumları açtığı, bu kurumlar vasıtasıyla kendi küresel çıkarlarını, dilini ve kültürel değerlerini dayattığı bir eğitim anlayışına karşı, daha insani ve eşitlikçi temelde yapılandırılan alternatif bir eğitim anlayışını küresel düzeyde ortaya koymak gerekiyordu.

TBMM Başkanı
Prof. Dr. Mustafa Şentop

Âkif'e göre bu millet cehaleti yenersen hatta tüm İslam toplumları içinde bulunduğu cehaleti yenersen kurtuluş kendiliğinden gerçekleşecektir. Büyük şairimizin maarif konusundaki hassasiyetini, Vakfımız bugün bir adım daha ileriye taşıyor.

Sizler Maarif çatısı altında aklın, ilmin ışığında, vicdanı hür, irfanı hür gençleri yetiştirip ülkelerine ve insanlığa faydalı hâle getirmek için gayret eden kardeşlerimsiniz. Yaptığımız görevin sorumluluğu son derece ağırdır. Az zamanda büyük işler başardınız. Bu bir hakikat. Gönül coğrafyamızdaki ülkeler başta olmak üzere Afrika’da, Asya’da, Balkanlar’da, Kafkaslar’da verdiğiniz eğitim hizmetleriyle insanlığa hizmet ediyorsunuz. Yükünüz herhangi bir mesleği icra edenlerden manevi olarak çok daha ağırdır. Görev yaptığımız ülkelerin kültürüne, diline, inancına saygı göstermek, öğrencilerle ve onların velileriyle iyi ilişkiler kurmak ve pek tabii kaliteli eğitim vermek önceliğiniz ve göreviniz. Sizlerin eliyle Türkiye, alternatif ve kaliteli eğitim anlayışını dost ve kardeş ülkelerin hizmetine sunmaktadır. Batı'nın yıllarca uluslararası rekabetin bir aracı hâline getirdiği eğitim, Türkiye'nin yeni vizyonu ile aslına rücu ediyor; insanı esas alıyor.

KURTULUŞ, CEHALETİN YENİLMESİYLE GELECEK

Türkiye Maarif Vakfı, “Noktadan harfe, harften söze, sözden fikre, fikirden ilme, ilimden irfana” sloganıyla ilmini ve irfanını insanlığın barışı ve huzuru için kullanan erdemli kişiler yetiştirmek amacıyla tüm insanlık için önemli bir görev ifa ediyor. Bugün birçok ülkenin, emperyalist dünyanın ileri karakolu durumundaki okullar yerine Türkiye Maarif Vakfı'nın okullarını tercih etmesinin sebebi de budur. Türkiye Maarif Vakfı okullarına gösterilen bu teveccüh bizleri gururlandırıyor. Milli Şairimiz Mehmet Âkif Ersoy'un Birinci Dünya Savaşı ve Kurtuluş Savaşı'nın en hararetli savaş ortamında bile dile getirdiği eğitim konusundaki düşünce ve tespitleri, bugün dahi bizim için önemli bir ikaz mahiyetindedir. Âkif'e göre bu millet cehaleti yenersen hatta tüm İslam toplumları içinde bulunduğu cehaleti yenersen kurtuluş kendiliğinden

gerçekleşecektir. Büyük şairimizin maarif konusundaki hassasiyetini, Vakfımız bugün bir adım daha ileriye taşıyor. Artık Türkiye, sadece yerelde değil küresel düzeyde de maarifin öneminin idrakinde olarak çalışıyor ve bu vizyona uygun bir politika izliyor.

Dünya hızla değişirken eğitimin mahiyeti ve metodu da aynı hızla değişiyor. Usta çırak ilişkisine dayanan geleneksel eğitimin yerini, önce örgün eğitim kurumlarının yerini, teknoloji ve küresel risklerin dönüştürdüğü ve temelini bilgisayar ve internetin yer aldığı yeni bir eğitim anlayışı alıyor. Salgın dönemi sonrası artık tüm dünyada eğitim alanında teknoloji daha vazgeçilmez hâle gelmiş ve şimdiden söyleyebiliriz ki dijital eğitim örgün eğitimin bir parçası olmuştur. Hibrit olarak nitelenen bu yeni sürecin eğitimi, zaman ve mekân sınırlamasından kurtarması bizlere yeni ufuklar açıyor. Salgın hâlâ aktif şekilde sürdüğünü ve biraz daha devam edeceğini düşünürsek dijital eğitimin ne kadar önemli olduğunu daha iyi idrak edebiliriz. Salgın sonrası yeni normalimiz zorunlu değişim gerektiren online eğitim ve online hizmetler hayatımızda kalıcı olarak bulunmaya devam edecektir.

Çağın gereklerine göre düzenlenmiş eğitimin amacı, sorun çözme yeteneği gelişmiş, bilgiye ulaşma yöntemlerini tanıyan, analitik düşünme becerisi kazanmış, araştırma arzusu sürekli canlı olan öğrenciler yetiştirmek, öğrenme süreci boyunca öğrencilerin aktif olmasını sağlamaktır.

Türkiye'nin hem yerelde hem de küresel düzeyde eğitim alanında rekabet gücünü artıran bu teknolojik yatırımlara devam edeceğiz ve etmek zorundayız. Bu aşamada en önemli konulardan birisi de öğretmenlerimizin bu teknolojik dönüşüme uyum sağlamalarıdır. Klasik anlamda bilgi aktarıcı rolünden öğrencinin bilgiye ulaşmasına, ulaştığı bilgiyi kullanma becerisini geliştirme rehberlik eden öğretmen profilinin üzerinde önemle durmak gerekmektedir.

ÖĞRENMEYİ ÖĞRETMEN VE MERAKA REHBERLİK EDEN ÖĞRETMEN

Ülkemizin yetiştirdiği büyük münevverlerden olan Nurettin Topçu "Öğretmen, gençlere bilmediklerini öğreten bir nakil yani nakledici değildir. Bu iş, kitabın işidir, bilmediklerimiz hep kütüphanelerde bulunmaktadır." der. Nurettin Topçu merhum bu önemli tespiti, son on yıldaki teknolojik gelişmeyi, çocuklarımızın sahip olduğu akıllı telefonları ve bilgisayar dünyasını bilmeden çok uzun yıllar önce yapmıştır. Dolayısıyla artık öğretmen olarak sadece bilgiyi aktarıcı rolü üstlenmek çoğu zaman anlamlı değildir. "Bilgiye sahip olma" ve "bilgiyi aktarma" üzerine temellenmiş bir eğitim sisteminin ihtiyaç duyulan çağdaş insan modelini biçimlendirmede yetersiz kalacağı açıktır. Çağın gereklerine göre düzenlenmiş eğitimin amacı, sorun çözme yeteneği gelişmiş, bilgiye ulaşma yöntemlerini tanıyan, analitik düşünme becerisi kazanmış, araştırma arzusu sürekli canlı olan öğrenciler yetiştirmek, öğrenciyi ekip çalışmasına yönelterek sosyalleştirmek ve bütün öğrenme süreci boyunca öğrencilerin aktif olmasını sağlamaktır. Tüm bu değişikliklerin yanı sıra eğitimde değişmeyen bir şey varsa o da kaliteli

İnsana yapılan yatırım, tüm ülkelerin yararına olacak şekilde meyvelerini veriyor. Türkiye Maarif Vakfı okulları işte bu ulvi amaca da hizmet ediyor.

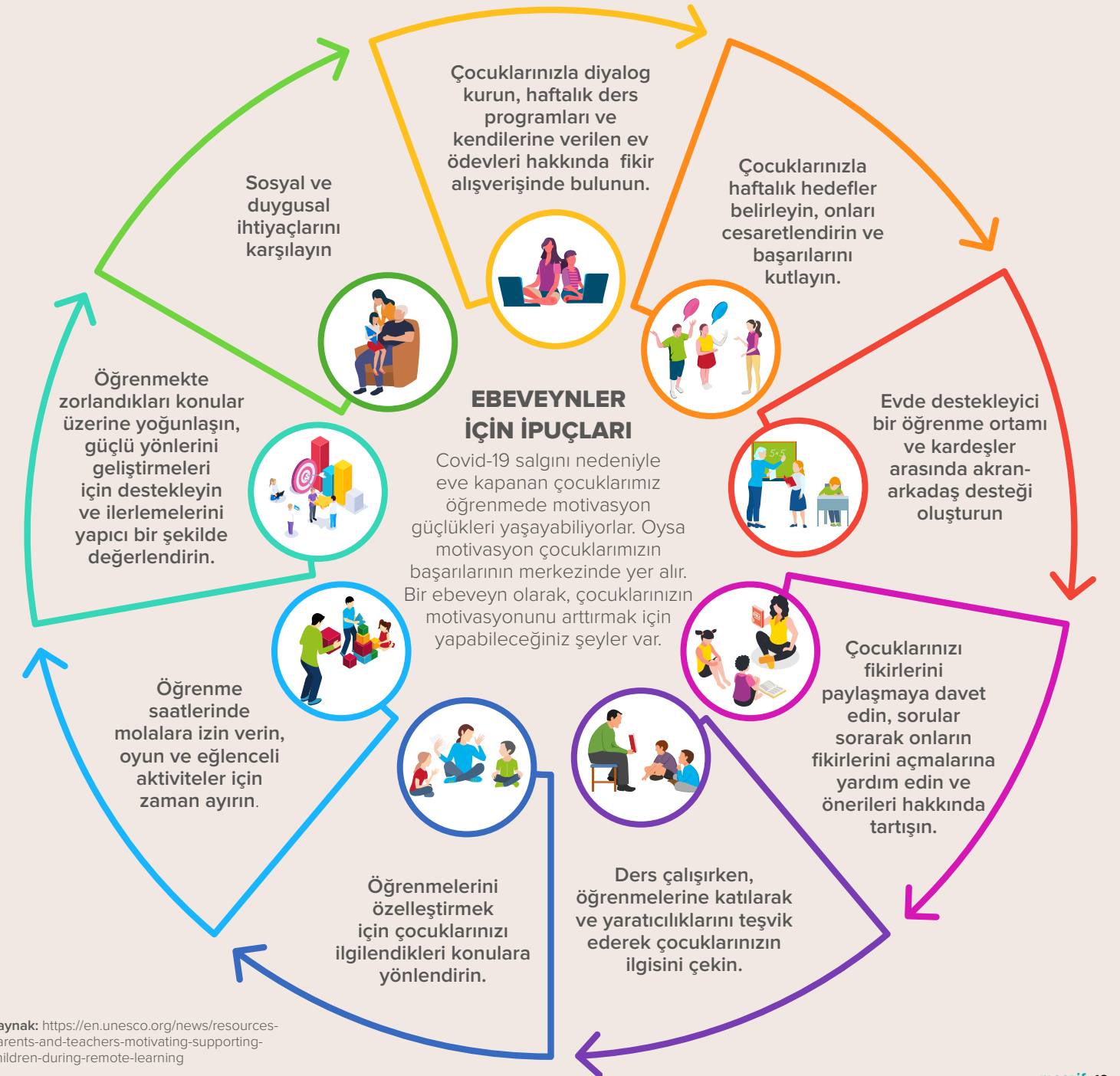
eğitimin, ancak kaliteli eğitmen gücüyle gerçekleştirilebileceğidir. Bu yeni dönemin iyi öğretmeni de öğrenmeyi öğreten ve öğrencinin merakına rehberlik edenidir. Merak eden, hayal kuran ve keşfeden çocuklar yetiştirmemiz gerekiyor.

Maarif Vakfımız, nitelikli eğitimle başka ülke insanların dönüşüm ve kalkınmasına katkı vermenin yanı sıra bulunduğu ülkelerde Türkiye dostu gençler yetiştirerek, önemli bir kamu diplomasisi faaliyeti de gerçekleştiriyor. Türkiye Maarif Vakfı okullarından mezun olan gençlerin aldıkları kaliteli eğitim sayesinde kendi ülkelerinde önemli mevkilere gelmeleriyle Türkiye ile iş birliği

olanaklarının arttığına şahit oluyoruz. İnsana yapılan yatırım, tüm ülkelerin yararına olacak şekilde meyvelerini veriyor. Türkiye Maarif Vakfı okulları işte bu ulvi amaca da hizmet ediyor. Özellikle yabancı ülkelerdeki Türk ailelerine, çocuklarının eğitimlerine katkıda bulunmak, Batı'daki göçmen ailelerin çocuklarının üniversitelere yerleştirilmesine yardımcı olmak ve onların nitelikli üniversitelerde eğitim almaları konusunda da duyarlılık gösterdiğini bildiğimiz Maarif Vakfı, Türkiye'nin diğer ülkelerdeki eli kolu oluyor. Türkiye'nin, yeniden bir büyük dünya gücü ve medeniyet inşacısı olma iradesinin yolu dünyada kaliteli eğitimden geçmektedir. Yeni nesillerde derin ve köklü ihya faaliyetinin, ilim ve irfanın kuşattığı dönüşümle mümkün olabileceğini akıldan uzak tutmamalıyız.

Eğitim gibi daha ziyade manevi yönü yüksek bir görev ifa ediyorsunuz. Mesleğinizin öznesi insan olunca sorumluluğunuz da o kadar yüksek oluyor. Sizler, tüm yönüyle insanı inşa ederken aynı zamanda geleceği de inşa ediyorsunuz. Gurbet ellerde, vatandan uzakta ifa ettiğiniz bu kutsal görevinizde hepimize muvaffakiyetler diliyorum. Şevkiniz daim, ayaklarınız kaim, gönlünüz müsterih olsun.

Uzaktan Öğrenme Sırasında Çocuklarınızı Nasıl Motive Edebilirsiniz?

Kaynak: <https://en.unesco.org/news/resources-parents-and-teachers-motivating-supporting-children-during-remote-learning>

Aileler Çocuklarının İlgilerini Keşfetmeli

Röportaj: Bekir Bilgili

Bebeklikten itibaren gelen doğal bir merak duygumuz var. Hayatta yaşadığımız şeylerle ketlenmediği sürece öğrenmekten ve keşfetmekten büyük keyif alıyoruz. Bazen ebeveynler olarak çocuğumuzun doğuştan gelen keşif duygusunu bilinçsiz bir şekilde engelleyebiliyoruz. Ebeveynlerin sıklıkla çocuklarından gelişim düzeylerinin çok üstünde beklentileri olduklarını görüyoruz. Bu da çocukların kaygılarını arttırıyor ve özgüvenlerine zarar veriyor

Neredeyse son 1 yıldır tüm dünyayı etkisine alan Covid-19 salgını, hayatın her alanında büyük değişimlere yol açtı. Eğitim de salgından en fazla etkilenen sektörlerin başında geliyor. Dünyanın büyük bir bölümünde çocuklar uzun süredir okullarına gidemiyor. Uzaktan eğitim, ister istemez aileleri eğitimin merkezine yerleştiriyor. Çocukların bütün gün eve mahkum olmaları, ebeveynlerin de daha önce alışık olmadıkları yoğunlukta çocuklarıyla baş başa kalmaları ciddi sorunlara da yol açabiliyor. Bütün bunların sonucunda eğitime ailenin katılımı daha da önemli hale geliyor. Çocukların eve kapanma sürecinde karşı karşıya oldukları riskleri ve ailelerin bu riskler karşısında ne tür önlemler alabileceklerini ülkemizin önde gelen psikiyatristlerinden Prof. Dr. Kemal Sayar ve Uzm. Psk. Sezin Benli ile konuştuk.

Alışık olmadığımız bir süreç yaşıyoruz. Özellikle aileler ve çocuklar açısından sürece baktığımızda psikolojik açıdan ne tür risklerle karşı karşıyayız?

KEMAL SAYAR: Pandemi sürecinde evde normalden daha fazla vakit geçiriyor olmak, sağlığımız için sevdiğimizle daha az görüşüyor olmak aslında bize insan olmakla ilgili çok şey gösterdi. Diğer insanlarla kurduğumuz ilişkilere ne kadar muhtaç olduğumuzu ve bu ilişkilerin bizim psikolojik sağlığımızı ayakta tutmak için ne kadar önemli bir kaynak olduğunu bunu kaybedince anladık. İnsanlar sosyal yaratıklardır. Diğer insanlarla etkileşim içinde olmak, paylaşmak, dertleşmek, gülmek, eğlenmek... Bunlar hayatın benzini.

Bir yönüyle sosyalligimizi kaybediyoruz denilebilir mi?

KEMAL SAYAR: Elbette... Sosyallığın kaybının yetişkinler ve çocuklar için çok farklı anlamları var. Yetişkinler için sosyalleşmek günün dertlerinden uzaklaşmak, hayatın zor zamanları için dirayet toplamak,

Uzm. Psk.
Sezin Benli

Pandemi daha bir süre hayatımızın içinde kalabilir. Koşulları olduğu gibi kabul edip bunlarla başa çıkma yollarımızı oluşturmamız gerekiyor. İnsan, insanın ilacıdır. Paylaştığımız olumsuz duygular insana daha az yük olur.

baş etmemiz gereken şeylere karşı toleransımızı yükseltmek demek. Çocuklar içinse akranlarıyla sosyalleşmek sağlıklı bir gelişim çizgisindeki bir adım. Toplum içinde var olmayı, kişiler arası çatışmaları çözme, biz çocukluk ve gençliğimizde yaşatılmamızla kurduğumuz ilişkilerle öğreniriz. Pandemi koşullarından dolayı, çocuklar akranları ile aynı ortamları paylaşamaz oldukları için bu gibi becerileri geliştirmekten yoksun kalıyorlar.

Bu dönemde aile ilişkilerinde de normalde olduğundan daha fazla çatışma yaşandığına şahit oluyoruz. Hem ebeveynler ve çocuklar hem de çiftler arasında. Ortada genel bir kaygı bulutu dolanıyor. Hastalığa dair, ekonomik gelir kaybına dair, belirsizliğe dair... Pek çoğumuz bu dönemde sevdiğimizleri de kaybetti. Aynı zamanda bu kayıpların yasaları da yaşanıyor. Tüm bu kaygılar ve üzüntüler herkes için aynı gerilim noktaları oluşturuyor. Bir de aynı evde hiç olmadığı kadar birlikte zaman geçirmeye başladıkça evin içindeki ilişkiler bi-

rer mayın tarlasına dönüşüyor. Normalde alttan alınabilen, hoş görülebilen kusurlar daha çok göze batar oluyor.

Bu dönemde bu travmanın etkilerini azaltmak için neler yapılmalı? Sizin bu konudaki görüşlerinizi merak ediyorum Sezin Hanım

SEZİN BENLİ: Bu dönemde, ruhumuza iyi gelen, bizi sakinleştiren, bizi besleyen şeylerle daha sıkı bir ilişki kurmamız gerekiyor. Herkese iyi gelen şeyler farklıdır. Kimi tek başına akşamüstü kahvesini içer, kimi bir arkadaşıyla dertleşir, kimi bir müzik dinler, kimi bir yürüyüşe çıkar... Pandemi koşullarından dolayı kaybettiğimiz kaynaklarımızın yerine bu sürece uygun olan yenilerini koymamız çok önemli. Yoksa bütün bu zorlukların üstesinden gelmemiz için gereken benzinimiz kalmaz.

Demin bahsettiğimiz gibi, bu dönemin getirdiği kaygıları ve üzüntüleri de birbirimizle paylaşmamız lazım. Bazen bu tip olağanüstü durumların içindeyken nefesimizi tutup bir gayretle sadece içinden çıkmaya bakarız. Ancak gördüğümüz gibi bu süreç çok kısa olmayabilir ve pandemi daha bir süre hayatımızın içinde kalabilir. Koşulları olduğu gibi kabul edip bunlarla başa çıkma yollarımızı oluşturmamız gerekiyor. İnsan, insanın ilacıdır. Paylaştığımız olumsuz duygular insana daha az yük olur.

Pandemi sürecinde Uzaktan eğitim, çocukların bilgisayar ve teknolojiyle ilişkisini de farklı bir boyuta taşıdı. Bu yaşlarda çocukların bilgisayarla bu kadar haşır neşir olmalarının ne gibi sonuçları olabilir?

KEMAL SAYAR: Uzaktan eğitim ile beraber çocukların zaten çok yüksek olan ekran süreleri giderek daha da arttı. Eskiden bilgisayar oyunları oynamak ve sosyal medyaya girmek için ekranlara bakıyorlardı, şimdi okullarını da bilgisayardan takip etmek zorunda oldukları için günde saatlerce ekranlarda vakit geçiriyorlar. Pek çok çocuğun ve

gencin artık derslerini takip etmekte de ne kadar zorlanmaya başladığını görüyoruz. Çocuklarda ekran yorgunluğu oluştu.

Beyinleri henüz yüksek süreler konsantre olabilecek kadar gelişkin olmayan çocuklardan ekranların karşısında oturup pasif bir öğrenme biçimiyle derslerini çalışmalarını bekliyoruz. Oysa ki, çocukların ilgisi çok çabuk dağılır. O ilgiyi ayakta tutan şeylerin başında etkileşim ve sosyallik gelir. Kanlı canlı bir insandan öğrenmek tense bir ekrandan öğrenmek çocukların odaklanabilme kapasitelerini ciddi anlamda olumsuz etkiliyor. Araştırmalar, teknolojik imkanlar yüz yüze eğitimin tamamlayıcısı olarak kullanıldığında en etkili öğrenmenin gerçekleştiğini gösteriyor.

Pandemi sürecinde çocukların maruz kaldıkları ekranlar sadece bilgisayar ekranları da değil. Çocuklar evde kaldıkça televizyon ekranları ile ilişkileri de çok arttı. Ekranlar karşısında bu kadar uzun süreler vakit geçirmenin özellikle küçük çocukları çok ciddi bir şekilde etkilediğini pek çok araştırma gösterdi. 1-3 yaş arasında televizyon karşısında geçirilen her saatin çocuklarda *Dikkat Eksikliği ve Hiperaktivite Bozukluğu* geliştirme riskini %10 oranında artırdığı kanıtlandı. Uzaktan eğitimde mümkün olduğunca evde kalmaya çalışmak bazen elimizi zorlasa da ekran karşısında geçirilen süreleri farklı aktivitelerle iyi dengelemek gerekiyor.

Özellikle oyun bağımlılığı ve “dijital bağımlılık” sizin dikkat çektiğiniz konulardan biri. Hatta bu konuda “Dijital Çocuk” adlı bir kitabınız da var. Yaşadığımız süreç biraz da bu bağımlılığa doğru çocuklarımızı mecbur bırakmıyor mu? Bu durum çocukların ileride sosyal hayatlarını, ikili ilişkilerini nasıl etkiler?

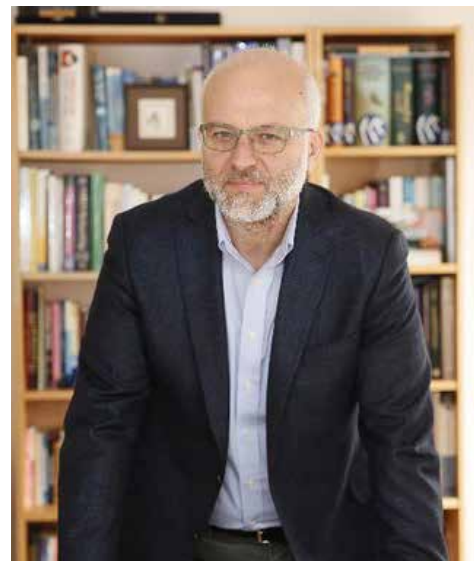
SEZİN BENLİ: Tabii ki. Pandemi nedeniyle eğitimlerinden olan çocuklar sokağa çıkma kısıtlamalarıyla birlikte uzun süreler evlerinde kapalı kaldılar ve bu

durumda vakit geçirmek için en kolay ve ulaşılabilir seçenek olan ekranlara sığındılar. Ancak koşullar bizi ekranlara itiyor diye biz teslim olmak durumunda değiliz. Bu yaşadığımız dönemin hasarı şu anda klinikte gördüğümüz kadarıyla yetişkinlerde depresyon ve kaygı bozuklukları, çocuklarda ekran bağımlılığı şeklinde tezahür ediyor.

Bu dijital kuşatma altında bazen birbirimizin yüzüne bakmayı unutuyoruz. Herkes aynı odada otursa bile ekranlarına bakarak bambaşka dünyalara da

Maruz kaldığımız ekran kuşatmasını ancak ailelerin kararlılığı kırabilir. Hepimize kolay eğlence sağlayan ekranları bırakıp birbirimize dönmemiz gerekiyor. Dijital bağımlılığımızı kontrol altında tutmazsak hayatta en değer verdiğimiz şeylerin elimizden kayıp gitmesi çok kolay.

ğılmış olabiliyor. İlişkileri ayakta tutan birlikte kaliteli zaman geçirme fikri uzaklarda kaldı. Ve bu konuda maalesef yalnızca çocuklar ve gençlerden bahsetmek mümkün değil. Bazen yetişkinler de ekranlara dalarak yanı başlarındaki ailelerini ihmal edebiliyorlar.

İçinde olduğumuz ekran kuşatmasını ancak ailelerin kararlılığı kırabilir. Hepimize kolay eğlence sağlayan ekranları bırakıp birbirimize dönmemiz gerekiyor. Dijital bağımlılığımızı kontrol altında tutmazsak hayatta en değer verdiğimiz şeylerin elimizden kayıp gitmesi çok kolay. Ekranların bizi ruhen birbirimizden uzaklaştıran şeyler olmasının önüne geçip birbirimize yabancılaşmamamız gerekiyor.

Okula gidemeyen, sokakta arkadaşlarıyla oynayamayan çocuklar için ev ortamı daha da önemli hale geliyor. Ebeveynler çocuklarıyla sürecin risklerini asgariye indirmek için ev ortamında ne tür düzenlemeler ve aktiviteler yapabilirler?

KEMAL SAYAR: Salgının ruhsal etkileri, çocuklar üzerinde yetişkinlere oranla çok daha fazla. Şu anki koşullar çocukların fiziksel, psikolojik, sosyal gelişimlerini tehdit ediyor. Bu yüzden bu koşullar altında mahrum kaldıkları şeyleri olabildiğince onlara sunmamız gerekiyor. Çok basit gibi görünebilir ama ev ortamından çıkmak, temiz hava almak, koşmak, oynamak çocukların ihtiyaçları. Çocukların evde kaldıkça hırçınlaştıklarını, ergenlerin nerdeyse odalarından çıkmadıklarını görebiliyoruz. Özellikle küçük çocukları imkânlar el verdiğince fiziksel aktiviteler için açık alanlara götürmek çok önemli.

Daha önce de bahsettiğimiz gibi, çocukların akranları ile sosyalleşmeleri kimlik gelişimleri ve toplumsal becerileri öğrenmeleri anlamında çok önemli. Normalde okul ortamında gelişen sosyal becerileri kazanmaları, hem akranları hem de aile dışından yetişkinlerle ilişki kurma olanakları

Aileler olarak bir öğretmen kadar bilgili olmak zorunda değiliz ama çocuklara zaman ayırarak ve bir öğretmenin sabırla yaklaşarak destek olmak zorundayız.

çok kısıtlandı. O yüzden sosyal gelişimleri desteklemek için internet üzerinden de olsa yaşlılarıyla vakit geçirmelerini sağlamamız gerekiyor.

Okul aynı zamanda çocuklara belirli bir rutin sağlıyordu. Belirli bir zamanda uyanmak, yemek yemek, dinlenmek... Çocuklar için bir rutine bağlı kalmak rahatlatıcıdır. Bu dönemde her ne kadar uzaktan eğitime devam edilse de çocuklar alışık oldukları rutinden uzaklaştılar. Normal hayatın akışı sekteye uğradı. Çocuklar evde olsa bile, belirli bir rutinin sağlanması hem çocukları hem de ebeveynleri rahatlatır.

Aynı zamanda, ailece vakit geçirilen sohbet edilen, belki ailece basit bir oyun oynanan zamanları yaratmamız lazım. Ekranlardan uzakta, birlikte vakit geçirmek için ekstra çaba sarf etmemiz lazım. İlişkilerimiz bu tip olumlu etkileşim zamanları yaratarak kuvvetlenir.

Eğitimde ailenin önemi öteden beri kabul edilen bir husustur. Ancak Öğretmen, kurum ve aile üçgeninde ailenin bu kadar öne çıktığı bir dönemi ben hatırlamıyorum. Nitelikli eğitim açısından, çocukların motivasyon kaybına uğramamaları için aileler eğitim sürecinde nasıl bir rol üstlenebilirler?

SEZİN BENLİ: Ailelerin birincil rolü çocuklara kaybettiikleri ders çalışma alanını evde sunmak. Okuldaki dersliklerin işlevine baktığımız zaman çocuklara öğrenme faaliyetini gerçekleştirebilmeleri için belirli ve steril bir ortam sunduğunu görüyoruz. Evde de bunu ikame eden bir ortam sağlamamız gerekiyor. Çocuk derslerine yatağına uzanarak ya da elinde telefonuna bakarak katılmamalı. Evde belirli bir alanı mümkün olduğunca sınıf ortamına benzeterek dikkat dağıtıcı olabilecek şeylerden arındırmak gerekiyor. Eğer çocuğunuz telefona bakmaktan kendini alıkoymuyorsa, yüz yüze eğitimde olduğu gibi telefonu dersleri bitene kadar kaldırmakta fayda var.

Uzaktan eğitim ders motivasyonunu sürdürdüğü için ailelerin o motivasyonu canlı tutmaya da yardımcı olmaları çok faydalı olur. Onların derslerde öğrendikleri şeylere ailenin ilgi göstermesi çocuğun motivasyonunu canlı tutar. Gelip öğrendiği şeyleri ailesiyle paylaşmak için can atar. Ailece oturup sohbet edilen anlarda okulun nasıl gittiğini, o gün neler öğrendiğini sorarak arttırırız hem de ilişkimizi kuvvetlendirmiş oluruz.

Daha önce de belirttiğimiz gibi çocuklar sosyal öğrencilerdir. İnsan etkileşimi hem odaklanmalarını hem de öğrenmelerini kolaylaştırır. Öğretmenlerimiz küçük çocuklar için dersleri canlı tutmak için ne kadar çaba gösterirlerse gösterebilirler özellikle yeni kazanılan becerilerin evde pekiştirilmesi gerekir. Okuma-yazma, çarpım tablosu... Aileler olarak bir öğretmen kadar bilgili olmak zorunda değiliz ama çocuklara zaman ayırarak ve bir öğretmenin sabırla yaklaşarak destek olmak zorundayız.

Akademik başarı ülkemizde hala çok önemsenen bir konu. Oysa bireysel farklılıkların öne çıktığı bir dünyaya doğru gidiyoruz sanki. Bu noktada çocuklarımızın ilgi ve becerilerini yönetmek daha da önemli hale geliyor. Bu konuda aileler çocuklarının kendilerini keşfetmelerine nasıl destek sağlayabilir?

KEMAL SAYAR: Çocukların ve gençlerin belirli ilgi alanları olması psikolojik sağlık

için de çok önemli bir kaynak. Bebeklikten itibaren gelen doğal bir merak duygumuz var. Hayatta yaşadığımız şeylerle ketlenmediği sürece öğrenmekten ve keşfetmekten büyük keyif alıyoruz. Bazen ebeveynler olarak çocuğumuzun doğuştan gelen keşif duygusunu bilinçsiz bir şekilde engelleyebiliyoruz. Ebeveynlerin sıklıkla çocuklarından gelişim düzeylerinin çok üstünde beklentileri olduklarını görüyoruz. Bu da çocukların kaygılarını arttırıyor ve özgüvenlerine zarar veriyor.

Bir diğer sık gördüğümüz şey de, ebeveynlerden birinin kendi ilgilerini çocuklarına dayatmaları. Her çocuğun farklı ilgi alanları olduğunu kabul etmemiz ve bireyselliklerine saygı duymamız gerekiyor. Bizim kafamızdakiler değil, onların becerileri ve ilgileri önemli. Bunlar çocuğun belirli bir alana ilgisi varsa bile o hobisi ile uğraşırken aldığı keyfi ve mutluluğu kısıtlayan şeyler. Oysa ki, çalışmalar gösteriyor ki bir şeyin bize verdiği eğlence ne kadar büyükse, o kadar daha iyi öğreniyoruz. Yani keyif aldığımız şeyleri pekiştiriyoruz, keyif aldığımız şeylerde kendimizi geliştirebiliyoruz.

SEZİN BENLİ: Aile olarak yapabileceğimiz şey onları pek çok farklı ilgi alanı ile karşılaştırıp onların neleri sevdiğini keşfetmelerini sağlamak. Keşfettikten sonra çocuğun o alandan aldığı keyif zaten kendini geliştirmesi için yeterli.

Teşekkür ederim...

EĞİTİME AİLE KATILIMI

Eğitim sürecinin anne rahminden başlayan bir süreç olduğu kabul edilir.

Dolayısıyla aile bütün bir eğitim sürecinin en önemli tamamlayıcısıdır.

Ailelerin çocuklarına yaklaşımı, okulla ilişkileri, içerisinde buldukları sosyo-ekonomik şartlar ve kültürel çevre, çocuğun gelişiminde ve akademik başarısında birinci derecede önemli değişkenlerdir. **Son yaşadığımız salgın süreci eğitimde ailenin önemini iyiden iyiye fark etmemizi sağlayan bir sınav olmuştur.** Bu nedenle, Bu sayımızda eğitime aile katılımı konusunda değerli çalışmalarıyla tanınan akademisyenlerin, düşünür ve yazarların makalelerini içeren bir dosya konusu ile çıkıyoruz. Bu konuyla bağlantılı olduğunu düşündüğümüz **“eğitimde oyunlaştırma”** konusunu tamamlayıcı bir yan tema olarak yine bu sayımızda kapsamlı bir şekilde ele alıyoruz.

Dr. Kasım Yıldırım
Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi

Dr. Fatih Çetin Çetinkaya
Düzce Üniversitesi

Eğitimde Aile Katılımı: Engeller ve Çözüm Önerileri

Ailelerin çocuklarının eğitim sürecine dâhil edilmesi sayesinde çocuğun eğitim sürecine katkı sağlayan bir okul çevresi oluşturularak çocuğun bütünsel gelişiminin gerçekleşmesine imkân verilecektir. Aile katılımının başarılı olabilmesi için aile katılımında yer alan paydaşların üzerlerine düşen sorumlulukları yerine getirmeleri gerekmektedir.

Aile, çocuğun ilk eğitimini aldığı, ilk sosyal deneyimlerini kazandığı, çocuğun yaşamını etkileyen en önemli kurumdur. Olumlu, sağlıklı ve destekleyici tutumlar, çocukların gelişiminde güçlü etkilere sahip değişkenlerdir. Çocuğun sağlıklı büyüme ve gelişmesi, içerisinde bulunduğu aile bireylerinin olumlu, tutarlı ve ilgili davranışlarına bağlıdır. Aile ortamında çocuğun ilk eğitimcileri ebeveynlerdir ve ailenin varlığı çocuk için başlı başına güven ve güç kaynağıdır (Özyürek ve Şahin, 2005). Özellikle günümüz dünyasında aile katılımı, başarılı bir eğitim sürecinin en önemli lokomotiflerinden birisi olarak görülmektedir. Yapılan birçok araştırma, etkili bir aile katılımının neredeyse her yaş grubundaki çocuklar için avantaj oluşturduğunu göstermektedir (örn., Cox, 2005; Sheldon, 2009).

Aile katılımı, ev ve okul arasında süregelen eğitimin devamlılığını sağlar. Böylece çocuk ev ve okulu birbirinin devamı gibi algılar. Hem ev ortamında hem de okul ortamında çocuğa sağlanacak gerekli destek çocuğun bilişsel, sosyal, duyuşsal ve psikomotor gelişimi-

ne önemli katkılar sağlamaktadır (Fan ve Chen, 2001; Jeynes, 2007). Aile çocuğun eğitim sürecine katılımın önemini farkında olduğunda ailenin çocuğa yaklaşımı da onu destekleyecek nitelikte olur ve bu da çocuğun başarısının artmasını sağlar. Bu katılım ayrıca ailelerin çocuk yetiştirme konusundaki becerilerini artırır ve daha etkili ebeveynler olmalarını yardımcı olur.

ETKİLİ AİLE KATILIMI İÇİN PAYDAŞLARIN İŞ BİRLİĞİ

Aile faktörünün çocuğun eğitimine etkisi düşünüldüğünde ailelerin eğitim öğretim sürecine katılımı ve gerekli iş birliğinin sağlanması için eğitimcilerle önemli görevler düşmektedir. Ailelerin çocuklarının eğitim sürecine dâhil edilmesi sayesinde çocuğun eğitim sürecine katkı sağlayan bir okul çevresi oluşturularak çocuğun bütünsel gelişiminin gerçekleşmesine imkân verilecektir (Erdoğan ve Demirkasımoğlu, 2016). Aile katılımının başarılı olabilmesi için aile katılımında yer alan paydaşların üzerlerine düşen sorumlulukları yerine getirmeleri gerekmektedir (Durisic and Bunijejac,

2017). Bu sorumlulukların etkili bir şekilde gerçekleştirilmesi öğretmen-ebeveyn iletişimini, okul iklimini, öğretmen motivasyonunu, okula devami, okula yönelik tutumları, çocukların zihinsel sağlıklarını ve ebeveyn memnuniyetini olumlu yönde etkilemektedir (Hornby ve Lafaele, 2011). Çocuğu destekleme ve ev ortamını çocuğa uygun hale getirme çocuğun beklentilerini karşılama, okul davranışları konusunda çocuğu sosyalleştirme ve bilişsel etkinlikler gerçekleştirme ev ortamında sağlanan aile katılımı etkinliklerini içerirken (Toren, 2013) okul yönetimine katılma, gönüllü olarak okulda görev alma ve okuldaki çalışmalarına dâhil olma, okul ve müfredat dışı etkinliklere yardım etme, okul personeli ile sağlıklı bir iletişim kurma vb. durumlar ise okul sürecindeki aile katılımını içermektedir (Epstein ve Sanders, 2002; Toren, 2013).

AİLE KATILIMINI ETKİLEYEN FAKTÖRLER

Durısic ve Bunijevec (2017) kültürel normların, yetersiz finansal kaynakların ve eğitim eksikliğinin aile katılımını engelleyen faktörler arasında yer aldığını belirtmektedirler. Buna ek olarak çoğu anne babanın düşük özgüvene sahip oldukları ve kendi okul hayatlarında aile katılımı ile ilgili başarılı bir deneyime sahip olmadıklarından bilgi eksikliği yaşadıklarını ve bu durumdan negatif etkilendiklerini belirtmişlerdir. Başarısız bir okul geçmişi olan, okulu terk etmiş ya da öğretmenlerle olumsuz anıları olan bireyler, çocuklarının okul yaşantılarına ve eğitim sürecine de yeterince katılmamakta ve okuldan uzak durmaktadırlar. Ailelerin okula yalnızca çocuklarıyla ilgili olumsuz bir durum olduğunda çağrılmaları da bu olumsuz tutumları pekiştirmektedir (Finders ve Lewis, 1994). Çoğu zaman ailelerin okula çağrılma nedenleri, kendilerinden ekonomik katkılar istenmesidir. Bu yaklaşım, ailelerin okula sağlayabilecekleri diğer önemli katkıları da ortadan

Başarısız bir okul geçmişi olan, okulu terk etmiş ya da öğretmenlerle olumsuz anıları olan bireyler, çocuklarının okul yaşantılarına ve eğitim sürecine de yeterince katılmamakta ve okuldan uzak durmaktadırlar. Ailelerin okula yalnızca çocuklarıyla ilgili olumsuz bir durum olduğunda çağrılmaları da bu olumsuz tutumları pekiştirmektedir.

kaldırmaktadır. Ekonomik sıkıntılar ailelerin okul etkinliklerine katılımında gönülsüz davranmalarına yol açmaktadır (Finders ve Lewis, 1994). Anne-babaların çalışan bireyler olmaları, mesleki sorumlulukları ve okulun etkinliklerinin genellikle çalışma saatleri içinde düzenlenmesi nedeniyle aileler okula katılım için yeterince zaman bulamamaktadırlar. Ev kadını olan anneler de diğer çocukların bakım ve ev işleri nedeniyle okul-aile işbirliği sürecinde sorun yaşamaktadırlar (Finders ve Lewis, 1994).

Düşük sosyoekonomik çevreden gelen aileler, aile katılımı konusunda daha fazla engelle karşılaşmaktadırlar. Esnek olmayan çalışma saatleri, kaynakların yokluğu, taşıma problemleri ve dezavantajlı mahallede oturmakta olmalarından kaynaklanan stre-

sin de etkili olduğu iddia edilmiştir (Durısic ve Bunijevec, 2017). Okula karşı olumlu yaklaşıma sahip olsalar bile anne-babalar, eğitim düzeylerinin düşük olması nedeniyle okul etkinliklerinde nasıl bir görev alabilecekleri konusunda güvensiz davranabilmektedirler (Finders ve Lewis, 1994).

Genellikle aile katılımındaki sorunlar ailenin ekonomik yapısı, kültürel düzeyi, dünyaya bakışı ve beklentilerine dayalı oluşturduğu yargı ve değerlerden kaynaklanan durumlardan olabilmektedir. Bunların dışında, her ebeveynin kendisine özgü bir kişilik yapısı, sürdürdüğü işin ve mesleğin getirdiği bazı güçlükler, eğitim düzeyi, cinsiyeti ebeveynin problemlere yaklaşımını belirler (Beydoğan, 2006). Ebeveynin kendi okul yaşantısının olumsuzluğu, oku-

la ayırabilecekleri zamanın kısıtlı olması da diğer faktörlerdir. Özellikle günümüz ebeveynleri düşük gelir ve esnek olmayan çalışma saatlerinden dolayı çocuklarının okul faaliyetlerine düzenli olarak katılmamaktadırlar (Durısic ve Bunijevec, 2017).

AİLE KATILIMI İÇİN MODELLER

Çocuğun eğitiminde önemli role sahip olan ailenin okulla ve öğretmenle işbirliği noktasında çeşitli modeller geliştirilmiştir. Bu modellerden öğretmen ebeveyn çatışmasından kaçınan, sorumluluğun öğretmene yüklendiği koruyucu modelde öğretmen okul dışında da çocuğa destek olur. Uzmanlık modelinde öğretmenlerin kendilerini çocuk eğitiminde ve çocuk gelişiminin bütün yönlerinde uzman olarak gördüğü,

aileler ve öğretmenler sürece ortaklık edip dengeli bir biçimde hareket etmektedirler (Hornby, 2000).

Evde ve okulda gerçekleşen aile katılımı dışında çocuk ve ebeveyn arasında ortaya çıkan iletişimde de aile katılımı önemli bir rol oynamaktadır. Çocukla ebeveyn arasında gerçekleşen okula yönelik tartışmalar (Hill, 2015; Hill, Witherspoon ve Bartz, 2018), ebeveynlerin kendi ebeveynlik stillerini çocukla irdelemesi, çocuğun geleceğe yönelik beklentilerinin konuşulması, çocuğun akademik olarak sosyalleşmesi ve geleceğe yönelik alacağı eğitimin değerinin ve öneminin çocukla tartışılması ev ortamında ve okul ortamında sağlanan aile katılımından daha fazla çocuğun başarısı ile ilişkilidir (Hill ve Tyson, 2009). Öğretmenler de çocuk ve ebeveyn arasında kurulan bu tarz iletişimin diğer aile katılım türlerinden daha önemli olduğunu ifade etmektedirler (DePlanty, Coulter-Kern ve Duchane, 2007).

Okulun, eğitim-öğretim işini etkin biçimde yapabilmesi için çocuğun genel görünümünü şekillendiren aile ile birlikte çalışması gereklidir. Başarılı bir eğitimin temelleri aile ile okul arasındaki işbirliğine dayanmaktadır. Eğitim konusunda aile ve okulun bir araya gelmesi sağlanmalıdır. Araştırmalar, aileleri okula aktif katılımında bulunan çocukların okul başarısının daha yüksek, şiddet olaylarına katılma eğiliminin ise daha

düşük olduğunu ortaya koymakta; okula yönelik gönüllü aile katılımının sağlanması için okul yönetiminin, aileler ile sürekli ve düzenli iletişim kurmasının öneminden söz etmektedir (Aydın ve Özgan, 2010).

Aile katılımı, ebeveynleri eğitim sürecine dâhil ederek mevcut okul programlarını zenginleştirmek bakımından okullar için önemli bir fırsat sağlar. Artan ebeveyn katılımı öğrenci başarısını, ebeveyn ve öğretmen memnuniyetinin artmasını ve okul ikliminin iyileşmesini sağlamaktadır. Okul ve ev arasındaki etkileşimlerin daha olumlu olması için öğretmenlerin aileler ile bir problem olduğunda değil tüm yıl boyunca iletişim kurmaları gerekmektedir (Durisic ve Bunijejac, 2017).

Okul ve aile çocuk için en önemli eğitim öğretim yerleridir, bu yüzden bu iki kurumun işbirliği yapmaları zorunlu hale gelmektedir (Aydın ve Özgan, 2010). Öğretmenlerin, ailelerin okula katılım için zamanlarının olmadığı ve bu tür etkinliklere yeterince ilgi duymadıkları şeklindeki algıları, okul-aile işbirliğinin en önemli engellerindedir. Oysa aileler, okula nasıl katkıda bulunabilecekleri konusunda öğretmenlerin yol göstermelerini ve ken-

Araştırmalar, aileleri okula aktif katılımında bulunan çocukların okul başarısının daha yüksek, şiddet olaylarına katılma eğiliminin ise daha düşük olduğunu ortaya koymaktadır.

dilerini somut olarak yönlendirmelerini beklemektedir. Ayrıca bazı öğretmenler, ailelerin sınıfa girmelerinden rahatsızlık duyarak, sınıf içi etkinliklerin yalnızca kendi sorumluluk alanlarına girdiğine inanmaktadırlar. Öğretmenlerin, ailelerin sınıfta karışıklığa ve sınıfın disiplininin bozulmasına yol açacağından korkmaları da sınıf içi aile katılımının en önemli engellerinden biridir. Ailelerin, çocuklarının sınıftaki öğrenme sürecine katılımını engelleyen bir diğer tutum ise öğretmenin ailelerin sınıf içinde bazı istenmeyen şeyleri görmelerini istememesidir (Finders ve Lewis, 1994).

Ailelerin ve öğretmenlerin birbirinden farklı kültürel yapıya sahip olması, sağlıklı okul-aile işbirliğinin önemli engellerinden biridir. Okul; ailelerin yaşam biçimi, sorunları, kültürü ve aile yapısına karşı duyarlı değilse aileler okulda kendilerini yabancı hissetmekte ve gerekli işbirliği ortamı oluşturulamamaktadır (Finders ve Lewis, 1994).

Aile katılımını etkin hale getirebilmek adına okullar tüm ebeveynleri dâhil etmeye odaklanan, onların ilgisini ve dikkatini çekecek katılım faaliyetleri uygulayabilir (Durisic ve Bunijejac, 2017). Aile katılım programı hazırlanırken okul ve aile ilişkilerini güçlendirmek için aileyi anlamak ve beklentilerini bilmek önemlidir. Eğer okul aileye yeni kaynaklar sunarsa, katılım için farklı fırsatlar verir ve uygulamalar yapılandırırsa aile katılımının artırılmasına önemli katkılarda bulunabilir. Bütün bunlar için ise ev, okul ve toplum arasında karşılıklı güvene dayanan güçlü bir işbirliği hâkim olmalıdır.

KAYNAKLAR

Aydın, Z. ve Özgan, H. (2010). Okul aile işbirliğine ilişkin yönetici, öğretmen ve veli görüşleri. E-Journal of New World Sciences Academy Education Sciences, 5(3), 1169-1189.

Beydoğan, H.Ö. (2006). Ailelerin eğitim sürecine katılımına yönelik modeller ve yaklaşımlar. Gazi Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi, 7(1), 75-90.

Cox, D.D. (2005). Evidence-based interventions using home-school collaboration. School Psychology Quarterly, 20, 473-97.

DePlanty, J., Coulter-Kern, R., & Duchane, K. A. (2007). Perceptions of parent involvement in academic achievement. The Journal of Educational Research, 100, 361-368.

Durisic, M., & Bunijejac, M. (2017). Parental involvement as an important factor for successful education. C.E.P.S., 7(3), 137-153.

Epstein, J. L., & Sanders, M. G. (2002). Family, school, and community partnerships. In M. H. Bornstein (Ed.), Handbook of parenting, vol. 5: Practical issues in parenting (pp. 407-437). Mahwah, NJ: Erlbaum.

Erdoğan, Ç. ve Demirkasimoğlu, N. (2010). Ailelerin eğitim sürecine katılımına ilişkin öğretmen ve yönetici görüşleri. Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi, 16(3), 399-431.

Prof. Dr. Ali Fuat Arıcı

Yıldız Teknik Üniversitesi,
Eğitim Fakültesi

Ailede Okuma Eğitimi

Okuma alışkanlığı genelde okul sıralarında kazandırılmaya çalışılsa da temelinin bebeklik döneminde hatta anne karnında atıldığı savunulmaktadır. Bebeklerin ellerine -en geç 1-2 yaşına kadar önce resimli sonra yazı ve resim karışık olarak tutuşturulan kitaplarla okuma eğitiminin temeli atılabilir.

Çocuk dünyaya geldiği andan itibaren kendini sosyal bir kurum olan ailenin içinde bulur. Böylece onun dünya hayatıyla birlikte eğitimi de başlamıştır. Duyduğu, gördüğü, dokunduğu şeyler onun yeni eğitim tecrübeleridir.

Bebekler kitaplara tahmin edilen daha erken dönemde ilgi gösterir. Bir oyuncuğu nasıl keşfediyorlarsa kitapları da öyle keşfederler: Onları çığner, ters çevirir, bakar ve dokunurlar. Parlak ve zıt renklere dikkat eder; rahatlatıcı bir sesle okunanları sakince dinlerler.¹ Bu bakımdan başta okuma olmak üzere çocukların diğer temel dil becerilerini geliştirme açısından aile

çok önemlidir. Çünkü 0-6 yaşlarda beden, dil ve zihin gelişimi çok hızlı bir ilerleme göstermekte ve bu gelişmeler çocuğun yaşamını / geleceğini etkileyebilmektedir.

Bir dil becerisi olan okumanın gelişimi, çocuğun diğer dil becerileriyle gelişim boyutlarından; bilişsel özellikleri ve işlemlerinin yanı sıra duygusal, sosyal ve ahlâkî özelliklerinden ayrı gerçekleşmez. Bu itibarla bireyin çevresinde olup bitenler, onun hayatını doğrudan etkiler ve eğitim faaliyetlerine yön verir. Aile başta olmak üzere arkadaş çevresi, okul, öğretmen, kütüphane ve dijital dünyanın (bilgisayar, medya ve sosyal medya vb.) imkânları bunlar arasında sayılabilir.

DEĞİŞEN HAYAT, DEĞİŞEN EĞİTİM...

Eski Türk aile hayatında çocuğa ilkin düzgün konuşmayı öğretmek, sonra sırasıyla çocuğun hayâ ve temyiz (doğruyu yanlış ayırt etme) yeteneklerini geliştirmek, ardından büluğa kadar sürecek olan ibadet ve çalışma eğitimini başlatmak esastır.² Bu eğitim anlayışında XI. yüzyıldan sonra Arap, Fars ve Türk düşünürlerin yanı sıra özellikle Gazâlî'nin (1058-1111) eğitimle ilgili görüşlerinin etkili olduğu kabul edilir. XII. yüzyıldan sonra ise Ahiliğin etkili olduğu görülmektedir. Osmanlı ailesinin eğitim anlayışı da yine bu doğrultuda devam etmiştir. Gazâlî'ye göre eğitimin en önemli amacı **"ahlâkın güzelleştirilmesi"**dir.

Bunun için o, çocukları anne babaya verilmiş ilahi bir emanet olarak kabul eder. Bu nedenle eğitim önce ailede başlar. Çocuğun ailedeki eğitimi, onun ruhuna ve bedenine yöneliktir. **Ona göre, çocuklara kazandırılması gereken ilk değerler; fazilet, adalet, sevgi, acıma, iyilik ve şecaattir.**³

Geleneksel aile eğitiminde çoğunlukla risaleler, divanlar, cönkler; Muhammediye, Ahmediye gibi eserler, Taşköprüzade ve Kınalızade'nin kitaplarıyla Erzurumlu İbrahim Hakkı, Sümbülzade Vehbi ve Seyyid Hasan Hulusi Efendi'nin kitapları kullanılmıştır.⁴ Bazıları hâlâ hayatta olan kimi büyük yazar ve şairlerin çocuklukları sözlü geleneğin bu hatıralarıyla doludur. Mesela Kırgız yazar Cengiz Aytmatov, kitaplara, edebiyata, okumaya yönelmesinde çocukken ninesinden dinlediği masalların rolü olduğunu ifade etmektedir.⁵ Barry Sanders⁶ yetişmekte olan çocuğun gelişen beyninin sözlü kültürü kavramaya müsait olarak yaratıldığını, çocuğun önce atalarının sözlü kültürü içine girmesini, daha sonra da sözlü olarak tanıdığı dili görsel bir eyleme (yazıya, metne) dönüştürmesinin gerektiğini belirtir.

DEĞİŞEN TOPLUM, DEĞİŞEN AİLE...

Geçmişte olduğu gibi bugün de aile, başta çocukların dil becerilerinin gelişmesi olmak üzere, iyi bir insan olarak yetişmesinde, başarılı bir hayat sürmesinde, mutlu bir aile kurmasında ve nihai olarak sahip olunan kültürel ve ahlaki değerleri geleceğe taşıyan sorumlu bir insan olarak yetişmesinde önemli bir role sahiptir. Çünkü çocuğun yetiştiği aile ortamı ile gösterdiği davranışlar arasında sıkı bir ilişkiden bahsedilmektedir; aile içi uyumun, destekleyici yaklaşımı ile birlikte ailenin okuma ve diğer dil etkinliklerine katılmasının çocuğun üzerinde önemli etkileri vardır. Ancak yapılan araştırmalarda⁷ Türkiye'de anne - babaların yalnızca dörtte birinin

Bebekler anne karnında beşinci aydan itibaren dışarıdan gelen sesleri dinlerler. Hatta 3-4 günlük bir bebeğin kendisine yabancı iki kadının sesini birbirinden ayıramamasına karşın annesinin sesini diğerlerinden ayırdığı hatta ana dillerini diğer yabancı dillerden ayırt edebildiği yani tanıdığı tespit edilmiştir.

çocukların okumalarını geliştirmek için çaba sarf ettiği tespit edilmiştir. Bu durum aileyle ilgili birtakım sorunları akla getirmektedir. Bu sorunlardan bazıları şöyle özetlenebilir:

Birincisi günümüz insanına "postmodern toplum / kimlik ötesi toplum" adı altında "bütün değerlerin / doğruların göreceli olduğu ve en doğru olanın ekonomik refah olduğu" fikri servis edilmektedir. Tek

ve istikrarlı bir kimliğin sürdürülmesini zorlaştıran bu yapıyla özellikle aile bağları güçlü toplumların yerine "çok kültürlü bir kimlik" oluşturulması ve bu yolla küresel ve baskın kültürlerin benimsenmesi amaçlanmaktadır. Bu kültürün içinde nelerin olduğu hemen herkesin malumudur. Hâlbuki dünyada diğer varlıklarda bulunmayan akıl ve iradeye sahip olmasıyla insanın kendine özgü inancı ve değer yargılarıyla bir şahsiyet ortaya koyduğu, ahlaki, sosyal ve dinî yönlerden sorumluluğu bulunduğu kabul edilir. Yine geleneğimize göre temiz şuuru ve nefsi ile masum olan çocuk, Allah tarafından anne ve babanın ellerine bırakılmıştır. Çocuğun aynaya benzeyen kalbi, önüne konulan her şeyi yansıtmaya hazırdır. Bu nedenle çocuk, gördüklerini taklit etme eğilimindedir.⁸

İkincisi modern zamanlarda ortaya çıkan "özgür birey olma" ve "anı yaşama" isteği bugünün insanını, bireyciliğe, benmerkezciliğe hatta bencillığe doğru sürüklemiş; bunun sonucu olarak da insan, geleceğini ve başkalarını düşünmeyen, rahatından taviz vermeyen ve fedakârlık nedir bilmeyen bir canlı hâline getirilmiştir. Bütün bunların sonucu olarak evlilik yaşı ilerlemeye doğru giderken evlilik oranları ve çocuk sahibi olma isteği de azalmaya başlamıştır. Günümüz insanlarına anla-

tilan bu "sözde modernlik masalı" bir taraftan çocukları kardeşsiz ve arkadaşsız bırakarak onları daha büyük bir yalnızlığa ve bencillığe sürüklemekte; diğer taraftan yaşlı nüfusun artmasına sebep olarak toplumumuzun geleceğini tehlikeye düşürmektedir. Hâlbuki Mustafa Kutlu'nun ifadesiyle "Bir çocuğun en çok ihtiyaç duyduğu şey yine bir çocuktur."

Üçüncüsü, anne ve babaların önemli bir kısmının günümüzde çocuklarının eğitimiyle ilgili yeterince sorumluluk üstlenmediği söylenemez. Hâlbuki olması gereken "mesuliyeti mefkûre hâline getirmek"tir. Topçu⁹, ana-babaların, çocuklarının ahlakına istikamet vermek yerine, onların heveslerinin hizmetinde olduklarını belirterek evladının iç hayatını yoğurmak için en ufak emeği esirgeyen, sadece onların ceplerine dolacak maddi saadetlerini emel edinen ailelerin kendi yavrularının katili olduğunu ifade etmektedir.

Dördüncüsü bugünün çocuğu kendine örnek alacağı, yolundan gideceği bir rol modeli ailede bulamamakla karşı karşıyadır. Çünkü okuma kültürü ve diğer dil becerilerinde toplumda maalesef olumsuz örnekler çoğunluktadır.¹⁰

Beşincisi günümüzde teknolojinin gelişmesiyle TV / medya - sosyal medya ve bilgisayar / internet kullanımı gittikçe artmakta ve ebeveyn ile çocuk arasındaki iletişim / etkileşim bundan zarar görmektedir.¹¹ TV ve medya, hem çocukların bu araçlarla gereğinden fazla muhatap olması hem de ebeveynlerin zamanlarının çoğunu bunlara ayırıp çocuklarıyla yeterince ilgilenememesi şeklinde sorunlara yol açmaktadır.

AİLEDE OKUMA EĞİTİMİ

Çocuklukta okuma tek başına gelişemez. Çünkü temel dil becerileri (okuma, dinleme, konuşma ve yazma) hem bir birbirleriyle yakın ilişkili ve destekleyici hem de bir bütündür. Hatta bunların tamamını etkileyen sözcük dağarcıklarının gelişmesin-

de ailenin yeri hayatidir. Çünkü söz varlığı erken çocukluk döneminde dil ile ilgili becerilerin en önemli belirleyicisidir. Bu dönemdeki söz varlığı çocuğun gelecekteki dilsel ve bilişsel becerilerini etkilemektedir. Çocuklar genelde 1 yaşından itibaren ilk kelimeleri edinmeye başlar. P. Jusczyck, çeşitli araştırmalarla 7 aylık bebeklerin işittikleri kelimelerin anlamını öğrenmeden önce ses biçimlerini defalarca tekrarladıklarını ortaya koymuştur.¹² Bir araştırmaya göre bebeklerin 16. ayda 92 ile 320 kelimeyi anlayıp 10 ile 180 kadarını üretebildiği, 18 ile 24 aylar arasında ise günde 10 kelime öğrendiği tespit edilmiştir.¹³ 5. yaşta çocuğun söz varlığı iyice gelişir. Bu dönemde hemen her sağlıklı çocuk "psikolojik kekeleme" geçirebilir. Ancak bir süre sonra bu kendiliğinden düzelir. Bu dönemlerde çocuklara ninniler ve masallarla kelimelerin melodik ve ritimsel yapılarını keşfetmesi ve kelimeleri ses yoluyla tanıması sağlanabilir.

Çocuklar okumadan önce dinleme ve konuşma becerisini edinir. Çünkü bebekler anne karnında beşinci aydan itibaren dışarıdan gelen sesleri dinlerler. Hatta 3-4 günlük bir bebeğin kendisine yabancı iki kadının sesini birbirinden ayıramamasına karşın annesinin sesini diğerlerinden ayırdığı hatta ana dillerini diğer yabancı dillerden ayırt edebildiği yani tanıdığı tespit edilmiştir.¹⁴ Bu nedenle başta anne olmak üzere ebeveynler bebekle konuşmalı, çeşitli sesleri ve kelimeleri duymasını sağlamalıdır. Çocuklar kimi gerçekleri öykülerde, şiirlerde, masalarda tekrar tekrar dinleye dinleye öğrenir ve sözcükler hemen buharlaşıp havaya karışacağı için can kulağıyla dinlerler. Bu dönemde genellikle renkli, parlak, hareketli ve sesli nesnelere ilgi duyarlar. Bu ilgi bebekler için hazırlanmış metinsiz kitaplar ile karşılanabilir. Çocuk eğitimin-

de annenin yeri ayrı ve özel olduğu için onlar bebeklerine ilk aylardan itibaren ninniler söyleyip masallar anlatabilirler. Bunlar yoluyla bebekle annenin arasında özel bir ilişki tesis eder. 1 yaşından sonra çocuklar renkleri tanır ve ayırt edebilirler. Konuşmak ve yürümek gibi ilkler de bu döneme aittir. Bu yaş grubundaki çocuklar başta dokunarak, sonra dinleyerek öğrenirler. Canlı, resimli ve kabartmalı kitaplara bakıp anlatılanları dinleyebilir, bunlara dokunmayı severler. Bu dönemde çocuklar ebeveynlerinden ayrı kalmaktan korkabilirler. Yine bu yaştan sonra

çocukların merakları artar, çevreye daha fazla ilgili olurlar. Ninni ve masallarla ilgili canlandırma çalışmaları yapmak -örneğin kitapta geçen kedinin, kuşun taklidini yapmak gibi- çocukların ilgisini çekebilir. Bu yaşın sonlarına doğru çocuk yürüyerek, tırmanarak, düşerek, dokunarak yaşadığı çevreyi tanımaya çalışan küçük bir kâşif gibidir. Daha fazla konuşur, düşünmenin ve akıl yürütmenin, öğrenmenin kışkırtıcı bilişsel alanına doğru öğrendiklerini biriktirerek tedricen ilerler. 2 yaşından itibaren çocukların kitap resimlerine bakarak "Bu ne?" diye soru sormaları başlar. Arkadaşlarıyla oyun oynayabilir, kitapta

geçen olay ve kahramanlarla ilgili taklitler yapabilirler. 2 buçuk yaşından itibaren hikâye ve masallarla ilgili sorular sorup anlatmaları sağlanabilir. Dil gelişimlerinin sağlanabilmesi, kelime hazinelerinin gelişmesi ve konuşabilmeleri için çocuklara bu dönemde bol bol kitap okunması gerekir. Cevap veremese de ara sıra okunan metinle ilgili sorular sorup çocuğun dikkatleri çekilebilir. Bunlar, “Minik kedi neden gülmüş? Sen onun yerinde olsan ne yapardın?” gibi sorular olabilir. Bu yolla çocuğun bilişsel gelişimine katkı sağlanabilir. 3 yaş civarında çocuklar evin ve sosyal çevrenin içinde yakınındaki insanların peşinden koşar, sorular sorar ve gördüklerini taklit eder. 5 yaşında, biraz daha sosyalleşmiş olarak çevresini sebep-sonuç ilişkisi içinde tanımaya, neyin iyi, neyin kötü olduğunu anlamaya çalışır.¹⁵ Çevresindeki insanlarla iletişimini kendisi başlatıp sürdürebilir. Çocuklar bu yaşta şaka bile yapmaya başlarlar. Çocukların bu dönemde ilgi alanına giren metinler, genelde eşyaları, hayvanları, yiyecekleri ve çocukları konu edinenlerdir. Bu konulara ek olarak aile, arkadaş ve okulla ilgili olanları da severler. **Nitekim 5 yaşındaki çocuğun konuşma konusunun yüzde 23’ünü eşyalar, yüzde 36’sını kendisi ile ilgili şeyler ve yüzde 41’ini de başka kişiler oluşturmaktadır.**¹⁶

Okuma genelde okul sıralarında kazandırılmaya çalışılsa da temelinin bebeklik döneminde hatta anne karnında atıldığı savunulmaktadır. Bebeklerin ellerine –en geç 1-2 yaşına kadar önce resimli sonra yazı ve resim karışık olarak– tutuşturulan kitaplarla okuma eğitiminin temeli atılabilir. Kelimelere, çocuk tekerlemelerine, şarkılara ve kitaplara bayılırlar. Kitapları çiğneme ve yırtma davranışları sergilese de kitaplar onlardan asla uzaklaştırılmamalıdır. Çünkü bu dönem onların kitaplara bağlanacağı zamandır.¹⁷ Yalnız bu yaş çocuklar için seçilen kitapların özellikle estetik açıdan (dil, üslup ve

resim gibi) yeterli olmasına dikkat edilmeli; okuma çalışmalarının düzenli ve eğlenceli olmasına özen gösterilmelidir. 3-5 yaşında ise yetişkinle çocuk arasında bir sohbet aracı olan kitabın anne ve babayla birlikte okunması, okumanın gelişimi için hayatidir.

Son olarak okul öncesinde ve okulla birlikte **ailenin çocuklarıyla birlikte okumayı günlük yaşamın bir parçası hâline getirmesi** gerekir. Bunun için evde hemen her gün bütün aile bireylerinin iştirak ettiği bir okuma saati düzenlenebilir. Ayrıca çocukların yatmadan önce kitap okumasına / dinlemesine imkân verilmesi, yolculuklar için kitap hazırlanması ve onlarla birlikte kütüphane imkânlarından istifade edilmesi yararlıdır.

SONUÇ

Gelecekle ilgili umutlarımızın güçlü olması için öncelikle çocuklarımızın zihinsel, fiziksel ve psiko-sosyal açıdan sağlıklı bir kişiliğe sahip olmaları gerekmektedir. Bunun için ailenin merkezde olduğu çocukluk dönemi başta olmak üzere bebeklik hatta anne karnından başlayan ve yaşam boyu devam eden

eğitim asla ihmal edilmemelidir. Bu itibarla çocuklarımızı ülkemizin geleceği olarak görüp kültür ve medeniyetimiz çerçevesinde şahsiyet ve sorumluluk sahibi iyi insanlar olmalarını sağlayacak, Türkiye’nin meselelerine çareler bulacak ve Türk kültürüne büyük eserler kazandıracak bir bilinçle yetiştirmek millî bir dava olmalıdır.

KAYNAKLAR

- 1 Delay, M. (2020). Kitap okuyan çocuk yetiştirmek, (çev. M. Sır), İstanbul: Orenda Kitap, s. 13
- 2 Sakaoğlu, N. (1992). Medeniyet değişimleri çerçevesinde Türklere ailede eğitim, SosyoKültürel Değişme Sürecinde Türk Ailesi içinde. Ankara: Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu Yayını, s. 362
- 3 Durakoğlu, A. (2014). Gâzali’de ahlak eğitimi. GEFAD / GUJGEF. 34(2), 211-226
- 4 Onur, B. (2005). Türkiye’de çocukluğun tarihi. Ankara: İmge Kitabevi Yayınları, s. 108
- 5 Kolcu, A. İ. (2002). Bozkırdaki bilge Cengiz Aytmatov. Ankara: Akçağ Yayınları.
- 6 Sanders, B. (2000). Öküzün A’s - Elektronik Çağda Yazılı Kültürün Çöküşü ve Şiddetin Yayılışı, (çev. T. Şehnaz). İstanbul: Ayrıntı Yayınları, s. 43
- 7 Arıcı, A. F. (2018). Okuma eğitimi, (4. bs.) Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- 8 Dağ, M. ve Öymen, H. (1974). İslam Eğitimi Tarihi. Ankara: Milli Eğitim Basımevi.
- 9 Topçu, N. (2014). Kültür ve Medeniyet, İstanbul: Dergâh Yayınları, s. 102
- 10 Arıcı, agy.
- 11 Güneş, F. (2010). Ninnilerin çocukların dil ve zihinsel gelişimine etkisi. ZfWT Zeitschrift für die Welt der Türken, Journal of World of Turks. 2(3), 27-38.
- 12 Picq, P., Sagart, L., Dehaene, G. & Les-tienne, C. (2014). Dilin en güzel tarihi. (çev. S. Rifat), İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları s. 120
- 13 Picq vd, agy, s. 96-97
- 14 Gander, M. J. & Gardiner, H. W. (1998). Çocuk ve ergen gelişimi (çev. B. Onur). Ankara: İmge Kitabevi.
- 15 Cole, L. & Morgan, J. B. (1985). Çocukluk ve gençlik psikolojisi. (çev. B. H. Vassaf), İstanbul: MEB Yayınları.
- 16 Delay, agy, s. 15

Dr. Ali Özdemir
Marmara Üniversitesi

Okul Tabanlı Aile Danışmanlığı

Öğrencinin gerek akademik açıdan gerekse sosyal açıdan daha iyi bir düzeye taşınabilmesi için ailenin de okul rehberlik sistemine dahil edilmesi, hem sorunların daha kısa sürede hem de kalıcı olarak çözülmesine olanak sağlayacaktır. Okul ile ailenin iş birliği içerisinde olması, öğrencinin pozitif yönde gelişimi açısından önem arz etmektedir.

Çocukların sorunlarının çevrelerinden bağımsız düşünülme-yeyeceği anlayışından yola çıkarak literatürde yer almayan başlıyarak “Okul Tabanlı Aile Danışmanlığı (OTAD)” modeli, “okul danışmanlığı” ile “aile danışmanlığı” hizmetlerinin bütünleştirilerek çocuk ve ailelere yönelik daha kapsamlı hizmetlerin sunulmasını içermektedir. Son yıllarda okul psikolojik danışmanlarının, ailedeki olumsuz koşullardan etkilenen çocuklarla karşılaşma oranında gözlenen artış, aileden kaynaklı sorunlara geleneksel okul psikolojik danışmanlığı hizmetlerinin yetersiz kalması ve bu konudaki farkındalığın artmasıyla birlikte, okullarda, aile danışmanlığı modellerinin kullanıldığı “okul temelli aile danışmanlığı (OTAD)” hizmetleri ortaya çıkmıştır.

Okul Tabanlı Aile Danışmanlığı (OTAD), öğrencinin karşılaştığı zorlukları ele almak için okul danışmanlığı ve aile danışmanlığı kavramlarının daha geniş üst sistemler içerisinde birleştirildiği bir yaklaşım olarak kabul edilir (Hing, Olivier ve Everts, 2013). Bu sistemler, çocukların sorunlarını

kendi kişilerarası ilişkiler ağı bağlamında ele almaktadır. Burada bahsedilen kişiler arası ilişkiler ağı; aile, akran grubu, sınıf, okul (öğretmen, müdür, sınıf arkadaşları) ve toplum olarak tanımlanabilir. Bir çocuk OTAD uzmanına başvurduğunda, çocuğun sorunu bu ilişkiler ağının birini veya hepsini kapsayabilir. OTAD uzmanı, bu ilişkilerin etki derecesine dikkat etmekle birlikte, çocukta olumlu değişimi pekiştirmek için öncelikle ailesi ile olumlu bir ilişki kurmaktadır (Gerrard, 2008).

Rehber öğretmenler ve diğer eğitimcilerle yapılan çalışmaların sonuçları da öğrenci sorunlarının genellikle aile kaynaklı olduğunu göstermektedir. Ebeveyn tutumları, çocuğun ev yaşantısı, evde işletilen kurallar sistemi, evin ve çevresinin olanakları olumlu ya da olumsuz olarak öğrencinin okul başarısına ve davranışlarına etki etmektedir. Büyükanne ve büyükbaba ile yaşıyor olmak hatta ebeveynlerin çalışması durumunda çocukla ilgilenen kişinin büyükanne ve büyükbaba olması çok başlı bir otorite yapısının oluşmasına yol açabilmektedir. Müsamahakar, sınırların belirlenmediği bir evde, istek ve taleplerinin yerine getirilmesine alışkın olan bir çocuk, okul ortamına ve kurallarına uyum sağlamakta zorluklar yaşayabilmekte ya da ev ortamında şiddet ve kaba söze maruz kalan bir çocuk benzerlerini okul ortamında sergileyebilmektedir.

Okullardaki rehberlik sistemleri genellikle öğrenciyi bireysel olarak ele alırken, aile danışmanlığı ise aileyi bir sistem olarak

bütüncül bir bakış açısıyla değerlendirir. Dolayısıyla, rehberlik hizmeti ve aile danışmanlığının odak noktaları, asıl çalışma konuları ve amaçları birbirlerinden farklılık arz etmektedir.

Bu bağlamda öğrencinin gerek akademik açıdan gerekse sosyal açıdan daha iyi bir düzeye taşınabilmesi için ailenin de okul rehberlik sistemine dahil edilmesi, hem sorunların daha kısa sürede hem de kalıcı olarak çözülmesine olanak sağlayacaktır. Danışmanlık hizmetlerinin aynı zamanda ailenin eğitimini de içerisine katıp ailenin de eğitilmesi, bilgilendirilmesi, okul ile ailenin işbirliği içerisinde olması, rehberlik birimi tarafından öğrenciye verilen desteğin evde de karşılığının olması ve pekiştirilmesi öğrencinin pozitif yönde gelişimi açısından önem arz etmektedir.

Üstündağ (2014), özellikle çocukluk dönemindeki sorunları oluşturan gizli sebepler olabileceğini, bu nedenle sorunları bütüncül yaklaşım sergileyerek ele alınması ve gerçek sebebin ne olduğunu fark etmenin önem arz ettiğini ifade etmektedir.

Öğrencilerin yaşadıkları sorunlarının birçoğunun ailedeki değişkenler ile ilişkili olduğunu gösteren araştırma sonuçları düşünüldüğünde, öğrencideki sorunların aile ile ilişkilendirilerek ele alınması kaçınılmaz hale gelmektedir.

Okullardaki öğrenci problemlerine ve müdahale yöntemlerine yönelik değerlendirmeler sonucunda ailenin dahil edilmediği bir danışmanlık ya da rehberlik hizmetinin yetersiz kalacağı görüşü giderek yaygınlaşmaktadır. Bu da her iki yaklaşımı birbirine daha yakın hale getirmekte ve birbirleriyle ilişkili olan yönlerini ve birbirinden ayrıldığı noktaları ortaya koymaktadır.

Carter ve Perluss (2008), Kaliforniya Eyalet Üniversitesi'nde ilk OTAD yüksek lisans programlarından birini tanımlamıştır. Bu program okul danışmanlığı ve aile danışmanlığı yaklaşımlarının, aile sistemleri çerçevesinde bütünleştirilmesini vurgulamakta ve mezunlara hem evlilik ve aile da-

Okullardaki öğrenci problemlerine ve müdahale yöntemlerine yönelik değerlendirmeler sonucunda ailenin dahil edilmediği bir danışmanlık ya da rehberlik hizmetinin yetersiz kalacağı görüşü giderek yaygınlaşmaktadır.

nişmanlığı hem de okul danışmanlığı yapma imkânı sağlamaktadır. Carter ve Evans (2008), aile sorunlarının öğrenci sorununu çözmede kritik bir önem taşıdığı durumlarda, okulun ailelere bir ila altı oturumluk aile danışmanlığı hizmeti sunacağını ifade etmiştir. Daha kapsamlı ihtiyaçların tespit edilmesi halinde (psikiyatri desteği gibi) danışmanın yönlendirme yapacağını ifade ederek, OTAD modelinin uygulanması sürecine yönelik açıklamalarda bulunmuştur. Bu çalışmalar, okul danışmanlığı ve aile danışmanlığının OTAD çatısı altında birleştirilebileceğini destekler nitelikteki çalışmalardır.

Negreiros ve Miller (2014) yaptıkları araştırmada okul psikologlarının, aile

problemlerinin çocuklarda yaratacağı olası etkileri ele almanın öğrenci başarısını artırmaya yardımcı olacağını ifade etmişlerdir. Carter, Evans, Zapata ve Taefi (2011)'nin Los Angeles'taki şehir okullarında OTAD modelinin pilot uygulamasını gerçekleştirdikleri çalışma sonucunda, elde edilen veriler ve ebeveyn geribildirimleri, öğrenci davranışları ve akademik başarılarında iyileşme olduğunu ortaya koymuştur. Ayrıca modelin kısmi bir uygulamasını deneyimlemenin bile kişiler üzerinde önemli bir etki yarattığı ifade edilmiştir.

Sonuç olarak ülkemizde okul tabanlı aile danışmanlığı modeline yönelik farkındalık yavaş yavaş oluşmaya başlamakla birlikte, öğrenci sorunlarını ele almada aile sisteminin daha fazla önemsenmesi ve sürece dahil edilmesi gerektiğiyle ilgili ortak bir bakış açısı bulunmaktadır. Bu sebeple rehber ve psikolojik danışmanların, öğretmenlerin, okul yöneticilerinin ve ailelerin görüşlerinin alınması, ülkemizde bu modelin gerçekleştirilebilmesi açısından yol gösterici olacaktır.

KAYNAKLAR:

Carter, M. J., & Evans, W. P. (2008). Implementing school-based family counseling: strategies, activities, and process considerations. *International Journal for School-Based Family Counseling*, 1(1), 25-39.

Carter, M. J., & Perluss, E. (2008). Developments in training School-Based Family Counselors: The School-Based Family Counseling (SBFC) graduate program at California State University, Los Angeles. *Journal For School-Based Family Counseling*, 49.

Ece Sarısaltık Aydın
Türkiye Maarif Vakfı
Almanya Ülke Temsilcisi

Almanya'nın Eğitim Sistemi ve Türk Ailelerin Eğitime Katılımda Yaşadıkları Sorunlar

Araştırmalar Almanya'da göçmen çocukların eğitime katılım sorunlarının okul öncesi eğitimde başladığını göstermektedir. Anaokuluna giden Alman çocuklarının oranı %90'ın üzerindeyken, göçmenlerde bu oran, %64 düzeyindedir.

Federal Almanya Cumhuriyeti'nde eğitim meselesi eyaletlerin sorumluluk alanları içinde yer almaktadır. Bu yüzden 16 farklı eyalete ayrılmış olan Almanya'da 16 farklı eğitim bakanlığı ve bir de federal eğitim bakanlığı olmak üzere toplam 17 eğitim bakanlığı bulunmaktadır. Ülkedeki eğitim ve öğrenim sistemi her bireye, yetenekleri ve ilgi alanlarına uygun eğitim sağlamak üzerine inşa edilmiş olsa da araştırmalar Alman eğitim sisteminin ve eğitime katılımın özellikle sosyoekonomik statüye ve etno-kültürel aidiyete çokça bağımlı olduğunu ortaya çıkarmaktadır. Bunun yanında Almanya'da güncel ve iktisadi hayatta olduğu gibi eğitim alanında da yatay geçiş imkanları oldukça kısıtlıdır.

Almanya'da eğitim sistemi 19 ve 20. yüzyıllar boyunca siyasi gelişmelerden çok etkilenmiş, bu durum eğitim anlayışı ve kurumlarına da yansımıştır. 1990'da yeniden birleşen Doğu ve Batı Almanya, Batı'daki uygulamayı benimseyerek eğitimi eyalet yönetimlerinin yetki alanına bırakmıştır.³

Eyaletlerin bu sorumluluğu Alman Anayasası'nın 30. maddesinde de sabitlenmiştir.⁴ Bu bağlamda dersler, ders planları, okul türleri arasındaki geçişler ve diplomalar her eyalette farklılık arz edebilmektedir.

OKUL ÖNCESİ EĞİTİM

Almanya'da 3 ila 6 yaş arasındaki çocuklar zorunlu eğitim öncesi sosyalleşmeyi öğrenmek, iletişim kurabilmek ve kendilerini keşfedebilmek için isteğe bağlı olmak üzere anaokulu (Kindertagesstätte/Kindergarten) eğitimi alabilmektedir. Anaokulunda verilen okul öncesi temel bilgiler oyun yoluyla öğretilmektedir. Almanya'da 3 ile 6 yaş arasındaki çocuğunu anaokuluna verenlerin oranı %93 seviyesindedir. Federal İstatistik Kurumunun açıkladığı bilgi ve verilere göre Almanya'nın doğu eyaletlerinde anaokulu ve çocuk eğitimi oranının batı eyaletlerine göre daha yüksek olduğu gözlemlenmektedir. Doğu Almanya'nın çocuk bakımı ile eğitimindeki bu bariz üstünlüğü ise sosyalizm geçmişi ve tecrübesinden kaynaklanmaktadır. Göze çarpan diğer bir husus ise Alman çocukları ile göçmen kökenli çocukların anaokulu eğitimi oranındaki farktır. Alman çocuklarının %96'sı, göçmen çocuklarının ise sadece %64'ü anaokuluna gönderilmektedir.⁵ Böylelikle eğitime katılım sorunu okul öncesinden başlamaktadır.

Türk ve göçmen öğrencilerin Alman eğitim sisteminde iki kat dezavantajlı olduğu sonucuna varan Weber-Menges ve Geißler, bu uygulamanın devam etmesiyle Almanya'nın birçok potansiyeli kaybettiğinin ve aslında bundan dolayı zarar gördüğünün altını çizmektedir.

TEMEL EĞİTİM

Federal Almanya'da temel eğitim anaokulunun sona ermesiyle başlamaktadır. İlkokula (Grundschule) adım atan öğrenciler Berlin ve Brandenburg eyaletlerinde 6 yıl, diğer eyaletlerde ise 4 yıl boyunca bu okula gitmektedir. 6 yaşından itibaren çocuklar zorunlu eğitime başlamakta ve eyaletlere göre 9 ile 10 yıl arası sürmektedir. Çocuklar bu süre zarfında okuma ve yazmanın yanı sıra temel matematik kurallarını öğrenmektedir. Yabancı dil, Sosyal bilimler, tarih, coğrafya, fizik, kimya, müzik, resim (sanat) ve beden eğitimi dersleri de müfredata dahildir. İlkokulun sonunda öğrenciler farklı eğitim alanlarına ağırlık veren ortaokullara yönlendirilir. Bu erken yönlendirmeler öğrencilerin geleceğine şekil verir.

ORTAÖĞRETİM, LİSE VE YÜKSEKÖĞRETİM

Alman ortaöğretim sistemi farklı müfredatlara göre uyarlanan okul türlerine ayrılmıştır: Bunlar pratik ve temel ortaokul eğitiminin verildiği **Hauptschule**, meslek ve genel ortaokul eğitiminin verildiği **Realschule** ve akademik lise olarak adlandırılan **Gymnasium**'dan oluşmaktadır. 9. (bazı eyaletlerde 10.) sınıfa kadar süren Hauptschule, öğrencileri el sanatı ağırlıklı meslek eğitimine ha-

zırlamaktadır. Bu sebeple bu okul türünde teorik bilgilerin yanı sıra özellikle pratik becerilere önem verilmektedir. Hauptschule çoğu kez başarı oranı düşük ve alt sosyal tabakaya ait kişilerin gittiği okul tipidir. Diğer okul tiplerine göre daha basit bir ders programına sahip olan Hauptschule'nin sonunda öğrenciler başarı oranlarına göre Realschule'ye ve hatta Gymnasium'a geçiş yapabilmektedir. Başarısız olan öğrenciler ise Hauptschule diploması alarak meslek öğrenme şansı bulabilmekte veya iş hayatına atılabilmektedir. Almanya'da bu okul türünü tercih edenlerin oranı %7 seviyesindedir. Bunlar arasında yer alan yabancı kökenli öğrencilerin oranı yaklaşık %31'dir.⁶ Almanya'da yapılan en son araştırmaya göre Hauptschule'yi tercih eden Türk vatandaşlarının oranı %41,5 seviyesinde seyretmektedir.⁷

Gymnasium en yetenekli öğrencileri bünyesinde barındıran, onları özellikle 11. ile 13. sınıflar (bazı eyaletlerde 11. ile 12. sınıflar) arasında üniversiteye ve akademik meslek alanlarına hazırlayan bir okul türüdür. Uluslararası geçerliliği de olan Gym-

2018/2019 öğrenim yılında Almanya'da ilkököl, ortaokul ve liselerde okuyan Türk vatandaşı öğrenci sayısı 131 bin 582 olarak bildirilmektedir. Alman vatandaşlığına da sahip Türkiye kökenli öğrenci sayısının ise 600.000 civarında seyrettiği ifade edilmektedir.

nasium diploması (Abitur) alan bir öğrenci ülkedeki bütün üniversitelerde ve yüksekokullarda okumaya hak kazanmış olmaktadır. Araştırmalara göre akademik bir aileden gelen öğrencilerin Gymnasium'a gitme oranı %83 iken anne veya babası akademisyen olmayan öğrencilerde bu oran %46'da kalmaktadır.⁸ Buna ek olarak, araştırmalara göre Almanya'da akademisyenlerin çocuklarının liseye gitme şansı, akademik olmayan hanelerden gelen çocuklara göre 1,8 kat daha yüksektir.⁹ Almanya'da bu okul türünü tercih eden öğrenci oranı %40 seviyesindedir.¹⁰ Bunlar arasında yer alan yabancı kökenli öğrencilerin oranı yaklaşık %16'dır.¹¹ Almanya'da en son yapılan araştırmaya göre Gymnasium'u tercih eden Türk vatandaşlarının oranı %15 seviyesinde seyretmektedir.¹²

2018/2019 öğrenim yılında Almanya'da ilkököl, ortaokul ve liselerde okuyan Türk vatandaşı öğrenci sayısı 131 bin 582 olarak bildirilmektedir. Alman vatandaşlığına da sahip Türkiye kökenli öğrenci sayısının ise 600.000 civarında seyrettiği ifade edilmektedir.¹³

Bu okul türlerinin yanı sıra Almanya'da gece okulları (Abendschule), halk eğitim okulları (Volkshochschule), meslek okulları (Berufsschule) ve meslek yüksekokulları (Fachhochschule) da mevcuttur. Alman eğitim sisteminin başka bir özelliği de karma eğitim ve meslek sisteminin varlığıdır (Duale Ausbildung). Bu stajyerlik sistemi, mesleki eğitim öğrencilerine okullarına devam ederken bir şirket bünyesinde çalışma imkânı sunmaktadır.

Üniversiteye girmek için lise öğrencilerinin Abitur sınavını başarıyla geçmeleri gerekmektedir. Bunun yanında mesleki okul diplomasına sahip öğrenciler de giriş için başvuruda bulunabilmektedirler. Almanya'da mevcut Bologna sürecine göre uyarlanmış olan üniversitelerin eğitim süresi tıp eğitimi haricinde 6 semestr sürmektedir. Bu süre zarfında lisans derecesi (Bachelor) alınabilmektedir. Buna

ilave olarak en az iki s6mestr de yüksek lisans (Master) yapma imkanı mevcuttur. Almanya'da daha yaygın olan devlet 6niversiteleri ve y6ksekokullar (Hochschule) farklı alanlarda eğitim vermektedir. 6lkede bulunan 424 6niversite ve y6ksekokulun 308'i devlet 6niversitesidir.¹⁴ 6zel 6niversite ve y6ksekokulların sayısı ise 116'dır.¹⁵ 2019/2020 kış d6neminde Almanya'da 411.601 y6ksekokul ve 6niversite 6đrencisi kaydolmuş, bunun 267.850'si yabancı uyruklu kişilerden olmuştur. Almanya'ya en fazla yabancı 6đrenci 6in, T6rkiye ve Hindistan'dan gelmiştir. 6lkede okuyan T6rk uyruklu 6niversite 6đrencilerinin sayısı yaklaşık 40.000 olarak verilmektedir.¹⁶

ALMANYA'DA T6RKLER VE EĞİTİME KATILIMDA YAşADIKLARI SORUNLAR

Almanya'da şu an resmi olarak 3 milyona yakın T6rk'6n yaşadığı ifade edilmektedir.¹⁷ Almanya'ya ekonomik nedenlerle kısa s6reliliğine gelen işçiler zamanla Almanya'ya yerleşmeye karar verince, 6ocuklarının eğitimi 6nemli bir konu haline gelmiştir. Ancak eğitime katılımda yaşanan zorluklar bazı diğer g6çmen k6kenli etnik gruplarda olduğu gibi T6rkler arasında da yaşanmıştır ve hala yaşanmaktadır.

Dış politika ile ilgili farklı alanlarda faaliyet g6steren T6rk Asya Stratejik Araştırmalar Merkezi (TASAM)'dan Mustafa B6lb6l'6n yapmış olduğu bir araştırmada Almanya'daki T6rk ailelerinin eğitime katılımda yaşadıkları sorunlara dikkat 6ekilmektedir. B6lb6l, Alman eğitim sisteminin fakir, g6çmen, m6lteciler ve engelli 6ocuklara ayrımcı yaklaştığının hem Almanya'da eyalet k6lt6r ve eğitim bakanlıklarından oluşan K6lt6r Bakanları Konferansı ve Federal Eğitim Bakanlığı'nın ortaklaşa hazırladığı eğitim raporunda hem de BM'nin insan hakları raporlarında dile getirildiğini ifade etmektedir.¹⁸

G6çmen k6kenli 6đrencilerin Alman

G6çmen k6kenli 6đrencilerin Alman okullarında aynı başarıyı g6stermelerine rağmen Alman akranlarına g6re daha k6t6 notlar aldıkları bir 6ok uzman tarafından rapor edilmektedir.

okullarında aynı başarıyı g6stermelerine rağmen Alman akranlarına g6re daha k6t6 notlar aldıkları bir 6ok uzman tarafından rapor edilmekte, okulların sosyal bir kast sisteminin yeniden 6retilmesinde araşsal-laştırıldığı ve sonu 6ta g6çmen 6ocukların ağırlıklı olarak ortaokula (Hauptschule) g6nderilerek bu okulların devamlılığının sağlandığı belirtilmektedir.¹⁹

Ayrıca 6đrencilerin akademik kariyer yerine 6oğunlukla meslek eğitimine y6nlendirilmesi bireysel yeteneklerinin doğru kullanılmamasına yol a 6abilmektedir. Alman eğitim sistemi i 6erisinde 6đretmenlere b6y6k haklar verilmektedir.²⁰

Siegen 6niversitesinden Rainer Geişler ve Sonja Weber-Menges'in ortaya koyduğu bir araştırmada Almanya'da g6çmen 6ocukların eğitime katılım sorunlarının okul 6ncesi eğitimde başladığı vurgulanmaktadır. Anaokuluna giden Alman 6ocuklarının oranının %90'ın 6st6nde g6r6ld6đ6n6 belirten araştırmacılar, bu oranın g6çmen 6ocuklarında ancak %64 olduğunu ifade etmektedir. Sosyologlar eğitime katılımda yaşanan sorunların sosyo-ekonomik nedenlerinin yanı sıra k6lt6rel ve dilsel nedenleri de olduğunu ifade etmektedir. Bunun yanında T6rk ve g6çmen 6đrencilerin okulda yeterince teşvik edilmedikleri vurgulanmaktadır.

ne yeterince hakim olamamalarına, ders tekrarı ve ev 6devlerine yeterince 6zen g6stermemelerine bağlamıştır.²²

Bunun yanı sıra Alman eğitim sisteminin g6çmenlere -6rneğin okul 6ncesi eğitimden yararlanabilme hususunda- eğit olanaklar sağlayamadığı da belirtilmektedir. Uzmanlar T6rk velilerin b6y6k bir kısmının eğitim sistemi konularında ilgisiz kalmalarını veya yeterli bilgiye sahip olmamalarını da kayda değer bir sorun olarak vurgulamaktadır. Alman eğitim sisteminde velilere 6nemli g6revler verilmekte, katılım ve bilgilendirme hakkı sunulmaktadır. Zira Alman Anayasası'nın 6. maddesi velilere eğitim ve bakım hakkı tanımaktadır. B6ylece her okulda bir veli temsilciliği bulunması şarttır. Bu kurum, okulla iş birliği i 6inde 6alışan velilerden oluşur. Veliler "sınıf ve okul veli temsilcilikleri" 6zerinden temsil edilirler. Bu kurulda olan veliler dersleri izleme hakkına (Hospitationsrecht) sahiptir. Okulun en y6ksek karar alma organı olan "okul kurulunda" (Schulkonferenz) veliler, 6đretmenler ve 6đrencilerle birlikte temsil edilmektedir ve bu sayede okulla ilgili karar mekanizmalarına doğrudan katılma hakkına sahiptir. Burada alınan kararlar okulun kendi b6t6cesinden olan harcamaların belirlenmesi, m6fredat ve ders i 6erikleri, okulun isim değişikliği, 6đrencilere karşı uygulanan disiplin kararları, okul i 6 t6z6đ6 gibi 6nemli konu ve alanları kapsamaktadır.²³

Bazı Avrupa 6lkelerinde 6zellikle son yıllarda T6rk 6e ana dil derslerinin kısıtlanması bir 6ok eğitim ve uyum sorunlarını beraberinde getirebilecek potansiyele sahiptir. Bununla birlikte başarılı Avrupalı T6rk 6đrencilerin, iş insanlarının ve Dr. med. 6zlem T6reci ve Prof. Dr. Uçur şahin gibi bilim insanlarının her ge 6en g6n 6oğalmasında, sevindirici ve umut verici gelişmeler olup uluslararası iş birliği ve 6alışmalara duyulan ihtiya 6ın bir g6stergesidir.

DİPNOTLAR

- <https://www.news4teachers.de/2019/08/immer-mehr-grundschueler-wechseln-aufs-gymnasium-immer-weniger-auf-die-hauptschule-philologen-kein-anspruch-aufs-abitur/>
- https://www.destatis.de/GPStatistik/servlets/MCRFileNoDeServlet/DEHeft_derivate_00035140/Schulen_auf_einen_Blick_2018_Web_bf.pdf;jsessionid=5BBFAA19E06C8B05F31D4EFOE0326230
- https://www.mdr.de/zeitreise/stoeborn/damals/hintergrund-bildungsfoederalismus102_page-2_zc-adi768d3.html
- https://www.bpb.de/system/files/dokument_pdf/Grundgesetz_TR_endg%C3%BCltig.pdf
- https://www.uni-due.de/imperia/md/content/prodaz/klemm_prodaz.pdf
- https://www.destatis.de/GPStatistik/servlets/MCRFileNoDeServlet/DEHeft_derivate_00035140/Schulen_auf_einen_Blick_2018_Web_bf.pdf;jsessionid=5BBFAA19E06C8B05F31D4EFOE0326230
- https://www.focus.de/politik/deutschland/international-tuerkische-schueler-auf-deutschen-gymnasien_aid_493951.html
- <https://www.handelsblatt.com/politik/deutschland/aufstiegschancen-kinder-aus-nichtakademiker-familien-haben-es-in-deutschland-weiterhin-schwer/22510442.html?ticket=ST-6312669-X5g3ctWmcUbSoqKeQHwO-ap4;https://www.bafoeg-rechner.de/Hintergrund/art-2091-bildungstrichter-2018.php>
- <https://www.bafoeg-rechner.de/Hintergrund/art-2091-bildungstrichter-2018.php>
- <https://www.news4teachers.de/2019/08/immer-mehr-grundschueler-wechseln-aufs-gymnasium-immer-weniger-auf-die-hauptschule-philologen-kein-anspruch-aufs-abitur/>
- https://www.destatis.de/GPStatistik/servlets/MCRFileNoDeServlet/DEHeft_derivate_00035140/Schulen_auf_einen_Blick_2018_Web_bf.pdf;jsessionid=5BBFAA19E06C8B05F31D4EFOE0326230
- https://www.focus.de/politik/deutschland/international-tuerkische-schueler-auf-deutschen-gymnasien_aid_493951.html
- <https://www.hurriyet.com.tr/avrupa/2020ye-hizli-bir-giris-yaptik-41433143>
- <https://www.destatis.de/DE/Themen/Gesellschaft-Umwelt/Bildung-Forschung-Kultur/Hochschulen/Tabellen/hochschulen-hochschularten.html>
- <https://www.destatis.de/DE/Themen/Gesellschaft-Umwelt/Bildung-Forschung-Kultur/Hochschulen/Tabellen/privatehochschulen-hochschularten.html>
- <https://www.hurriyet.com.tr/avrupa/2020ye-hizli-bir-giris-yaptik-41433143>
- <https://www.dw.com/tr/almanya-da-28-milyon-t%C3%BCrkiye-k%C3%B6kenli-ya%C5%9F%C4%B1yor/a-54385723>
- https://tasam.org/tr-TR/Yazar/164/mustafa-bulbul;https://www.uni-due.de/imperia/md/content/prodaz/klemm_prodaz.pdf
- https://www.uni-due.de/imperia/md/content/prodaz/klemm_prodaz.pdf
- <https://tasam.org/tr-TR/Yazar/164/mustafa-bulbul>
- <https://www.bpb.de/apuz/30801/migrantenkinder-im-bildungssystem-doppelt-benachteiligt?p=0>
- <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/256145>
- <http://polittechnik.de/almanya-okul-egitim-sisteminde-ane-babalarinvelilerin-konumu-dr-mehmet-alpbek-foeted-genel-sekreteri/>

Ebeveynlerin Eğitime Katılımının Önündeki Engeller

Daha nitelikli bir eğitim için okulların artık Aile Katılımını çocukları eğitime konusunda merkezi bir öneme sahip olarak görmesi ve bu nedenle ebeveynleri desteklemede daha kapsamlı bir rol üstlenmesi hayati önemdedir.

U Garry Hornby ve Ian Blackwell Institute of Education, University of Plymouth, Devon, UK

50 yıllık bir süre boyunca yayınlanan kapsamlı araştırma literatürü, ebeveyn katılımının her yaşta çocuk için etkili eğitimin önemli bir unsuru olduğunu göstermektedir. (Epstein 2001; Hill ve Tyson 2009; Hornby 2000, 2011; Jeynes 2005, 2007; Wilder 2014). Aile katılımı, çocukların okumasını dinlemek gibi ev tabanlı ve veli-öğretmen toplantılarına katılmak gibi okul temelli olabilir. (Harris ve Goodall 2008). Aile katılımının akademik başarıyı artıran etkisi, Educational Review'da yayınlanan aile katılımı engelleriyle ilgili önceki makalede (Hornby ve Lafaele 2011) ortaya konulduğu gibi, ilgili literatürün detaylı incelenmesi ve meta-analiziyle rapor edilmiştir. Bu literatür taramasından ortaya çıkan diğer aile katılımı faydaları ise şunlardır: Ebeveyn-öğretmen ilişkilerinin geliştirilmesi, öğretmen morali ve okul ikliminin; çocukların tutumları, davranışları ve akıl sağlığının yanı sıra okula devam oranının iyileştirilmesi.

Yapılan çalışma aile katılımının ebeveyn güvenini, memnuniyetini ve ebeveynlerin eğitime ilgisini de artırdığını ortaya koymaktadır.

On yıl önce, söz konusu makale kaleme alınırken, aile katılımının potansiyel faydaları yaygın olarak kabul edildiği halde,

aile katılımı ile ilgili teoriler ile aile katılımı uygulamaları arasında büyük boşluklar olduğu düşünülüyordu. Bu nedenle önceki makale, eğitime etkili ebeveyn katılımının tesis edilmesinin önündeki engelleri açıklığa kavuşturmak ve detaylandırmak için geliştirilen bir model sunuyordu.

Model dört alana odaklanmıştır:

1. Ebeveynlerin Aile Katılımı hakkındaki inançları, ebeveynlerin içinde yaşadıkları ortam, ebeveynlerin katılım davetlerine ilişkin algıları ve sınıfsal, etnisite ve cinsiyet gibi faktörlere bağlı bireysel veya ailevi engeller.
2. Yaş, öğrenme güçlükleri ve yetersizlikleri, ödüller, yetenekler ve davranış sorunları gibi çocuğa bağlı faktörler.
3. Farklı gündemlere sahip olmak, tutumlar ve kullanılan dil gibi ebeveyn-öğretmen ilişkilerine bağlı faktörler.
4. Aile katılımına engel teşkil edebilecek tarihsel, demografik, politik ve ekonomik durum gibi koşullara bağlı toplumsal faktörler. (Hornby ve Lafaele 2011)

Önceki makale, teori ve pratik arasındaki boşluğu açıklamak ve etkili Aile Katılımının önündeki engellerin nasıl aşılabileceği-

ne ilişkin önerilerde bulunmak amacıyla mevcut sorunları ortaya çıkarma girişimiydi. Yazarı, en çok alıntı yapılan dergi makalesi haline gelen makale üzerinde çalışmaya iten şey, eğitimde Aile Katılımının teori ve gerçekliği arasındaki uçurumun yarattığı hayal kırıklığı ve bunu daha iyi anlama arzusuuydu.

Peki, bu makalenin geniş okuyucu kitlesi, retorik ile ebeveyn katılımının gerçekliği arasındaki uçurumun daralması adına bir katkıda bulunabildi mi? Sonuçta, çalışmanın asıl amacı buydu. Bu soruyu cevaplamak için, geçtiğimiz 10 yılda Birleşik Krallık'ta Aile Katılımı bağlamında meydana gelen olası gelişmeler dikkate alınarak bir Aile Katılımı çalışması planlandı. Okullarda ebeveyn katılımı ile ilgili mevcut politikaların ve uygulamaların fotoğrafını çekmek için, Birleşik Krallık'ın bir bölgesindeki ilkokullarda Aile Katılımı ile ilgili küçük ölçekli bir çalışma yürütüldü. Bu çalışmadan elde edilen bulgular şunlardır:

ÖRNEKLEM

Örneklem, İngiltere'nin güneybatısındaki okullardan, okul büyüklüğü, sosyo-ekonomik durum OFSTED [TheOffice for Standards in Education (Eğitim Standartları Ofisi)] derecelendirmeleri; kentsel, kırsal ve banliyö okullarının bir karışımını yansıtacak şekilde belirlenmiştir. Temasa geçilen 29 okuldan 11'i araştırmaya katılmayı kabul etmiş, %38'lik bir cevaplama oranına ulaşılmıştır. Sağladıkları eğitimin kalitesi için OFSTED tarafından dört okul 1 (seçkin), Beş okul 2 (iyi) ve İki okul 3 (iyileştirme gerektirir) olarak derecelendirilmiştir.

YÖNTEM

Baş öğretmenler veya temsilcileriyle, her okulda altı ana sorudan ve gerektiğinde takip amacıyla kullanılan bir dizi yönlendirmeden oluşan yarı yapılandırılmış bir form üzerinden derinlemesine görüşmeler yapılmıştır.

BULGULAR

Okulun Aile Katılımına ilişkin yazılı bir politikası var mı?

Aşağıdaki yanıt örneklerinin de gösterdiği gibi, okullar, Aile Katılımı politikalarını ebeveynlerin kullanımına nasıl sundukları konusunda büyük farklılıklar göstermektedir:

- Ebeveynlere ebeveyn katılımına dair bir taahhütte bulunmuyoruz. Belki onlara söylemeliyiz.
- Aile Katılımı, Ebeveyn Davranış Kuralları, Okul İyileştirme Planı, Ev-Okul Sözleşmesi ve Evde Öğrenim Politikası kapsamındadır - tümü okul web sitesinde mevcuttur.
- Aile Katılımı, Evde -Okul Öğrenim Politikasına giriyor. Aynı bir politikaya ihtiyaç yoktu, ancak geliştirilmesi gereken şeyler olabilir.
- Davranış ve Koruma politikaları, ebeveynlerle nasıl çalıştığımızı belirtir.

Katılımcılarda, uzun yıllardır uygulamaya dökülemeyen Aile Katılımı teorik modellerinin merkezinde yer alan ebeveynlerle ortak çalışmaya yönelik temel olarak olumlu tutumun baskın bir biçimde görülmesiydi. Görünüşe göre bu konudaki tavır değişiyor. Aile Katılımı ile ilgili bu kapsamlı araştırma, eğitim ve rehberlik uygulamalarını etkileyebilir.

Tümüne web sitesinden veya dilekçe verilerek ulaşmak mümkündür.

Okulda Aile Katılımını teşvik etmek için hangi aktiviteler yapılıyor?

11 okuldan şu cevaplar alınmıştır:

- Düzenli haber bültenleri / broşürler / bilgi sayfaları / ev mektupları
- Ebeveynlere bilgi vermek için kullanılan web siteleri
- Öğretmen-veli toplantıları
- Aktif bir PTFA'ya sahip olmak (Ebeveynler, Öğretmenler ve Arkadaşlar Derneği)
- Açık günler / akşamlar
- Yeni ebeveyn akşamları
- Okul performansları, kutlama etkinlikleri ve toplantıları
- Öğrencilerin çalışma sergileri
- Okul fuarları
- Okul / sınıf / aile barbeküleri
- Spor günleri.

Son beş yılda aile katılımı politikası veya uygulamaları değişti mi?

Yapılan değişiklikler hakkında bildirimler şunlardır:

- Aile Katılımı bizim pratiğimizde temelden var olan bir konu değildi ama şimdi öyle. Ebeveyn rolü artık çok önemlidir. Altı yıl önce böyle değildi. Artık ev ve okul bir arada değerlendiriyoruz.
- Ailenin/evin çocuğun öğrenimi üzerindeki etkisinin hepimiz daha fazla farkındayız
- Politikamız güncellendi. Koruma politikamız değişti. Artık bir önleme görevimiz var ve yeni hükümet politikaları bizi etkiliyor. Bu, beş yılda yaklaşımımızı çok değiştirdi.
- Ebeveynlerin okul ve öğrenim algıları değişti; beklentiler arttı ve ebeveynler artık eğitimden korkmuyor.
- Ebeveynler daha fazla müdahale etmek istiyor -helikopter ebeveynliği- daha varlıklı olanlar her şeyi bilmek istiyor.
- Sosyal medyanın aktif kullanımı, ebeveynlerin neler olup bittiğini bilmek için daha büyük beklentilere sahip olduğu anlamına gelir.
- Öğretmeye başladığımızda her zamanki şeyleri yaptık ama gerçekten işe yaramadı, şimdi çocuklarla spor günü veya çadır kurma gibi etkinlikler düzenliyoruz ve ebeveynler bu etkinliklere katılıyor. Ebeveynlere bilgi aktarmak için bu olayları kullanıyoruz ve şimdi neyin işe yaradığını ve bu olaylardan nasıl yararlanılacağını anlamaya başlıyoruz.

Bu değişikliklerin ortaya çıkmasındaki temel etkiler neler oldu?

Alınan ifadeler:

- Bir çocuğun öğreniminde ebeveynin rolüne dair artan bir farkındalık var.
- Öğretim "yukarıdan aşağı inmez"... bizim arzumuz tüm çocuklarımız

Çok çeşitli sosyal geçmişlere sahip ebeveynlerin okullara karşı daha talepkar olmaları ve özellikle sosyal medya ve kısa mesajlar yoluyla daha fazla iletişim kurulmasını istemeleri, ebeveynlerin beklentilerinin son 10 yılda değiştiğini göstermektedir

için en iyisini yapmaktır.

- Ebeveynlerle ilişkilerin kalitesi ne kadar iyi olursa, çocuklar için sonuçlar o kadar iyi olur.
- Bu okulun ahlakıdır - ebeveynleri dahil edersek bunun çocuklar için daha iyi olduğunu biliyoruz. Ebeveynler gelmediğinde onları ararız. Okul, topluluğun nasıl olduğunu yansıtmalıdır - topluluğumuz misafirperver ve olumludur, bu yüzden bunu yansıtırız.
- Çocukların iyiliği, ailelerin yönlendirmesine ve iyiliğine bağlıdır. Bir çocuğun ilerlemesi ve kazanımı üzerinde doğrudan bir etkisi olduğu için ebeveynlerin çocuklarının öğrenimiyle meşgul olmasını istiyoruz.

Aile Katılımının önündeki ana engellerin neler olduğunu düşünüyorsunuz?

Okullar bazı pratik engellerden söz ettiler. Bazı okullar, Aile Katılımı için büyük engeller olduğunu düşünmediklerini beyan ettiler.

Ebeveyn ve aile faktörleri

Sekiz okul, aşağıdaki yorumlarda belirtildiği gibi, ebeveynlerin kendi olumsuz okul deneyimlerini Aile Katılımı engelleri olarak bildirdi:

- Ebeveynler, çocuklarının okul deneyiminin kendileriyle aynı olacağını varsayarlar.
- Bazı ebeveynler, ilkokulda başarılı olmak ile hayattaki başarı arasındaki bağlantıyı görmezler.

- Okulla ilgili kötü deneyime sahip olan ve okul ortamından korkan bir ebeveyn tutumu var.
- Ebeveynlerin kendi okul deneyimlerinin ve eğitim seviyelerinin etkisi vardır.
- Bazen en büyük sorunumuz, olumsuz bir okul deneyimi olan ebeveynlerdir. Biz değiştik. Esnek olabiliriz, esnetilemez kurallarımız yok. Başta tepkili davranabilen ailelere ve bireylere yönelik çok çalışıyoruz.
- Ebeveynler, kısmen kötü bir okul tecrübeleri olduğu için ve kısmen de yardım almaya isteksiz olduklarından yardım istemiyorlar. Yardıma ihtiyaçları olduğunu kabul etmiyorlar.

Ebeveyn-öğretmen faktörleri

Bu konuda okullar tarafından aşağıdakiler de dahil olmak üzere çok çeşitli yorumlar yapılmıştır:

- Öğretmenlerin ebeveynlere odaklanmak için yeterli zamanı yok, bazen sonradan düşünülmüş gibi geliyor.
- Öğretmenler, ebeveynlerle ilgilenerek eğitime sahip değiller ve bu nedenle kendilerine güvenmiyorlar.
- Öğretmenler kendilerine ait olmayan bir aile hayatına dair empati geliştirmekte zorlanıyorlar.
- Bazı ebeveynler, açık kapı politikamız olduğunu anlamıyor - ebeveynlere yanıt verme ve sorunları kişiselleştirmeleri buna neden oluyor- duygusal okuryazarlık eğitimi konusunda personel için çok sayıda eğitim veriyoruz.
- Ebeveynler onları eleştirebileceğimizden veya yargılayabileceğimizden endişelenebilir, bu nedenle çocuğun bir sorunu olduğunda soruna dahil olmaya isteksiz olurlar.
- Ebeveynler geçmişte okuldan her şeyi bekliyorlardı; şimdi bunu daha çok bir ilişki olarak görüyoruz.

Toplumsal faktörler

Okullar tarafından çeşitli toplumsal engeller belirlendi ve aşağıdaki yorumlar yapıldı:

- Ebeveynler çalışmıyorsa, okula gelip etkinliklere katılabılır ve bu bir avantaj olabilir.
- Okula devam, Öğrenci Primi ile ilgilidir ve bu, Aile Katılımı da buna bağlıdır. Ebeveyn, katılımın temel belirleyicisidir.
- Birçok ebeveynin zihinsel sağlık sorunları bulunabilir. hareketlilik, izolasyon, agorafobi, finansal problemler vb.
- Irkçılık sorunumuz var. Okulda çeşitliliğe saygı duyuyoruz. Çocukları eğitmeye çalışırken ebeveynlerle sorun yaşıyoruz - çocuklar evde ırkçı sözler duyuyor ve bu ebeveynler ve çocuklar arasında gerçek bir sorun
- Ebeveynler çocuklarını okuldan uzaklaştırdı, çünkü bizim İslam'ı öğrettimize inanmıyorlardı. Din yeni bir konu ve her zaman İslam'la ilgili.

Pratik engeller

Bazı okullar, aşağıdaki yorumlarda görüldüğü gibi, Aile Katılımı için pratik engeller olduğunu öne sürdü:

- Okulun çalışma saatleri ciddi bir engel. Öğleden sonra 15: 30'da kapatıyoruz. Bu nedenle çalışan ebeveynlere ulaşmıyoruz.
- Okullardaki ofis personeli rahatsız edici olabilir ve biz bunun farkındayız. Ebeveynler bize nasıl yaklaşacaklarından emin değiller.
- Zaman kısıtlamaları önemli bir sorun. Ebeveynler dahil olmak isterler, ancak onlar tam zamanlı çalışan işçiler.
- İnternete erişimin olmaması bazı aileler için engel teşkil ediyor. Ebeveynler yeterli zaman ayıramıyorlar ve okul günleri dışında çalışmaya da biz istekli değiliz.

Tartışma

Yukarıdaki yorumların, Birleşik Krallık'ın bir bölgesinde yürütülen, ebeveyn katılımı açısından bölgesel veya ulusal durumu ortaya çıkarabilecek temsil kapasitesi sınırlı küçük ölçekli bir çalışmaya dayandığı ve bu nedenle dikkatlice ele alınması gerektiği kabul edilmelidir. Bununla birlikte, çalışmanın bulguları, Aile Katılımının retorik ve gerçekliği arasındaki boşluğun kapatılmasına ilişkin öneriler hakkında düşünmemizi sağlayabilir. Çalışmaya dahil olan okullarda eğitimin verimliliği ve çocukların eğitimini kolaylaştırmada gerekli bir bileşen olarak ebeveynlerin katılımı konusunda açık bir beklenti vardı. Ankete katılan okulların çoğu, Aile Katılımının göz ardı edilmemesi gereken eğitim faaliyetlerinin önemli bir parçası olduğunu düşünmektedir.

Okullar arasında, ebeveynlerin bugün yaşadıkları zorluklar ve geçmişte güvendikleri hükümet ve diğer kurumlardan gelen desteğin azalması konusunda yaygın bir görüş birliği söz konusudur. Bu, okulların, çocukların eğitimden en iyi şekilde yararlanabilmeleri için ebeveynlere ve ailelere daha hedef odaklı yönlendirmeler ve uzman desteği sağlayarak eksiklikleri telafi etmeleri gerektiği konusunda farkındalık geliştirmelerini sağlamaktadır.

Katılımcılarda, uzun yıllardır uygulamaya dökülemeyen Aile Katılımı teorik modellerinin merkezinde yer alan ebeveynlerle ortak çalışmaya yönelik temel olarak olumlu tutumun baskın bir biçimde görülmesiydi. Görünüşe göre bu konudaki tavır değişiyor. Aile Katılımı ile ilgili bu kapsamlı araştırma, eğitim ve rehberlik uygulamalarını etkileyebilir.

10 yıl önce yazılan makalede değinilen Aile Katılımının önündeki engeller hala mevcuttur, ancak bunlar artık etkili ebeveyn katılımını uygulamaya daha az engel teşkil ediyor gibi görünmektedir.

Okullar, başarılı olmak için Aile Katılımı organizasyonunun ebeveynlerle ve daha geniş toplum kesimleriyle tartışılması gerektiğini; ya da etkili, birlikte oluşturulmuş stratejilerin geliştirilmesi gerektiğini düşünmektedirler.

Engeller ve zorluklar kesinlikle var olsa da, okulların aşağıda belirtilen altı temel faktör nedeniyle ebeveynleri çocukların öğrenimi ve refahını desteklemeye dahil etmenin 10 yıl öncesine göre çok daha etkili olabileceği sonucuna vardık.

Birincisi, okul personeli, çocukların okul performanslarının, ev ya da daha geniş sosyal çevreyle olan ilişkilerinden, yani okul kapılarının dışında olup bitenlerden önemli ölçüde etkilendiğini kabul etmektedirler. Araştırmalar, ebeveynlerin öğrencilerin okuldaki etkinliklerini desteklemelerinin yanı sıra evde öğrenmelerine yardımcı olmalarının çocukların

başarısını etkilediğini göstermiştir (Harris ve Goodall 2008). Bu nedenle, birçok okul için ebeveyn katılımı artık okul ortamının merkezi olarak görülmektedir.

İkincisi, okullar, okuldaki geleneksel etkinliklere (örneğin, ebeveyn akşamları veya spor günleri) katılmaktan, çocuğun eğitimine aktif olarak katılmaya (örneğin, ödev desteği) kadar, Aile Katılımını mümkün kılan geniş bir alanda bir dizi yöntem olduğunu kabul etmektedir. Çocuğun öğrenimi ile üst düzey ebeveyn katılımı (örn. sürekli moral destek) ve ebeveynin kendi eğitim ihtiyaçlarının kabul edilmesi (örn. ebeveynlik kurslarına katılmak) arasında yakın ilişki kurulmaktadır. Bu nedenle okullar, artık okulda, evde, toplulukta, ortaklarla ve dijital teknoloji aracılığıyla çeşitli yaklaşımların bir karışımını kullanarak ebeveynlerle etkileşimde bulunmak için ihtiyaç temelli daha geniş bir yelpazede iletişim sağlayabilirler.

Üçüncüsü, çok çeşitli sosyal geçmişlere sahip ebeveynlerin okullara karşı daha talepkâr olmaları ve özellikle sosyal medya ve kısa mesajlar yoluyla daha fazla iletişim kurulmasını istemeleri, ebeveynlerin beklentilerinin son 10 yılda değiştiğini göstermektedir. Ebeveynlerin çoğu, okul ortamı ve okul personeli tarafından pek az sınıflandırılır. Görünüşe göre Aile Katılımına önem veren okullar ebeveynlerin taleplerini memnuniyetle karşılamakta ve bunu çocukların iyiliği ve öğrenimini desteklemek için yapıcı, iki yönlü ilişkiler kurmak için kullanmaktadır.

Dördüncüsü, ister planlı ister plansız olsun, okullar bugün toplum içinde çocukların ve gençlerin refahını ve güvenliğini sağlamak için daha merkezi olabilir. Bu, kişisel, ev ve toplum deneyimlerinin tüm dinamikleriyle okul personelinin geçmişte olduğundan daha fazla bir sosyal sorumluluk rolü üstlenmeye itiyor. Okullar, sorumluluklarını üstlendikleri çocukların ancak ebeveynler ve paydaşlarla, ev ve toplum yaşamının gerçeklerini hesaba katan ve sorunlara duyarlı, sürekliliği olan bir diyalog ortamının aktif olarak hayata geçirilmesiyle gelişebileceklerini kabul ediyor gibi görünüyorlar. Bu kaçınılmaz olarak, okulların karşılıklı anlayış temelinde ileriyeye dönük çareler aramak için iş birliği yapması gerektiği anlamına gelmektedir.

Beşinci olarak, ebeveyn katılımının etkili liderliği, programların ve stratejilerin başarısı için gerekli görülmektedir. Çalışmamız, müdür ve kıdemli yönetim ekibinin ebeveyn katılımını ilerletmek için merkezi konumda olduğunu göstermektedir. Bununla birlikte, her okulun birbirinden habersiz bir yöntem takip ettiklerini tespit ettik. Okulların ya yüz yüze ya da çevrimiçi ortamda düzenli olarak birbirleriyle bilgi alışverişinde bulunabilecekleri, tecrübelerini paylaşabilecekleri imkanlara sahip olması gerekmektedir.

Altıncı olarak, okullar yeni düşünceleri hayata geçirmektense, yeni talepleri mevcut çalışma planlarına entegre etmekte ustadırlar. Okullar, Aile Katılımının okul or-

tamının bir parçasını oluşturduğunda başarılı olduğunu ve Aile Katılımının "bütün bir okul yaklaşımı" olarak geliştirilip sunulduğunu bildirmektedirler. Okullar, başarılı olmak için Aile Katılımı organizasyonunun ebeveynlerle ve daha geniş toplum kesimleriyle tartışılması gerektiğini; ya da etkili, birlikte oluşturulmuş stratejilerin geliştirilmesi gerektiğini düşünmektedirler.

Aile Katılımı birçok okul politikasında ve planında yer almaktadır. Bu konudaki kararlar personele, paydaşlara ve ebeveynlere iletilmiş gibi görünmektedir. Okullar ayrıca Aile Katılımının öğretmenler için özellikle okul etkinliklerini ve mesleki gelişimi planlamakta; bunların etkisini izlemekte ve değerlendirmekte bilgi sağladığını belirtmektedirler.

SONUÇ

Bu küçük ölçekli çalışmadan elde edilen bulgular, bir önceki makalede tanımlanan ebeveynlerin etkili katılımının önündeki engellerin hala sürdüğünü ve okullardaki Aile Katılımı politikaları ve uygulamalarının hemen hemen aynı kaldığını gösterirken özellikle okulların ebeveyn katılımını nasıl algıladıkları konusunda bir miktar ilerleme olduğu çalışmada görülmektedir.

Görünüşe göre çeşitli faktörler, özellikle dış kurumlardan ve hizmetlerden ailelere verilen desteğin azalması nedeniyle ebeveynler üzerindeki artan baskı, okulların artık Aile Katılımını çocukları eğitime konusunda merkezi bir öneme sahip olarak görmesi ve bu nedenle ebeveynleri desteklemede daha kapsamlı bir rol üstlenmesi anlamına geliyor gibi görünüyor. Bu durum, eğitime ebeveyn katılımının daha olumlu bir modelinin ortaya çıkabileceğini ve teori ile pratik arasındaki uçurumun kapanabileceğini göstermektedir.

KAYNAKLAR

- Epstein, J. L. 2001. School, Family and Community Partnerships. Boulder, CO: Westview Press.
- Harris, A., and J. Goodall. 2008. "Do Parents Know They Matter? Engaging All Parents in Learning." Educational Research 50 (3): 277-289.
- Hill, N. E., and D. F. Tyson. 2009. "Parental Involvement in Middle School: A Meta-Analytic Assessment of the Strategies That Promote Achievement." Developmental Psychology 45 (3): 740-763.
- Hornby, G. 2000. Improving Parental Involvement. London: Continuum.
- Hornby, G. 2011. Parental Involvement in Childhood Education: Building Effective School-Family Partnerships. New York: Springer.
- Hornby, G., and R. Lafaele. 2011. "Barriers to Parental Involvement in Education: An Explanatory Model." Educational Review 63 (1): 37-52.
- Hornby, G., and C. Witte. 2010a. "A Survey of Parental Involvement in Middle Schools in New Zealand." Pastoral Care in Education 28 (1): 59-69.
- Hornby, G., and C. Witte. 2010b. "Parent Involvement in Inclusive Primary Schools in New Zealand: Implications for Improving Practice and for Teacher Education." International Journal of Whole Schooling 6 (1): 27-38.
- Hornby, G., and C. Witte. 2010c. "A Survey of Parental Involvement in Secondary Schools in New Zealand." School Psychology International 31 (5): 495-508.
- Hornby, G., and C. Witte. 2010d. "Parent Involvement in Rural Elementary Schools in New Zealand: A Survey." Journal of Child and Family Studies 19 (6): 771-777.
- Jeynes, W. H. 2005. "A Meta-Analysis of the Relation of Parental Involvement to Urban Elementary School Student Academic Achievement." Urban Education 40 (3): 237-269.
- Jeynes, W. H. 2007. "The Relation between Parental Involvement and Urban Secondary School Student Academic Achievement: A Meta-Analysis." Urban Education 42 (1): 82-110.
- Wilder, S. 2014. "Effects of Parental Involvement on Academic Achievement: A Meta-Synthesis." Educational Review 66 (3): 377-397.

Doç. Dr. Özcan Erkan Akgün
İstanbul Medeniyet Üniversitesi

Oyunlaştırma Nedir ve Eğitimde Nasıl Kullanılabilir?

Oyunlaştırmanın dersin öğretim tasarımı sürecinin içinde ele alınması gerekir. Araştırma sonuçlarında etki düzeylerinin orta ve düşük olması derslerin niteliklerinin belirlenmemiş olmasına rağmen oyunlaştırmanın öğrenmeye bir katkı sağlayabileceğini göstermektedir.

“Bu yazıyı okuduğunuzda kıdemli bir okuyucu olacaksınız ve bu sizin bir üst seviyeye geçmenizi sağlayacak”

Çocukken oyun oynamanın hayatımızın en heyecanlı ve en keyifli zamanlarından bir kısmını oluşturduğunu söyleyebiliriz. Gençlik ve yetişkinlik dönemlerimizde de biraz rekabet, yaptığımız işlere yönelik övgü alma, beğenilme, bir fırsatı yakalamaya veya kaçırmamaya çalışma, başarılarımıza göre kıdem almanın bizi harekete geçirecek, motive edecek bir etkisi vardır. Bu etkiye oyunun, oyun oynamanın üzerimizdeki etkisi diyebiliriz.

Bu etki, harekete geçmeye, katılmaya, ayrılmamaya, başarılı olmaya yönelik dürtüler (motivler) oluşturmaktadır. Bu dürtü-

lerin hangi yöntemler (mekanizmalar) kullanılarak oluşturulabileceği ve bunların etkilerinin neler olabileceği (dinamikler) bilimin birçok alanında ve özellikle davranış bilimciler tarafından çalışılmaktadır. Bu çalışmaların amacı, bu dürtülerden yararlanarak hedeflenen davranışı gerçekleştirmeye yönlendirmektir. Oyunların bu çekici, oyuna katılmaya ve içinde kalmaya özendirici, bir davranışı ortaya koyarak başarılı olma duygusunu tetikleyici etkilerini belirlemek ve bu etkilerle ilgili mekanizma ve dinamiklerden ticaret, spor, insan kaynakları, eğitim gibi farklı uygulama alanlarında faydalanmaya çalışmaya oyunlaştırma denilmektedir. Bir başka deyişle oyunun motive edici etkilerini oyun olmayan bağlamlarda kullanarak, beklenen davranışların gerçekleştirilmesini sağlamaya oyunlaştırma diyebiliriz.

OYUN HAYATIN HER ALANINDA

Günlük hayatta oyunlaştırma ile hem yüz-yüze hem de internet üzerinden alışveriş yaparken sıklıkla karşılaşırız. Bu örnekleri bilmek eğitimde oyunlaştırmadan nasıl yararlanabiliriz sorusuna cevap ararken, oyunlaştırmayı daha iyi anlamamızı sağlayabilir. Ayrıca oyun ile oyunlaştırma arasındaki farkı da daha iyi görebiliriz. Örneğin aracımıza yakıt alırken size puan kazanmanız ve bu puanlarla yakıt almanız için üye olmanız teklif edilebilir. Bu sayede firma belirttiği nispette puan kazandırmakla birlikte iletişim bilgilerinizi teklif ve kampanyaları için kullanacak, bunun yanı sıra kendisinden yakıt almanızı yani sadakatini kazanmaya çalışacaktır. Aylık yakıt alma miktarınız şu kadar liraya ulaşırsa puan kazanma oranınız şu kadar artacak ve hatta başka bir firmanın şu ayrıcalıklarından da yararlanabileceksiniz. Başka bir örnek: Bir marketteyken muhtemelen kasiyer alışveriş tutarınız şu rakamı aştığı için bu ürünleri daha avantajlı fiyata alabilirsiniz

Zorunlu uzaktan eğitimin uygulandığı, içinde bulunduğumuz COVID-19 sürecinde iyi bir öğretim tasarımı sayesinde oyunlaştırma öğeleri yerinde ve zamanında kullanılarak derse katılım, motivasyon ve başarı artırılabilir.

teklifinde bulunmuştur. Yani marketin sizin harcamanızı beklediği para hedefini tutturdu. Artık imtiyazlı bir müşterisiniz ve ek indirimlerden yararlanabilirsiniz. Bu oyunlaştırmanın kurallarına uyduğunuz ve harcama yapmaya devam ettiğiniz sürece tabii ki. Peki ya internetten alışveriş yaparken hiç sepete attığınız ürünün size özel indirim yapılarak fiyatının düştüğünü gördünüz mü? Size özel yapılan bu jesti kaçırmamak gerekir değil mi? Ya sepete attığınız üründen sadece 2 tane kaldıysa ne yapmalısınız? Veya ürünün fiyatı sadece 1 saatliğine indirildiyse. Bunların yanı sıra yaptığınız alışverişle ilgili görüşleriniz soruluyor değil mi? Bu görüşler başka insanlara yardımcı olmanızı sağlamak için mi? Değerlendirme yaparken kendinizin de mutlu olduğu, kendini değerli hissettiği oldu mu? Veya üye olduğumuz sitelerde üyelik türümüzün, imtiyazlarımızın artması, uçur puanlarımızı toplamamız, öncelikli hizmetlerden yararlanmak, zaten yapacağımız alımların yanı sıra bize fazladan fayda ve yarar sağlar mı? Bu tür durumlarla karşı karşıya kaldığımızda bunlar istek ve davranışlarımızı etkiler. Yukarıdaki soruların cevapları durumdan duruma değişebilir.

Cevap bazen evet olabileceği gibi bazen hayır da olabilir. Aslında tüm bu süreçlerde kazanılan puanlar, fırsatlarla ilgili süre sınırlamaları, indirim oranları, ek hizmetler, görüş ve önerilerinizin alınması, geri bildirim ve rütbe verilmesi kurucu kurşuna hesaplanıp kâr elde etmeye ve tüketici davranışlarını yönlendirmeye yönelik çabalar. Bu çabalar bilimsel analizler ve çalışmalara dayalı olarak gerçekleştirilmektedir. Yani muhtemelen bazı teklif ve indirimler tam siz sayfadan alışveriş yapmadan ayrılmak üzereyken belirecektir.

Ticarette oyunlaştırma ile ilgili örnek de bu şekildedir. Alışveriş yaparken farkındalığımız, öz-kontrolümüz yüksek ise bunların bazılarının bize fayda sağlayabileceğini söyleyebiliriz. Peki eğitimde durum nasıl olmalı? Eğitimde oyunlaştırmadan nasıl faydalanabiliriz? Ticarette hedeflenen faydanın doğrudan satış ve kâr odaklı olduğunu söyleyebiliriz. Eğitimde ise hedeflenen fayda “öğrenmenin etkililiği ve verimliliği” olduğundan eğitimde oyunlaştırmamızın etkilerine ticarette olduğundan daha olumlu bakabilir miyiz?

“Şu anda bu sayfayı okuyanlar arasında birincisiniz! Birinciliğinizi korumak için okumaya devam ediniz”

EĞİTİMDE OYUNLAŞTIRMA

Eğitimde, daha özel bir kavram olarak öğrenme-öğretme süreçlerinde oyunlaştırmadan birçok şekilde yararlanmak mümkündür. İçinde bulunduğumuz COVID-19 salgını sürecinde zorunlu uzaktan eğitime geçmek zorunda kaldık ve dijital

araçlardan yararlanarak öğrenmeyi, bir başka adıyla e-öğrenmeyi uzun bir süredir bir şekilde deneyimliyoruz. Bu süreçte önemli konulardan biri öğrencilerin derse katılım oranları, yani derse gelmeleri ve daha önemli bir konu ise ders sürecinde aktif olmalarıdır. Yani ders içi ve dışındaki görev ve etkinliklere öğrencilerin katılması, bu etkinliklerde beklenen rollerini ve görevlerini gerçekleştirmeleridir. Beklenen durum öğrencilerin derslere aktif katılımını sağlamak olmakla birlikte Orhan'ın (2021) İstanbul'da eğitim gören 6340 ilköğretim ve ortaöğretim öğrencisi ile yaptığı araştırmanın sonuçlarına göre öğrencilerin %52.5'i derslere "Düzenli giriyorum.", %27.6'sı "Bazen giriyor, bazen girmiyorum." ve %19.9'u da "İlk haftalarda girdim, şimdi hiç girmiyorum." seçeneklerini işaretlemişlerdir. Yüksek Öğretim Kurulu'nun 207 üniversiteden toplam 1 milyon 255 bin öğrencinin katılımı ile gerçekleştirdiği anket çalışmasının sonuçlarına göre öğrencilerin %44'ü online eğitimde sunulan ders materyalleri ve içeriklerinden "Yeterince yararlanabiliyorum." seçeneğini, %46 "Kısmen yararlanabiliyorum"

**Nitelikli bir derste
oyunlaştırmadan yararlanma
bunun etkisini daha da
artırabilecek önemli bir
unsur olabilir.**

seçeneğini, %10 ise "Genellikle ilgilenmiyorum ve takip etmiyorum." seçeneğini işaretlemiştir (YÖK, 2021). Bu araştırma sonuçları dikkate alındığında ve özellikle iki çalışmanın üçüncü seçeneklerinde yer alan "İlk haftalarda girdim, şimdi hiç girmiyorum." ve "Genellikle ilgilenmiyorum ve takip etmiyorum." ifadeleri dikkate alındığında öğrencilerin derslere katılımları ve motivasyonları açısından aşılması gereken önemli engeller olabileceği akla gelmektedir. Bu engellerin bertaraf edilmesinde oyunlaştırma önemli

katkı sağlayabilir.

Eğitimde oyunlaştırma öğelerinden faydalanarak öğrencilerin ilgi ve motivasyonlarını artırmak, derslere, etkinliklere katılmalarını sağlamak ve bu sayede de ders başarılarını artırmak mümkün olabilir. Yıldırım ve Şen'in (2019) 2010 ile 2016 yılları arasında, 17 farklı ülkede, ilkokuldan üniversite düzeyine kadar yapılmış toplam 40 deneysel araştırmayı ele alarak gerçekleştirdikleri meta-analiz çalışmasının sonuçlarına göre oyunlaştırmanın öğrencilerin başarıları üzerinde anlamlı ve orta düzeyde bir olumlu etkisi bulunmaktadır. Sailer ve Homner'in (2020) meta analiz çalışması da oyunlaştırmanın bilişsel, motivasyonel ve davranışsal öğrenme çıktıları üzerinde anlamlı ama düşük düzeyde etkisi olduğunu göstermektedir. Bu tür çalışmaların sonuçları yorumlanırken anlamlı ve pozitif olmasının yanı sıra yüksek, orta veya düşük olması da dikkate alınır. Bu iki metaliz araştırmasının sonuçlarından ilkinin orta ikincisinin düşük düzeyde etki göstermesi

manıdadır. Peki bu durumu nasıl yorumlayabiliriz? Öğrencilerin katılımlarının, bir anlamda derse bağlanmalarının ve motive olmalarının sağlanması için oyunlaştırma önemli etmenlerden biri olmakla birlikte tek etmen değildir. Öğrencilerin bir derse odaklanmaları, bağlanmaları, motive olmaları ve aktif katılmaları için önemli konulardan bir başkası ise dersin öğrenme-öğretme açısından nitelikleridir. Bu niteliklerin belirlenmesi ve uygulanması ise dersin öğretim tasarımı ile ilgilidir. Öğretim tasarımı bir dersin verilmesinden önce başlayıp, dersin işlenmesi ve ölçme işlemlerini de kapsayan, hem öğrencileri yani ortaya çıkan öğrenmeyi hem de öğrenme-öğretme sürecinin kendisini değerlendirmeyi ve geliştirmeyi hedefleyen sistemik, sistematik ve sibernetik bir süreçtir. Oyunlaştırmanın dersin öğretim tasarımı sürecinin içinde ele alınması gerekir. Araştırma sonuçlarında etki düzeylerinin orta ve düşük olması derslerin niteliklerinin belirlenmemiş olmasına rağmen oyunlaştırmanın öğrenme-

ye bir katkı sağlayabileceğini göstermektedir. Ama bu süreçte nitelikleri iyi olmayan bir derste yapılan oyunlaştırmanın öğrenci katılımını sağlayabileceğini ama öğrenme açısından sonuçlarının beklenmeyen şekilde olabileceğini hatırla tutalım. Diğer taraftan nitelikli bir derste oyunlaştırmadan yararlanma bunun etkisini daha da artıracak önemli bir unsur olabilir.

**"Bu aşamaya kadar
başarıyla geldiniz.
5 dakika daha devam
edip metnin tamamını
okursanız başarı rozetini
almayı hak edeceksiniz"**

Oyunlaştırmanın eğitimdeki etkisiyle ilgili bir başka konu ise öğrencilerin motivasyon tür ve düzeyleridir. Bazı öğ-

**Eğitimde oyunlaştırma
öğelerinden faydalanarak
öğrencilerin ilgi ve
motivasyonlarını artırmak,
derslere, etkinliklere
katılmalarını sağlamak ve bu
sayede de ders başarılarını
artırmak mümkün olabilir.**

renciler baskın olarak içsel motivasyona sahiptir. Bu öğrenciler kendi hedeflerini belirler ve başarılarıyla ilgili kendi ölçütlerine dayalı olarak motive olurlar. Bazı öğrenciler ise dışsal etmenleri önceleyebilirler ve dışsal kaynaklı dürtüler onları daha çok motive edebilir. Bazı öğrenciler her iki motivasyon türünden benzer düzeyde etkilenebilir. Öğretmen olarak ders izlencelerimizi derslere başlamadan önce öğrencilere tanıtarak dersin hedeflerini, beklenen çıktılarını, içeriğini, derste kullanılacak öğrenme-öğretme ve ölçme yöntemlerinin bireysel, mesleki, akademik açılardan sağlayabileceği katkılarını açıklamaya çalışırız. Bunun nedeni sadece dersin yol haritasını paylaşmak değildir. Bunun yanı sıra öğrencilerin kendi hedefleri (farkında iseler) ile dersin hedefleri arasındaki ilişkiyi kurmalarını sağlayarak, derse katılma düzeylerini ve dersin öğrenme görevlerine yönelik yükleyecekleri değeri artırmaya çalışmaktır. Bazı öğrenciler bu sayede derse düzenli

katılmaya, öğrenme görevlerini güzel bir şekilde yerine getirmeye karar verebilirler. Bununla birlikte derste devamlılığın zorunlu olup olmadığını, sınavlarda ne sorulacağını soran öğrenciler de olur. Bu nedenle derslerde devamlılığa puan vermek, zaman zaman sürpriz kısa sınavlar yapılacağını söylemek, derste en çok söz alan öğrencilerden bir lider tablosu oluşturmak, derste birbirine destek olan öğrencilere ek puan vermek, grup çalışmalarını planlayarak uygun yerde ve uygun zamanda bazen rekabete dayalı bazen işbirliğine dayalı çalışmalar yaptırıp grupların puan tahtasında durumlarını açıklamak oyunlaştırma öğelerinin öğrenme-öğretme süreçlerine entegrasyonu açısından örnekler olabilir. Özellikle COVID-19 salgını nedeniyle derslerin uzaktan öğretim yoluyla işlendiği bu dönemde, bu öğelerin derslere katılımı (Armier, Shepher ve Skrabut, 2016), öğrenme görevlerine verilen değeri (Topal, 2019) artırabileceği, derslerin nitelikli tasarlanmasıyla birlikte oyunlaştırmanın öğrenmede etkililiğe ve verimliliğe katkı sağlayabileceği söylenebilir.

OYUNLAŞTIRMADA KULLANILACAK ARAÇLAR

Eğitimde oyunlaştırmadan yararlanmak için kullanılacak bazı araçlar (mekanikler): puan, seviye, meydan okuma, oyunlaştırma sürecinde kazanılabilecek sanal meta veya alanlar, lider tablosu, ödüller-yardımlaşma, ilerleme çubuğu, arama-bulma ve profil resmidir. Bu araçların etkisiyle kazanılabilecek statüler veya kazanımlar ise (dinamikler): Ödül, statü (kıdem-rütbe), başarı, kendini ifade etme, rekabet, diğerkâmlık, geri bildirim, rozet, kupa ve saygınlıktır. Bu araçların ne kadarının nasıl kullanılması gerektiği veya hangisinin hangi hedef kitlesi için ne kadar etkili olduğu halen araştırmalarda cevapları aranan sorulardır. Bu nedenle genel geçer etkilerin belir-

lenmesini beklemek yerine, öğretmenlerin içinde buldukları bağlamı analiz ederek bir uygulama süreci geliştirmeleri yani öğretim tasarımı yapmaları gerektiği söylenebilir. Oyunlaştırarak öğrenme için dijital uygulamalardan yararlanmak mümkündür. Zorunlu uzaktan eğitimin uygulandığı, içinde bulunduğumuz COVID-19 sürecinde iyi bir öğretim tasarımı sayesinde oyunlaştırma öğeleri yerinde ve zamanında kullanılarak derse katılım, motivasyon ve başarı artırılabilir. Örneğin bir dersin veya bir okuldaki tüm derslerin yürütülmesi için kullanılacak oyunlaştırma öğelerini barındıran bir öğrenme yönetim sistemi olan Talent LMS, öğrencilerin sisteme girmesi, yorum yapması, forumda görüş belirtmesi vb. birçok etkinliğe puan verebilmekte, bu puanlara dayalı olarak lider panosunda puan paylaşımı, rozet verme vb. birçok oyunlaştırma öğesinin kullanılabilmesini sağlayabilmektedir. İlköğretim düzeyinde etkinliklere katılma, görevleri gerçekleştirme sürecinin aktif izlenmesi ve öğrencilerle paylaşılması için ClassDojo uygulamasından yararlanılabilir. Derslere biraz heyecan katmak, puan tablosu oluşturmak için Kahoot uygulaması ile her eğitim düzeyinde kısa sınavlar oluşturulabilir ve uygulanabilir. Dersleri işlerken oyunlaştırmak için soru-cevap yaparken rastgele bir konu belirlemek veya rastgele bir soru sormak için Wordwall uygulaması ile bir çarkifelek oluşturularak derste kullanılabilir. En çok örneği kimin yazacağını görebilmek için Padlet uygulaması ile bir sanal mantar pano oluşturulup derste kullanılabilir. Daha sonra bu pano kaydedilebilir ve öğrencilerle paylaşılabilir. Bu örnekler sadece fikir vermek için yazılmış olup aslında oyunlaştırma sürecinde kullanılacak sayısı belirlenemeyecek kadar çok yöntem ve uygulama (yazılım) bulunmaktadır. Eğitimde oyunlaştırmadan etkili bir biçimde yararlanabilmek için iyi bir

öğretim tasarımı yaparak, kullanabileceğimiz teknoloji ve materyalleri belirleyip bunlardan uygun zamanda uygun yerde uygun şekilde yararlanarak daha etkili ve verimli öğrenmeler gerçekleştirebiliriz. Yeter ki öğrenmeyi daha etkili ve verimli hale getirmeyi hedef olarak belirlemiş ve bunu gerçekleştirmeye yönelik plan ve programımızı yaparak sistemli bir biçimde harekete geçmiş olalım.

“Bu yazıdan öğrendiklerinizi çevrenizdekilerle paylaşın. Bu paylaşım onlara oyunlaştırmayı öğrenme açısından fayda sağlayacak ve bu sizi mutlu edecek”

KAYNAKLAR:

- Armier Jr., D.D., Shepherd, C.E., & Skrabut, S. (2016). Using game elements to increase student engagement in course assignments. *College Teaching*, 64(2), 64-72. <https://doi.org/10.1080/87567555.2015.1094439>
- Yıldırım, İ., & Şen, S. (2019). The effects of gamification on students' academic achievement: a meta-analysis study. *Interactive Learning Environments*, 1-18. <https://doi.org/10.1080/10494820.2019.1636089>
- Sailer, M., & Homner, L. (2020). The Gamification of Learning: a Meta-analysis. *Educational Psychology Review*, (32), 77-112. <https://doi.org/10.1007/s10648-019-09498-w>
- Orhan, Ş. F. (2021). COVID-19 sürecinde uzaktan öğretim süreci ile ilgili ilk ve ortaöğretim öğrencilerinin algıları ve duygularına yönelik bir analiz. TÜBİTAK COVID-19 ve Toplum Etkinliği - 23 Şubat 2021. <https://youtu.be/IV9xUaGdHQA?t=25186>
- Topal, M. (2020). Oyunlaştırma ile zenginleştirilmiş çevrimiçi öğrenmenin başarı, çevrimiçi bağlılık ve öğrenme motivasyonu üzerindeki etkisi. (Yayımlanmamış doktora tezi) Sakarya Üniversitesi.
- YÖK (2021). Pandemi sürecinde online eğitimin verimliliğine ilişkin öğrenci anket raporu.

Dr. Saime ÇAĞLAK SARI
Marmara Üniversitesi

Çocuk Oyunlarının Fiziksel ve Psikomotor Gelişime Katkısı

Çocuğun her alanda sağlıklı bir gelişim sürdürülebilmesi ve gelişiminin bir bütün olarak desteklenmesi için oyundan yoksun bırakılmaması gerekmektedir. Oyun dışında başka hangi olgu çocuğun dünyasında bu kadar vazgeçilmez olabilir ki...

Çocuğun sağlıklı bir gelişim dönemi sürdürebilmesi için bir besin kadar harekete de ihtiyacı vardır. Çocuk için vazgeçilmez olan bu hareketlilik durumu biriken enerjisinin harcanması yoluyla organlara oksijen taşımının yanı sıra fizyolojik süreç içerisinde organ ve organlar arasındaki bağlantıların daha güçlü olmasını sağlarken, kan dolaşımının hızlandırılması ve sinir kas bağlantılarının kuvvetlendirilmesi ile çocuğun sağlıklı büyümesine olanak verir (Çağlak-Sarı, 2005).

Araştırmacılar tarafından erken çocukluk dönemi olarak kabul edilen yaş aralığında, gün içinde oluşan hareketlilik ve fiziksel aktivite düzeyi, sağlık açısından değerli bir yer tutmaktadır. Çocukluk döneminde hareket etmenin birçok olumlu etkisi bulunmaktadır. Büyüme ile gelişmenin istendik düzeyde sürmesi, motor becerilerin artırılarak geliştirilmesi, hareketli bir yaşam alışkanlığının kazandırılması, önleyici sağlık hizmetleri arasında olan egzersiz davranışlarının oluşturulması, aşırı kilo alma (obezite) eğiliminden kaynaklanan hastalıkların önlenmesi gibi birçok olumlu etki, hareketle direkt ilişkilidir (Özden, 2018).

Çocukların hareket ihtiyacını karşılayabilecek en uygun etkinliklerin “oyun”, en etkili öğrenme yolunun ise “oyun ortamları” olduğu bilinmektedir. Eğitim bilimciler oyunun eğlenceli yanından faydalanarak çocuğun oynarken öğrenebileceğini aynı zamanda oyunu bir öğretim yöntemi olarak kullanılabileceğini göstermektedirler. Çocukların oynadığı oyunlar, özellikle fiziksel ve zihinsel gelişimlerini desteklerken aynı zamanda çevreleriyle etkili iletişim kurarak doğal bir süreçte dil becerilerini, sosyal ve duygusal gelişimlerini de desteklemektedir. Oyun, çocuk için gerçek dünya ile hayal dünyası arasında bir köprü görevi görmektedir. Oyun oynayan çocuk oynamayan çocuktan daha sağlıklı ve çabuk gelişmektedir (Çağlak-Sarı ve Yaman, 2019).

Çocuğun her alanda sağlıklı bir gelişim sürdürülebilmesi ve gelişiminin bir bütün olarak desteklenmesi için oyundan yoksun bırakılmaması gerekmektedir. Oyun dışında başka hangi olgu çocuğun dünyasında bu kadar vazgeçilmez olabilir ki... Oyunlar kendi içinde hangi gruba ayrılırsa ayrılırsa çocukların bu oyunlardan aldıkları keyfin ve eğlencenin yanı sıra farkında olmadan ve zorlanmadan kazandıkları ve hayat boyu etkisini görecekleri pek çok şey vardır.

Sağlık İçin Oyun

Hareketli oyunlar, çocuğun tüm kas gruplarının (büyük-küçük kaslar) uzama ve kasılmaları bir devrim içinde olmasını sağlar. Oyun esnasında gerçekleştirilen hareket sıklığı ve koordine hareketlerin ard arda devam etmesi performans düzeyini artırır. Fiziksel dayanıklılık ve güç gerektiren hareketlerin (tırmanma, koşma, sürünme, sıçrama, atlama vb.) oyun içinde yapılmış olması solunum, dolaşım, boşaltım gibi tüm sistemlerin sağlıklı çalışmasını ve gelişimini destekler (Poyraz, 2003).

Çocukların motor gelişimleri, zihinsel ve fiziksel gelişimleri için önem arz ettiği kadar, çocuğun özgürce hareket etmesi, kendini diğer insanlardan ayırt edebilmesi ve bazı psikolojik becerileri kazanmasında da etkilidir. Çocukların motor gelişimleri, yaşantısındaki tutumlarını etkiler ve yaşamları boyunca bu durum farklılaşır (Duman, 2015). Oyunun çocuğun tüm gelişim alanlarına (zihinsel, sosyal, duygusal, ruhsal, dilsel, fiziksel, psikomotor) katkısı yadsınamaz bir gerçektir. Fiziksel aktivite içeren oyun etkinliklerinin, çocukların bedensel gelişimleri için ne denli önemli olduğu göz ardı edilmemelidir. Bu makalede özellikle oyunun fiziksel ve psikomotor gelişime olan katkıları üzerinde durulmuştur.

OYUNUN FİZİKSEL GELİŞİME KATKISI

Çocukluk çağında, hareket içeren oyunlara katılım azlığından kaynaklanan birçok kalp-damar hastalığının risk unsurları oluşturması, dikkat çekmektedir (Saygın ve Mengütay, 2006). Vücutumuzdaki fazla yağların yakılması, kasların istenilen kapasiteye ulaşması, iç salgı bezlerinden daha fazla salgılama yapılması ve düzenli çalışmasıyla özellikle büyümeye ilişkin işlevlerin yerine getirilmesi, vücudun hareketini gerektiren fiziksel aktivitelerle, yani oyunlarla sağlanır (Baykoç-Dönmez ve diğ., 2000; Poyraz, 2003).

Yeterli fiziksel aktivite alışkanlığı, obezite ve kardiyovasküler hastalıklar ile ilgili sorunlar söz konusu olduğunda, olası riskleri önlemede, koruyucu bir tedbir olarak görülebilir. Kardiyovasküler açıdan oyunun kan dolaşımını hızlandırarak, kan dolaşımını ve solunumunu normal seviyenin üzerine çıkarabildiğini söyleyebiliriz. Böylece gelişimsel açıdan ihtiyaç duyulan yeterli oksijene ve besine çok daha çabuk ulaşılmış olur (Çoban ve Nacar, 2006; Kaya, 2007).

Hareketsizliğe bağlı sorunlar hemen hemen her yaş grubunu etkileyebilmektedir. Bunlar içinde çocukların yaşayacağı problemler, psikolojik birçok hastalığı da tetikleyebilir. Öz bilinç, öz saygı, psikolojik dayanıklılık ve yaşam doyumu gibi birçok psikososyal unsur hareketsizlikten kaynaklanabilir veya hareketsizliğin etkisiyle, olumsuz yönde etkilenebilir (Bekmezci ve Özkan, 2015). Bu bağlamda oyun etkinlikleri çocukların gerekli olan hareket ihtiyacını karşılaması ile hem fiziksel hem de psikolojik süreçleri desteklemektedir.

Tüm bunların yanı sıra çocukların gün boyu hareket halinde olmaları için bir araç olan oyunlar, çocukların terleme yoluyla bedenlerindeki toksinlerin kolaylıkla atılmasını da sağlamaktadır. Çocuklar biriken enerjilerini yine oyunlar sayesinde olumlu yönde harcamış olacağı için beden ve ruh dinginliği birlikte yaşayacaktır. Aynı

Çocuk oyun oynarken organları arasındaki koordinasyonu ve dengeyi sağlayarak daha çok esneklik ve kuvvet kazanabilir.

zamanda enerji harcanmasına bağlı olarak uyku düzeni olan, daha iştahlı ancak aldığı enerjiyi doğru orantıda harçayabildiği için de obezite riskinden uzak, sağlıklı bireyler yetişecektir. Sağlıklı ve dengeli bir gelişim için, çocukların ileriki yaşantılarında alışkanlığa dönüştürmüş olacakları oyun ve fiziksel aktivite, dengeli ve yeterli bir gelişim anlamına gelmektedir (Çağlak-Sarı ve Yaman, 2019).

OYUNUN PSİKOMOTOR GELİŞİME KATKISI

Oyun oynamak çocukların psikomotor yeteneklerinin gelişmesinde de büyük bir rol oynar (MEGEP, 2007). Çocukların gelişim düzeyleri göz önüne alındığında, iki yaş sonrası çocuk için oyun, psikomotor becerilerin kazanılması ve gelişimi için önemli bir araçtır. Çocuklarda beş ve altı yaşından başlayarak koordinasyon, kuvvet, dikkat, hız, reaksiyon, esneklik ve denge gibi yetiler kademeli bir şekilde artarak oyunlarda daha ön plana çıkarak önem kazanmaktadır (Topkaya, 2004).

Oyun sayesinde çocuk hayat boyu gerekli olacak motor becerilerin pratiğini yaparken, deneyim ve tecrübesini artırır ve becerilerini mükemmelleştirme şansını yakalar. Çocuk, kurallı- kuralsız, tek başına veya grup halinde katıldığı oyunların içinde; yürüme, koşma, atma-yakalama, atlama, sekme, kayma, tırmanma vb.

Çocukların motor gelişimleri, zihinsel ve fiziksel gelişimleri için önem arz ettiği kadar, çocuğun özgürce hareket etmesi, kendini diğer insanlardan ayırt edebilmesi ve bazı psikolojik becerileri kazanmasında da etkilidir. Çocukların motor gelişimleri, yaşantısındaki tutumlarını etkiler ve yaşamları boyunca bu durum farklılaşır.

temel motor becerilerini geliştirme fırsatını bulacaktır.

Yapılan oyun aktiviteleri içerisinde çeşitli motor davranışların uygulanması, motor becerilerin kazanılmasının daha süratli ve akıcı olmasını sağlayacaktır. Çocuk oyun oynarken organları arasındaki koordinasyonu ve dengeyi sağlayarak daha çok esneklik ve kuvvet kazanabilir. Çocuklar oyun içerisinde, kendi bedenlerini kontrol edebilme ve yönetebilme yeti öğreneceklerdir. Oyunlar sayesinde

çocukların kaba ve ince motor becerileri gelişecek ve kendilerine duydukları özgüven seviyeleri ve motivasyon düzeylerinde artış olacaktır. Oyun yoluyla çocuk kendi karakterini ve istediği beden imajını yaratarak, fiziksel, zihinsel ve psikolojik becerilerle kendi gelişimleri üzerinde olumlu bir izlenim yaratacaktır (Pehlivan, 2005).

Çocuk oyun oynarken, vücudunun farklı bölümlerini ve kaslarını aktif olarak kullanır. Çoban ve Nacar'a (2006) göre oyun, çocuğun hem bacak, kol gibi büyük, hem de el-parmak gibi küçük kaslarını geliştirir. Çocukların büyük ve küçük kas gruplarının gelişimine katkıda bulunan ve kas gelişimlerini hızlandıran oyunlar da mevcuttur. Çocukların küçük kas gruplarının gelişmesinde etkili olan oyunlar ve oyun materyallerine su, kum, kil örnek olarak verilirken, kesme, yapıştırma, çizme, boyama bloklarla oynamak vb. ise çocuklara farklı el becerisi kazandıracak oyunlardır. Farklı el becerileri içeren etkinlikler özellikle eş güdüm gerektiren faaliyetler olduğundan, çocukların el-göz koordinasyonlarının gelişmelerine katkı sağlamaktadır.

Oyunlar içerisinde; yürümek, koşmak, atlamak, bisiklet sürmek, hayvanların yürüyüşlerini taklit etmek, vb. hareketlerde bulunmak büyük kas gruplarının gelişmesinde önemli rol oynayan motor beceriler arasında yer almaktadır. Bu tür oyunlar çocukların, dengede kalma, top atma-yakalama, ağırlık kaldırma gibi beceri gerektiren hareketleri yapmalarına fırsat vererek temel hareket becerilerinin kazanılmasına da yardımcı olur.

Denge oyunları, toplarla yapılan aktiviteler ve bu tür oyunlar çocuğu dış dünyaya karşı tepkisiz kalmaktan kurtarır ve karşılaşabileceği engelleri aşmasında yardımcı olur. Aynı zamanda çocuğa, gücünü doğru oranda kullanabilme yeteneği de kazandırır. Çocuklara oynatılan denge ve top oyunları ve buna benzer çalışmalar çocuğa gücünü doğru oranda ve şiddette kullanmasını sağlar (Öztürk, 2001).

Çocukların açık havada oynadıkları hareketli oyunlarda; kaydırdaktan kayma, tırmanma, ip atlama, kovalama vb. onların bedensel gelişimini de büyük ölçüde etkiler. Büyük kaslarını kullanarak iç mekânlarda oynarken yapamadıkları kaba motor hareketlerle farklı bedensel beceriler kazanırlar (Sevinç, 2004). Çocukların büyük kas grupları ve küçük kas gruplarının gelişimini destekleyecek oyunlar oynaması ve bunların çocukluk yılları boyunca tekrarlanması sonucunda, gündelik hayatta kullanılan birçok becerinin kazanılması mümkün olmaktadır.

Çocuk oyun oynarken kendi vücut özellikleriyle mücadele etmek durumunda kalabilmektedir. Bazı çocuklar, basit hareketler gerektiren oyunlarda bile başarılı olamayacaklarını düşündükleri için çekinme durumu yaşayabilirler ve iradelerini etkili bir şekilde kullanamayabilirler. Bu duruma örnek olarak, çocuğun tek eliyle topu duvara atıp tutmasını ele alırsak, çocuğun belirli tekrarlar ve destekler sayesinde belli bir süre sonra bu beceriyi kazanabileceğini görmesi sağlanacaktır. Bununla birlikte özgüven gelişimi desteklenmiş olacaktır (Çağlak-Sarı ve Yaman, 2019).

Araştırmacılar ve birçok eğitimci, çocukların motor becerilerini geliştirmeleyle birlikte özgüvenlerinde artış olacağını da söylemektedir (McKenzie, Alcaraz, Sallis ve Faucette, 1998). Çocuklar, oyun oynayarak gelişimlerine katkıda bulunurken, yine oyun yoluyla birçok spor dalına ait hareket becerileri kazanmaktadır (Şimşek, 1998). Oyunlar sayesinde çocukların temel hareket becerilerini üst düzeyde yapabilme yetisini kazanmaları onların ileriki yaşlarda sportif başarılarını da olumlu yönde etkileyecektir. Çocukluk döneminde; fiziksel, duyuşsal ve sosyal becerilerin gelişmesini sağlayan motor becerilerin kazanılması çocukların yaşamlarını ve yaşam standartlarının zenginleşmesine yardımcı olmaktadır.

Oyun sayesinde çocuk hayat boyu gerekli olacak motor becerilerin pratiğini yaparken, deneyim ve tecrübesini artırır ve becerilerini mükemmelleştirme şansını yakalar

Özellikle çocuklar için eğlence amacı güden oyun, yetişkinler tarafından çocuğun sadece zaman geçirmek için oyalandıkları bir faaliyet olarak görülmemelidir. Çünkü oyun çocuğun zihinsel, sosyal, fiziksel, duygusal ve hareket (motor) gelişimini desteklerken bütünsel gelişimi de sağlamış olur. Oyunların, çocuğa bilgi ve beceri kazandırmada deneme yanılma yoluyla öğrenme ortamları oluşturduğu unutulmamalı ve oyunun eğitimsel değeri göz ardı edilmemelidir.

KAYNAKLAR

- Baykoç-Dönmez, N., Abidoğlu, Ü., Dinçer, Ç., Erdemir, N., ve Gümüşçü, Ş. (2000). Okul Öncesi Dönemde Dil Gelişimi Etkinlikleri. İstanbul: Ya-Pa Yayınları.
- Bekmezci, H., ve Özkan, H. (2015). Oyun ve oyuncuğun çocuk sağlığına etkisi. İzmir Dr. Behçet Uz Çocuk Hastalıkları Dergisi, 5(2), 81-87.
- Çağlak-Sarı, S. (2005). Okul öncesi dönemde hareket gelişimi ve eğitimi. Bilim ve Akıl Aydınlığında Eğitim Dergisi. 6(2).
- Çağlak-Sarı S. ve Yaman, Ç. (2019). Erken Çocukluk Eğitiminde Oyun. (Ed. H. Gülay-Ogelman) Ankara: Eğiten Kitap Yayıncılık.
- Çoban, B., ve Nacar, E. (2006). Okul Öncesi Eğitimde Eğitsel Oyunlar. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Duman, G. (2015). Okul öncesi dönemde beden eğitimi. (Ed. G. Duman). Motor Gelişim. (1. Baskı). İstanbul: Hedef Yayıncılık.
- Kaya, D. (2007). 36-72 Aylık Çocuklar İçin Tasarlanmış Olan Oyuncakların Çocukların Gelişim Alanlarına Göre Sınıflandırılması. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi. Ankara.
- McKenzie, T. L., Alcaraz, J. E., Sallis, J. F., ve Faucette, F. N. (1998). Effects of a physical education program on children's manipulative skills. Journal of Teaching in Physical Education, 17(3), 327-341.
- MEGEP, (2007). Mesleki Eğitim ve Öğretim Sisteminin Güçlendirilmesi Proje239
- Özden, M. (2018). Kaybolmaya yüz tutan geleneksel çocuk oyunları üzerine bir inceleme. 2. Uluslararası Türklerin Dünyası Sosyal Bilimleri Sempozyumu. Bildiri Tam Metin Kitabı, 137-149.
- Öztürk, A. (2001). Okul Öncesi Eğitimde Oyun. İstanbul: Esin Yayınevi.
- Pehlivan, H. (2005). Oyun ve Öğrenme. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Poyraz, H. (2003). Okul Öncesi Dönemde Oyun ve Oyuncaklar. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Saygın, Ö., ve Mengütay, S. (2006). Çocuklarda fiziksel aktivite ve fiziksel uygunluk arasındaki ilişkinin araştırılması. 9. Uluslararası Spor Bilimleri Kongresi, 3-5 Kasım, Muğla, 371-373.
- Sevinç, (2004). Erken Çocukluk Gelişimi ve Eğitiminde Oyun. İstanbul: Morpa Yayınları.
- Şimşek, S. (1998). İlköğretim 8. Sınıf Beden Eğitimi Dersinin Öğrencilerin Psikomotor Gelişimine Katkısı Konusunda Beden Eğitimi Öğretmenleri ve Öğrencilerinin Görüşleri. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Denizli: Pamukkale Üniversitesi.
- Topkaya, İ. (2004). Oyun, Beden Eğitimi ve Spor Öğretiminin Eğitsel Temelleri. İstanbul: Hayat Yay.

Doç. Dr. Yavuz SAMUR
Bahçeşehir Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Fakültesi

Evde Oyunlaştırma

Sağlayabileceği yararları göz önünde bulundurduğumuzda ve tehlikelerinin de farkına vararak planlama yaptığımızda, oyunların ve oyunlaştırmaların öğrenme ve çocuk psikolojisini de göz önünde bulundurarak eğitime ve öğretime entegre edilmesi, çocukların yararına olacaktır.

Öncelikle oyunlaştırmayı tanımlayarak başlayalım. Oyunlaştırma, oyun mekaniğinin olmadığı yerde oyun elementlerinin kullanılmasıdır. Son zamanlarda popüler bir kavram olarak karşımıza çıksa da uzun yıllardır hayatımızda olan bir kavram, oyunlaştırma. Okullarda çocuklar okumayı öğrenirken elmalarının boyanmasından tutun, okumayı öğrendiklerinde kurdela takılmasına, takdir, teşekkür gibi dönem sonu ödüllere varana kadar eğitimde sıkça başvurulan bir yaklaşım ve aslında bir motivasyon stratejisi. Özellikle davranış pekiştirmede yani istedik davranışları ödüllendirmede hem ebeveynler olarak hem de eğitimciler olarak ziyadesiyle yararlandığımız bir yöntem. Bunun yanında özellikle şirketlerin daha fazla satış yapmak, daha fazla para kazanmak, daha fazla yaygınlaşmak için kullandığı önemli stratejilerden biri oyunlaştırma olarak karşımıza çıkıyor. Bunun ilk örneklerinden biri ise yıllarca gazetelerin bize kupon toplattırmasıydı. Bu sayede gazeteler daha fazla satış yaptı, daha fazla kişiye ulaştı, sağlıklı yaşamaya çalıştı ve kupon toplamanın sonunda da ödül vererek davranışı pekiştirdi.

Dolayısıyla başlangıç aşamasındaki en basit oyunlaştırma tasarımlarına kupon toplama, puan biriktirme, liderlik tablosu oluşturma, haftanın/ayın/dönemin/yılın en iyi çalışanını seçme, yıldız/ödül/rozet verme gibi örnekler verilebilir. Özellikle şirketlerde ve kurumlarda sıkça kullanılan

bu yöntemin ne kadar verimli ve etkili olduğu konusunda hali hazırda endişeler bulunmaktadır. Psikoloji alanında yapılan çalışmalar da kısa vadede çalışıyormuş gibi görünen bu tarz oyunlaştırmaların uzun vadede çalışmadığını göstermektedir.

Şirketlerde hal böyleyken, şirketlerin motivasyonları daha farklıyken, eğitimde ve çocuklarımızla yapılan oyunlaştırmalarda ise daha dikkatli davranmamız gerekmektedir. Çok fazla ödül odaklı ve başarı odaklı yaptığımız oyunlaştırmalar tam tersi etki de yaratabilir. Örneğin, çocuk her ödev yaptığında ona ödül vermek, çocuğun “ödül için ödev” yapmasına neden olabilir; sonrasında ise ödülü ortadan kaldırdığımızda, çocuğunuz “ödül yoksa ödev de yok!” şeklinde bir yanıt verebilir. Benzer şekilde kitap okuyan çocuğun kitap okuma davranışını pekiştirmek için, okuduğu sayfa başına puan toplamasını sağlayan ve topladığı puan sonunda çocuğun oyuncak alabilmesini sağlamaya yönelik oyunlaştırmalar da çocuğun oyuncak için okumasına neden olurken, aslında iyi niyetle yaptığımızı düşündüğümüz işlerin ödül ortadan kalktığında davranışın devam etmemesine neden olabileceğine dair çokça araştırma mevcut. Kitap okumak da, ödev yapmak da çocuğun kendisi için “değerli” ve onu geliştirebilecek olması ön planda olması gerekirken, sürecin sonundaki ödüller ön plana çıkar ve aslında yanlış bir iş yapmış oluruz. Örneğin şu an kendinizi düşünün, para karşılığında mı kitap okuyorsunuz yoksa kendinizi geliştirmek, yeni şeyler öğrenmek, farklı hikayelere girmek gibi amaçlar için mi kitap okuyorsunuz?

Ancak oyunlaştırmaların ve özellikle oyunların en önemli elementlerinden biri olan “geri bildirim” eğitim alanında öğrencilere katabileceği çok fazla yarar bulunmaktadır. Geri bildirim yanında deneyimleyerek öğrenme ve yanlışlardan öğrenme fırsatları yaratma da çok önemli özellikler olarak karşımıza çıkıyor. Bunu

Çok fazla ödül odaklı ve başarı odaklı yaptığımız oyunlaştırmalar tam tersi etki de yaratabilir. Örneğin, çocuk her ödev yaptığında ona ödül vermek, çocuğun “ödül için ödev” yapmasına neden olabilir.

sizlere çok basit bir örnekle açıklayayım, Super Mario oynuyorsunuz, oynarken kahverengi bloklara kafanızla vuruyorsunuz ve bir anda onların kırıldığını gözlemliyorsunuz, ancak sonrasında bazı kahverengi blokların içinden mantar çıktığını gözlemliyorsunuz ve mantarı alınca büyüdüğünüzü fark ediyorsunuz. Süreç tamamen bir deneyimleyerek öğrenmeye doğru gidiyor ve size sistem sürekli olarak yaptıklarınızla ilgili geri bildirim veriyor. İleride yeşil boruların içinden çiçekler çıkıyor ve iniyor, siz de gidip onlara dokunduğunuzda, küçük kaplumbağalara dokunduğunuzda ya da boşluklara düştüğünüzde canınızı kaybettiğinizi fark ediyorsunuz ve sonraki oyunlarda bunlardan kaçınıyorsunuz. Şimdi bir de şöyle düşünün, oynadığımız bu oyun aslında eğitim içeriği olsaydı, çocuklar için ne gibi fırsatlar yaratabilirdi? Dolayısıyla, sağlayabileceği yararları göz önünde bulundurduğumuzda ve tehlikelerinin de farkına vararak planlama yaptığımızda, oyunların ve oyunlaştırmaların öğrenme ve çocuk psikolojisini de göz önünde bulundurarak eğitime ve öğretime entegre edilmesi, çocukların yararına olacaktır.

Evde oyunlaştırma etkinlikleri de benim en çok sevdiğim etkinlikler arasında yer alıyor. Bizzat kendimin tasarlamış ol-

duğu oyunlaştırma etkinliklerini evde ailecek deneyimleyebilirsiniz. Oyunlaştırmada sıkça kullanılan oyun elementlerinden süre, sayı, sınır, puan, kurallar ve eğlenceli davranışlar bir araya geldiğinde sizler de kendi etkinliklerinizi tasarlayabilir ve evde oyunlaştırmadan yararlanabilirsiniz. Eskiden beri oynadığımız “İsim-Şehir-Artist-Bitki-Eşya...” aslında oyunlaştırmaya verilebilecek güzel örneklerden biridir. Belirli bir sürede, belirli bir harfe göre, belirli başlıklar altında, cevaplar vermeye çalıştığınız ve süre sonunda çeşitli puanlamalar yaptığımız, belirli bir defa oynandıktan sonra toplanan puanlarla liderlik tablosu oluşturduğumuz ve en çok puan toplayanın kazandığı güzel bir etkinliktir.

“Çocuklara meydan okuyoruz” diyerek çocuklarla birlikte evde yapabileceğiniz 300’den fazla “challenge” yani meydan okuma paylaşmışım, (hepsini benim instagram sayfamdan bulabilirsiniz www.instagram.com/yavuzsamur) bu meydan okumaları ekransız yemeklerinizde, ek-

sansız saatlerinizde ve ekransız akşamlarınızda hep birlikte deneyimlerseniz ne kadar eğleneceğinizi farkedebilirsiniz. Özellikle bu etkinlikleri hazırlarken mümkün olduğunca fiziksel, duyuşsal, sosyal ve bilişsel etkinlikler olmasına dikkat ettim ki, her bir alanda çocuğunuzla eğlenirken bir yandan da çocuklarımızın farklı alanlardaki bilgi ve becerilerini artı-

rabilelim. Buradan belli sayıda ve belli bir sürede bir görev veriliyor ve süre içerisinde o görevin yapılması isteniyor (örnekler: 10 saniyede 5 tane animasyon filmi say, 5 tane tatil ismi say, fermuarı olan 5 şey say, ayağını 10 kere karnına kadar kaldır, tüm duvarlara dokun gel, annenin/babanın en sevdiğin 3 özelliğini say, etrafındaki bir kişiyi güldürmeye çalış, birine iltifat et, bir çocuk şarkısı söyle, bir kedi resmi çiz, dişleri olmayan biri gibi konuş, isminin baş harfleriyle bir şiir uydur...gibi). Sizler süreyi ve sayıyı çocuğunuzun yaş düzeyine göre de ayarlayabilirsiniz.

Bunun yanında tabi ki en çok tavsiye ettiğim oyunlaştırmış etkinlikler arasında kutu oyunları geliyor. Kutu oyunlarının birçoğu aslına bakarsanız oyunlaştırmaya çok güzel örneklerdir. İçerisinde birçok oyun elementini bulabileceğiniz, bazılarında ise oyun mekaniklerinin de yer aldığı güzel oyunlar ve oyunlaştırmalardır. Bu nedenle evinize bol bol kutu oyunu almanızı tavsiye ediyorum. Son zamanlarda tüm çıkan dijital oyunlara rağmen kutu oyunu endüstrisi de gerçekten çok gelişti ve büyüdü. Bu anlamda kart oyunları, kutu oyunları, masa üstü oyunlar ve zeka oyunları kategorilerinde birçok oyunla ve oyunlaştırmayla karşılaşılıyor. Dilerseniz birkaç örnek de verelim. Özellikle tavsiye ettiğim kutu oyunları elbette var. Olmazsa olmaz olarak nitelendirdiğim Dama, Satranç, Scrabble, Monopoly, Uno, Jenga, Domino, Kızma Birader gibi oyunların yanında, Koridor, Reversi, Karuba, Look Look, Acaba Neyim, Tabu, Hedef 5, Dixit, Risk, Set, gibi oyunların evinizde bulunması sizlerin çocuklarla “kaliteli ve eğlenceli vakit” geçirmeniz açısından çok iyi olacaktır. Oyunların yaş sınırlarını tek tek paylaşımlarımda vermeye çalışıyorum, oradan detaylı bilgiye de ulaşabilirsiniz. Bazı oyunları yaş düzeylerine göre değiştirebilir, hatta kendi kutu oyunlarınızı tasarlayabilirsiniz. Özellikle çocukları ekranlardan uzaklaştırmak için ve ekran-

sız da, ailecek de, arkadaşlarla da güzel vakit geçirebildiklerini onlara göstermek için kutu oyunlarını şiddetle öneriyorum. Bu nedenle eğer çocuklarınıza ya da arkadaşlarına hediye alacaksanız kutu oyunu hediye edin istiyorum.

Az önce bahsettiklerim haricinde evde yine oyunlaştırma bağlamında yapabileceğiniz çok güzel etkinlikler de elbette var. Örneğin, sadece balonla yapılabilecek çok güzel oyun etkinliklerimiz var, balonu yere değdirmeden havada tutmaya çalışma ve balonların üstüne içerikler yazarak belli balonları havada tutma gibi kendiniz bile oyunlar üretebilirsiniz. Yine sadece karton bardaklar kullanarak da çok güzel oyunlar tasarlayabilirsiniz, örneğin, bardakların arasına kağıtlar koyup, kule yapıp, kağıtları çekmeye çalışma ve bardakların iç içe geçmesini sağlamak gibi, ya da bardak dizmece oyunu oynamak gibi. Sadece kalem kağıt kullanarak oynayabileceğimiz de bir çok oyun mevcut, örneğin, amiral battı, tuzluk, SOS, kare yapmaca, BOM gibi oyunlar gerçekten zamanında bizim de oynamaktan keyif aldığımız oyunlardı. Çocuklarla sadece bir kere oynamanız onların sonrasında kendi kendilerine oynamalarına bile olanak sağlayacaktır, çünkü çocuklar öğrendikleri ve sevdikleri oyunları oynamaya

Çocuklarla sadece bir kere oynamanız onların sonrasında kendi kendilerine oynamalarına bile olanak sağlayacaktır, çünkü çocuklar öğrendikleri ve sevdikleri oyunları oynamaya

devam etmek isterler hatta kendileri o oyunları daha geliştirirler ve arkadaşlarına oyunları anlatır ve onlarla da oynamak isterler. Yine çok güzel beyin egzersizleri var, örneğin, diğer eli kullanarak bir şeyler yazmaya çalışma, düğüm atma şekilleri öğrenme, aklımda ne var oyunu oynama, bulmacalar çözme, sudoku yapma, gözleri bağlayarak oyunlar oynama gibi çok güzel oyunlaştırılmış etkinlikleri elbette evde özellikle bu pandemi sürecinde deneyimleyebilirsiniz.

Son olarak dijitalde de oyunlaştırma etkinliklerinden faydalanabilirsiniz. Çocukların son zamanlarda okulda en çok kullandıkları oyunlaştırma uygulamalarından biri "Kahoot". Çocuklarımızın sizler için kendi Kahootlarını oluşturmalarını ve aslında "aile soru cevap etkinliği" hazırlamalarını sağlayabilirsiniz. Sizler de cihazlarınızdan oyuna katılır ve çocuğunuzun hazırladığı bu soru cevap etkinliğine katılmış olursunuz. Eminim çok faydalı ve eğlenceli olacak ve süreçte sizler de "çocuğunuzun gözünden" bazı sorulara cevap aramış olacaksınız. Ek olarak yine paylaşmış olduğum iki kişinin aynı ekran üzerinden oynayabildiği birçok oyun paylaşmıştım, bunlardan bazıları kalem kağıt oyunlarının dijital versiyonları, bazıları ise kaleye gol atma gibi çok basit oyunlaştırmalar. Math

İster oyun olsun ister oyunlaştırma, çocuklarımızın evde/okulda kaliteli ve eğlenceli vakit geçirmeleri ve bu esnada sadece bir şeyler öğrenmelerini değil, bazı yeni beceriler kazanmalarını da hatta bence en önemlisi bazı "değerleri" elde etmelerini sağlamak istiyorsak, bu yazıda bahsettiğim oyun ve uygulamalardan yararlanmanızı tavsiye ederim.

Fight gibi uygulamalar sayesinde çocukların hızlı bir şekilde dört işlem becerisini geliştirmesini sağladığımız aynı zamanda birbirimizle yarış içinde olduğumuz uygulamalar gibi, Mangala gibi oyunları da dijitalde oynayabildiğimiz ya da tenis oyunları gibi eğlenceli top oyunlarını da aynı ekran üzerinden oynayabildiğimiz oyunlar da birlikte kaliteli vakit geçirmek için gerçekten çok eğlenceli oluyor. Benzer şekilde çocuklarımızın beyin egzersizi yapabilmeleri için şiddetle tavsiye ettiğim "MentalUp" uygulaması içerisinde yüzlerce oyun yer alıyor ve hepsi güvenli ve eğlenceli oyunlar ve oyunlaştırmalar. Dolayısıyla aslında çocuklar için çok güzel uygulamalar evet aslında var. Sadece bu konuda ebeveynler olarak biraz araştırma yapmamız gerekiyor. Bu noktada tabi ki "üretim için tüketim" kelimesine

sürekli odaklanıyor ve mümkün olduğunca ebeveynlerin evde üretim için tüketim etkinliklerine yoğunlaşmaları gerektiğini söylüyorum. Çocuğun ekran karşısında "en uzağa giden uçak nasıl yapılır" videosu izlerken (tüketim) bir yandan da o uçağı yapıyor olması (üretim) buna en güzel örneklerden biridir. Benzer şekilde ekranın karşısına geçip gitar veya piyano çalmayı öğrenebildikleri çok kaliteli oyunlaştırılmış uygulamalar mevcut, yine kendi oyunlarını tasarlayabildikleri çokça uygulamadan ebeveynlerimiz yararlanabilir ve çocukların tüketimden üretime geçmelerini sağlayabilirler.

İster oyun olsun ister oyunlaştırma, çocuklarımızın evde/okulda kaliteli ve eğlenceli vakit geçirmeleri ve bu esnada sadece bir şeyler öğrenmelerini değil, bazı yeni beceriler kazanmalarını da hatta

bence en önemlisi bazı "değerleri" elde etmelerini sağlamak istiyorsak, bu yazıda bahsettiğim oyun ve uygulamalardan yararlanmanızı tavsiye ederim. Kendi çocukluğunuzla şimdi çocukların çocukluğunu karşılaştırdığımızda, eminim şunu fark edeceksiniz. Zamanında okuldan eve geldiğinde okul çantasını hemen sırtından atıp sokağa koşan ve akşam ezanına kadar sokakta oyunlar oynayan, bir sürü beceriler ve değerler elde eden çocuklarla, şimdi evin içerisinde tıklıp kalmış ve ekranlara mecbur olan çocukları kıyasladığımızda arada ne kadar çok fark olduğunu anladığımızda bu çocuklar için bir şeyler yapmamız gerektiğini umarım daha çok fark edersiniz. Dolayısıyla sevgili velilerim, sevgili okurlar özellikle salgın sürecinde sokağa bile çıkamayan çocuklarımızın "sokağı olur musunuz?"

Betül YAVUZ
Sosyolog-Yazar

Dijital Çağda Oyunlaştırılmış Eğitim

Günümüz dünyasında her şeyin hızla dijitalleştiği ve insanların dijitalleşen bu dünyada kendilerini yeniden keşfettiklerini görmekteyiz. Bu dijital dünyanın bir vechesi olan oyun, hem çocukları hem gençleri kendisine çekmektedir. Eğitimde oyunlaştırmanın bu dijital evreni de kapsamı nasıl mümkün olabilir?

Öğrenmek, insan için bitmek bilmeyen bir uğraş olarak dünyaya gelişinden ölümüne kadar devam eden bir süreçtir. Bu süreç insanın kendisini ve etrafında olup biten her şeyi bir anlam içinde düşünmesine sebep olur. Öğrenme ve anlam verme arasındaki bu ilişki, insanın dünyada olmağını kuşatan en önemli varoluş çabasıdır. Bu çabanın ifade biçimleri hem tıp hem eğitim hem de sosyal bilim alanında farklı teoriler ile açıklanmıştır. Öğrenmenin nörofizyolojik bir süreç olduğu üzerine getirilen açıklamalar, öğrenme esnasında beyindeki kimyasal

ve elektriksel birtakım değişikliklere bakarak öğrenme edimini anlamaya çalışırken, psikoloji bu edimin hangi koşullarda nasıl gerçekleştiğine odaklanır. Eğitim alanında ise öğrenme, öğretmen-öğrenci ikiliğinde değerlendirilerek düz anlatım, problem çözme tekniği, tartışma yöntemi, örnek olay yöntemi, gösterip-yaptırma yöntemi gibi açıklamalar ile karşılanır.

Tüm bu öğrenme metotları insanın öğrenme sürecine dışardan bir açıklama getirirken insanın kendisini içinde bulunduğu ve dünyada oluşunu askıya aldığı “oyun oynama isteği” ise günümüzde yeni bir öğrenme modeli üzerine düşündürür: “Gamification”. Türkçeye “oyunlaştırma” olarak çevrilen bu teoriye geçmeden önce insan ve oyun arasındaki bağı anlamaya çalışalım. Oyun, ilk olarak aynı mekân ve zaman deneyiminin birlikte paylaşıldığı fiziksel-düşünsel bir aktivite olarak karşımıza çıkar. İnsanlar hem kendilerini eğlendirmek hem de sosyalleşmek için bugüne kadar birçok oyun üretmiştir. Çocukluk dönemi özellikle bu üretkenliğin en yoğun yaşandığı dönemdir. İsimlerini sayamaya çağımız pek çok oyun insanların çocukluk

hikayesine dahil olmuştur: saklambaç, körebe, dokuz taş, uzun eşek... Oyunun tarihi üzerine odaklanan Hollanda’lı tarihçi Johan Huizinga, oyunun tüm insan edimlerinden daha eski bir tarihe sahip olduğunu ifade ederek kültürlerin oluşumunda önemli bir araç olarak değerlendirir. Huizinga oyun kavramını şu şekilde açar:

“Oyun, özgürce razı olunan, ama tamamen emredici kurallara uygun olarak belirli zaman ve mekân sınırları içinde gerçekleştirilen, bizatihi bir amaca sahip olan, bir gerilim ve sevinç duygusu ile ‘alışılmış hayat’tan ‘başka türlü olmak’ bilincinin eşlik ettiği, iradi bir eylem veya faaliyettir”.

Alışılmış hayattan başka türlü bir deneyim sunan oyun, insanları merak duygusu içinde başka bir bilincin içine çekerek oyun esnasında deneyimledikleri ânı kazıksel-düşünsel bir aktivite olarak karşımıza çıkar. İnsanlar hem kendilerini eğlendirmek hem de sosyalleşmek için bugüne kadar birçok oyun üretmiştir. Çocukluk dönemi özellikle bu üretkenliğin en yoğun yaşandığı dönemdir. İsimlerini sayamaya çağımız pek çok oyun insanların çocukluk hikayesine dahil olmuştur: saklambaç, körebe, dokuz taş, uzun eşek... Oyunun tarihi üzerine odaklanan Hollanda’lı tarihçi Johan Huizinga, oyunun tüm insan edimlerinden daha eski bir tarihe sahip olduğunu ifade ederek kültürlerin oluşumunda önemli bir araç olarak değerlendirir. Huizinga oyun kavramını şu şekilde açar:

“Oyun, özgürce razı olunan, ama tamamen emredici kurallara uygun olarak belirli zaman ve mekân sınırları içinde gerçekleştirilen, bizatihi bir amaca sahip olan, bir gerilim ve sevinç duygusu ile ‘alışılmış hayat’tan ‘başka türlü olmak’ bilincinin eşlik ettiği, iradi bir eylem veya faaliyettir”.

Oyun, özgürce razı olunan, ama tamamen emredici kurallara uygun olarak belirli zaman ve mekân sınırları içinde gerçekleştirilen, bizatihi bir amaca sahip olan, bir gerilim ve sevinç duygusu ile ‘alışılmış hayat’tan ‘başka türlü olmak’ bilincinin eşlik ettiği, iradi bir eylem veya faaliyettir.

2010 yılında düzenlenen ilk gamification konferansında Gabe Zichermann “Oyunlaştırmanın %75’i psikoloji, %25’i ise yeni teknolojidir.” açıklamasında bulunmuştur. 2010 yılında konuşulmaya başlanan 2015 yılında yükselerek devam eden oyunlaştırma teorisi bilinir olmadan önce oyunlaştırmanın psikolojik temelleri üzerine düşünen Niels van der Linden, Yu-kai Chou, Mario Herger, Roman Rackwitz ve Kevin Werbach gibi uzmanlar “motivasyonel tasarım ve davranış değişikliği” gibi tanımlamalarda bulunarak oyunu tetikleyici bir unsur olarak düşünmüşlerdir. Bu düşünce biçimi ile oyunun öğrenme üzerine katkısı anlaşılmasına çalışılırken oyun kurma ve oyuna dahil olma temellendirilmek istenmiştir. Bunun için davranışçı ekolün sağladığı katkı meşhur Pavlov’un deneyinden yola çıkarak edimsel koşullanma yöntemini oyunun içine nasıl dahil edileceği üzerine olmuştur. Bu düşünce belirli bir amaç doğrultusunda kurgulanan eğitici oyunlarda oyuncunun öğrenmesini belirli pekiştiriciler ile sağlamlaştırmasına yönelik olarak kurgulanmıştır.

Günümüz dünyasında her şeyin hızla dijitalleştiği ve insanların dijitalleşen bu dünyada kendilerini yeniden keşfettiklerini görmekteyiz. Bu dijital dünyanın bir vechesi olan oyun, hem çocukları hem gençleri kendisine çekmektedir. Elbette yaşadığımız dönem itibarıyla oyunun da kuşaklar arasında farklılaştığı, anne ve babaların oynadığı oyunların çocukları tarafından oynanmadığı ya da yeniden üretildiği bilinmektedir. Özellikle Z jenerasyonu (2000-2010 doğumlular) ve Alfa jenerasyonu (2010 sonrası doğumlular) bilgisayarın ve internetin hayatlarına bir değer olarak yerleştiği, birçok şeyin ‘online’ olarak hayatlarında çözüme kavuştuğu bir nesil olarak dünyayı deneyimlemekteyiz. Bu deneyim içinde oyunlaştırma, yukarıda değindiğimiz gibi eğitim alanında da kendisine yer bulmaktadır.

Eğitim hayatında özellikle zorlanılan konulardan biri de bilgiyi öğrenme ve sonrasında onu etkin bir şekilde kullanma problemidir. Bunun için de öncelikle öğrenilen bilginin unutulmaması gerekir fakat bilindiği üzere insanlar öğrendikleri yeni bilgilerin son 24 saat içinde %80'ini unutmaktadırlar. Bu bilgilerin hemen unutulmaması için ön görülen çözüm ise edinilen bilginin deneyimlenmesidir. Bu noktada eğitim temelli tasarlanan oyunlar, deneyim kazandırma üzerine kurgulanarak bilginin muhafazasını önlemektedirler. Eğitim için tasarlanan oyunlar özellikle yazılı ve sözlü sınav gibi herhangi bir sorgulamadan uzak olduğu için hata payının puan kırılmaya sebep olmadan düzeltilmeye açık olması, eğitimde verimli bir çıktıya dönüşmektedir. Oyun temelli öğrenmeler, ortam olarak öğrencileri stres ve negatif duygulardan uzak tuttuğu için de öğrenmede verimli bir yol olarak değerlendirilir. Ayrıca oyunlaştırmanın öğrencilere sağladığı rahat ve eğlenceli alan eğitim sürecini zor ve sıkıcı olmaktan çıkarır. Sınıf içi eğitimlerde akılda kalması zor bilgiler bir oyun içinde kurgulanarak öğrenciler için ilgi çekici bir hâle dönüştürülebilir ki eğitsel oyun (educational game) tüm kurguyu oyunla birlikte eğlenceli bir şekilde öğrencilere sunmayı amaçlamaktadır. Bu amaç doğrultusunda eğitsel oyunlarda kazanılan beceriler ise şöyle sıralanabilir: eğlenerek öğrenme, problem çözme, strateji geliştirme, hedefe yönelme, bireysel ve grupla çalışma. Sınıf ortamında bu amaçla oynanabilen satranç, dama, tabu gibi oyunlar düşünülebilse de dijital dünyada kurgulanan oyunların mekanizmaları da kurgulanacak oyuna dahil edilebilir. Örnek olarak oyuncunun temsili olarak 'avatar', yani oyuncunun görünümü sonra aştığı zorlu mücadele neticesinde elde ettiği 'rozetler', 'puanlar' ve 'liderlik' gibi özellikler oyuna dahil edilebilir. Bunu da sadece öğreticinin planın-

Özellikle Z jenerasyonu (2000-2010 doğumlular) ve Alfa jenerasyonu (2010 sonrası doğumlular) bilgisayarın ve internetin hayatlarına bir değer olarak yerleştiği, birçok şeyin 'online' olarak hayatlarında çözüme kavuştuğu bir nesil olarak dünyayı deneyimlemektedirler. Bu deneyim içinde oyunlaştırma, yukarıda değindiğimiz gibi eğitim alanında da kendisine yer bulmaktadır.

da tutmadan öğrencilere verilen proje ödevler ile kendilerinden bir oyun kurgusu içinde sunum yapmaları istenebilir. Böylece oyun kurmanın sağladığı eşitlikçi düzlem, öğrenciye kendi öğrenme sürecinin kendi öğreticisi olma fırsatı sunabilir. Bununla birlikte dijital dünyada

tasarlanan oyunların da aynı geçişkenlik ile öğrencilerin öğrenme süreçlerine dahil olduğunu görmekteyiz. Örnek olarak Microsoft'un satın aldığı "Minecraft" oyunu yurtdışındaki bazı okullar tarafından müfredata eklenerek oyun üzerinden gerçekleşen modelleme, öğrencilere simetri, oran-orantı gibi kavramları piksel grafikler üzerinden tasarlattırılmaktadır. Bu öğrencilerin eğitim hayatlarına oyunu nasıl dahil ettiklerini, oyun oynarken öğrenim sürecindeki birikimlerini ne şekilde kullanabildiklerini göstermesi açısından önemlidir.

Nihayetinde günümüz dünyası dijitalleşmenin, hızın peşinden sürüklendiği ve her şeyin yeniden öğrenildiği-tanımlandığı bir çağ olarak karşımızda durmaktadır. Bu dönüşümde eğitimin de bir tasarı olarak iyileştirilmeye ve geliştirilmeye açık tarafının olduğu düşünülerek üretilen 'eğitimde oyunlaştırma' teorisi dijitalleşen dünyanın hızını yakalamak istemektedir. Bu amaçla oyunun kendisi, öğrenme esnasında sembolik olarak tüm süreci kolaylaştırıcı, öğrenmeyi pekiştirici ve motive edici bir unsur olarak eğitime dahil edilmektedir. Oyunlaştırılarak dahil olunan öğrenme süreci ise insanı diğer canlılardan ayıran 'merak duygusu ve bilme istencini' bir otomata dönüştürmeyecek şekilde canlı tutulmalıdır.

Eylem Olarak Oyun, Ürün Olarak Oyuncak

Gelişime uygun oyuncak ile oynanan bir oyun çocuğun kontrolü ele almasını, öz yeterliliğini, oyun sonunda da kurguyu tamamlaması ve görevi başarması sonucunda özgüvenini destekler.

Sen Ahsen Amirshoev Endüstri Ürünleri Tasarımcısı

Çocukları gözlemlerken bir ihtiyacı giderme, bir düşünceyi aktarma şekillerinin, bir tecrübeyi bilgiye çevirme biçimlerinin yani kısacası davranışlarının büyük bir kısmının genel olarak oyunun etrafında döndüğünü görürüz. Oyun çocukların evreni tanıma ve tanımlama bilgi edinme, işleme, depolama ve dönüştürme yoludur. Günümüzde eğitimde önemli yere sahip olan oyun kuramlarına baktığımızda herbirinin farklı noktalara odaklandıklarını görürüz. Ancak ister fiziksel olsun, ister bilişsel olsun, ister içgüdüsel olsun, ister bilinçli olsun, ister ihtiyaç kaynaklı olsun, isterse gönüllü bir aktivite olsun, nereden bakarsak bakalım oyun çocukların hayatlarının ileriki aşamalarında gerekli olacak bilgi, beceri ve davranış biçimlerinin temellerini atmalarını sağlayan bir aktivitedir.

Kuramsal anlamda oyun hakkında söylenecek çok şey olsa da, bu yazıda ürün odaklı bir analiz yaparak oyunu oyuncaklı oyun ve oyuncaksız oyun olarak iki farklı kategoride inceleyecek ve oyuncak sektörü üzerinden örneklerle oyunun öneminden bahsedeceğiz.

OYUNCAKSIZ OYUN

Oyuncaksız oyun, herhangi bir obje olmaksızın oynanan oyun ve oyun için tasarlanmamış objelerle oynanan oyun olmak üzere iki başlık altında incelenebilir. Herhangi bir obje olmaksızın oynanan oyunlara; koşma, atlama, zıplama, saklanma, güreşme, dans etme gibi fiziksel oyunlar veya rol yapma üzerine kurulu sosyo-dramatik oyunlar örnek verilebilir. Oyuncak olmayan objelerle oynanan oyunlar ise çocukların günlük hayatının önemli bir kısmını oluşturur. Bu tür oyunlara nesnelere üzerinden kurgu yapılarak oynanan sembolik oyunlar örnek verilebilir. Bir çocuğun kumandayı telefon gibi kullanması, terliği araba gibi sürmesi, elektrikli süpürgeye at gibi binmesi, kaşığı kürek olarak kullanması, taşları konuşurması, tarağı mikrofon yapması bunlardan bazılarıdır.

Bunun yanında, dışarıdan görüldüğü kadarıyla bir kurgusu olmayan ve bu sebeple de yetişkinler tarafından çoğunlukla “yaramazlık” olarak adlandırılan davranışlar da vardır. Özellikle doğumdan sonraki dönem takip eden ilk yıllarda çocuklar, etraflarındaki nesnelere kullanarak yaptıkları çoğu eylemle bir örtülü öğrenme deneyimi yaşarlar. Yetişkinlerin “yaramazlık” olarak adlandırdığı çoğu davranış aslında çocuk için bir öğrenme deneyimidir. Yastığın üzerinde dengede durmaya çalışmak, kitapları yırtmak, masa örtüsünü çekerek masadaki her şeyi yere indirmek, prizde takılı olan şarj aletinin ucunu yalamak, cam bardağı yere fırlatıp kırmak, duvarları boyamak, koltuğa kasten içecek dökmek gibi. Bu tip davranışlar oyun tanımının dışında gibiyse de, Jean Piaget’in tanımlayışıyla

Özellikle doğumdan sonraki dönem takip eden ilk yıllarda çocuklar, etraflarındaki nesnelere kullanarak yaptıkları çoğu eylemle bir örtülü öğrenme deneyimi yaşarlar. Yetişkinlerin “yaramazlık” olarak adlandırdığı çoğu davranış aslında çocuk için bir öğrenme deneyimidir.

“dış dünyadan alınan uyarıları özümleme ve uyum sistemine yerleştirme yolu” olmaları yönüyle bu tür deneyimsel eylemler de oyun olarak değerlendirilebilir. Yine Piaget’e göre çocuklar yalnızca kendileri keşfettikleri şeyleri gerçek anlamda öğrenmiş olurlar. Bahsettiğimiz davranışlara bu açıdan bakacak olursak aslında çocuk yastığın üzerinde durmaya çalışırken denge merkezini, kitabı yırtarken kağıdın madde özelliklerini, şarj aletini yalarken metalin elektrik iletkenliğini, bardağı yere atarken camın parçalanma şeklini, içeceği koltuğa dökerken sıvının kumaşla olan ilişkisini sıfırdan keşfediyordur. Bunun yanında kendi

bedenini, çevresini, fiziksel ve sosyal sınırlarını öğreniyordur. Dolayısıyla çocuk yine oyun oynuyordur, yine öğreniyordur ve öğrendiğini uyguluyordur.

OYUNCAKLI OYUN

Bahsettiğimiz bütün bu eylemler, çocukların etraflarındaki nesnelere ile oyun kurmaları ve bu oyunlar üzerinden dünyayı tecrübe etmelerinin örneğidir. Oyun, tamamen rastgele objelerle oynanabileceği gibi, bir hikaye ile desteklenmiş veya belirli özellikleri ön plana çıkarılarak çocuğu belirli bir uygulamaya yönlendiren tasarlanmış eşyalar ile, ya da bilinen adıyla, oyuncaklar ile de kurgulanabilir. Oyun eyleminin yalnızca belli bir kısmını kapsıyor olmasına rağmen oyuncak, çocukların ve dolayısıyla yetişkinlerin hayatının önemli bir parçasını oluşturur. Bunu daha iyi anlamak için oyuncak sektöründeki rakamlara bakabiliriz. Günümüzde oyuncak sektörü, 2019 yılı sonrası 90 milyar doların üzerine çıkan dünya ticaret hacmi ile ekonomide önemli bir rol oynamaktadır. Küresel rekabetin çok aktif olduğu bu sektörde rakamlar, dünyanın birçok ülkesinde ithalat ve/veya ihracat yönüyle ekonomiyi ciddi şekilde etkileyecek düzeylere ulaşmıştır. Bu açıdan bakıldığında oyuncak, birçok farklı coğrafyada, birçok farklı kültürde ve yaşayışta, isteğin ötesinde bir ihtiyaç olarak insanların karşısına çıkmaktadır. Hernekadar oyuncak sektöründe trendler

Günümüzde oyuncak sektörü, 2019 yılı sonrası 90 milyar doların üzerine çıkan dünya ticaret hacmi ile ekonomide önemli bir rol oynamaktadır.

bir plastik poşet ile oynayarak onun dokusunu ve çıkardığı sesi öğrenebilir. Ama aynı bebeğe farklı sayfalarında farklı kalınlıkta malzemeler olan bir hışırtılı kitap verildiğinde, birçok farklı sesi ve dokuyu aynı anda tecrübe ederek kıyas üzerinden öğrenme sağlar. Bu öğrenme sürecini zenginleştiren bir unsurdur. Ya da bir çocuğa senaryo kurgulayıp uygulaması için oyuncak bebek, yön, hız, eylemsizlik gibi kavramları çalışması için oyuncak araba, içine su doldurup boşaltarak akış çalışması için oyuncak çay seti veya denge üzerinde çalışması için yapı-inşa oyuncakları sunulabilir. Az önceki örnekte olduğu gibi burada da çocuk uygun oyuncak olmasa da başka nesnelere veya oyuncakları üst üste dizmeye çalışarak denge kurmayı öğrenebilir ancak ona üst üste dizmesi için yaşına ve gelişimine uygun ağırlık ve boyutlarda bir yapı-inşa oyuncak verildiğinde daha yüksek bir kule yapabilir, böylece zorluk-başarı dengesi kurulmuş olur ve oyunu devam ettirme motivasyonu artar. Gelişime uygun oyuncak ile oynanan bir oyun çocuğun kontrolü ele almasını, öz yeterliliğini, oyun sonunda da kurguyu tamamlaması ve görevi başarması sonucunda özgüvenini destekler.

Özetlemek gerekirse; oyuncakların gerekli durum ve anlarda oyuna etkisi ve çocuğa katkısı büyüktür. Ancak çocuklar oyuncaklı olsun oyuncaksız olsun, her ortamda oynamayı başarırlar. Çünkü çocuk doğuştan öğrenmeye açıktır ve bu açlığını oyunla giderir. Çocuk oyunla yaşar ve oyunla büyür. Maria Montessori’nin deyişiyle “Oyun, çocuğun işidir.” Çocuğa işinde yardımcı olmak ve bilgiye olan açlığını gidermek, yani kısacası çocuğu oyuna teşvik etmek, biz yetişkinlerin çocuklara karşı olan önemli bir sorumluluğudur.

KAYNAKLAR

- <https://www.statista.com/topics/1108/toy-industry/>
- PAGEV Oyuncak Sektör Raporu 2019 / 6 Ay

Gizli Hazine Ülkesi, ARNAVUTLUK

Türkiye ile güçlü tarihi ve kültürel bağları olan Avrupa'nın ortasında dost bir ülke. Arnavutluk, bizden diyebileceğiniz, sıcacık insanları ve bozulmamış doğasıyla doyumsuz güzelliklere ev sahipliği yapıyor.

📍 Mesut Özbaysar

Türkiye Maarif Vakfı Arnavutluk Ülke Temsilcisi

Doğal güzelliklerin, misafirperverliğin, güleryüzlü insanlarla buluştuğu yer! Ortak geçmişimizin izlerini, gündelik hayatta, kelimelerde, yemek kültüründe, sokaklarında, aile yapısında kısacası hayatın her alanında görebilirsiniz. Avrupa'nın güneyinde konumlanmış bir Balkan ülkesi olan Arnavutluk'un Adriyatik Denizi ve İyonya Denizi'ne kıyısı bulunuyor. Karadağ, Sırbistan, Makedonya ve Yunanistan'la komşu olan ülke, sahip olduğu ılıman Akdeniz iklimi ve yüzyıllardan beri korunan büyüleyici mimari ve doğal güzellikleri ile turistlerin uğrak noktaları arasında yer alıyor.

Arnavutluk'un resmi dili Arnavutça olsa da; İtalyanca konuşan ve ana dili İngilizce ve Yunanca olan vatandaşların sa-

yısı da hayli fazla. Müslümanlar, ülke nüfusunun yarısından fazlasını oluşturuyor. %14'ünün kendini inançsız, %2,5'luk bir kesimin ise kendini ateist olarak tanımladığı ülkede, nüfusun kalan bölümünü ise Katolik ve Ortodokslar oluşturuyor. Dini açıdan pek çok farklı insanı bir araya getiren Arnavutluk, kültürel ve tarihi anlamda da büyük bir çeşitliliği barındırıyor.

1912 yılında Osmanlı İmparatorluğu'ndan ayrılarak bağımsızlığını ilan eden Arnavutluk'ta, 1991 yılında Sovyetler Birliği'nin dağılması ve sosyalist yönetimin sona ermesi sonucunda çok partili parlamenter yönetim sistemi benimseniyor. Arnavutluk, günümüzde tarihi, coğrafi ve kültürel dokusunu en iyi şekilde koruyan Balkan ülkelerinden biri olarak görülüyor.

OSMANLI DEVLETİNDE ARNAVUTLAR

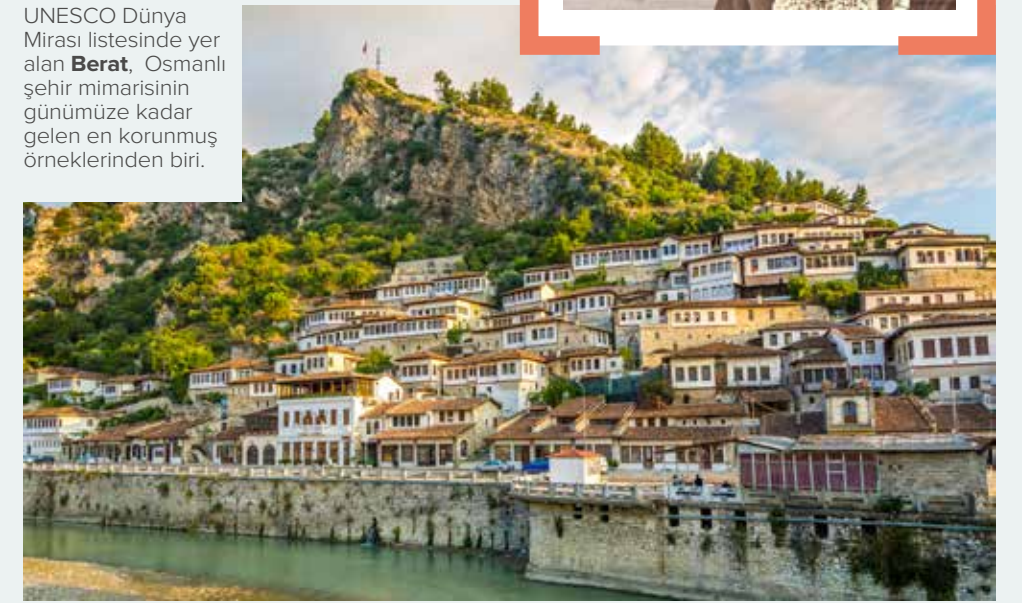
Osmanlı Devletinde Arnavut kökenli devlet adamları her zaman çok etkin olmuşlardır. Bürokrasideki liyakatleri ve iş disiplinleri sayesinde Arnavutlar, kalemeye'den, ilmiye'ye devletin her kademesinde önemli görevler üstlenmişlerdir. Osmanlı döneminde 215 sadrazamdan 35'i Arnavut kökenli idi. Gedik Ahmet Paşa, Rüstem Paşa, Kemankeş Kara Mustafa Paşa ve son dönem sadrazamlarından Said Halim Paşa, en meşhur Arnavut sadrazamlardan bazılarıdır. Halen Türkiye'de milyonlarca Arnavut kökenli vatandaşımızın bulunması ortak tarihi ve kültürel bağların ne denli köklü ve güçlü olduğunun kanıtıdır.

OSMANLI ŞEHİRLERİ HALA CAPCANLI

Arnavutluk'da Osmanlı mirasını hala bütün canlılığıyla muhafaza eden çok sayıda şehir bulunmaktadır. Bu şehirlerin en bilinenlerinden biri olan Berat, UNESCO Dünya Mirası listesinde "Bin Pencere Müze Şehir" olarak yer almaktadır. Mangalem, Gorica ve Kale adlı eski mahallelerinde Osmanlı mimarı özelliklerinin hakim olduğu 2400 yıllık bir tarihe sahiptir. Semen (Semeni) nehrinin Osum (Usumi) kolu üzerinde ve Tomorrit dağı'nın batı eteklerinde kurulmuş olan şehir, nehrin iki yakasına yayılmıştır. Nehrin bir tarafında camiler, diğer yanında kiliseler dikkat çeker.

Evliya Çelebi'ye göre Berat yerleşme yeri olarak dört parçaya ayrılmış durumdaydı. İç Kale kesimi surlarla çevrili olup içinde 40-50 ev, Bayezid Han Camii, cephane, ambarlar ve su sarnıçları bulunmaktaydı. Bunun dışındaki Büyük Hisar kesiminde ise 200 kadar ev ve bir harap cami, biri mâmur sekiz kilise yer almaktaydı. Buranın güney tarafındaki kayalığın altında, nehir kıyısındaki Aşağı Hisar kesiminde 70-80 ev, 80 dükkân, çarşılar, asıl şehir kısmını teşkil eden Büyük Varoş'ta mahalleler, birçok cami ve mescid bulunuyordu. Evliya Çelebi, şehrin onu hristiyanlara, biri yahudilere, on dokuz müslümanlara ait otuz mahalleye ayrıldığını, bunlar arasında en meşhur ve kalabalık olanlarının Murad Çelipa, Uzgurlu, Hünkâr, Vakıf, Baba Kadı, Paşmakçılar, Akmesjid, Eskipazar, Güngörmez olduğunu yazar. Ayrıca aralarında Sultan Bayezid, Uzgurlu, Gazi Murad Paşa, Hünkâr veya Fethiye, Çelebi Hüseyin camilerinin bulunduğu on üç cami, on yedi mescidin, bir bedesten 700 kadar dükkân, beş medrese, iki hamamın, birçok sıbyan mektebinin yer aldığı da kaydeder. Nehrin karşı tarafında bulunan Kuru Varoş'un ise 200 evlik bir yerleşme yeri olduğunu belirtir.

UNESCO Dünya Mirası listesinde yer alan **Berat**, Osmanlı şehir mimarisinin günümüze kadar gelen en korunmuş örneklerinden biri.

Arnavutluk Cumhuriyeti
Başkent: Tiran
Resmî dil: Arnavutça
Para birimi: Arnavutluk Leki

Yönetim şekli: Üniter
Parlamenter Cumhuriyet
Yüzölçümü: 28.748 km²
Nüfus: 2,862 milyon (2019)

Said Halim Paşa

Osmanlı Devleti'nde 35 Arnavut kökenli Sadrazam görev almıştır. Son dönem sadrazamlarından Said Halim Paşa da onlardan biridir.

dolayı Türkçeden ismini alan Ergiri (Gjirokastra), Osmanlı döneminden kalan eşsiz tarihi eserlerle bugün de göz kamaştırıcı bir güzellik sunar. İşkodra ise, Arnavutluk'un en eski yerleşim merkezlerinden biridir, aynı zamanda ülkenin kuzey kesiminin en önemli tarihi, sanayi ve kültür merkezidir.

İlk Türkçe Ansiklopedi'nin Yazarı Şemseddin Sami:

Arnavut asıllı büyük Osmanlı yazarı, ansiklopedist ve sözlükçü olan ilk Türkçe roman, Taaşuk-ı Talat ve Fitnat'ın, ilk Türkçe coğrafya ve tarih ansiklopedisi olan Kamus-ül Alam'ın yazarı; aynı zamanda Arnavut milliyetçiliğinin temellerini atan Şemseddin Sami, iki ülke için de ortak bir değer olarak eserleriyle hala yaşamaktadır. Şemseddin Sami'nin günümüzde hala başvuru kaynağı olma özelliğini koruyan Kamus-u Türkî adlı sözlük çalışması, Türk dili ve kültürü açısından çok önemli bir eserdir.

AŞINA OLDUĞUMUZ TATLAR

Türk mutfağında bulunan birçok yemeği, Tiran mutfağında görmeniz mümkün. Yani yemek kültürü de ortak bir damak zevkini yansıtıyor.

Elbasan Tava: Geleneksel Arnavut yemeğidir. Kemikli kuzu eti haşlanır, yoğurtlu bir sosa batırılır ve fırına verilerek pişirilir.

Ciğer: Türkiye’de Arnavut ciğeri olarak bilinse de Arnavutluk’ta aslında çok yaygın bir yemek değildir. Ancak meze olarak yine de yenir. Ciğer yağda kızartılarak üzerine geleneksel pul biberi katılır.

Börek: Adıyla meşhur çok lezzetli el yapımı ince hamurlu böreklerden yemeden dönmeyin.

Pita: Aslında pidenin Arnavutça’da söylenişi olan “pita” yapmak için, krepe benzer sıvı bir hamur hazırlanır, bu hamur kızgın ateşte ısınmış kapak konularak pişirilir. Birkaç kat aynı işlem tekrarlanır.

Fırında Prasa: Kavrulmuş pırasa ve etin fırına verilerek pişirilmesiyle elde edilir geleneksel yemeklerinden bir tanesidir.

Tarator: Bir tür cacıktır. Yoğurt ve salatalık katılarak yapılır.

GÖRÜLECEK YERLER

Ulusal Tarih Müzesi

Şehrin en önemli simgelerinden birisi olan Ulusal Tarih Müzesi, geçmişten günümüze ulaşan birçok önemli eseri içerisinde barındırıyor. Arnavutluk’un en büyük müzesi olan yapıda Antik Pavillion, Ortaçağ Pavillionu, Bağımsızlık Dönemi Pavillionu, Komünist Terör Pavillionu gibi önemli eserler bulunuyor.

İskender Bey Meydanı

Arnavutluk halk kahramanı İskender Bey’in heykelinin bulunduğu şehir merkezinde birçok tarihi eseri bir arada bulabilirsiniz. Skanderbeg olarak adlandırılan İskender Bey Meydanı’nın çevresinde Ulusal Tarih Müzesi, Ethem Efendi Camii, Saat Kulesi, Opera ve Bakanlık gibi önemli ziyaret noktalarını görmeniz mümkündür.

AKLINIZDA BULUNSUN!

Türkiye’de de olduğu gibi, birçok ülkede baş sallamak, onaylamak anlamına geliyor. Ancak Arnavutluk’ta durum tam tersi. Başınızı hafifçe yukarı ve aşağı salladığınızda, yerel halk bu jesti "Hayır" sözcüğü olarak kabul ediyor.

TÜRK-ARNAVUT KARDEŞLİĞİ SOMUT PROJELERLE GÜÇLENİYOR

Bozulmamış doğası, kültürel varlıkları, mavi kıyıları ve misafirperverliğiyle Balkanların en güzel ülkelerinden Arnavutluk’la kardeşlik ve dostluk bağlarımız 14. yüzyıla dayanmaktadır. Türkler ve Arnavutlar, gönül coğrafyamız Balkanlarda asırlar boyunca barış içinde beraber yaşamışlar, birlikte aileler kurmuşlardır. Arnavut milleti, Osmanlı’nın asli unsurlarından olmuştur. Bürokrasiye, edebiyata, sanata ve mimariye damgasını vurmuştur. Bugün de 4 milyon üzerinde olduğu tahmin edilen Arnavut kökenli vatandaşımız ve ortak tarih bilinciyle yetişen gençlerimiz, halklarımız arasındaki geçmişten gelen kardeşlik bağlarını güçlü bir şekilde geleceğe taşımaktadır.

Türkiye, “insani ve girişimci dış politika” yaklaşımı çerçevesinde, Balkanların tamamında refah, güvenlik ve barışın tesis edilmesini arzu eden, rasyonel bir bakış açısına sahiptir. Balkanlardaki huzur ve istikrarın temel bileşenlerinden birinin de Arnavutluk’un barış ve refahı olduğunun bilincindedir.

Yukarıda kısaca özetlediğim bu yaklaşımın ve ortak tarihimizin doğal bir sonucu olarak, Arnavutluk’la ekonomiden kültüre, eğitimden sağlığa birçok alana yayılan, çok iyi düzeyde ikili ilişkilerimiz, küresel ve bölgesel birçok konuda kapsamlı ve giderek derinleşen işbirliğimiz bulunmaktadır. Cumhuriyetimizin ilanının hemen ardından 1923 yılında “Ebedi Dostluk ve İşbirliği Anlaşması”yla tesis edilen diplomatik ilişkilerimiz, Başbakan Rama’nın 6-7 Ocak 2021 tarihlerinde ülkemize gerçekleştirdiği resmi ziyaret vesilesiyle stratejik ortaklık seviyesine yükseltilmiştir. Stratejik ortaklığımızın ve son dönemde büyük ivme kazanan üst düzey siyasi temasların, her alandaki işbirliğimizi derinleştirmesini arzu ediyoruz.

Arnavutluk’la ikili ilişkilerimizin önemli bir boyutunu ticari ve ekonomik işbirliğimiz oluşturmaktadır. Arnavutluk’a en çok ihracat yapan 2. ülke olan Türkiye, toplam ticaret hacminde ise Arnavutluk’un en büyük dördüncü ticaret ortağıdır. 2017 yılında yaklaşık 450 milyon ABD Doları değerindeki toplam ticaret hacmimiz, 2020 yılsonu itibarıyla yaklaşık 600 milyon ABD Dolarına ulaşmış durumdadır. Sayın Cumhurbaşkanımız tarafından evvelce ilan edilen 1 milyar ABD Dolarlık ikili ticaret hacmi hedefine ulaşmak için çalışmalarımızı kararlı bir şekilde sürdürüyoruz.

Ayrıca, enerji, bankacılık, telekomünikasyon, lojistik, madencilik, altyapı-inşaat ve havacılık gibi Arnavutluk için son derece stratejik öneme sahip sektörlerde yatırımları bulunan 600’ü

aşkın Türk şirketlerinde yaklaşık 15,000 Arnavut kardeşimiz istihdam edilmektedir. Arnavutluk’taki yatırımlarımızın güncel piyasa değeri, altyapı ve müteahhlik hizmetleri de dikkate alındığında 3.5 milyar Dolara ulaşmıştır. Bu rakamlarla Türkiye, Arnavutluk’taki en büyük yabancı yatırımcı konumundadır. Türk Hava Yolları’nın desteğiyle 2018 yılında kurulan ve son 3 yıldır başarıyla büyüyen Arnavutluk’un milli havayolu şirketi “Air Albania”, stratejik yatırımlarımızın en önemli örneklerindedir. Önümüzdeki dönemde de bilhassa altyapı ve turizm alanlarındaki yatırımlarımızı artırarak, Arnavutluk’un ekonomisine ve refahına katkıda bulunmayı sürdüreceğiz. Bu amaçla Vlora’da bir Başkonsolosluk da açacağız.

Aynı zamanda halklarımız arasındaki etkileşimin ve kültürel faaliyetlerin de artmasını teşvik ediyoruz. Başkent Tiran’da ve Arnavutluk’un en büyük şehirlerinden İşkodra’da bulunan Yunus Emre Türk Kültür Merkezleri, düzenledikleri çeşitli kültürel etkinliklerle Arnavutluk’taki sosyo-kültürel hayata önemli katkı sağlamaktadır. Ayrıca, halihazırda 800’ü aşkın Arnavut öğrenci Yunus Emre Türk Kültür Merkezlerinde Türkçe eğitimi görmektedir.

Son dönemde eğitim işbirliği alanında da önemli adımlar atılmıştır. Türkiye Maarif Vakfı (TMV) 2018 yılında “New York Okullarını” devralmış ve Arnavutluk’ta eğitim alanında yeni bir devri başlatmıştır. TMV’ye ait tek üniversite olan “New York Tiran Üniversitesi”, yüksek eğitim alanında bir cazibe merkezine dönüşme yolunda kararlı bir şekilde büyümeyi ve yeni bölümlerle eğitim yelpazesini genişletmeyi sürdürmektedir. Öte yandan, ülkemizde 2018 yılında Arnavut

kökenli vatandaşlarımızın yoğun olarak yaşadığı bölgelerdeki Türk devlet okullarında seçmeli Arnavutça derslerine başlanmıştır. Başbakan Rama’nın geçtiğimiz Ocak ayındaki resmi ziyareti vesilesiyle imzalanan Eğitim İşbirliği Anlaşması da, eğitim işbirliğinin geliştirilmesi için önemli fırsatlar sunmaktadır. Türkçe’nin seçmeli ders olarak Arnavutluk devlet okullarında okutulması, Türkçe-Arnavutça ortak kitap ve sözlük basımı ve Arnavut gençlere sağlanan Türkiye Bursları bunlardan birkaçıdır. Ortak kültür ve tarih bilinciyle yetişen gençlerimiz, şüphesiz ki halklarımız arasındaki sarsılmaz dostluk ve kardeşlik bağlarını gelecek nesillerimize taşıyacaktır.

“İnsani ve girişimci dış politika” yaklaşımımızın doğal bir sonucu olarak, Sayın Cumhurbaşkanımızın vizyoner liderliğinde, çeşitli insani ve kalkınma yardımlarıyla Arnavutluk’un sosyal ve ekonomik gelişimine katkı sağlamak da büyük bir memnuniyet duyuyoruz. Türkiye, “Dost kara günde belli olur” anlayışıyla, hiçbir karşılık beklemeden, 2019 Kasım depreminde ve Kovid-19 salgını sırasında Arnavutluk’a yardım elini uzatan ilk ülkedir. Sayın Cumhurbaşkanımızın ilan ettikleri deprem konutları projesinin inşaatının 2021 Ağustos ayında tamamlanması ve konutların ihtiyaç sahibi ailelere teslim edilmesi öngörülmektedir. Keza Sayın Cumhurbaşkanımızın talimatlarıyla inşa edilen ve Arnavutluk’un sağlık altyapısına önemli katkı sağlayacak Fier Bölge Hastanesi’nin de 2021 Nisan ayında faaliyete geçmesi planlanmaktadır. Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı (TİKA) da, bugüne kadar yaklaşık 26 milyon Avro değerinde 500’ün üzerinde sosyal kalkınma, eğitim ve kültür projesini başarıyla hayata geçirmiş; Arnavutluk’un eğitim altyapısının geliştirilmesine ve turizm potansiyelinin artırılmasına yardımcı olmuştur.

Türkiye Cumhuriyeti Tiran Büyükelçisi olarak, ortak tarih ve kültürümüzden güç alan Türkiye-Arnavutluk ilişkilerini ve her alandaki işbirliğimizi daha da geliştirecek somut projelerin birer birer hayata geçmesinden onur duyuyorum. Askeri Ataşeliğimizden Ticaret Müşavirliğimize, TİKA’dan Yunus Emre Türk Kültür Merkezlerine, Arnavutluk’ta yerleşik tüm bağlı kurum ve kuruluşlarımızla birlikte Türkiye-Arnavutluk ilişkilerini daha da ileriye taşımak için kararlılıkla ve inançla çalışmayı sürdürüyoruz.

Maarif Okulları Ortak Kültürümüzü Geleceğe Taşıyor

Türkiye Maarif Vakfı, Ocak 2017’de Arnavutluk’ta eğitim faaliyetlerine başlamıştır. Türkiye Maarif Vakfı an itibariyle, anaokulu seviyesinden doktora seviyesine kadar yaklaşık 1.100 öğrenciye eğitim imkanı sağlamaktadır.

Türkiye Cumhuriyeti ile Arnavutluk arasında eğitim alanında sağlanan işbirliği, karşılıklı güven ve dostluk bağları sayesinde her iki ülke için de çok verimli sonuçlar ortaya koymaktadır.

Arnavutluk ve Türkiye arasında 2008 yılında imzalanan Eğitim Protokolü yanı sıra, 2021 yılında, iki ülkenin Eğitim Bakanları arasında eğitim alanındaki iş birliğinin artırılması, akademisyen, eğitim uzmanları, öğretmen ve öğrenci değişimi, eğitim ve teknoloji alanlarında tecrübe paylaşımı gibi farklı iş birliklerini amaçla-

yan eğitim anlaşması yürürlüğe girmiştir. Türkiye’nin Arnavutluk’taki eğitim faaliyetleri söz konusu protokoller ve eğitim anlaşmalarıyla yürütülmektedir. Türkiye Maarif Vakfı, Arnavutluk’taki okullarıyla iki ülke arasında eğitim alanındaki iş birliğinin güçlenmesine en büyük katkıyı sunmaktadır.

COVID-19 GÜNLERİNDE EĞİTİM ARNAVUTLUK’TA MAARİF VAKFI

Türkiye ve Arnavutluk arasında eğitim alanındaki işbirliği daha eski tarihlere dayansa da Türkiye Maarif Vakfı’nın ülke-

deki faaliyetlerine başlaması bu alandaki etkileşimi daha üst bir düzeye taşımıştır. Türkiye Maarif Vakfı, Ocak 2017’de ülkede eğitim faaliyetlerine başlamıştır. Türkiye Maarif Vakfı an itibariyle, Arnavutluk genelinde, anaokulu seviyesinden doktora seviyesine kadar yaklaşık 1,100 öğrenciye eğitim imkanı sağlamaktadır.

Türkiye Maarif Vakfı Arnavutluk’ta henüz 4 yıldır faaliyette bulunmasına rağmen, kısa sürede eğitim alanında önemli başarılarla imza atmıştır. Okullarımızdaki öğrenci mevcudu her geçen yıl artmakta, Maarif okulları Arnavutluk’ta uluslararası eğitimin örnek okulları olma yolunda hızla ilerlemektedir.

COVID-19 GÜNLERİNDE EĞİTİM

Tüm dünyayı etkisi altına alan COVID-19 salgını Arnavutlukta da en çok eğitim sektörünü etkilemiştir. Türkiye Maarif Vakfı’nın uluslararası alandaki tecrübesi ve teknolojik altyapısı sayesinde uzaktan eğitim programları anında devreye sokulmuş ve kısıtlamaların uygulandığı günlerde eğitim öğretim faaliyetlerinin aksamadan devam etmesi sağlanmıştır.

DOĞAYA ÖNEM VEREN BİR ANAOKULU

Anaokulumuz, doğada öğrenmeyi temel alan bir okuldur. Matematik, sanat, fen, dil gibi alanlar doğal ortamda verildiği için çocuklarımızda öğrenme daha kalıcı hale gelmektedir. Çiftlik anaokulumuz, oynatılmış bahçe biyolojisi eğitimi verme imkanı sunmaktadır. Eğitici ve eğlenceli şekilde düzenlenmiş bahçemiz çocukların eğlenerek; dil becerilerinin gelişmesine, psiko-motor, sosyal ve duygusal anlamda gelişimlerine katkı sağlamaktadır. Ayrıca okullarımızda multilingual eğitim sistemi uygulanmaktadır.

MAARİF TIRAN NEW YORK OKULLARI

Arnavutluk Maarif New York Okulları eğitim kalitesi ve elde ettiği başarılarla kısa

Arnavutluk’ta düzenlenen olimpiyat ve yarışmalarda okulumuzun aldığı dereceler, uluslararası proje ve etkinliklerde gösterdiği başarılar Arnavutluk Maarif New York Okullarının Arnavutluk’un en prestijli okullarından biri haline gelmesini sağlamıştır.

sürede adından çokça söz ettiren bir eğitim kurumumuz olmuştur. Arnavutluk’ta düzenlenen olimpiyat ve yarışmalarda okulumuzun aldığı dereceler, uluslararası proje ve etkinliklerde gösterdiği başarılar Arnavutluk Maarif New York Okullarının Arnavutluk’un en prestijli okullarından biri haline gelmesini sağlamıştır. Bu kısa sürede elde edilen başarılarından bazıları şunlardır:

1. “Tirana Gate 2020” Edebiyat Festivali’nde şiir dalında birincilik ödülü
2. Arnavutluk Tekvando Şampiyonası’nda altın madalya
3. Arnavutluk’un en büyük sanat ve kültür festivali “Tirana Art Fest” te birincilik ödülü
4. MODEL OIC HS/ Uluslararası Model İKÖ Lise ‘Distinguished Delegate’ Ödülü

MAARİF ELBASAN OKULLARI

2019 yılında eğitim öğretime başlayan Elbasan Lisesi tecrübeli kadrosu, kaliteli eğitim anlayışıyla Arnavutluk’ta eğitim öğretime başlamıştır. İlk açıldığı günden itibaren Arnavutluk’ta öğrenci ve velilerin büyük ilgisine mazhar olmuştur. Çeşitli alanlarda birçok başarıya imza atılan okulda, öğrencilere proje hazırlama eğitimleri de verilmektedir. Ulusal veya uluslararası

üretmek bu alanda tüm Arnavutluk okullarına örnek olmuştur. Kimya öğretmenleri eşliğinde yapılan çalışmada, özel bir formülle etkili bir ürün ortaya çıkarmayı başaran öğrenciler, Covid’le mücadelede de örnek bir başarıya imza atmışlardır.

Elbasan ve yakın yerleşim yerlerinde yaşayan halktan gelen yoğun talep üzerine, önümüzdeki dönemde ilkököl ve ortaokul bölümlerinin açılması yönünde çalışmalara başlanmıştır. Eğitim-öğretime başlayacak ilkökölde (1-5. Sınıf) iki dilin eş zamanlı öğretimini sağlayan ‘Bilingual Eğitim’ modelinin uygulanması planlanmaktadır.

MAARİF’İN İLK ÜNİVERSİTESİ

Tiran’da bulunan Tiran New York Üniversitesi (UNYT) Ağustos 2018 yılında satın alınarak Vakfımız bünyesine dahil edilmiş ve 2018-2019 eğitim yılında faaliyetine başlamıştır. 2002 yılında kurulan UNYT, Arnavutluk’un ilk özel üniversitesidir; Lisans, Yüksek Lisans ve Doktora düzeyinde eğitim programları sunmaktadır. Üniversitenin 2018-2019 akademik yıl açılışı 18 Ekim 2018 tarihinde Dışişleri Bakanımız Sayın Mevlüt Çavuşoğlu ve üst düzey Arnavutluk makamlarının tezrifleriyle gerçekleşmiştir.

2002 yılında kurulan UNYT, Arnavutluk’un ilk özel üniversitesidir; Lisans, Yüksek Lisans ve Doktora düzeyinde eğitim programları sunmaktadır.

Ahmet Türkben
Türkiye Maarif Vakfı
Yönetim Kurulu Üyesi

Maarif Eğitim Yaklaşımı

“Felsefesi olmayan milletin mektebi olamaz.”

Nurettin Topçu

Maarif, kendini bilme ve tanıma sürecidir; insanın öğrenme ve öğretme heyecanını, öz benliğine ve kendisi dışındakine duyduğu saygıyı, toplumun faydasına kullandığı hüneri ve hakikat karşısında gösterdiği tevazuyu ifade eder. Maarif; bilgi, hüner, teknik ve sanatın insanlığın hayrına kullanılmasını temin eden, insanı doğruya ve hakikate ulaştıran yolun adıdır.

Maarif'in zemini ilim, irfan ve hikmet, iklimi de güzel ahlakıdır. İlim, insanın son nefesine kadar süren hayatı anlama çabasından elde edilen hasıladır; akıl ve zekâ vasıtasıyla bir şeyin mahiyetini bilmektir. İrfan ise bilmekten ziyade olmaktır; kalp ve vicdan vasıtasıyla sezgi, tanıma ve yaşamışlıkla ortaya çıkan derinleşmeyi ifade eden, kültürü de içerisinde barındıran erdemli davranışın bilgisidir. İlim, irfan ve amelini birleşmesiyle hikmete ulaşılır. Hikmet; her işi bir anlama ve amaca dayandırmayı gerektiren, eşyanın hakikatini idrak etmeyi sağlayan, hem bilgi ve düşüncede hem de fiil ve davranışta mükemmelliğe ve güzel ahlaka ulaştıran bilgeliktir.

Bilgelik kalp ile, bilgi akıl ile elde edilir. Akıl, bilgiye ulaşmada önemli bir vasıta ve insana verilmiş en büyük nimettir. Kalp ise aklın düşünüp ürettiklerinin sağlamasının yapıldığı yerdir, doğruyu fısıldayan vicdandır. Akıl kalpsiz, kalp de akılsız çalışmaz; her insana kalbi olan bir akıl, akli olan bir kalp gerekir. Akıl ve kalp, hakikate giden yolda birbirine bakan aynalar gibi etkileşim hâlinindedir; bu etkileşim ilim, irfan ve hikmetle beslendikçe insanın tutum ve davranışlarında nezaket ve zarafet görülür.

İnsan; ilim boyutunda faydalı bilginin öğrenilmesi ve öğretilmesi olarak ifade edilen talim/öğretim yoluyla doğruyla yanlış ayırt eder, hakikati bulur, sağduyu sahibi olur ve akl-ı selîme ulaşır. İrfan

boyutunda terbiye/egitim yoluyla iyiyi kötüyü ayırt eder, yüksek insanî vasıflara, temiz bir kalbe sahip olur ve kalb-i selîme ulaşır. Akli bilgi ve hikmetle, kalbi de iyilik ve merhametle beslenen insan, tedip/edep yoluyla güzelle çirkinini ayırt eder, bütün çirkinliklerden uzak kalarak yaptığı her işi nezaketle yapmaya gayret gösterir ve zevk-i selîme ulaşır.

Anadolu irfanında iyi insanı ifade eden “akl-ı selîm, kalb-i selîm, zevk-i selîm” kavramları, insanlığı huzura ve mutluluğa ulaştıracak olan toplum tahayyülünün ve medeniyet tasavvurunun birer sacayağı oluşturur.

Felsefesini bu köklü kavramlara dayandıran ve eğitim modelinin üst amacını, öğrencilerini bu ufka ve hedefe ulaştırmak olarak belirleyen Türkiye Maarif Vakfı; ilmîni ve irfanını insanlığın barış ve huzuru için kullanacak iyi insanlar yetiştiren öncü bir kurum olmayı gaye edinmiştir.

Türk dili ve medeniyetinin önemli temsilcilerinden biri olan Yunus Emre:

*“Gelin tanış olalım,
İşi kolay kılalım,
Sevelim sevelelim,
Dünya kimseye kalmaz.”*

mırsalalarıyla insanlığın barışına ve huzuruna giden yolun birbirini tanımaktan ve sevmekten geçtiğini; insanın çevresini ve toplumu iyi tanıdığına karşılıklı anlayışın, sevginin ve dayanışmanın artacağını ifade eder. Ancak;

**“İlim ilim bilmektir,
İlim kendin bilmektir,
Sen kendini bilmezsen,
Ya nice okumaktır.”**

mırsalalarıyla da bundan daha öncelikli ve önemli olanın; insanın kendinin farkında olması ve kendini keşfetmesi olduğunu belirtir. “Özünü bil, ilmin ile amel kıl.” diyen Hoca Ahmet Yesevî için de esas olan, bilmek ve daha da önemlisi olmaktır, kişinin öğrendiği bilgiyi davranışa dönüştürmesidir.

Kendini bilmeye ve keşfetmeye bir davet de mütefekkir Cemil Meriç'ten gelir: “İrfan kendini tanımakla başlar.” der ve kemale açılan kapının, amelle taçlanan ilmin ve insanın insan kılan bütün vasıfların irfan olduğunu açıklar.

Eğitimin temel gayesi; insanın öncelikle kendini bilmesine, yeteneklerinin farkında olmasına, varlık âlemini keşfetmesine, kendini yenilemesine ve sürekli geliştirmesine katkıda bulunmak; aynı zamanda toplumu tanıyıp iyi ilişkiler içinde olmasını, hayata ve dünyaya bakış açısını derinleştirmesini sağlayarak her yönüyle iyi bir insan olmasına vesile olmaktır.

Anadolu'da ilim ve irfanla beslenerek yaşanan kültür; akıl ve kalp bütünlüğü içinde edep ve nezaketle bezenmiş, yaratılan her bir canlıya şefkat gösteren bir anlayışı ifade eder.

Temelinde insan sevgisi olan Anadolu irfanında; Yunus Emre'nin 'yetmiş iki millete

Temelinde insan sevgisi olan Anadolu irfanında; Yunus Emre'nin 'yetmiş iki millete bir göz ile bakmak' ilkesi doğrultusunda ırk, din, mezhep, dil ve çeşitli fikirlere sahip insanlar arasındaki farklılıklar zenginlik olarak görülür ve karşılıklı anlayış ve saygı çerçevesinde birlikte yaşayabilmek esas alınır.

bir göz ile bakmak' ilkesi doğrultusunda ırk, din, mezhep, dil ve çeşitli fikirlere sahip insanlar arasındaki farklılıklar zenginlik olarak görülür ve karşılıklı anlayış ve saygı çerçevesinde birlikte yaşayabilmek esas alınır. Önce ben değil biz bilinciyle hareket edilir; etnik unsurları millet paydasında birleştirmek, sosyal ilişkilerde başkalarını kendinden önce düşünmek, diğerkamalık, paylaşmak, her tür aşırıktan kaçınmak, dengeli ve mütedil olmak erdemli davranışlar olarak takdir edilir. Hoca Ahmet Yesevî, Yunus Emre, Mevlâna Celâleddîn-i Rûmî, Hacıbektâş-ı Velî, Sarı Saltuk, Ahî Evran, Nasrettin Hoca ve Aşık Veysel gibi bilge ve arif şahsiyetlerin

örnek davranışları, kullandıkları sevgi ve hikmet dili bu irfanı besler.

İlim geleneğimiz ve eğitim mirasımız köklü bir geçmişe sahiptir.

Nizamiye Medreselerinden Sahn-ı Seman'a, Enderun'dan Dâr-ul Fünûn'a, Öğretmen Okullarından Fen Liselerine ve İmam Hatip Liselerine kadar uzanan eğitim modelleri ve kurumları vasıtasıyla bilim, sanat, mimari, mühendislik, hukuk ve edebiyat dünyasına yön veren önemli şahsiyetler yetişmiştir. Ceziri, Farabi, Gazali, Ömer Hayyam, Mimar Sinan, Ahmet Cevdet Paşa, Celâleddin Ökten, Nurettin Topçu, Fuat Sezgin gibi örnek ve öncü şahsiyetler, eserleriyle Türk İslam Medeniyetinin sütunlarını inşa etmişler ve bütün insanlığın ortak birikimine değer katmışlardır.

Türkiye Maarif Vakfı; bütün dünyada insanlığın ortak birikimini ve Anadolu'nun kadim irfan geleneğini esas alan kapsamlı eğitim faaliyetleri yürütmektedir.

Kökleri Anadolu irfanına dayanan Maarif Okulları; gövdesi, dalları ve yapraklarıyla insanlığın ortak birikimine uzanan ve dünyanın farklı bölgelerine ulaşip meyveler veren, içinde taşıdığı tohum uygun bir toprağa düşünce de yeni fidanlar filizlenen bir ağaç gibi yetiştirdiği ilim ve irfan sahibi öğrencileriyle hem ülkesinin maddi ve manevi yönden kalkınmasına hem de bütün insanlığın ortak birikimine değer katmaktadır.

Çocukları kendi yetiştirdiğimiz çağa göre değil, onların yaşayacakları çağa göre yetiştirmek gerekir.

Eğitim, yetişkinlerin beslendiği çağdan ziyade çocukların kendi yaşadıkları ve yaşayacakları çağa göre yetiştirilmesi yoluyla geleceğe hazırlanma sürecidir. Çağımızda nanoteknoloji, yapay zekâ, nesnelerin interneti, robotik, biyomedikal, biyogenetik ve biyotaklit gibi birçok alanda endüstri anlayışının değiştiği hızlı gelişmeler yaşanmak-

tadır. Yaşanan bu gelişmeler karşısında toplumların bu değişime nasıl karşılık vereceği, muhtemel sorunlara ne tür çözümler bulacağı ve eğitime yansımalarının neler olacağı üzerinde pek çok araştırma yapılmaktadır. Bir diğer husus, teknolojinin insan hayatını kolaylaştıran bir araç olmaktan çıkartılıp hayatın gayesi hâline dönüştürülmesi, insan zihninin ürünü olan teknolojinin ve tüm dijital araçların insanla aynı ontolojik seviyeye çıkartılmasının pek çok sorunu beraberinde getireceği kaygısı sıkça konuşulmaktadır. Dijitalleşmenin, hayatımızın tüm alanlarını kuşattığı bir çağda daha huzurlu ve daha güvenli bir dünya için eğitim açısından alınması gereken tedbirler vardır.

Öğrencilerin dijital çağın tüm birikimlerine sahip olmaları sağlanırken bu birikimin insanî değerlerle sarmalanması çok önemlidir. Çünkü aslanan bilmek değil, o bilgiyi insanlığın hizmetine sunabilmektir.

Bu yaklaşım, insanı koruduğu gibi bilginin kendisini de koruyacaktır. Bu anlayış çerçevesinde şekillenen Maarif Eğitim Felsefesi, öğrencilere sadece akademik başarıyı elde edecekleri bir eğitim ortamı sunmaz ve onların salt dijital okur-yazar olmalarını istemez; tüm bunların temelini insanî ve ahlakî değerleri koyar. Bu anlayış, dijital araçların amaç olmadığına yönelik farkındalıkla öğrencilerin teknoloji karşısında edilgen ve nesne değil, etken ve özne olmalarını her şeyin üzerinde tutar. Bu sayede dijital dünya tarafından şekillenen değil o dünyayı şekillendirme idealine sahip öğrenciler yetiştirilir.

Türkiye Maarif Vakfına göre her insan bir cevherdir; eğitimin amacı, insanda ki cevheri ortaya çıkarıp onu mücevher hâline getirmektir.

İnsan özü itibarıyla iyiye meyilli bir varlıktır. Türkiye Maarif Vakfı bu ön kabulden yola çıkarak insanın doğuştan kıymetli, özel bir varlık olduğu fikrini benimser. Bu özel varlığın, nitelikli bir eğitimle daha iyiye doğru

Öğrenciler, Maarif Eğitim anlayışıyla hikmetli ve ölçülü olmayı esas alan bir yaklaşımla hayatı anlamlandırmanın yollarını öğrenecekler; özgüveni tevazu ile, özgürlüğü sorumluluk ile, başarı hırsını da paylaşım ve iyilikte yarış ile dengeleyeceklerdir.

gelişebileceğine inanır; insanda mevcut olan temel yeteneklerin dengeli ve bütüncül biçimde geliştirilmesini, insanın bilgi ve becerilerini insanlığın hayrına sarf edecek donanımda yetiştirilmesini önemser. Bilmekten olmaya, olmaktan yapmaya ve yapmaktan paylaşmaya giden tekâmül sürecinde, öğrencilerine geniş bir perspektif sunmayı temel hedef olarak belirler.

“Ne, Nasıl ve Niçin?” soruları ile ilmin, irfanın ve hikmetin kapıları öğrencilere açılacaktır.

Soru sorabilmeyi, öğrenmenin yarısı olarak gören Maarif Eğitim Yaklaşımında sadece sorulana cevap veren değil aynı zamanda kaliteli soru sorabilen öğrenciler yetiştirmek ve onları soru sormaya teşvik eden yöntemleri uygulamak esastır. Öğ-

renciler, hikmetli ve ölçülü olmayı esas alan bir yaklaşımla hayatı anlamlandırmanın yollarını öğrenecekler; özgüveni tevazu ile, özgürlüğü sorumluluk ile, başarı hırsını da paylaşım ve iyilikte yarış ile dengeleyeceklerdir. Teoriyle pratiğin harmanlandığı bu yaklaşım, hayat boyu sürecek öğrenme ve gelişme sürecinde yol gösterici niteliktedir.

Kişiye özgü farklılıkları dikkate alan Maarif Vakfı, doğuştan istidat sahibi ve kendine özgü nitelikleri olan “biricik” öğrencilerini; içinde yetiştiği toplumun birikim ve zenginliğini özümseyen, düşünce ve sezgi bütünlüğüne önem veren, hakikat karşısında tevazu ile merakı birleştiren, çok yönlü bilgi, beceri ve yetkinlikle donanmış insanlar olarak yetiştirmeyi amaçlamaktadır.

Yetiştirmek istediği insan tasavvuruna bağlı olarak Türkiye Maarif Vakfının temel amacı öğrencilerin;

- inanç, kültür ve medeniyet değerlerine bağlı,
- ahlakî ve insanî değerleri içselleştirmiş,
- tarih şuuruna sahip, ailesini, vatanını, milletini seven ve yücelten,
- zamanın gerektirdiği bilgi, beceri ve yetkinliklerle donanımlı,
- çevreye, canlılara ve insan haklarına duyarlı,
- akıl, kalp ve beden olarak dengeli,
- bilimsel bakış açısına sahip, eleştirel ve analitik düşünebilen,
- üretken, paylaşımcı ve sosyal sorumluluk bilinci olan,
- hürmet, merhamet ve adalet duygularıyla hareket eden,
- gelecek nesillere mutlu, huzurlu ve yaşanabilir bir dünya bırakmayı ilke edinen
- insanlar olarak yetişmelerine katkıda bulunmaktır.

Bu hedeflere ulaşmak için de somut göstergelere dayanan Maarif Öğrenen Profili geliştirilmiştir.

Türkiye Maarif Vakfı; akıllı, vicdanı, iradesi ve fiilleriyle insana bütüncül bakarken bütün eğitim uygulamalarını erdemli insan yetiştirmeye dayalı bir eğitim felsefesi üzerine bina eder.

‘Erdemli İnsan’ olarak ifade ettiğimiz Maarif Öğrenen Profili, Anadolu’nun kadim irfan geleneğinden ilham alınarak ve insanlığın ortak birikiminden istifade edilerek hazırlanmıştır. Eğitim modelimizin bütün süreçleri; özgün, dinamik, modüler ve esnek özellikleriyle öğrenen profili merkeze alınarak yapılandırılmakta, müfredat yaklaşımımız da bu profile dayanmaktadır.

Müfredat Çerçevemiz; temel alanlar ve destekleyici uygulamalar olmak üzere iki ana kategoriye ayrılmıştır. Temel Alanlarda öğrencilerimize; dil, matematik, fen bilimleri, sosyal bilimler, teknoloji, kültür-sanat ve değerleri içeren kapsamlı bir eğitim müfredatı sunulmaktadır. Özellikle dil eğitiminde; öğrencilerin anadillerini yetkin biçimde kullanmalarını desteklenmekte; yanı sıra Türkçenin ve bir yabancı dilin öğretilmesine de önem verilmektedir.

İnsanın akıl, ruh ve beden gelişiminde bütüncül yaklaşımı benimseyen müfredat çerçevemizde, temel alanların yanı sıra öğrencilerin kendilerini ve yeteneklerini keşfetme, beceri kazanma ve yetkinlik sahibi olma süreçlerine destek olacak uygulamalar, ders içi ve ders dışı etkinlikler olarak yapılandırılmaktadır. Destekleyici Uygulamalar dediğimiz bu çalışmalar

İnsanın akıl, ruh ve beden gelişiminde bütüncül yaklaşımı benimseyen müfredat çerçevesinde, temel alanların yanı sıra öğrencilerin kendilerini ve yeteneklerini keşfetme süreçlerine destek olacak uygulamalar, ders içi ve ders dışı etkinlikler olarak yapılandırılmaktadır.

kapsamında; proje tabanlı öğrenme uygulamaları, düşünce ve beceri temelli atölye ve kulüpler, okuma kültürü ve çoklu okur-yazarlık programları, spor ve sanat etkinlikleri, sosyal sorumluluk ve toplum hizmeti faaliyetleri ve uzaktan eğitim uygulamaları yer almaktadır.

Türkiye Maarif Vakfı, kültür ve medeniyet etkileşimini, insanlığı ‘Ortak İyi’ye ulaştıracak bir yol olarak gören bakış açısıyla Türkiye’nin uluslararası eğitimde dünyaya açılan kapısıdır.

Maarif Eğitim Felsefesinde; karşılıklı saygı ve anlayış çerçevesinde kültürel etkileşim, ülkeler açısından zenginlik kaynağı olarak

görülmemektedir. Küreselleşme dalgasına karşı yerel olanı korumak, güçlendirmek ve dünyaya tanıtmak asli görevler arasında kabul edilmekte, dünyadaki değişim ve ilerlemeleri de dikkate alarak toplumların kültürel, sosyal ve ekonomik yönden gelişimine önem verilmektedir. Maarif Okullarında öğrencilere, Mevlânâ Celâleddin-i Rûmî’nin pergel metaforunda ifade ettiği gibi, bir ayağı kendi topraklarında ve kültürel köklerinde sabitken diğer ayağı ile tüm dünyaya ve kültürlerle ulaşan bir ufuk ve ideal kazandırılmaktadır.

Bu çok yönlü ve bütüncül eğitim modelinde öğrenen profili ve müfredat çerçevesi; bütün eğitim uygulamalarıyla, öğretmen ve yönetici mesleki gelişim programlarıyla, ölçme değerlendirme ve rehberlik sistemiyle de desteklenmektedir.

KAYNAKLAR

- El-Attas, İ., İslam, Sekülerizm ve Geleceğin Felsefesi, İnsan Yayınları
- Fazlıoğlu, İ. (2014). *Kendini Aramak*. İstanbul: Ketebe Yayınevi.
- Hoca Ahmed Yesevî (2016). *Divan-ı Hikmet*. Ed. M. Tatcı. Ankara: Hoca Ahmet Yesevî Uluslararası Türk-Kazak Üniversitesi Yay.
- İmam-ı Gazali. (Ed.). *İhyâ-u Ulûmî'd Din, Kimyâ-yı Saadet (Mutluluğun Hazinesi)*, Çelik Yayınevi.
- Kalın İ., (2016). *Akıl ve Erdem Türkiye’nin Toplumsal Muhayyilesi*, Küre Yayınları
- Kısakürek, Necip Fazıl, İman ve Aksiyon, İstanbul: Büyük Doğu, 2012.
- Kubbealtı Lugatı, *Misalli Büyük Türkçe Sözlük* Mevlânâ, Mesnevî (trc. Veled İzbudak), İstanbul 1988.
- Meriç, C. (2020). *Kültürden İrfana* (8t. Ed.). İstanbul.
- Ökten S., Sayar K., Dünyaya Geldim Gitmeye, Turkuvaz Kitap
- Pala İ. Kalp, Turkuvaz Kitap
- Sözlükler. TDK. (2020)
- Topçu, N. (2016). Türkiye’nin Maarif Davası. İstanbul: Dergâh.
- Yünus Emre Divânı Risâletü’n-Nushiyye (haz. Mustafa Tatcı), Ankara: Kültür Bakanlığı, 1991
- Yünus Emre Divânı (haz. Faruk Kadri Timurtaş), İstanbul, 1972.

Şule Toyran

Erken Çocukluk Eğitiminde Montessori Yaklaşımı

“Eğitim metodunuzun doğruluğunun ölçütü çocuğun mutluluğudur.” M. Montessori

Montessori eğitiminin kurucusu Dr. Maria Montessori 1870 yılında İtalya'nın Ancona şehrinde dünyaya gelmiştir. Babasının iş adamı ve maliye memuru, annesinin ise dindar bir ev hanımı olduğu bilinmektedir. O dönem İtalya'sında kadınlar toplumsal yaşamın aktif öğeleri değillerdir ve yüksek öğrenime kabul edilmemektedir. Maria Montessori eğitime olan ilgisi ve ailesinin, özellikle annesinin desteğiyle yalnızca

erkek öğrencilerin alındığı teknik okulu bitirmiş ve Papa'dan alınan özel bir izinle İtalya'da tıp fakültesine kabul edilen ilk kadın olmayı başarmıştır. 1896 yılında İtalya'nın ilk kadın doktoru unvanını almıştır. Daha sonra Roma üniversitesinde pedagoji üzerine çalışmış, hijyen ve antropoloji üzerine dersler vermiştir. Mezuniyetinin ardından Roma Psikiyatri Kliniğinde çalışmaya başlayan Montessori ardından Orthophrenic (Zihinsel) Engelliler Okuluna yönetici olarak atanmıştır. Bu dönemde zihinsel engelli çocuklar üzerinde yaptığı gözlemler sonucunda pek çok sorunun pedagojik kökenli olduğu kanısına varmıştır. Kendisinden önceki dönemde engelli çocuk-

Maria Montessori'nin ilk anaokulu olma özelliğini taşıyan Casa de Bambini'de yeni eğitim anlayışı ve materyallerinin ilk çalışmaları yapılmıştır.

ların eğitimi ile ilgili çalışmaları bulunan Jean Itard ve Eduard Seguin'in çalışmalarının rehberliğinde didaktik materyaller geliştirmeye başlayan Montessori, bu materyalleri engelli çocukların eğitiminde kullanarak kendi eğitim sisteminin de ilk temellerini atmıştır ve oldukça başarılı sonuçlar elde etmiştir.

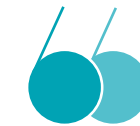
Montessori 1904 yılında Roma Üniversitesinde profesör unvanı almıştır. O dönem Roma'ya gerçekleşen göçler dolayısıyla yeni kurulmakta olan mahalleler ve orada yaşayan çocukların durumları endişe vericidir. San Lorenzo bölgesinde inşaat yapan bir şirket tarafından Montessori'ye o bölgede bir anaokulu açma teklifi sunulmuştur. İnşaat firmasının asıl amacı başıboş dolaşan çocukların yeni binalara zarar vermesini önlemektir. Maria Montessori'nin ilk anaokulu olma özelliğini taşıyan Casa de Bambini'de yeni eğitim anlayışı ve materyallerinin ilk çalışmaları yapılmıştır. Montessori'nin buradaki başarısı onu kısa sürede dünya çapında üne kavuşmuştur.

Montessori, çocukluk eğitimi ve kadın hakları konularında yaptığı çalışmaların yanı sıra döneminin savaş ortamı ve faşizme karşı evrensel barış adına yaptığı çalışmalarla üç kez Nobel ödülüne aday gösterilmiştir. Ölümü sonrasında da isminden söz ettiren Montessori'nin adı 2002 yılında Avrupa birliği tarafından tarihin önemli şahsiyetleri ve eğitim felsefecileri arasında listelenmiş ve ülkesi İtalya tarafından kendisine gösterilen saygıyı ifade etmek adına resmi 1000 liralık banknota basılmıştır.

FELSEFESİ

Montessori'nin eğitim felsefesi kendisinden önce yaşayan eğitimciler Jean Jacques Rousseau, Pestalozzi, Frobel, Itard ve Seguin gibi şahsiyetlerin çocuk ve eğitime dair fikirlerinden etkilenmiştir. Montessori eğitim modelinin daha iyi anlaşılabilmesi için özellikle Rousseau, dönemin aykırı düşünürleri ve alternatif eğitim hareketlerinin iyi incelenmesi gerekmektedir. Montessori eğitim modeli gelişimsel bir pedagojik bakış açısına sahiptir ve çocuğu merkeze alan bir felsefi bakışla eğitim ortamını kurgulamıştır.

Montessori metodu, eğitimde çocuğun bütün kişiliğini geliştirmeyi amaçlar ve metodunu insan beyninin kendi çalışması ve öğrenmesine dair güçlü bir inanca dayandırır. Bu yönüyle Montessori'nin çalışmaları

Çocuğun eğitiminde etkili olabilmek için, eğitimsel eylemler öncelikle çocuğun bağımsız olmasına yardım etmelidir. Oyun yalnızca bir eğlenme aracı değil çocuk için gerçek bir iştir ve çocuk oyun esnasında kendi gelişimi için çalışır.

yakın dönem nörobilim çalışmaları ile paralellik arz etmektedir. Eğitim metodunda üç önemli prensip olarak gözlem, bireysel özgürlük ve hazırlanmış çevreyi kullanır.

Montessori çocuğun gelişimini dönemlere ayırarak ele alır. Birinci dönem (0-6 yaş) dönemidir ve kendi içerisinde 0-3 ve 3-6 olarak ikiye ayrılır. Bu dönemin başında çocuk ruhsal embriyo olarak tanımlanır ve yetişkinin anlayamayacağı bir zihin yapısına sahiptir. Bu dönemde öğrenme bilinçsiz olarak emici zihin aracılığı ile gerçekleşir.

Montessori, 0-6 yaş arası dönemde çocukların 11 farklı duyarlılık döneminden geçtiğini vurgular. Bu dönemler çocukta ruhsal bir dünya oluşturmaya yönelik yaratıcı bir iç güdü veya aktif bir güç olarak tanımlanır. Bunlar özel bir yeteneğin kazanımıyla sınırlı ve geçici güdülerdir. Bu dönemde kuvvetli bir ilgi ya da güdü çocukları çevrenin özel niteliklerine yoğunlaştırır. Bu yetenek ya da karakteristik elde edildiğinde duyarlılık kaybolur. Bu güdüler izlenmediği takdirde işe yaramaz ve geri dönülemez bir şekilde kaybolurlar. Bu dönemler hareket, dil, küçük nesnelere, düzen, müzik, zarafet ve kibarlık, duyarlılığın hassaslaştırılması, yazı yazma, uzamsal ilişkiler ve matematiğe duyarlılık gösterilen zaman dilimlerini içerir. Montessori ortamı çocuğun bu duyarlılık dönemlerine uygun olarak, onun bireyselliğine saygı gösteren bir kurguyla hazırlanır.

Montessori yönteminde öğretmen rehber olarak isimlendirilir. Öğretmenler çocuğun öğrenme ve kendini gerçekleştirme

sürecinde yol gösterici rehberler olarak faaliyet gösterir. Çocuğun eğitiminde etkili olabilmek için, eğitimsel eylemler öncelikle çocuğun bağımsız olmasına yardım etmelidir.

Oyun yalnızca bir eğlenme aracı değil çocuk için gerçek bir iştir ve çocuk oyun esnasında kendi gelişimi için çalışır. Montessori yaptığı gözlemlerde çocukların gerçek nesnelere oyuncaklardan daha fazla ilgi gösterdiğini görmüş ve eğitim materyallerini ve sınıf ortamını gerçek hayat tecrübelerini yansıtan somut materyaller üzerine kurgulamıştır. Gerçek hayata dair çalışmaları içeren materyaller özellikle günlük yaşam becerileri adını taşıyan bölümde çocuklara sunulur. Sınıflardaki çocukların materyallerle yoğun olarak çalıştıkları görülür ve kendilerine ne yaptıkları sorulduğunda “oynuyorum” yerine “çalışıyorum” ifadesini kullanmaları sınıflarda sıklıkla gözlemlenen bir durumdur.

EĞİTİM ORTAMI VE MATERYALLERİ

Montessori sınıf ortamı, hazırlanmış çevre ya da ortam olarak adlandırılır. Bu ortam, çocuğun zihinsel ihtiyaçlarını giderebileceği şekilde hazırlanır. Çevrenin hazırlanmasında çocuğun içinde yaşadığı kültüre uygunluğuna da dikkat edilir.

Montessori materyalleri çocuklara çalışmalar sırasında kendi kendilerini kontrol etme ve hatalarını kendi kendilerine fark etme olanağı tanır (Hata kontrolü ilkesi). Eğitimi sadece rehberlik eder. Çocuğun sınıf ortamında kendi başına çalışabilmesi, materyali seçme özgürlüğü, kendi hızında çalışabilme imkânı bulması çocuğun; planlama, hazırlık yapma ve organizasyon becerilerini geliştirir. Çocuk kendine özgü bir tarzda etkili ve amaca uygun davranmayı öğrenir.

EĞİTİM PROGRAMI

Montessori sınıf ortamı 5 ana bölümden oluşur. Bunlar; günlük yaşam becerileri, duyu eğitimi, dil eğitimi, matematik eğitimi ve kozmik eğitim alanlarıdır. Çocuk bu

Çocuğun sınıfortamında kendi başına çalışabilmesi, materyali seçme özgürlüğü, kendi hızında çalışabilme imkânı bulması çocuğun; planlama, hazırlık yapma ve organizasyon becerilerini geliştirir.

alanlarda sunulan çalışmalarla hayata ve ilköğretime hazırlanır. Materyaller raflarda okuma-yazma yönüne uygun olarak soldan sağa ve yukarıdan aşağıya, kolaydan zora doğru bir sıralama ile yerleştirilir. Materyallerin doğallığı, gerçekliği ve çocuğun estetik duygusunu desteklemesine önem verilir. Materyaller çocukta çalışma isteği uyandıracak bir düzenle yerleştirilir ve her materyalden sadece 1 tane bulunur.

MONTESSORI GÜNLÜK YAŞAM BECERİLERİ BÖLÜMÜ

Günlük yaşama dair materyallerin kullanıldığı bu bölüm adeta Montessori eğitimine girişin temelini oluşturur. Çocuklar günlük hayatlarında kullandıkları materyaller ve beceriler yoluyla bir yandan günlük yaşamlarında ihtiyaç duyacakları becerileri edinerek bağımsız birer birey olmayı öğrenirken; diğer yandan ince motor becerileri, el-göz koordinasyonu, konsantrasyon gibi alanlarda gelişme göstererek akademik alanın ön hazırlığını gerçekleştirmiş olurlar. Başladığı işi bitirme, işi bittiğinde materyalleri temizleyerek yerine kaldırma gibi kuralarla sorumluluk duygusu desteklenir.

MONTESSORI DUYU BÖLÜMÜ

Montessori çocuğun zihninin doğumdan itibaren aktif olduğunu vurgular ve bu doğrultuda eğitime doğumla birlikte başlanmasının gerekliliğini savunur. Çocuğun dünyayı keşfetmesine yarayacak olan 5 duyu organının erken dönemde farklı ses, tat, doku, görüntü gibi uyarıcılara maruz kalması çocuğun zihin yapısının gelişiminde önemli bir faktör olarak kabul edilir.

Montessori duyu materyalleri, farklı duyu organlarının özelliklerine göre hazırlanmış ve zorluğun izolesi ilkesiyle tek bir çalışmada tek bir özelliğin farkındalığının oluşmasına yönelik çeşitli materyaller ile başlar. Çocuk, duyu materyallerinin yardımı ile temel zihinsel fonksiyonlar olan tanıma, ayırt etme, bütünleştirme, soyutlaştırma, eşleştirme, tasnif etme, seriler oluşturma gibi becerilerini geliştirir. Gerçekleştirdiği bu zihinsel faaliyetler aynı zamanda matematiksel düşünmenin altyapısını oluşturur.

MONTESSORI DİL EĞİTİMİ

İnsan, gelişiminin erken döneminde, neredeyse hiç çaba göstermeksizin konuşma becerisini kazanır. Bir bebeğin yaklaşık on iki aylık olduğu dönemde ilk kelimelerini söylemesini beklenir. İki yaş civarında çocuğun dilde bir patlama yaşadığını görülür. Mon-

Çocuklar gündelik hayatlarında kullandıkları materyaller ve beceriler yoluyla gündelik yaşamlarında ihtiyaç duyacakları becerileri edinerek bağımsız birer birey olmayı da öğrenirler;

içerisindeki canlı organizmaları, hayat biçimlerini, yeryüzü şekillerinden kelebeğin yaşam döngüsüne, her bir kıtanın coğrafi özelliklerinden üzerinde yaşayan insanların kültürel alışkanlıklarına kadar pek çok konuyu kapsar. Tüm bu konular somut örnekler üzerinden zengin bir içerikle sunulur. Tüm inançlar ve kültürler değerli addedilir.

Materyal ve eğitim ücretlerinin yüksekliği, fazla yapılandırılmış olması, öğretmenlerin alması gereken özel formasyon, oyuna farklı yaklaşımı gibi yönleriyle eleştirilen Montessori eğitim sistemi; 100 yıldan fazla bir süredir başarı ile uygulanmakta ve şu an dünya genelinde 20.000'den fazla Montessori okulu bulunmaktadır.

KAYNAKLAR

- Çakıroğlu, Wilbrant, E., (2013), Çocuk Eğitim Sanatı, İstanbul: Sistem Yayıncılık
- Dr. Maria Montessori Founder of the Montessori Movement (AMI USA)
- <https://amiusa.org/wp-content/uploads/2019/07/amiusa-maria-montessori-biography.pdf> adresinden alındı
- Edwards, C. P. (2006). Montessori Education And Its Scientific Basis. Faculty Publications, Department of Child, Youth, and Family Studies, 33.
- Gutek, G. L., & Gutek, P. A. (2016). Bringing Montessori to America: SS McClure, Maria Montessori, and The Campaign to Publicize Montessori Education. University of Alabama Press.
- Korkmaz, E. (2013), Montessori Metodu, İstanbul: Alrı Yayın.
- Lillard, A. S. (2016). Montessori: The Science Behind The Genius. Oxford University Press.
- Keleş, E., & Çepni, S. (2006). Beyin ve Öğrenme. Journal of Turkish Science Education, 3(2), 66-82.
- Timeline of Maria Montessori's Life, Association Montessori Internationale (AMI) <https://montessori-ami.org/resource-library/facts/timeline-maria-montessoris-life> adresinden alındı
- Toran, M., & Temel, Z. F. (2014). Montessori Yaklaşımın Çocukların Kavram Edinimi Üzerindeki Etkisinin İncelenmesi. Elementary Education Online, 13(1).

Ahmet Yalçın Hocaoğlu
Üsküdar Özel Eğitim Meslek
Okulu Müdürü

Özel Eğitimde İşbirlikçi Aile Katılımı Kültürü Oluşturma

Eğitimciler ve profesyoneller olarak, birlikte çalışma kültürü oluşturmak istediğimiz özel gereksinimli çocuk sahibi ailelerin yaşadıkları güçlükleri ve içerisinde buldukları ruhsal koşulları iyi analiz etmeliyiz.

Eğitim araştırmacıları ve ilgili literatür, aile katılımının öğretme ve öğrenmenin çevresel bir parçası olmasından çok birincil parçası olması gerektiğini ifade etmektedirler. Özelikle özel eğitim gibi yaşamı da içine alan, temel fonksiyonları itibarı ile hizmet verdiği gurubun bağımsız yaşam sürdürmelerini hedefleyen bir eğitim dalı için ailenin katılımı büyük önem taşımaktadır.

ÖZEL GEREKSİNİMLİ BİR ÇOCUĞA SAHİP OLMAK

Geçtiğimiz günlerde kaybettiğimiz psikolog, yazar **Doğan Cüceloğlu** bir röportajında, 'neden çocuk sahibi olmak isteriz?' sorusuna şöyle cevap vermektedir; "Gerçekten bir anne ve baba olmak istendiğinden, evliliği pekiştirdiği düşünüldüğünden, anne babaların kendi yaşadıkları mutsuzluğu hayata dair yapamadıklarını kendisinden bir parça taşıyacak çocuğa yaptırarak, ona yaşatarak, gerçekleştiremedikleri umutlarını hayallerini,

olması gerektiğine inandığı her şeyi onda görerek bir nevi mutlu olmak istedikleri için ve ölüm gerçekliği ile sonuçlanacak bu yaşamdan ayrılırken nesillerini sürdürmek istedikleri için ayrıca ileri yaşlarda ne olurum ne yaparım kaygısıyla" diye açıklamaktadır.

Anne baba olma arzusu yukarıda da sözü edildiği üzere derin ruhsal bağlantıları olan bir gerçekliktir. Çocuğa olan yatırımımız, kendi geçmişimiz ile birlikte geliştirdiğimiz ruhsal malzememiz içerisinde saklı durmaktadır. Yatırım büyük olunca, beklentilerimiz de büyümektedir ve çoğu defa en iyisini, en mükemmelini arzulamaktayız. Fakat bazı zamanlar bu süreç hayal kırıklıkları ve olumsuz yaşantılar ile neticelenebilmektedir. Yazar Emily Perl Kingsley "Hollanda'ya Hoşgeldiniz" isimli yazısında bu arzu üzerine kısaca şöyle bir yazı kaleme alır: "Bir bebek sahibi olacağımız zaman, bu İtalya'ya muhteşem bir tatil planlamak gibidir. Bir sürü rehberlik kitapları alırsınız ve harika planlar yaparsınız. Büyük Tiyatro, Kolosyum,

Ebeveynlerin çocuklarıyla doğal etkileşimde kalmaları ve bundan keyif almaları hayati önemdedir. Ebeveynlerin kendilerini yetersiz hissettiklerini, çocuklarına gerekli yatırımı yapamadıklarından yakındıklarını sıklıkla görebilmekteyiz.

Michelangelo, David, Venedik'teki gondollar. Bazı İtalyanca işe yarar cümleler öğrenirsiniz. Hepsi çok heyecan vericidir."

Aylar süren hevesli bekleyiştikten sonra, nihayet beklenen gün gelir. Bavulunuzu toplar ve gidirsiniz. Saatler sonra uçak iner. Hostes içeri gelir ve "Hollanda'ya hoşgeldiniz." der. Müthiş bir hayal kırıklığı ve çaresizlik. Bu hayal kırıklığı peşi sıra olumsuz duyguları beraberinde getirir.

Yazar **Andrew Solomon**, Armut Dibine Düşmeyince isimli kitabında, otizmlili çocuğa sahip anne ve babalar için bu hayal kırıklığını bir tık öteye götürür; "Uçak iner, hostes içeri gelir ve 'Beirut'a hoş geldiniz!' der, savaşın tam ortasına..."

Özel gereksinimli bir çocuğa sahip olmak beklenmedik bir gelişmedir ve beraberinde alıntı yaptığım yazarların da ifade ettiği gibi duygusal çöküşe sebep olabilir. Ayrıca bu yeni süreç anne baba açısından yeni gelişmelere gebecektir. Normal şartlar altında çocuk yetiştirmeye dair öğrenilecek pek çok şey vardır, ancak bir çocuğun özel gereksinimli olması onun özel ihtiyaçları da olduğu anlamına gelir ve ebeveynlerin bu özel ihtiyaçlara kendilerini alıştırıp aşına olmalarını gerektirir.

Ayrıca anne babaların toplumsal ön yargılara karşı gösterdiği mücadele, sadece özel gereksiniminin getirdiği zorlukların ötesinde, sürece yeni güçlükler ekleyebilmektedir. Bu hem ruhsal olarak hem de fiziksel olarak aileleri etkileyebilmektedir.

Özel gereksinimli bir birey ile yaşamak ailedeki tüm eko sistemde köklü bir değişime neden olur. Örneğin anne-babanın kendilerinden çok fazla ödün vermesine, alışlageldik yaşam kalitelerini düşürmelerine, yapmaktan keyif aldıkları şeyleri ertelemeleme bazen de tamamen vazgeçmelerine sebep olabilir. Dolayısıyla bu sistem içerisinde yer alan herkes bu durumdan ruhsal olarak etkilenebilir. Bütün süreci yönetme görevi üstlenen anne baba açısından iş daha da zor olabilir. Bu satırları yazan bir eğitimci ve aynı zamanda özel gereksinimli kız kardeşe sahip ağabey olarak, yakinen gözlemlediğim bir gerçektir bu.

Eğitimciler ve profesyoneller olarak, birlikte çalışma kültürü oluşturmak istediğimiz özel gereksinimli çocuk sahibi ailelerin yaşadıkları güçlükleri ve içerisinde buldukları ruhsal koşulları iyi analiz etmeliyiz. Bunun neticesinde önce kendimize; "Deneyimi ya-

şasam ne hissederdim, kaygularım neler olurdu, karşımdakinden beklentim ne olurdu, neleri duymak bana iyi gelir ve yalnız olmadığımı hissetmeme neden olurdu?" gibi sorular sorarak başlayabiliriz. Kapsayıcı bir yaklaşım için empati kurmak ve ailelere anlaşılabilirlik hissettirmek, işbirliği için ilk adım olabilir. Kapsayıcı yaklaşım için kendimizi ailelerin karşısında; onları ve çocuklarını eğiten biri olarak konumlandırmak yerine; dinleyen, anlamaya çalışan ve yol gösteren bir pozisyonda tutmak etkileşimi daha nitelikli hale getirebilir.

Bizler de insanız ve bizim de içerisinde bulunduğumuz gerçeklik, insanlar ile ilişkilerimizi belirleyebilmektedir. İletişim sorunu yaşandığında, karşı taraftakini sorguladığımız kadar hissettiğimiz duyguların kökeninde kendi gerçekliğimize dair anlamı yakalamak, bize yeni bakış açıları sağlayabilir. Kısaca; süreç profesyoneller tarafından kapsayıcı bir duruş ile desteklendiğinde ailelerin yaşam kaliteleri ve ruhsal durumları daha olumlu yöne doğru yönlendirilebilir.

Wolfgang Van Goethe'nin de dediği gibi: "Hayatın nimetlerinin değerini bize öğreten ancak hayatın zahmetleridir."

EĞİTİMDE İŞBİRLİĞİNE DAİR İPUÇLARI

Ailelerin içerisinde buldukları ruhsal koşulları anlamak ve kapsayıcı bir alan oluşturmak, işbirliği geliştirmeye dair önemli bir girişim olabilir. Bunun haricinde yapılabilecekler elbette ki bulunmaktadır.

• Her mesleki alan gibi özel eğitim alanı da kendine dair bir mesleki dile sahiptir. Eğitimciler ve profesyoneller olarak sahip olduğumuz bu dil, alanda çalışan diğer kişiler ile iletişimimizi kolaylaştırmaktadır. Fakat bu dil aileler ile yapılan görüşmelerde çok sık kullanıldığında, yanlış anlaşılmalara ya da anlatılmak istenenin tam olarak anlaşılmasına yol açabilmektedir. Amaçlarımızı ve hedeflerimizi ifade ederken, gündelik, sade bir dil kullanmak anlatılmak istenenin anlaşılmasını kolaylaştıracaktır.

Özellikle, geleceğe dair ipuçları sunmak daha da işlevsel olabilir. Örneğin; “...bunu yapacak ki, yarın şunu da yapabilsin” gibi ya da “kırmızıyı ayırt edecek ki yarın sayıları da kolaylıkla öğrenebilsin” gibi. Bu örnekleri farklı amaçlar için çoğaltabiliriz. Ailelerin neyi neden yaptığımızı bilmeye hakları vardır. Ayrıca hangi amaca hizmet ettiğini bilmedikleri bir çalışma hakkında işbirliği sadece “mış gibi” yapılabilmektedir.

• Eğitimciler olarak özel eğitim hakkında bir donanıma sahibiz ve sahip olduğumuz formasyonun işimizi yaparken faydalarını görüyoruz. Bazen ailelerin de benzer bir formasyona sahip olmalarını beklemekteyiz. Bu yüzden aile eğitimleri düzenleyip aileleri bu toplantılara dahil edebiliyoruz. Fakat çok fazla eğitime dahil edilmek, bir süre sonra eğitime karşı direnç yol açabiliyor, çoğu defa bu direncin haklı da sebepleri olabilir. Ailelerin temel konular hakkında bilgilendirilmesi elbette ki bir gerekliliktir, fakat sürekli dinleyici konumunda olmanın da bir limiti olduğunu unutmamakta fayda var. Bunun yanı sıra, sürekli bilgi vermek, bilgilendirmeye çalıştığımız guruba, bir nevi, ‘hala yetersizsin, yapman gereken çok şey var’ mesajını alttan alttan verdiğimiz algısına yol açabilir. Bu da bir süre sonra ebeveynlerin yetersizlik duygusuna kapılmalarına neden olabilir. Ebeveynlerin elbette temel konularda fikir sahibi olması gereklidir; fakat bu öğretme kaygısı, çocuklarıyla ilişkilerinin tadını çıkarmalarının önüne geçmemelidir. Çocukları ile doğal etkileşimde kalmaları ve bundan keyif almaları hayati önemdedir. Ebeveynlerin kendilerini yetersiz hissettiklerini, çocuklarına gerekli yatırımı yapamadıklarından yakındıklarını sıklıkla görebilmekteyiz. Bu durumun sebeplerine eğildiğimizde ebeveynlerin “ödevlerini yerine getirememekten kay-

naklı suçluluk duygusu” yaşadıklarını tespit edebiliyoruz.

Ebeveynlerle Sohbet kitabında **Donald W. Winnicott** bu durum ile ilgili şöyle bir açıklama yapmaktadır; “Eğer annelere ne yapacakları söylenirse, çok geçmeden zihinleri karşır ve her şeyden önemlisi neyin doğru neyin yanlış olduğunu tam olarak bilmeksizin harekete geçebilme becerilerini kaybederler. Kendilerini kolayca yetersiz hissederler. Her şey için kitaba bakmak ya da radyo dinlemek zorunda kalırlarsa doğru şeyleri yapsalar bile hep çok geç kalmış olacaktırlar. Çünkü, doğru olan derhal yapılmalıdır. Tam olarak doğru zamanda hareke-

Eğitimin geliştirilmesi noktasında eğitimciyi destekleyecek olan aile, çocukları ile ilgili eğitimsel hedefleri bildiğinde, sürece daha fazla katkı sağlayabilir.

te geçmek, deyim yerindeyse hareket sadece sezgisel veya içgüdüsel ise mümkün olabilir.”

Özel gereksinimli olsa da çocuk çocuktur ve yaratılışımız gereği gereksinimlerimiz ayıdır. Bu yüzden hayati olan anne-babanın öğretebilme becerisi değil, kapsayıcılığıdır.

• Bireyselleştirilmiş eğitim programı geliştirme sürecinde aile ile toplantılar düzenlemek ve sürece dahil etmek, iş birliği açısından oldukça önemlidir. Yasal mevzuat içerisinde de yerini alan bu toplantıların fiilen yapılması gerekmektedir. Anne-babalar ile iş birliği yapılacaksa bunun için en uygun zaman dilimi çocuk için bir program geliştirilmesi sürecidir.

Anne-babalar, eğitimcilerin çocukları ile ilgili amaçlarını ve hedeflerini bilmek isteyebilirler. Eğitimcinin çocuk ile ilgili beklentisinin olması ve bunları aile ile paylaşması, onların da çocukları ile ilgili beklentilerinin oluşmasını sağlayabilir. Çocuklarının gelişebildiği, öğrenebildiği ve bağımsızlaşabileceği düşüncesi hem aileyi ruhsal olarak rahatlatacak hem de çocukları ile ilişkilerine olumlu yansıtacaktır. Bunun yanı sıra, eğitimin geliştirilmesi noktasında eğitimciyi destekleyecek olan aile, çocukları ile ilgili

eğitimsel hedefleri bildiğinde, sürece daha fazla katkı sağlayabilir. Özel eğitimde ilerleme çok küçük adımlar ile gerçekleşebilmektedir. Çok hızlı değişim beklentisi, çocuğun eğitim sürecine de olumsuz yansıtılabilmektedir. Bazı aileler bu yüzden çok çabuk eğitimci değiştirmek, kurum değiştirmek, öğretmen değiştirmek gibi kararlar alabilmektedirler. Fakat, küçük adımlarla alınan mesafe somutlaştırıldığında ve aşılması gereken hedefler doğru bir şekilde betimlendiğinde Ailenin de sürece bakışı olumlu bir yönde evrilecek ve ailenin çocuklarının eğitimi konusundaki sabırsızlıklarının önüne geçilebilecektir.

Firdevs Kapusizoğlu

Hikmetin Türkçesi: Yesevi Gelenek ve Tasavvuf Eğitimi

Yesevi, eğitiminin muhtevasını dinî-ahlakî öğretilerle sınırlandırırken iletişim dili olarak Türkçenin sadeliğine yaslanmış ve kimi zaman bilgilendirici kimi zaman öyküleyici bir anlatım yöntemi izleyerek sağlam temeller üzerine inşa ettiği bir öğretim modeli benimsediğini göstermiştir.

Türk dili ve medeniyetinin temel taşlarından biri olan Yunus Emre'nin vefatının 700. yılı nedeniyle 2021 yılının Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü (UNESCO) tarafından anma ve kutlama yıl dönümleri arasına alındığını biliyoruz. Bu vesile ile Yunus'u anma ve anlamaya yönelik bir dizi etkinlik ve faaliyet düzenlenecektir. Burada Yunus'un Yesevi'nin küllerinden doğduğu gerçeği-

ni göz ardı etmememiz gerekir. Kaçırdığımız bir şey var: Yunus'u hakkıyla anlayabilmek için Yesevi'ye kulak vermemiz gerekiyor. Yetmiş iki millete bir göz ile bakmayı düstur edinen ve Anadolu medeniyetinin motiflerini sadece Türkçeyle ilmek ilmek ören Yunus'un gönül diline etkide bulunan bir şahsiyettir Yesevi. Sadece kulak vermek de yetmez sözüne. Hikmetlerini dağa, taşta, kurda, kuşa, insana üleştirmek lazımdır.

YUNUS'UN TÜRKÇESİNİ BESLEYİP BÜYÜTEN YESEVÎ'NİN TA KENDİSİ İDİ...

“Yunus ki süt dişleriyle Türkçenin, Ne güzel biçmişti gök ekinini” der Cemal Süreya. Türkçeyi hikmetlerinin sadeliği ve derinliğiyle besleyip büyüten kişidir Ahmet Yesevi. O hikmetler ki Yesevi geleneğinin ilkeleri hükmündedir ve Anadolu medeniyetini mayalamıştır. Ahmed Yesevî bugün Kazakistan'ın Çimkent şehri yakınlarında yer alan Sayram kasabasında dünyaya gelmiş, dinî tasavvufi eğitimini tamamladıktan sonra yine o bölgedeki Yesi şehrine yerleşmiş, uzun yıllar insanları güzel ahlak üzere irşad ettikten sonra burada vefat etmiş bir mutasavvıftır.

İDEAL İNSAN: SADELİĞİN DERİNLİĞİ VE SIRADANLIĞIN İSTİKRARI

Anadolu'nun Türkleşmesinde ve Müslümanlaşmasında büyük katkıları olan Hoca Ahmet Yesevî'nin doğum tarihi kesin olarak bilinmemektedir. Ancak Yesi'de hicrî 5. asrın ortalarında doğduğu tahmin edilmektedir. Hoca, mürid-i kâmil ve pir-i Türkistan tabirleri ile anılan Yesevî'nin çağlar ötesine sirayet eden düşünceleri, geleneksel medrese anlayışının idealize ettiği insan tipinden uzaklaşarak sade dil, sade din ve sade insan çizgisindeki sabitkadem duruşu sayesinde mümkün olabilmektedir. Bu bağlamda Yesevî sayesinde Eski Türk düşünce hayatının idealleştirdiği üstün insan imajı yıkılmış, sıradan bir insanın da ideal bir insan olabileceği fikri ortaya çıkmıştır. Yesevi, sadeliğin derinliği ve sıradanlığın istikrarlı gücüyle beslediği düşüncelerini Divân-ı Hikmetinde teorik olarak sunmakla yetinmeyip aksiyoner kimliği sayesinde geniş coğrafyalarda pratiğe dökmüştür.

Divân-ı Hikmet ilahî aşk, Allah'ın birliği, sonsuz gücü ve kudreti, peygamber sevgisi, Kuran ve sünnete bağlılık, ibadete teşvik, insan sevgisi gibi konuları içermek-

Hoca Ahmet Yesevi, İslamiyet'le yeni tanışmış ve büyük çoğunluğu okuma yazma bilmeyen göçebe Türkler arasında İslam estetiğinin benimsenmesi ve yayılması için herkesin anlayabileceği sade ve yalın bir dil kullanmıştır

Minyatürler Cihangir Asirov

tedir. Bu da Divan-ı Hikmet'in derin ve şairane bir tasavvuf eseri olmaktan çok, sade bir ahlak kitabı niteliğinde olduğu anlamına gelmektedir.

SEVGİ VE BİLGİNİN DİLİNİ TÜRKÇELEŞTİRMEK: YAZILI KÜLTÜRDE BİR DEVRİM

Yesevî etkileyici bir ifade yakalamak gayretinde olmayıp soğukkanlı ve sade lisanıyla herkese ulaşarak Türk İslam medeniyetini inşa etmek derdini taşımıştır. Dolayısıyla, iletişim aracı olarak seçtiği hikmetlerinde İslâm'ın esaslarını “herkesin” anlayabileceği sade söyleyişlerle ifade etmiştir. Haritadaki kırmızı çizgileri aşmış, insanlığın gönül atlasında koşturmuştur atını. Yesevi'nin yetiştirdiği alpenler sevginin ve bilginin dilini Türkçeleştirmeyi ondan öğrenmiş ve Yunuslar çağları bu sâyede aşabilmiştir.

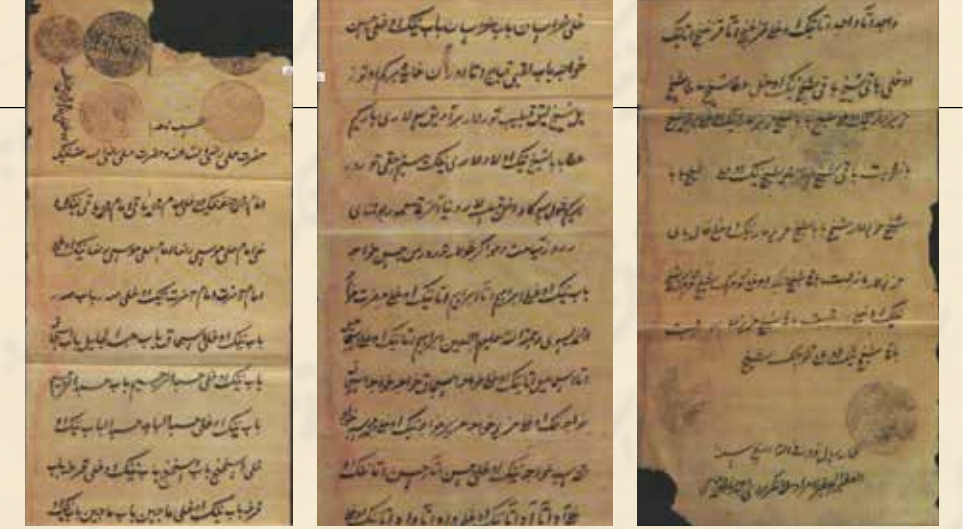
Yesevi'den önce yetişen Türk âlimleri, yazı dili olarak Farsça ve Arapçaya yönelmiştir. İslamiyet'le henüz tanışan halk, retorığı baskın bu lisanlara hâkim olmadığından dinî ve kültürel yabancılaşmaya maruz kalmıştır. Ahmet Yesevî'nin Arapça ve Farsçayı çok iyi derecede bilmesine rağmen hikmetlerini Türkçenin sadeliği ile kuşatmayı tercih etmesi yüksek bir bilincin neticesidir denilebilir. Bu yüzdendir ki onun kurucu bir şahsiyet olduğu söylenegelmektedir. Eğitiminin muhtevasını dinî-ahlakî öğretilerle sınırlandırırken hedef kitlesini belirli bir zümrenin aksine son derece geniş tutmuştur Yesevî. Bunu yaparken iletişim dili olarak Türkçenin sadeliğine yaslanmış ve kimi zaman bilgendirici kimi zaman öyküleyici bir anlatım yöntemi belirleyerek son derece sağlam temeller üzerine inşa ettiği bir öğretim modeli benimsediğini göstermiştir. Teoriyle pratiği birleştiren, yenilikçi bir öğreticidir Yesevî. Devrin popüler anlayışı üzere yabancı dillerden beslenen gösterişli anlatım biçimlerine tamah etmeyerek yerli ve sade olanı tercih etmiştir. İslamiyet'le

yeni tanışmış ve büyük çoğunluğu okuma yazma bilmeyen göçebe Türkler arasında İslam estetiğinin benimsenmesi ve yayılması için bu dini herkesin anlayabileceği şekilde anlatabilmiştir.

SOSYAL NİZAMIN İNŞASINDA YESEVÎ GELENEĞİN ROLÜ

Ahmet Yesevî'nin düşüncesinde sanatsal ve felsefi endişelerden ziyade, sosyal nizamın inşasına yönelik bir gayretin izleri görülür. Türk boylarını, İslam dairesinde birleştirerek, millî birliğin tesisine ve millî benliğin devamına önem vermiştir. Yetiştirip geniş coğrafyalara gönderdiği dervişleriyle Türkler arasında toplayıcı ve bütünleştirici bir önder olmuştur. Daha çok beylik ile hareket ederek zaman zaman kendi aralarında çatışan ve buna bağlı olarak uzun süreli siyasi bir birlik oluşturamayan Türklerin, birlik ve bütünlük içinde hareket etmesinde Ahmet Yesevî'nin gayreti büyüktür. Bu mevzuun daha iyi anlaşılabilmesi için Prof. Dr. Ömer Lütfü Barkan'ın Kolonizatör Türk Dervişleri adlı eserini okumak faydalı olacaktır.

Hoca Ahmet Yesevî'nin eğitim anlayışında çok önemli diğer bir mesele de karşılıklı etkileşim ve toplumsal ahenktir. Onun böylesi bir amaç gütmesi, sosyal dayanışma ve bütünleşmeye insanı terbiye yoluyla hizmet etmesi, özellikle de Türkçe konuşarak Türkçe yazarak bu amaca ulaşmak istemesi müthiş bir farkındalığın emaresi olarak karşımıza çıkmaktadır. Öte yandan Türk motiflerinden yararlanması, Türklük bilincinin dinî yapılanmada canlı tutulmasını sağlamış ve böylece Türk-İslam kültürü oluşabilmiştir. Ahmet Yesevî'nin öğretici çalışmalarında kullandığı deyim, atasözleri, menkıbe gibi motif ve değerler, bunlarla ilgili bilgiler Türkçenin diriliğini korumasında önemli bir etken olmuştur. Onun terbiye yöntemine başka bir açıdan bakmak gerekirse, eğitim muhtevasını oluşturan unsurların son derece basit ve sade olduklarını söylemek müm-

Hoca Ahmet Yesevî'nin şeceresi.

Hoca Ahmet Yesevi Türbesi, Yesi-Kazakistan.

kündür. Karmaşık ifadelerden, özellikle felsefi söylemlerden uzak durmaya çaba göstermiştir. Bu durum ilmî yetersizliğinden kaynaklanmaz. Aksine devrin önde gelen bilginlerinden dersler aldığı ve kendini çok iyi yetiştirdiği bilinmektedir. Dolayısıyla halkın anlayacağı dili tercih etmekle, günümüz pedagojik yaklaşımını belirleyen yakından uzağa, bilinenen bi-

linmeyene ve basitten karmaşığa ilkelerini çağlar öncesinde kendi iradesiyle tercih etmiştir.

Divan-ı Hikmet 'e bakıldığında Ahmed Yesevî'nin varlığı sevgi nazarıyla ele aldığı, güzeli ve güzelliği vurguladığı, birlik ve ahenk üzere hareket ettiği görülecektir. Yesevî anlayışı sehl-i mümteni üslubuyla ilahilerinde yaşatan en biricik kalem ise Yunus'a aittir. Bize düşen asırlar öncesinde yüksek bir bilinç göstererek bizi bize ait olanla anlatan Yesevî'nin düsturunu Yunusça yaşamak ve yaşatmaktır. Bireyselliğin beraberinde bencillik pandemisini getirdiği bu çağda İslam estetiği, Türkçenin duruluğunda yerini alarak yorulan ruhlarımıza şifa olacaktır.

Ahmet Yesevî'nin düşüncesinde sanatsal ve felsefi endişelerden ziyade, sosyal nizamın inşasına yönelik bir gayretin izleri görülür. Türk boylarını, İslam dairesinde birleştirerek, millî birliğin tesisine ve millî benliğin devamına önem vermiştir.

T.C. GENÇLİK VE SPOR BAKANI KASAPOĞLU:

“İMKÂN, POTANSİYEL VE DİSİPLİN..”

Bu üçünün olduğu yerde başarı kaçınılmazdır.”

Biz, gençlerimizin farkındayız. Gençlik umut demektir. Türkiye de umut demektir. Türkiye'nin gücü arttıkça beyin göçü tersine dönüyor. Artık dünyanın en iyi mühendisleri, en iyi hekimleri, en iyi öğretmenleri, en iyi sporcuları, bilim adamları burada...

🗣️ Sümeyye Yılmaz

“Gençlik” ve “spor” bir arada anılmaya en çok yakışan iki kelime. Gençlik ve spor konusunda görüşüne başvurulacak isimlerin başında Gençlik ve Spor Bakanı sayın Mehmet Muharrem Kasapoğlu geliyor. Kendisiyle, ülkemizin gençlik politikaları ve spor eğitim ve altyapısı üzerine verimli olacağını düşündüğüm bir röportaj gerçekleştirdik.

Sayın Bakanın öncelikle bize vakit ayırdığınız için çok teşekkür ediyorum. Milli Eğitim Bakanlığına bağlı bir müdürlük iken 2011 yılında ise ayrı bir bakanlık olarak ihdas edilen adı gibi genç bir bakanlığın başında bulunuyorsunuz. Gençlik ve Spor Bakanlığı'nın bağımsız bir bakanlık olarak ihdas edilmesi gençlere yönelik politikaları nasıl etkiledi? Süreci de göz önüne alarak anlatır mısınız?

Hem gençliğimiz hem de Türk sporu için büyük bir güçlenme, gelişme ve ilerleme vesilesi oldu diyebilirim öncelikle. Gençlik ve spor politikalarımızı daha güçlü ifade edebilme şansı bulduk, yaygınlaştırdık. Gençlerimize daha kolay ulaşabilme ve sorunlarına daha çok eğilme fırsatı bulduk.

Sayın Cumhurbaşkanımız bu yola çıktığı günden beri daima gençleri önceleyen politikalar geliştirdi. Gençleri hep yol arkadaşı olarak gördü, onlara güvendi. Bu güvenin referansı olan adımlar hep Sayın Cumhurbaşkanımızın öncülüğünde atıldı.

Gençlik ve Spor Bakanlığı'nın kurulmasıyla da gençler, kendilerinin sesi olan, sadece onlara ait olan bir yuvaya kavuştular esasen. Büyük bir aidiyet hissettiklerini görüyorum, bu bizi çok mutlu ediyor. Amaç da tam olarak buydu. Gençlerin, Gençlik ve Spor Bakanlığını kendi evleri gibi görmeleri... Bize kolaylıkla ulaşıyorlar, bütün iletişim kanallarımızı 7/24 açık. Ne talepleri, ihtiyaçları, önerileri varsa bizimle paylaşabiliyorlar. Çünkü Gençlik ve Spor Bakanlığı, laf olsun diye değil hakikaten gençlerin kendi bakanlığı. Karar alma sü-

ri ihtimaline karşın; mobil gençlik merkezi ve Genç Ofis projelerimizi devreye soktuk. Tıpkı pandemide yüzme öğrenmek isteyen çocuklarımız için erişim kolaylığı sağlamak amacıyla portatif yüzme havuzları inşa ettiğimiz gibi... Hızla çözüm üretmeyi, kolaylaştırmayı, herkes için eşit hizmet politikasını şiar edindik. Gençlik ve Spor Bakanlığı tıpkı hitap ettiği kitle gibi genç, dinamik, heyecanı ve motivasyonu yüksek bir bakanlık. Dolayısıyla gençlerin heyecanı, umudu ve ışığıyla bakanlığımızın heyecanı birleşince ortaya güzel bir sinerji çıkıyor. Bir yol arkadaşlığı yapıyoruz. Bu yolda devletimizin bütün imkânlarını gençlerimizle buluşturuyoruz. Birlikte güzel işler yapıyoruz.

Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemi çalışmalarını nasıl etkiledi?

Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi'ne geçişle birlikte de ülkemiz için yeni bir sayfa açıldı. Yeni hükümet sistemiyle kamu yönetimi daha hızlı ve etkin hale geldi. Gençlik ve Spor alanlarındaki atılımlarımızla biz de bu büyük dönüşüme hızlı bir şekilde uyum sağladık. Bu dönüşüm neticesinde bugün hizmet ve faaliyetlerimizi çok daha etkin ve verimli bir şekilde yürüttüğümüzü ifade etmek isterim.

Gençlerin daha güvenli ve sağlıklı bir geleceğe ulaşması, toplumuyla ve ülkesinin değerleriyle barışık olması önemli. Sizin bakanlık olarak gençlere yönelik vizyonunuz nedir? Nasıl bir gençlik hayal ediyorsunuz?

Türkiye, ülkemizdeki ve dünyadaki gelişmelerle yakından ilgilenen, düşünen, üreten, cesur, zeki, hayata adalet ve vicdan pencesinden bakan bir gençliğe sahip... Gençlik ve Spor Bakanlığı olarak; bağımsız karar alabilen, sorumluluklarına sahip çıkan, yeteneklerinin farkına varan, hayal kurabilen, farklılıklarla temas edebilen, insana ve çevreye ilişkin meselelerle ilgilenen ve üreten bir gençlik için çalışıyoruz.

Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi'ne geçişle birlikte de ülkemiz için yeni bir sayfa açıldı. Yeni hükümet sistemiyle kamu yönetimi daha hızlı ve etkin hale geldi. Gençlik ve Spor alanlarındaki atılımlarımızla biz de bu büyük dönüşüme hızlı bir şekilde uyum sağladık.

reçlerine gençlerimizi de dâhil ediyoruz. Gençlerle ilgili politikalar geliştirirken onların fikirlerini almayı önemsiyoruz. En yoğun talep proje çağrısıyla ilgili geliyorsa, verdiğimiz desteğin miktarını ve destek vereceğimiz projelerin sayısını artırıyoruz. Ölçme, değerlendirme çalışmaları sonucunda görüyoruz ki Gençlik Merkezlerine büyük teveccüh gösteriyorlar. O yüzden merkezlerimizin sayısını hızla artırıyoruz. Ulaşılabilirlik anlamında sıkıntı yaşamala-

1.575

2002 spor tesisi sayısı

3.908

2021 spor tesisi sayısı

GENÇLİK UMUT DEMEKTİR

Bizler, gençlerle olan yol arkadaşlığımızda, sahip olduğumuz tecrübelerle onlara kılavuzluk etmeye çabalarken, onlardan da her gün yeni bir şey öğreniyor, bu vesileyle de devletin sunduğu hizmetleri yine onlarla birlikte sürekli güncelliyor, geliştiriyoruz.

Biz, gençlerimizin farkındayız. **Gençlik umut demektir. Türkiye de umut demektir.** Bakınız Türkiye'nin gücü arttıkça beyin göçü tersine dönüyor. Artık dünyanın en iyi mühendisleri, en iyi hekimleri, en iyi öğretmenleri, en iyi sporcuları, bilim adamları burada...

Artık dünyanın hiçbir ülkesinden geri kalmayan, en güçlü ülkelerle başa baş rekabet eden bir Türkiye var. Gençlerimizle eğitimle, sosyal imkanlarla, sanatla, sporla iç içe büyüyor ve dünyanın her yerinde ülkemizi en iyi şekilde temsil ediyorlar.

Ülkemizin 2023 hedeflerine ulaşması ve küresel güç olma yolunun gençlerimizden geçtiğine inanıyoruz. Bakış açımızı; hem gençlerimizin içinde yaşadığı dünyanın gereklerini göz ardı etmemek, hem de kadim insani ve ahlaki değerlerden vazgeçmemek şeklinde özetleyebilirim.

Son yıllarda Türk sporu büyük bir atılım içerisinde, başta cimmastik, yüzme gibi sporlar olmak üzere uluslararası yarışmalarda başarılar üst üste geldi. Bu başarıların altında yatan nedenler nelerdir? İmkân, potansiyel ve disiplin... Bu üçünün olduğu yerde başarı kaçınılmazdır. Biz sürekli yenilenen ve güçlenen imkânlarımızı sporcularımızla buluşturuyoruz. Türkiye'yi karış karış geziyor ve Yetenek Taraması projelerimizle hangi evladımızın hangi branşa yeteneği var, bunun tespitini gerçekleştiriyoruz. Bu toprakların çocuklarının ruhunda

zaten inanç ve çalışma azmi var. Dolayısıyla ortaya şahane tablolar çıkması kaçınılmaz oluyor.

SPORCULARIMIZ TARİH YAZIYOR

Son dönemde sporcularımız öylesine büyük başarılar imza attılar ki... Örneğin, Ukrayna'da düzenlenen Ritmik Cimnastik Avrupa Şampiyonası'nda '3 çember 2 labut' aletinde Avrupa Şampiyonu olan Milli Takımımız. Kızlarımız ülkemize bir ilki yaşattı ve tarihi bir başarıya imza attı. Yine cimnastikte Avrupa Kadınlar Artistik Cimnastik Şampiyonası'nda büyükler kategorisinde, yer aletinde Göksu Üçtaş Şanlı gümüş madalya ve gençlerde asimetrik paralel aletinde Derin Tanrıyaşıkür bronz madalya kazandılar. Modern Pentatlonda İlke Özyüksel Polonya'da 24 Yaş Altı Avrupa Şampiyonası'nda altın madalya kazanarak Avrupa Şampiyonu oldu. İlke son olarak Macaristan'da kendisine ait dünya re-

korunu geliştirdi. Emre Sakçı, Uluslararası Yüzme Ligi'nde Avrupa rekorlarını adeta alt üst etti. Bunlar ilk aklıma gelen isimler. Bütün bu başarılar ülkemizin sportif açıdan ne denli doğru bir yolda olduğunu gösteriyor ve gelecek için bizleri umutlandırıyor.

Türk sporu, sporcusuyla, tesisleriyle ve spor turizmiyle geldiği noktada çok ciddi bir devrimi ortaya koyuyor. Türk sporunun, Türk sporcusunun hızı her geçen gün başarılarla taçlanarak artıyor. Önümüzdeki süreçte sporun birleştirici ruhuyla tüm kötülüklerle mücadele edeceğimiz gibi, sporu tabana yayma noktasında da çok önemli aşamaları başaracağımıza inanıyorum.

Altyapı ve tesisleşme konusunda şu anda nasıl bir konumdayız? Önümüzde ne gibi projeler var? Hedeflerinizden biraz bahsederseniz?

Tesisleşme ve alt yapıda Avrupa'nın en iyisi durumundayız. En modern, en donanımlı imkânlara sahibiz. Buna paralel olarak pek çok prestijli organizasyona ev sahipliği yapabilir durumdayız. Çünkü sahip olduğumuz güçlü imkânlar dolayısıyla tercih edilen bir ülke konumuna geldik. Burada herhangi bir organizasyona katılan sporcuları, sporseverleri ülkemizden mütebessim ve memnun biçimde uğurluyoruz.

Tabii tesisleşme konusunda hiçbir zaman "artık yeter" demiyoruz. **2002 yılından bu yana tesisleşmede adeta bir "devrim" gerçekleştirdik.** Sayın Cumhurbaşkanımız bu anlamda en güçlü şekilde Türk sporunu desteklemiş ve bu tesisleşme hamlesini başlatmışlardır. Kendisinin destek ve öncülükleriyle Türkiye'nin yüz akı olan modern ve donanımlı tesislerimiz ülkemizin her yerinden yükselmektedir.

Bunu rakamlarla ifade etmem gerekirse, **2002 yılında 1,575 olan spor tesisi sayısı, bugün 3 bin 908'e yükselmiş durumda.** Sentetik futbol, basketbol ve voleybol sahalarını mahallelere kadar yaydık. Bu kapsamda yapımı tamamlanan 1.765'i Mahalle Tipi Futbol Sahası, 950'si de Mahalle Tipi Bas-

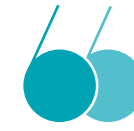
TÜRKİYE ARTIK SPOR TURİZMİNDE BİR MARKADIR

Ülkemizin tesisleri, statları, salonları ve diğer branşlarıyla dünyanın, Avrupa'nın öncü tesisleri oldu. Tesisleşme konusunda Türkiye çok ama çok önemli bir noktada. **Özellikle spor altyapımız sadece ülkemiz için değil dünyanın imrendiği ve tercih ettiği bir spor turizmi markası haline geldi.** Ve biz, haftada bir, iki haftada bir müsabaka oynanan statlar, tesisler inşa etmiyoruz. İnsanımıza 7 gün 24 saat hizmet veren 'yaşayan tesisler' yapıyoruz.

Son 19 yılda Sayın Cumhurbaşkanı'mız öncülüğünde eser üretmeyi, hizmeti amaçladık ve bu noktada halkımızla, gençlerimizle, spor camiamızla daha güçlü, aydınlık yarınlara birlikte yürüyoruz. Bizim, sporu tabana yaymak gibi bir anlayışımız var ve yaptığımız bu tesislerle, havuzlarıyla, salonlarıyla, semt sahalarıyla bu hedefimize yürüyoruz.

Gençlerin spora yönelmelerini sağlamak için ne tür projeleriniz var? Bu konuda Milli Eğitim Bakanlığımız ile ne tür çalışmalar yürütüyorsunuz?

Milli Eğitim Bakanlığımız ile bir süredir hayata geçirdiğimiz en önemli proje, **'Türkiye Sportif Yetenek Taraması ve Spora Yönlendirme Projesi'...** Geleceğin şampiyon sporcularının tespit edilip yetiştirilmesini amaçlayan bu projemiz kapsamında, 81 ilde ilkökul 3. sınıfta okuyan 1.300.000 yakın çocuğumuzun yetenek taramasını gerçekleştirdik. Ayrıca MEB'e bağlı okullarda okuyan, 83 ülke vatandaşı 40.843 öğrencinin 816'sı sportif yetenek taramasına katılarak **"temel hareket ve sportif beceriler eğitime"** davet edilmiştir. Pandemi sürecinde dahi 2018 ve 2019 dönemlerinde yetenek taraması sonucunda seçtiğimiz ve bir yıllık temel hareket eğitimi programına aldığımız çocuklarımızın (55.700 öğrenci) eğitimlerini, antrenörlerimiz (1957 antrenör) eşliğinde uygulamalı ve teorik şekilde online olarak devam ettirdik.

2002 yılında 1,575 olan spor tesisi sayısı, bugün 3 bin 908'e yükselmiş durumda. Sentetik futbol, basketbol ve voleybol sahalarını mahallelere kadar yaydık. Bu kapsamda yapımı tamamlanan 1.765'i Mahalle Tipi Futbol Sahası, 950'si de Mahalle Tipi Basketbol-Voleybol Sahası olmak üzere toplam 2.715, devam eden de 1.097 Mahalle Tipi Sahamız bulunmaktadır.

ketbol-Voleybol Sahası olmak üzere toplam 2.715, devam eden de 1.097 Mahalle Tipi Sahamız bulunmaktadır. Atletizm pistlerimizin sayısını 12'den 56'ya, yarım ve tam olimpik yüzme havuzlarımızın sayısını 46'dan, 104 tanesi portatif olmak üzere 279'a, spor salonlarımızın sayısını 372'den 904'e çıkardık. Artık büyük çoğunluğu ömrünü tamamlamış olan stadyumları yıkıp yerlerine uluslararası standartlarda yüksek kapasiteli yeni tesisler inşa ettik. Türkiye genelinde yaptığımız stadyumlardan 32'sini tamamladık, 10 stadyumun yapımı devam ediyor. 4 stadyumumuzun da proje ve ihale süreci sürüyor.

Sportif Yetenek Taraması programında elde edilen veriler, Bakanlığımızın programdan sorumlu olan birimi Sporcu Yetiştirme Daire Başkanlığı tarafından işlenecektir. Sonuçları ise yine Bakanlığımız bünyesinde faaliyet gösteren Sportif Yetenek Taraması Bilim Kurulu'nca değerlendirecektir. Ancak **velilerin de çocukları ile ilgili bilgileri görebilmeleri amacıyla öğrenciye ait spor karnesi e-devlet üzerinden ailelere açılmıştır.**

Yine bu kapsamda "Milli Sporcu Bursu" projesini hayata geçirdiniz. Bu projenin kapsamı ve kaç gencimizin projeden faydalandığı konusunda bilgi verir misiniz?

Evet, tabii aslında spor ve eğitim arasında kalan öğrencilerimiz için en büyük adımımız Millî Sporcu Bursu oldu.

Yıllardır süregelen 'eğitim mi, spor mu?' ikilemini sporcu bursuyla sona erdirdik. Bu ikilem nedeniyle, sporcularımızın yıllarca verdikleri emeğin çok defa maalesef heba olduğunu biliyoruz. Ancak 52 vakıf üniversitesiyle imzaladığımız protokol neticesinde bu dilemma artık geride kaldı. İlk etapta sporcu bursuyla vakıf üniversitelerine 76 gencimiz yerleşti.

Sporcularımız sadece yükseköğretimde değil, Özel Öğretim Derneği ile imzaladığımız mutabakat metni ile bazı özel okul ve kolejlerde de yüzde 100 burs imkanına kavuştular. İlk etapta 538 kontenjanla başladığımız bu uygulamada son olarak 11 okul ve 3 özel öğretim derneği ile daha mutabakat imzaladık ve bu mutabakatla birlikte 2 bin 971 kontenjanı daha Türk sporunun, sporcuların, gençlerin hizmetine dahil ettik. Yani, sporcularımız, ortaokul ve lisede de aynı imkanlardan faydalanıyorlar.

Bir eğitim dergisi olmamız hasebiyle, özellikle yükseköğretim gençliğinin sorunlarıyla da yakından ilgileniyoruz. Bu kapsamda KYK bağlamında yapılan çalışmalar ve projelerden de bahseder misiniz?

Bakanlığımızın önemli görevlerinden biri de gençlerimize kredi ve yurt hizmetleri ver-

mektir. Bakanlığımız yurtlarında kalan öğrenciler, rahat ve huzurlu ortamlarda, güven içerisinde öğrenim hayatlarını sürdürüyor. Onlara sağlıklı ve dengeli beslenebilecekleri ve ekonomik olarak karşılanabilir bir düzeyde barınabilecekleri bir ortam sağlıyoruz. Ayrıca öğrencilerimize, sosyal, kültürel ve sportif ihtiyaçları için gerekli olan her türlü imkanı da sunuyoruz.

Yükseköğretim öğrencilerinin yurt ihtiyaçları tespit edilerek gerek yatırım programı çerçevesinde yapım ve satın alma, gerekse devir, tahsis, bağış, kiralama ve ön protokolle kiralama şeklinde yurt binaları temini için çalışmalarımız aralıksız yürütülmektedir. Bunu rakamlarla ifade etmek gerekirse, **2002 yılında 75 il ve 57 ilçede**

Yıllardır süregelen 'eğitim mi, spor mu?' ikilemini sporcu bursuyla sona erdirdik. Bu ikilem nedeniyle, sporcularımızın yıllarca verdikleri emeğin çok defa maalesef heba olduğunu biliyoruz. 52 vakıf üniversitesiyle imzaladığımız protokolle ilk etapta sporcu bursuyla vakıf üniversitelerine 76 gencimiz yerleşti.

toplam 190 yurtta 182 bin 258 yatak kapasitesinden, Ocak 2021 itibarıyla 81 il, 237 ilçe ve KKTC'de 5 adet olmak üzere toplam 781 yurt ve 698 bin 289 yatak kapasitesine ulaşılmıştır. Nisan 2021 itibarıyla 81 il, 237 ilçe ve KKTC'de 5 adet olmak üzere toplam 777 yurt ve 698 bin 447 yatak kapasitesine ulaşılmıştır.

KYK FAALİYETLERİ GENÇLERİMİZİN GELİŞİMİNE KATKI SAĞLIYOR

Covid-19 salgınından dolayı üniversitelerin birçoğunun uzaktan eğitim yapıyor olması nedeniyle 2020-2021 eğitim-öğretim döneminde yurt başvurusu alınmamıştır. Yüz yüze veya hibrit eğitim gören öğrenciler için ise 81 ilimizde nöbetçi yurtlarımız hizmet vermeye devam etmektedir.

Bakanlığımız yurtlarında; gençlerimizin ders dışı zamanlarının etkin ve verimli olarak değerlendirilmesini sağlamak, milli, sosyal, kültürel, bedensel, ruhsal, zihinsel ve akademik yönden gelişimlerine destek olmak için sosyal, kültürel ve sportif faaliyetler ile eğitimler gerçekleştirilmektedir.

Ayrıca yine bu faaliyetlerle gençlerimizin birlik ve beraberlik duygularını pekiştirmeyi ve onları bağımlılık, kötü alışkanlıklar ve olumsuz davranışlardan korumayı amaçlıyoruz. Katılımı tamamen gönüllülük esasına göre olan **KYK Akademi, KYK Sosyal Kültürel, Çınaraltı Gençlik Söyleşileri** ve KYK Sportif alanlarında toplam 26 bin 443 faaliyet gerçekleştirilirken bu faaliyetlere 1 milyon 441 bin 222 öğrenci katılmıştır.

Covid-19 salgını dolayısıyla birçok faaliyet askıya alındı. Bu süreçte alternatif çalışmalar hayata geçirildi mi? Neler yapıldı?

Pandemi nedeniyle hayatlarımızı eve sığdırdığımız zaman diliminde öncelikle bütün paydaşlarla olan iletişimimizi artırarak, sosyal izolasyon sürecini, yeni yöntemler ve yaklaşımlar geliştirerek adeta bir avantaja çevirdik. Bakanlık olarak hizmet ve faaliyetlerimizi yeniden tasarlayarak mümkün olan tüm hizmetlerimizi online platformlara taşıdık.

781
Yurt sayısı

698.289
Yatak sayısı

KYK Akademi, KYK Sosyal Kültürel, Çınaraltı Gençlik Söyleşileri ve KYK Sportif alanlarında toplam **26 bin 443 faaliyet** gerçekleştirilirken bu faaliyetlere **1 milyon 441 bin 222 öğrenci** katılmıştır.

Kadınların spora olan ilgisini ne kadar yukarı çıkarırsak spor toplumu olma konusunda o derece başarılı olacağımızı düşünüyoruz. İnanıyorum ki kadınlar başta olmak üzere tüm toplum spora erişilebilirlik konusunda büyük ölçüde başarılı oldu ve başarıyor.

Öncelikle ortaya çıkan yeni durumu ve gençlerin değişen ihtiyaç ve beklentilerini ele almak ve çözüm üretebilmek amacıyla genç sivil toplum kuruluşları, teknoloji girişimcileri, sosyal girişimciler, üniversite kulüpleri, liseli gençlerimiz, sporcularımız, federasyonlarımız başta olmak üzere 7 binin üzerinde kişi ile online görüşmeler gerçekleştirdik.

PANDEMİ SÜRECİNİ ON-LINE FAALİYETLERLE DAHA VERİMLİ HALE GETİRDİK

Ayrıca gençlik merkezlerimiz tarafından gerçekleştirilen atölye, kurs ve tüm tematik faaliyetler; hazırlanan içeriklerle ve interaktif materyallerle internet ortamına taşınarak gençlerimize sunuldu. Her geçen gün içeriklerimiz zenginleştirilerek gençlerimizden gelen öneriler dikkate alınmakta, sadece bu süreçte değil hayatın normal seyri ile aktığı zamanlarda da dijitalleşen dünyada gençlerin daha çok yer aldığı internet ortamında, dijital eğitim içerikleri ile teknolojinin hizmet alanlarına adapte edilmesine gayret gösterilmektedir. Bu süreçte, online olarak 8.826 akademi faaliyeti, 5.991 kulüp faaliyeti başta olmak üzere toplamda 77.363 katılımcı ile 22.060 online faaliyet gerçekleştirdik.

Öte yandan pandemi sürecinde yaşanan olumsuz durumlardan birinin de eğitim alanında yaşandığı aşıkardı. Gençlerimiz ve çocuklarımızın bir kısmının yaşadıkları yer itibarıyla EBA sistemine erişimleri açısından kısıtlı imkanlara sahip olduklarından hareketle, çocuklarımızın ve gençlerimizin hem gençlik merkezlerimiz ile tanışmaları hem de internete erişimleri için gençlik merkezlerimizin inovasyon atölyeleri ve bilgisayar dersliklerini pandemi koşullarına uygun olarak düzenleyerek EBA Erişim Merkezleri oluşturduk.

"Evde kal hareketsiz kalma" şeklinde bir mottunuz var. Bakanlık olarak evde insanların spordan uzak kalmamaları için ne tür projeleri hayata geçirdiniz?

Covid 19 salgını dolayısıyla kısıtlamaların başlamasıyla birlikte gençlerimizin ruhen ve bedenen sağlıklı kalmalarını amaçlayan canlı yayın egzersizleri, canlı yayın söyleşileri, çeşitli video ve görselleri içeren 'evde kal hareketsiz kalma platformu' kurduk. Bu platform ile her gün vatandaşlarımızın egzersiz yapmalarını teşvik etmeyi amaçladık. Küresel alanda yaşanan salgın sebebiyle evde kaldığımız süre zarfı boyunca oluşabilecek sağlık sorunlarının önüne geçmek amacıyla başlatılan evde kal hareketsiz kalma projesinin instagram hesabından bir antrenör eşliğinde günlük egzersiz programları ve bir moderatör eşliğinde milli sporcularımızla, spor adamları ile söyleşi programları gerçekleştirildi.

Gençlik ve Spor Bakanlığı Evde Kal Hareketsiz Kalma platformunun Instagram, Facebook, Twitter, Youtube, Spotify sayfalarında proje görünürliğini sağladık. Evde kal hareketsiz kalma platformuyla tüm vatandaşlarımızın pandemi sürecinde evlerinde sağlıklı hayat sürmelerine katkıda bulunduğumuzu düşünüyorum. Gerçekleştirilen programlara ilişkin sosyal medya hesaplarından toplamda 140 gönderi, 120 canlı yayın ve 210 hikâye paylaşıldı.

Ayrıca sporcu öğrenci velilerinden çocuklarıyla beraber "Evde Kal Hareketsiz Kalma" diyerek spor yapmaları ve sporcu öğrencilere verilen çalışma programlarının yapılmasına özen gösterilmesini de sağladık.

Gençlerimizin özellikle sportif başarılarının gelişiminde sizce aile nasıl bir fonksiyona sahip? Bakanlık olarak ailelere yönelik ne tür faaliyetler yapıyorsunuz?

Öncelikle şunu vurgulamak isterim ki; kadınlar toplumun öncüleri. Gerek eş olarak gerek anne, arkadaş ve dost olarak kadınların öncü misyonunu çok ciddi şekilde eğitimde de sporda da değerlendirmemiz gerekiyor. Toplumun öncüsü bir pozisyonunda olmaları nedeniyle **kadınlar spor yaparsa, bütün ailenin, toplumun genelinde spora olan eğiliminin artacağını biliyoruz.** Kadınlar tesislerimizden, faaliyetlerimizden öncelikle hizmet alma hakkına sahipler. Kadınların spora olan ilgisini ne kadar yukarı çıkarırsak spor toplumu olma konusunda o derece başarılı olacağını düşünüyoruz. İnanıyorum ki kadınlar başta olmak üzere tüm toplum spora erişilebilirlik konusunda büyük ölçüde başarılı oldu ve başarıyor.

Son olarak okuyucularımıza ve gençlerimize mesajlarımız nelerdir?

Gençlik bizim hayatımız, gençler bizim en büyük umudumuz, yol arkadaşlarımız. O yüzden gençlerle beraber olmak, onları dinlemek, onlarla hasbihal etmek, onların görüşlerini, önerilerini almak benim için önemli bir sorumluluk ve önemli bir hayat tarzı...

Ben, gençlerimize zamanlarını iyi değerlendirmeleri tavsiyesinde bulunuyorum. Çünkü vakit en büyük nimetlerden bir tanesi. O eşsiz imkânı okuyarak, yazarak, araştırarak, tefekkür ederek, çalışarak, üreterek, gönüllü faaliyetlere katılarak, insanlara faydalı olarak ve elbette spor yaparak değerli kılmalarını tavsiye ederim.

Prof. Dr. Sadettin Ökten: “Medeniyet Tasavvurumuzun Eğitim Geleneğinde İrfan ve Hikmet Esastır”

İrfan sahibi olmak, ilim sahibi olmaktan önce gelir. İrfan dediğimiz olgu direkt gönle hitap eder. İlim ise akla hitap eder. Eğer siz bir nesli eğitmek istiyorsanız o insana önce gönül ile hitap etmek mecburiyetindedir. Onun gönül evini açmak, zenginleştirmek, kuşatmak ve donatmak mecburiyetindedir.

Yayına Hazırlayan: Dr. Muhammet Altıntaş

Aslen bir mühendis olan fakat son yıllarda sosyal bilimler alanındaki fikir ve eserleri ile tanınan Prof. Dr. Sadettin Ökten 2020 yılı Cumhurbaşkanlığı Kültür Sanat Büyük Ödülleri kapsamında “Kültür Tarihi” alanında ödüle lâyık görüldü. Ödül töreninde Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan kendisini “Eğer bu topraklarda bir Doğu-Batı sentezi mümkünse bunu kişiliğinde gerçekleştirebilmiş nadir insanlardan biri” olarak nitelendirdi. Doğu ile Batı’yı anladığı gibi aynı zamanda “kendisi olmayı” başarmış bir mü tefekkür olan hocamdan uzun yıllar önce bir sempozyum vasıtasıyla başlayan diyalogumuzda şahsen çok şey öğrendim. Bu sempozyumların birinde sunduğu bir bildiri çerçevesinde kendisinden “Medeniyet Tasavvurumuzda Hikmet, Bilgi ve Öğrenme Geleneği” hakkındaki düşüncelerini aldık.

Sayın hocam son yıllarda bazı kavramlara ısrarla vurgu yapıyorsunuz. Medeniyet Tasavvuru kavramı sizin için ne

ifade ediyor? Medeniyet dediğimizde ne anlamalıyız?

Görebildiğim, bilebildiğim kadarıyla İslâm medeniyetinin büyük akışı içerisinde iki önemli hamle var. Bunlardan bir tanesi 9. yüzyılın başında ortaya çıkan, Bağdat’ta simgeleşen büyük hamle. Eski dünyanın tümünü kuşatan bir hamle bu. Bu hamle 1258 Moğol istilasına kadar bir şekilde gelişerek, duraklayarak, tekrar gelişerek devam ediyor. Bu hamlenin bir ucu Endülüs’te bir ucu Hindistan’da olmak üzere. Fakat Haçlı Seferleri ve Moğol istilası İslâm medeniyet hamlesini ciddi manada inkıtaya uğrattı. Ondan sonraki ikinci hamle birinci kadar şaşalı görkemli olmasa da Anadolu’da Osmanlı üzerinden ortaya çıkıyor. 2. hamlenin simge şehri ise İstanbul. 3. hamleyi İslâm medeniyetinin müntesipleri bekliyor. Bütün dünya da bekliyor. Çünkü bugün dünyada modernitenin ortaya koyduğu sonuçlar bellidir. Modernitenin ortaya koyduğu sonuçlara göre dünyanın şefkate, merhamete ve hizmete ihtiyacı var. Bu üç sözcüğün yahut kavramın arkasında duran, bunlara hayat veren bir başka kav-

ram var. Bir başka ruh hali var. Dünyanın bugün aşka ihtiyacı var.

Biz bir geleneğin istesek de istemesek de varisi ve müntesibiyiz. Bu gelenek bize eğitim ve öğretimde ne söylüyor? Ama kısaca medeniyet kavramı üzerinde durmak istiyorum. Bu çok karmaşık bir kavram. Bunu biraz daha net hale getirelim. İnsan toplulukları değerler ile yaşıyorlar. İnsan varlığı malumunuz olduğu üzere üç katmandan oluşuyor. İçgüdü katmanı, akıl katmanı ve duygular katmanı. Ama bütün bunlar yaşamak için yetmiyor. İnsan varlığının toplumsal manada veya bireysel manada yaşayabilmek için değerlere ihtiyacı var. Değerler dediğimiz bir sistem. Bu sisteme göre insanlar davranıyorlar, toplumlar davranıyorlar. İşte bu değerler sistemi medeniyetin özünü oluşturur. Çok kısa bir örnek vermek gerekirse “hak” bir değerdir. Hakka riayet bir uygulamadır. Haklıya hakkını teslim etmek yine bir uygulamadır. Ama hak bir manada soyut bir değerdir. Hak ihlal edildiği zaman içimizde bir noktada bir üzüntü, bir karmaşa, bir sıkıntı duyarız. Çünkü bir değer ihlal

edilmiştir. Bizim için önemi olan zaman zaman, eğer bir dine mensupsak kutsal addettiğimiz; değilsek, seküler bir bakışla hayata bakıyorsak yine bizim için mühim olan bir değer ihlal edilmiştir. Dolayısıyla hak bir değerdir ve bu değer üzerinde insanlık bir bina kurmuştur. Bunun gibi bir değerler sistemidir. Erdem bir değerdir, başka değerler de söz konusudur muhakkak. Bu değerler sistemi medeniyetin özünü teşkil eder. Bu değerler sistemini toplum bilir, idrak eder, benimser ve sever. Böylece davranış biçimleri ortaya çıkar. İnsan toplumları değerler sistemine göre davranırlar. Bütün davranış biçimlerine biz “kültür” adını veriyoruz. Günlük hayatımız, ticari faaliyetimiz, üretim faaliyeti, tüketim faaliyeti özellikle... Özellikle tüketim faaliyeti... Nasıl tüketiyoruz? Tüketmek için mi tüketiyoruz yoksa ihtiyacımız olduğu kadarıyla mı tüketiyoruz? Bilimsel faaliyetlerimiz, tefekkürümüz, felsefemiz ve bütün sanatlarımız uygulamaya girmektedir. Birer kültürdür ve kaynağını medeniyet değerlerinden almaktadırlar. O halde **medeniyet bir değerler sistemidir. Bilinir, idrak edilir, benimsenir, sevilir ve inanılır. Kültür, bu değerler sistemine göre oluşan bütün biçimlerimizdir.** Burada eğitim ve öğretim; aynı bu açıdan baktığımız zaman bize, geleneğime ait, yani İslâm medeniyetinin yorumuna ait olguda, o vakiada **eğitim ve öğretimin amacı değerler sisteminin sonraki nesillere aktarılmasıdır.** Bu kâfi değil, sonraki nesillerin bu değerler sistemine göre davranışlarının sağlanmasıdır. Esasında bu genel çerçeve bütün büyük medeniyetler için geçerlidir. Her medeniyet ailesi daha sonraki nesillere kendi değerler sistemini aktarır ve kendi değerler sistemine göre davranış biçimlerini öğretir ve onları da aktarır. Dolayısıyla Osmanlı değerler sistemi ki İslâm medeniyetinin öz değerler sistemidir; nesilden nesle aktarılması söz konusudur. Eğitimin amacı budur ancak yeterli değildir. Değerler sisteminin davra-

nı da yansması lazımdır. Tabi ki zaman ve mekân değişir. Zamanı ve mekânı değiştirmekten alıkoymak mümkün değildir. Dolayısıyla değerler sistemi sabit kalmakla beraber onun hayata yansması olan davranışlar zaman içinde değişecektir. O halde eğitimin ve öğretimin bir üçüncü amacı da var. Değişen zaman ve mekân şartlarına göre yeni davranış biçimlerinin de üretilebilmesi gerekiyor. O halde **geleneğin eğitim ve öğretimdeki amacını üç ana başlıkta özetleyebiliriz. Birincisi değerlerin sisteminin bir sonraki nesle öğretilmesi, benimsetilmesi, sevdirmesi ve o nesilde bu sistemin bir inanç haline gelmesi. İkincisi, o nesilde inanç haline gelen bu değerlerin sisteminin biçime dönüştürülmesi, yani yaşanması, ona göre davranılması. Üçüncüsü, değişen zaman şartlarına göre aynı değerlerin sisteminden veya özden hareketle yeni biçimlerin üretilebilmesi.**

Bu konuda bir örnek verebilir misiniz? Burada çok örnek verilebilir ama bir tek örnekle ben kısaca geçeceğim. Mesela Osmanlı medeniyeti yorumunda İslâm'ın ilk dönemlerindeki gibi mescit büyük bir değerdir. Bina değildir değer olan, onun içindeki muhtevadır. Şüphesiz zarf ve mazruf hadisesi var burada. O bina da aynı zamanda o muhtevanın etrafındaki koruyucu onu kuşatan onu dış tesirlerden muhafaza eden bir zarftır. İlk mescit Peygamber mescidi. Mescit fikri Peygamber'in hatırası, öğretisi, emri, Allah'tan getirdiği vahiy ile beraber düşünüldüğünde ilk mescidin içindeki nüve adeta bir atom çekirdeği gibidir. Bundan sonra İslâm uygarlığı dünyaya yayıldı. Çeşitli coğrafyalarda ve farklı zamanlarda farklı mescit tipleri üretmişlerdir. Mimarlık tarihine kısaca baktığımız zaman bunu bütün detaylarıyla görüyoruz. Osmanlı'nın ürettiği de, ortaya koyduğu cami tipi de veya mescit tipi de yine farklı bir tiptir ama bunların özü aynıdır. Tek kelimeyle söylesek öz, tevhidî özden başka bir şey değildir. Ama son döneme geldiğimiz zaman, son

yuzyıla geldiğimiz zaman yeni bir mescit tipinin üretilemediğini görüyoruz. Demek ki son dönemde eğitim ve öğretimde öyle bir boşluk olmuş ki yeni zaman ve mekân şartlarına göre yeni bir mescit ortaya koymak gücünü bu toplum kendinde bulamamış. Buna benzer farklı örnekleri zihnen çoğaltabilirsiniz.

Peki bu Medeniyet Tasavvuru nasıl yaşar?

Medeniyet tasavvuru değerler sistemi uygulanırsa yaşar. Yani kültüre dönüşürse yaşar. Aksi halde teorik kalır. Zihinlerde ve gönüllerde kalır. Dolayısıyla biçimler medeniyet tasavvuru için çok önemlidir. Gelenek ancak uygulanmayla devam eder. Geleneğin bir boyutu topluma büyük kolaylık sağlamaktadır. Bir biçim öğreniyorsunuz ve o biçimi çok kolayca tatbik ediyorsunuz. Bu toplumsal manada büyük bir kolaylık sağlıyor. Bu biçimin arkasında o biçime biçimini veren, diğer bir deyişle hayat veren bir öz vardır. O öz o biçimi üretmiştir. Biçim fiziksel dünyada cereyan eden bir hadise olduğuna göre, zaman ve mekân şartlarından etkilenmektedir. Zaman ve mekân şartlarından bağımsız olamaz. Dolayısıyla özle olan ilişkisini hiç unutmadan, daima diri tutarak yeni biçimler üretmeye de hazır olmak gerekiyor. **Eğer yeni biçimler üretilemezse gelenek giderek öz haline geliyor, eskiyor ve toplum üzerinde bir yük haline geliyor.** Bunu da hiç unutmamak gerekir diye düşünüyorum.

Bir medeniyet tasavvurunun hayata baktığımız zaman, topluma baktığımız zaman, insanlara baktığımız zaman mutlaka ve mutlaka sınırları vardır. Bir manada bir medeniyet tasavvuru veya bir değerler sistemi hayatın geneli içinden birtakım seçmeler yaparak ya da ona yeni unsurlar katarak veya ondan bazı unsurları çıkararak bir kompozisyon yapar. Dolayısıyla her medeniyet tasavvurunun birtakım sınırları söz konusudur. Sınırları olmayan mede-

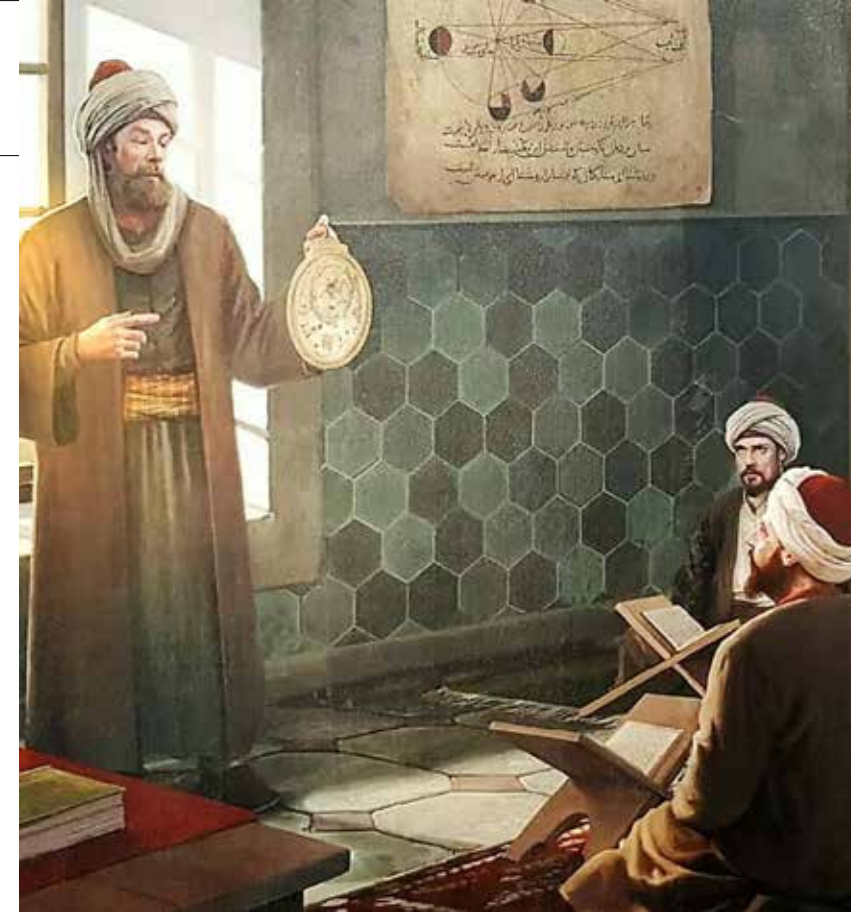

İslâm uygarlığının yaşadığı dönemler boyunca tedris usulü, terbiye usulü esaslarından hiç inhiraf etmeden zaman içinde katlanarak, zenginleşerek, farklı deneyimlerle farklı boyutlara erişerek ama özle ilişkisini hiçbir zaman yitirmeden günümüze kadar gelmiştir. Âlimlerin etki sahası camiler ve medreselerdir. Velilerin etki sahası çarşılar ve tekkelerdir.

nyet tasavvuru bahis konusu değildir. Bu sınırlar bazen dinler tarafından, bazen felsefeler tarafından ortaya konur. Aksi halde anlamı olmayan, tutarlı ve yapısal olmayan bir kaotik durum ortaya çıkar. Dolayısıyla eğitim ve öğretime bakarken de bu özelliği dikkate almamız gerekiyor. Kısaca söyleyelim gerekirse her medeniyet tasavvurunun yeşil ve kırmızı çizgileri olur. Bir kısım olgular hayatta var olan, inkâr edilmesi mümkün olmayan birtakım olgular, realiteler, gerçekler hayatın akışı içinde ortaya çıkan hadiseler ve değerler bir medeniyet tasavvuru içinde yer alabilir ya da almayabilir. Her medeniyet tasavvurunun böyle birtakım kuralları, sınırları, kırmızıçizgileri, kabulleri, retleri, tercihleri, uzak durmaları olabilir.

İslâm medeniyetinin temel amacı nedir ve bu eğitim alanına nasıl yansımıştır?

Bu açıdan baktığımızda acaba İslâm uygarlığının temel amacı nedir? İslâm uygarlığının temel amacı yine kendi kaynaklarında söylediğine göre, Allah'ın kullarının Al-

lah'ın rızasına talip olması onu kazanmak istemesi ve Peygamber'in şefaatine talip olmasıdır. Bunun için de İslâmî esas ve hedeflere uygun olarak bir hayat geçirmeleri istenir. Hatta birtakım müellifler İslâm şehrini tarif ederken; "İslâmî bir hayatın yaşanmasını mümkün kılan, bunu kolaylaştıran, buna imkân veren, buna yol açan bir düzenlemeyle kurulan şehirdir." diyorlar. Tıpkı sanayi şehrinde olduğu gibi. Nasıl sanayi şehri üretimin, sanayinin, teknolojinin getirdiği imkanları sonuna kadar kullanan, bu noktada birçok insani değeri reddedip kırmızı çizginin dışında tutan bir şehirse, İslâm şehri de aynı kendi ilkeleri doğrultusunda İslâmî hayatı mümkün kılan bir şehirdir.

Aynı ilke eğitim için de geçerlidir. Burada şunu hemen ekleyelim, sanayi şehri ya yok ya pek azaldı. Şimdi dünyada kapitalist şehir var. İstanbul'da şu anda bir kapitalist şehir olmaya doğru süratle gitmektedir. Şimdi ne aktarılacak? Bu husus üzerinde duralım. Bir önceki neslin sahip olduğu birikim ve deneyim... Birikim dediğimiz za-

man bunun içinde bilgi ve beceri var. Deneyim dediğimiz zaman bunun içinde hikmet ve duygu var. Belki çağdaş eğitimde, Türkiye'deki uygulama genellikle, belki dünyada da öyle onu tam bilmiyorum. **Türkiye'de eğitimde sadece bilgi ve beceri aktarılmıyor.** Dolayısıyla çağdaş eğitimin ciddi bir eksiği var ülkemizde. Yine bu açıdan baktığımız zaman diyoruz ki talim ve terbiye... Talim dediğimiz zaman bir şeyi öğretmek. O bilgi ve beceriyi öğretiyorsunuz. Terbiye dediğiniz zaman, eğitmek onun karşılığı. Hikmet ve duyguyla insan eğitilir. Bilgi ve beceri ondan sonra ona öğretilir. Bu alanlarda gelenek şunu söylüyor; size ait olan, size aktarılan bilgi, beceri, hikmet ve duygusal boyutu bir başka kaynakla karşılaştırmalısınız. Hikmet diyor ki size ait olan veya öyle zannettiğiniz yahut size aktarılan, sizin sahip olduğunuza vehmettiğiniz bilgi, beceri, hikmet, duygu ve his dünyasının gerçek bir sahibi var. Siz kendi bilginizi Allah'ın ilmiyle kıyaslayacaksınız. Kendi becerinizi Allah'ın sun'uyla kıyasla-

yacaksınız. Kendi hikmetinizi, felsefenizi, tefekkürünüzü Allah'ın hikmetiyle kıyaslayacaksınız. Kendi duygusalınızı Cenâb-ı Allah'ın merhameti, hatta azabı, öfkesi, haşyeti, şefkatiyle kıyaslayacaksınız. Eğer bunu yapamazsanız onun elçisiyle, O'nun Peygamberinin hayata bakışı, ilmi, hikmeti, tevazuu, duygusuyla kıyaslayacaksınız. Böylece adeta fertte oluşan birikimin ve deneyimin üst sınırını söylüyor. Hiçbir zaman ferdi tek başına özgür ve sınırsız kabul etmiyor gelenek. Bu da bizim geleneğimize ait mühim bir husustur. Hiçbir zaman ferde sınırsız özgürlük tanımıyor. Çünkü ferdin bütün imkanları kısıtlıdır. Bilgisi, becerisi, düşünme kabiliyeti, duygu kabiliyeti sonsuz ile kıyaslandığı zamanki Allah'ın ilmi, sun'u, hikmeti ve merhameti öyledir. Kıyaslandığı zaman ferde bir sınır tanınıyor. Aynı zamanda bir de hedef gösteriliyor.

Bu açıdan hayata baktığımız zaman Peygamberi, Allah'ın elçisini fert önünde kendi cinsinden, kendi nev'inden ama kendisinden çok ilerde bir numune, bir örnek olarak alıyorsunuz. Geleneğin bir de bu yönü var. Yaptığı kıyaslama hiçbir zaman teorik bir kıyaslama değil. Çünkü Cenâb-ı Allah'ı idrak etmek mümkün değil. Ama hissetmek mümkün. Ama Peygamber'i hem hissetmek hem de idrak etmek tırnak içinde mümkün diyebiliriz. Bu açıdan baktığımızda bilgiyi, çevremizi, kendimizi ve insanı tanımak için öğreniyoruz. Beceri, bütün teknoloji buraya giriyor, en basit zanaatlardan en ileri teknolojiye kadar bilgiyi çevreye ve insana tasarruf etmek için öğreniyoruz. Çünkü biraz evvel sözünü ettiğimiz mukayeseyi yaptığımızda şunu görüyoruz. Sadece insan çevreyi değiştirebiliyor. Sadece insana bu kâinat musahhar kılınmış, onun emrine verilmiş. Hikmet yaptığımız işler hakkında düşünmemizi sağlıyor. Varlığımızın sebebi ve hayatımızdaki eylemlerimizin sebep ve neticeleri. Bir manada yaptığımız işleri muhasebeye çekiyoruz. Duygu hayatı anlamlandırıyor. Duygusuz insan yaşamıyor demektir.

Talim dediğimiz zaman bir şeyi öğretmek. O bilgi ve beceriyi öğretiyorsunuz. Terbiye dediğiniz zaman, eğitmek onun karşılığı. Hikmet ve duyguyla insan eğitilir.

Peki medeniyetimize ait değerleri sonraki nesillere nasıl bir eğitimle aktaracağız?

Bu çerçeve içinde, yani bir önceki nesildeki medeniyet değerlerinin bir sonraki nesle aktarılması, bu değerlerin davranışa dönüşmesi, bu davranışların icabı halinde yeni ve özgün modellerle değiştirilmesi noktasında acaba halimiz tavrımız nasıl olacak, bunu biraz konuşacağız.

Bizde eğitim, öğretimden önce geliyor. Yani siz insanları önce eğitiyorsunuz, insanları önce duygu ve düşünce dünyasında bir başka aleme göre şekillendiriyorsunuz. Kendi değerlerinizi, birikiminizi onlara aktarıyorsunuz. Ondan sonra bir şeyler öğretiyorsunuz. Belki ikisi eş zamanlı olarak yapıyor. Ama esas itibarıyla bilgi ve beceri bir mahfazanın içinde, bir zarfın içinde insanlara sunuluyor. İnsanı eğitiyorsunuz. **Eğitmediğiniz insanı bilgi ve beceriyle donatırsanız, medeniyetinizin devamından söz edemezsiniz.** Sadece bilgi ve beceri insanlara nasıl davranılacağını, nerede durulacağını, nerede hareket edileceğini, nerede, nasıl bir iş yapılacağını söylemez. Bu işi ortaya koyan değerler sistemidir. Bu da ancak bilgi ve becerinin dışında ona yön veren, onu sınırlandıran, ona anlam katan davranış biçimlerinde söz konusu olur. Dolayısıyla biz de terbiye talimden önce gelir. Eski geleneğimizden söz ediyorum. Terbiyenin talimden önce gelmesinin birinci şartı da eğiten insanın alimden önce arif olması gereğidir. Yani insan irfan sahibi olmak zorundadır. Bugün lügatimizden çıkan birçok kavram kullanıyorum burada. **İrfan sahibi olmak, ilim sahibi olmaktan önce gelir.** Eski insanlar şöyle söylerlerdi; “İlim cehli giderir eşeklik baki kalır.” Bu biraz net bir mesajdır. Ama biliyorsunuz bizim bütün eski mesajlarımız, Nasreddin Hoca fıkraları, Bektaşî anekdotları çok net mesajlardır. Ne olduğu gayet belli. Bazen zıddıyla anlatır, çoğu kez bir mizah havası içinde anlatır ama çok ciddi mesajlar verir. Bu fark çok önemli bir fark. Çünkü **irfan dediğimiz olgu, o reali-**

Türkiye’de eğitimde sadece bilgi ve beceri aktarılmaya çalışılıyor. Duygu ve hikmet aktarılmıyor. Dolayısıyla çağdaş eğitimin ciddi bir eksiği var ülkemizde.

te, o özellik direkt gönle hitap eder. İlim ise akla hitap eder. Eğer siz bir nesli eğitmek istiyorsanız o insana önce gönül ile hitap etmek mecburiyetindedir. Onun gönül evini açmak, zenginleştirmek, kuşatmak ve donatmak mecburiyetindedir. Bu fark çok mühim bir fark. Şimdi biraz daha teferruata giriyoruz. Eğitim meselesine, öğretim meselesine yaklaşıyoruz. Burada bir ikili söz konusu; veren ve alan, öğretmen ve öğrenci, eğiten ve eğitilen, öğreten ve öğretilen.

Bakınız eski medeniyet bunlara nasıl isimler vermiş. Muallim diyor; talim eden ilim aktaran. Karşısındaki ilim alan değil ilme talip olana, talip diyor, talebe diyor. Öğrenci dediğimiz zaman ne anlıyoruz; adam gelmiş bir şeyler öğreniyor. Peki istekli mi? Bu kelime bu konuda bir şey söylemiyor bize. Peki muallim öğretmek için istekli mi? O da bir şey söylemiyor. Öğrenme-öğretme, talim-terbiye her zaman mektepte olmuyor. Usta ve çırak diyoruz. Tekkeye geliyoruz, mürid-mürîd diyoruz. Medreseye geliyoruz müderris-molla diyoruz. Demek ki bunların hepsi bir medeniyetin kendi ait kurumlarının ortaya koyduğu isimler ve kavramlar.

Öğretici bu aşamada galiba çok önemli bir unsur?

Burada önce öğretenin veya eğiticinin vasıflarından söz edelim. Eğitici nasıl bir

insan olmalı. Bir eğitici, bir eğitmen, bir müderris, bir usta, bir mürid veya bir muallim kendi yaptığı iş hayattaki temel inanç ve felsefesi ve davranışlarıyla mutlaka ve mutlaka tutarlı olmak zorundadır. İnanç, tavrı, tarzı mutabakat içinde olmak zorundadır. Bu çok önemli bir konudur. **Eğer siz herhangi bir bilgiyi, beceriyi ve daha önemlisi bir değer sistemini, bir davranış biçimini bir sonraki insan nesline aktarmak istiyorsanız mutlaka ve mutlaka inancınızla ortaya koyduğunuz davranışlar arasında bir mutabakat olmak zorundadır.**

“Efendim bu zat filan filan bilgileri biliyor, şöyle şöyle de davranıyor ama yaptığı işlerle inancı arasında bir tenakuz, bir çelişki var.” Başlangıçta bu etki bir anda sifira iner. Eski uygarlığımız, eski İslâm medeniyetinin Osmanlı yorumu buna çok büyük önem vermiştir. **Eğitici, eğitmen, müderris, mürid, muallim veya usta mutlaka ve mutlaka bir ahlakın adamıdır.** Bir usta çırağına zanaatından önce ahlak öğretirdi. Zanaatı öğretmek insan varlığı için çok zor bir şey değildir. Ama bir ahlak öğrenmek ciddi manada zordur ve ahlak doğrultusunda davranmak daha da zordur. Dolayısıyla **eski eğitim kurumlarımız bir bütün içinde öncelikle ve evleiyetle sadece insan yetiştirirlerdi. O insanın sahip olduğu ilim, fen, beceri, bilgi ve zanaat insan olma vasfından sonra gelirdi. Çünkü bir medeniyet değeri özel bir insan olma vasfıyla beraber ortaya konur, nesilden nesle aktarılır ve davranışa dönüşür. Mutlaka bir ahlakı yasarlar ve yaşatırlardı.** Bunun içinde tutarlı olmaktan başka bir çare yoktur. Bilgi ve beceri, bu ahlak adamı olmaktan sonra geliyor. **Şüphesiz eski insanlarda da bilgi ve beceri vardı. Ama onların birinci vasfı, öncelikli özelliği belli bir ahlakın adamı olmalarıydı. Bunu kısaca şöyle söyleyebiliriz; önce yaşayan, sonra bilen.**

Bu tutarlılık içerisinde insanda şu özelliği görmek mümkündür. Bu insan söy-

Gazanfer Ağa Medresesi, 16. yüzyıl.

lediği sözlere, yaptığı davranışlara hayat veren esasları biliyor, inanıyor ve bunları seviyor. Ondan sonra karşısındaki talibe ustanın çırağı veyahut muallimin talibe nasıl davrandığını görebilir. Bu eğitim üslubu Hz. Peygamber’in eğitim usulünden başka bir şey değildir. Ancak bu eğitim usulü İslâm Peygamberiyle beraber bitmiş de değildir. Onun kutlu arkadaşları sahabeler tarafından yaşatılmış tatbik edilmiş, İslâm Peygamberi’ne izafe hiçbir zaman unutulmamış, ondan sonra da büyük âlimler ve veliler tarafından devam ettirilmiştir. Dolayısıyla İslâm uygarlığının yaşadığı dönemler boyunca tadrîs usulü, terbiye usulü esaslarından hiç inhiraf etmeden zaman içinde katlanarak, zenginleşerek, farklı deneyimlerle farklı boyutlara erişerek ama özle ilişkisini hiçbir zaman yitirmeden günümüze kadar gelmiştir. Âlimlerin etki sahası camiler ve medreselerdir. Velilerin etki sahası çarşılar ve tekkelerdir.

Eski eğitim kurumlarımız bir bütün içinde öncelikle ve evleiyetle sadece insan yetiştirirlerdi. O insanın sahip olduğu ilim, fen, beceri, bilgi ve zanaat insan olma vasfından sonra gelirdi.

Anladığımız kadarıyla eğitim tek bir mecra da gelişmiyor?

Burada yavaş yavaş eğitim sahaları ortaya çıkıyor. Eski uygarlıkta, İslâm uygarlığının Osmanlı yorumunda eğitim sahaları bir tek değildir. Bir tanesi evlerdir. Her ev bir eğitim sahasıdır. Burada özgün bir tabir olarak gördük, “hayat boyu öğrenme”. Bendenizin ucundan kıyısından

yetiştirdiğim ortamda hayat boyu öğrenme zaten hayatın içinde her an için vardı. Biraz evvel sözünü ettiğim müderrisler, muallimler, müridler dışında insan herkesten bir şeyler öğrenir. Her yaşta herkesten insan ne yaşta olursa olsun bir şeyler öğrenir. Bizim eski geleneğimizde öğrenme zaten beşikten mezara kadar devam ederdi.

İkinci öğrenme mahalli yine eski geleneğimizden söz ediyorum, camilerdir. İnsan camide toplum içinde nasıl davranması gerektiğini öğrenir. Buna biz adap ediyoruz. Giriş, çıkış, yürüyüş, tavır, oturuş, bakışlar, ses, jestler... Bütün bunlar camide öğrenilen edepler idi. Şüphesiz devamı da var. Ben en basit, en birinci, en alt düzey edeplerden bahsediyorum. Bir başka edep, eski hayatımızda bir başka eğitim sahası, eski hayatımızda var olan bir başka kurum da tekkelerde öğreniliyordu. Bir başka edep eski hayatımızda var olan mahallelerde öğreniliyordu. Her mahallenin bir edebi vardı. Çünkü mahallenin güngörmüşleri, yaşlıları, hayat tecrübesi olanları vardı. Bugün sitelerde insanlar ne öğreniyorlar çok merak ediyorum. Ama eski mahalleleri kenarından köşesinden görmüş bir insan olarak eski mahallelerde her yaşta insanın her gün bir şeyler öğrendiğine bizzat şahit olmuşumdur. Çocuklar, çocuklar ve delikanlılardan, gençler büyüklerden, orta yaşlılar mahallenin ihtiyarlarından, mahallenin genç kızları, mahallenin gelinleri mahallenin koca karılarından çok şey öğrenirlerdi. Hayat hakkındaki bütün deneyim, duygusallık, bilgi ve beceri bu sistem içerisinde işlerdi. Dolayısıyla ev, cami, tekke, mahalle hatta bir tanesini daha ekleyeyim; sokak. Eski semtlerimizin sokaklarında insanlar birbirlerinden çok şey öğrenirlerdi. Bir tanesini daha ekliyorum, sonuncusu; kahveler. Eski şair ne diyor: Gönül ne kahve ister ne kahvehane/ Gönül sohbet ister kahve bahane.

Eğitim geleneğimizde eğitmen ve öğrencisi arasındaki ilişki hakkında neler söylemek istersiniz?

Eğitim faaliyetine geldiğimiz zaman eski eğitici geleneğin eğiticisi, talibe bir emanet olarak bakar. Kimin emaneti? Allah'ın emaneti olarak bakar. Kendisinden sonra o talip kendi değerlerini hayata geçirecektir. Talibe böyle baktığı zaman onu kendisinin istikbalde yaşayacak olan bir devamı olarak görür. Ve üzerine titrer. Aynı zamanda talibi güzel sıfatlarla bezer. O kimse gerek bir hanımefendi genç kızımız, gerek bir genç delikanlı olabilir, çocuk da olabilir, sabi de olabilir. Onun aynı zamanda güzel sıfatlarla büründüğünde eşref-i mahlukattan olacağını bilir, ona inanır ve ona olabildiğince güzel sıfatları öğretmeye ve onun üzerinde bu sıfatları hal edindirmeye çalışır. Bunu yaparken hiçbir zaman ciddiyetten inhiraf etmez. Çünkü insan mizacı kendi üzerine titrenildiğini hissettiği zaman, ihtimam gösterildiğini hissettiği zaman şımarmaya meyyalıdır. Eski müderris, eski mürid, eski muallim gayet ciddidir. Ama bu ciddiyetin hemen arkasında, o bir sert kabuk gibi görünmekle birlikte, titreyen, eski tabirle duygusal, rakik bir kalp vardır. Bir üçüncü özellik, bu çok önemli, her insana, her talibe aldığı kadar verilir. Her insanın bir kapasitesi vardır. İlim mühim olduğu zaman bir not sınırı konur, şu günde olduğu gibi. Ahlak mühim olduğu zaman her insanın belli özelliği vardır. Önemli olan ahlaklı olmaktır. İlim ondan sonra geliyor. Dolayısıyla her talibe aldığı kadar verilir. Adeta her insan eski eğitim sisteminde özel bir problemidir. Bu tekede de böyledir, çarşıda da böyledir, esnaf ve zanaatkar arasında da böyledir, mektepte de böyledir, camide de böyledir. Her talibin ne kadar aldığı ise, deneyerek, onunla beraber yaşayarak, onunla beraber hayatı tecrübe ederek öğrenilir. Buradan bir başka şey daha çıkıyor. **Eski zamanda, eski medeniyetimizin uygulamasında eğitilenle eğitilen aynı muhitte olabildiğince beraber yaşamaktadırlar. Bugün bu özelliği**

Sohbet faaliyeti biliyorsunuz Peygamber mescidinden geliyor. İslâm Peygamberi mescidinde, özellikle sabah namazlarından sonra ashabıyla sohbet ediyor.

tümüyle kaybetmiş bulunuyoruz. Eğiten ve eğitilen çok kısıtlı zamanlarda ve çok kısıtlı mekânlarda birbirleriyle görüşüyorlar. Eğer beraber yaşarlarsa birbirlerini çok daha iyi anlayacaklardır. Tabii bu anlama faaliyetinde bütün ağırlık eğiticinin, muallimin, müridin, müderrisin üzerindedir. Bunların eski zamandaki hayatına baktığımız zaman muallimle talip, zamanının birçok parçasını, mekânın birçok kısmını ortak olarak paylaşmaktadırlar. Adeta beraber yaşamaktadırlar. Böylece bir manada talibin iç dünyasına girmek, onun ahlaki düzenlemesini kolayca yapmak ve kapasitesinin ne kadar alabildiğini ne mertebede olduğunu anlamak çok kolaylaşmaktadır.

Eski zamandaki medeniyet yorumumuzda eğer muallimle talebe, müridle mürid, müderrisle molla ortak zamanlarda yaşıyorlarsa, ortak mekânları paylaşıyorlarsa bunlar bugün iyice unuttuğumuz bir mühim faaliyetin içerisinde. Buna biz sohbet diyoruz. Bu sohbet faaliyeti biliyorsunuz Peygamber mescidinden geliyor. İslâm Peygamberi mescidinde, özellikle sabah namazlarından sonra ashabıyla sohbet ediyor. Bu sohbetlere katılanlara İslâm uygarlığında “şeref-i sohbetle şereflenmiş olanlar” diyorlar. İşte o gelenek usta-çırak, müderris-molla, mürid-mürid, muallim-talib arasında devam etmektedir. Peki, talebenin veya talibin veya müridin görevleri var mı? Tabii ki var, onlar çok daha zor. Kendisine sunulan programa sabırla, itaatle ve iştiyakla devam etmek. Sabır, itaat ve iştiyak. Çünkü bu program zor bir program. Eskiler derlerdi ki; “aşk olmazsa meşk olmaz.” Ondan sonra

dikkat ve titizlikle çalışmak. İş ne olursa olsun işi küçümsememek. Eski zamanda önce dükkân süpürmeyle başlıyorlar işe, çöp dökmekle başlıyorlar. Ustanın o zamanki usulde hayvanını tımar etmekle başlıyorlar. Ama size bir disiplin veriyor. Medresede de böyle başlanıyor. Sonra eğiticiye hürmet ve muhabbetle yaklaşmak... Ustanıza hem hürmet edeceksiniz hem de onu seveceksiniz. Üç şartı var: Birincisi sabır, itaat ve iştiyakla programa itaat etmek. İkincisi dikkat ve titizlikle çalışmak. Üçüncüsü de muallime karşı hürmet ve muhabbetle bulunmak.

Gayet muntazam bir çerçeve çizdiniz. Son olarak neler eklemek istersiniz?

Muallimden söz ettik. Talibden söz ettik. Bir üçüncü faktör daha var. Bu ise çevre faktörü. Diğer insanlara çok büyük rol düşüyor. Bu iş eğiticiye, muallimi, müderrise hürmet ve itibar etmek. Toplumda muallimin, müderrisin, ustanın, üstadın hürmet ve itibar sahibi olması lazım. Toplumun bir başka görevi daha var. Talebeye, müride, çırağa teşvik ve destek olmak. Eski geleneğimizde bütün bunlar vardı. Ve bunlarla beraber İslâm medeniyetinin Osmanlı yorumunun ortaya çıktığını görüyoruz. Bu yorum modernitenin getirdiği yeni şartlar karşısında kendini muhafaza altına aldı. Bir manada hayatiyetini askıya aldı, yeni biçimler üretilmedi. Bu her medeniyetinin başına gelen hadiselerdir. Ancak postmodernist çağda, modernitenin büyük zaafı, iki dünya savaşı ve soğuk savaşlar ortaya çıktıktan sonra, modernitenin bugün insanlara sunduğu sadece sömürü. Büyük bir refah, büyük bir özgürlük olmakla beraber sadece insanların maddi boyutlarına sunduğu bu şartların ötesinde insanların kendisinin dışındaki dünyaya, hatta kendi dünyasına şiddet ve sömürüden başka bir şey sunmadığı anlaşılınca İslâm uygarlığının belki bir üçüncü hamlesine şahit olmak ümit ve niyazıyla hepimizi Allah'ın selamıyla selamlıyorum. Sizi seviyorum, size dua ediyorum, siz de bana dua edin.

İnsanı Anlamaya Adanan Bir Ömür

83 yıllık ömrünü yitirilmiş olanı anlamaya ve anlatmaya adanmış, hocaların hocası Prof. Dr. Doğan Cüceloğlu geçtiğimiz Şubat ayında aramızdan ayrıldı. Ardında iyi bir yaşam için yol haritası niteliğinde onlarca eser bıraktı.

İbrahim Baran

İ erisinde bulunduğumuz çağ, her şeyi hızlı yapmak ve yaptığımız her şeyden haz almak üzerine kurulu. Belki de tam olarak bu nedenle zamanın nasıl geçtiğini fark edemiyor, etrafımızı kuşatan kalabalıkların arasında sürekli mücadele etmek zorunda kalarak tamamıyoruz ömrümüzü. Çoğunlukla mutlu olduğumuzu hissetsek de, ancak kendimizle baş başa kalmaya fırsat bulduğumuzda maruz bırakıldığımız cenderenin büyüklüğünü idrak edebiliyoruz. Eski bir şarkıyı dinlerken “ne kadar yavaş ilerliyor?” diye sıklıkla, çok da eski sayılmayacak metinleri okurken anlamaya çalışmak yerine zihnimizi zorlamadan bir kenara atıyoruz. Konuşmak, en çok sevdiğimiz eylemlerden olsa da, anlamak ve anlaşılacak en büyük problemler olarak karşımızda duruyor. Bu atmosfer, uzun ve fakat boş konuşmak yerine; hikmetli sözler söyleyen, anlatırken dinleyen, anlatmanın ve dinlemenin ne demek olduğunu bizzat yaşayarak öğreten insanların varlığını tabii olarak daha anlamlı kılıyor. Geçtiğimiz şubat ayında eksikliğini her zamankinden çok hissedeceğimiz; 83 yıllık ömrünü yitirilmiş olanı anlatmaya, dahası anlamaya adanan bir ismi, hocaların hocası Prof. Dr. Doğan Cüceloğlu'nu ebediyete uğurladık.

ANNESİZLİĞİN BURUKLUĞU İÇİNDE GEÇEN BİR ÇOCUKLUK

Fransız edebiyatının önemli isimlerinden Alfred de Musset, “Büyük acılar kadar bizi olgunlaştıran bir şey yoktur” der. İlk insandan bugüne en büyük sıkıntıları; tarihin seyrini değiştirenler, kitlelere rota çizenler ve hafızalardan silinmeyecek eserler ortaya koyanlar çekmiştir. Prof. Dr. Doğan Cüceloğlu da 1938'de 11 çocuklu ailenin en küçük ferdi olarak başladığı hayatının ilk ve en büyük travmasını, daha 10 yaşındayken annesini kaybederek yaşamıştı. Kendisiyle yapılan röportajda annesinin öldüğünü kabullenemediğini, sanki misafirliğe gitmiş de birkaç gün sonra gelecekmış gibi düşündüğünü, ancak gelmeyince öldüğünü anladığını söylüyordu. Annesizliğin ne demek olduğunu ise babasının kendisine çıktığında algılayabildiğini aktarıyordu. Ve o anda iliklerine kadar hissettiği derin yalnızlığı, şu vurucu cümleyle ifade ediyordu: “Annem yok, kimsen yok!” Musset'nin altını çizdiği hakikat, Cüceloğlu'nun ifadesinde yeniden kendini buluyor: “Annemi kaybetmenin acısının farkına vardığım zaman, kendimi keşfetmeye ve var etmeye başladım.”

7'DEN 70'E HERKESLE KURDUĞU GÖNÜL DİLİ

Annesinin yokluğuyla bir tarafı hep yarım kalmış çocukluk ve ilk gençlik dönemine kadar memleketi Silifke'nin en iyi okullarında eğitim alan Doğan Cüceloğlu, Ankara'da bulunan abilerinin yanına giderek lise öğrenimini tamamladı. Öğretmenlerinin teşvikiyle İstanbul Üniversitesi Sosyoloji Bölümü'ne kayıt yaptırdı ve peşi sıra Amerika Birleşik Devletleri'nde University of Illionist'te doktora yaptı. İstanbul, Hacettepe ve Boğaziçi gibi üniversitelerde ders verdi. Fulbright araştırma bursuyla University of California Berkeley'de bulundu. Akademik kari-

yeri ilgi çekici olsa da kendisini hep psikolog olarak tanımlıyor, başından geçen onlarca problemin sonucu olarak elde ettiği tecrübeyi bilgiyle destekleyerek sorunlarla mücadelede kendine özgü, biricik çözüm önerileri geliştirdiyordu. Uçurumun kenarına gelmişken, onun kitaplarını okuyarak hayata tutunan ve bambaşka birine dönüşen gençlerin öyküleri haber bültenlerine konu oluyordu. Birikimini aktarma konusunda da hayli cömert olan Doğan Cüceloğlu, ilk eseri İnsan İnsana'yı 1979'da yayınladı. İçimizdeki Çocuk, Mış Gibi Yaşamlar, Başarıya Götüren Aile, Savaşçı, Onlar Benim Kahramanım, Var Mısın, Güçlü Bir Yaşam İçin Öneriler, Öğretmen Olmak, İçimizdeki Biz, Geliştiren Anne Baba gibi 30'dan fazla kitap kaleme alan Cüceloğlu, çocuk eğitiminden insan ilişkilerine, kişinin kendini keşfetme serüveninden insan psikolojisine kadar herkes için yol haritası niteliğinde eserler ortaya koydu. Çalışmalarında niyetimizi hayatımızın pusulası olarak tarif ederken, vicdanı da ilişkilerin temelini koyarak şimdilerde sıkça gündeme gelen toplumsal krizlere enikonu çözüm önerileri sunuyordu. Dünyanın en zor savaşını kişinin kendisi olarak kalabilmek şeklinde adlandırıyor ve bunu söylemekle kalmıyor, bizzat kendisi gibi davranarak yaşıyordu. Böylelikle pek çok kültürü bünyesinde barındıran Türk toplumunu birleştirecek; dil, din, ırk ve ideolojik farklılıkları orta-

Mükemmel değil, merhametli çocuklar yetiştirin. Karıncaları ezmeyen, ağaç dallarını kırmayan, çiçekleri ezip geçmeyen sevgiyi hissetmeyi ve hissettirmeyi bilen çocuklar.”

dan kaldırarak herkese hitap edecek bir gönül dili inşa etmişti Doğan Cüceloğlu. Haddizatında bir ahir zaman dervişiydi.

ÖLÜMSÜZ ÖLÜLER

Farklılıkları birlikteliklerin anahtarı gibi kullananların mirasını devralmış olsak da, gelinen noktada bize o mirası devredenler kadar başarılı olduğumuzu söyleyemeyiz. Cüceloğlu, sözünü ettiğim neslin son temsilcilerindendi. İnancı, ideolojik görüşü, kültürü farketmeksizin bu topraklarda yaşayan herkesin acı kaybı oldu. Vefatının ardından birbirine taban tabana zıt görüşlere sahip ve tamamen farklı yaşam biçimlerini tercih etmiş yüzlerce kişinin yayınladığı mesajlar, onun Türkiye'nin ortak paydalarından biri olduğunu gözler önüne serdi. Ömrünün sonuna kadar resmetmeye çalıştığı tablo, cenazesinde nihayetlendi. Zira, katılanların oluşturduğu manzara, Türkiye toplumunun prototipi gibiydi. Herkesin ağzından da aynı cümle dökülüyordu: “İyi bilirdik!”

Kuşkusuz, her doğan ölecek. Eğrisiyle doğrusuyla geçen ömrü değerli hale getirense insanlığa faydalı eserler bırakacak şekilde yaşanılması olmalı. Kadim kültürümüzde emvat-ı layemut, yani ölümsüz ölümler, öldükten sonra da eserleriyle yaşayanlar diye bir tanımlama var. Son yıllarda arka arkaya kaybettiğimiz böylesi pek çok isimden biriydi Prof. Dr. Doğan Cüceloğlu. Ölümün en güçlü öğretmen olduğunu bilen ve yaşayarak anlatan Cüceloğlu, bedeniyle artık aramızda olmasa da yazdıkları ve konuştuklarıyla ölümsüzleşti. Yazımızı onun asırlar sonra bile kulaklara küpe olacak şu sözleriyle bitirelim: “Karşımızdakini anlamadan kendi gözlüklerimizle onun dünyasını görmek ve ona hemen tavsiyelerde bulunmaya başlamak kolaydır. Kişiyi anlayarak, dünyayı onun gözüyle görmek ise oldukça zordur. Ama zor iş, insan ilişkileri için esas temeldir. İşte duygusal yatırım bu noktada başlar.”

Türkiye’de Özel Öğretim: Gelişim, Mevcut Durum ve Projeksiyonlar

Ülkemizde özel öğretim kurumları, içinde bulunulan çağda gelişen koşullara ayak uydurmada ve eğitimin geleceğinin şekillenmesinde önemli bir yere sahiptir ve bu önemini ilerleyen zamanlarda da korumaya devam edecektir.

Dr. Muammer Yıldız

MEB Özel Öğretim Kurumları Genel Müdürü

Tarsus Amerikan Koleji

Osmanlı döneminde azınlıklara tanınan okul açma serbestliği ile özel okullar sayıca hızlı bir artış göstermiştir. Bu dönemde Türkler tarafından açılan özel okullar oldukça az sayıdadır. (Yanda Fener Rum Okulu)

Osmanlı Devleti'nde genel eğitim hizmetlerinin kamu görevi olarak kabul edilmeye başlandığı 19. yüzyılın ortalarına kadar asker ve yönetici sınıf dışında kalan kesimin eğitimi, vakıflar gibi özel veya tüzel kişilerin kurduğu kurum ve kuruluşlara bırakılmıştır. Bu bağlamda, tarihi oldukça eskiye dayanan özel okullar, azınlıklara ait vakıf ve cemaatlere kapitülasyonlar gibi hukuki düzenlemeler sonucunda tanınan eğitim öğretim ve okul açma serbestliği ile sayıca hızlı bir artış göstermiştir. Bu dönemde azınlık ve yabancı okullar ile karşılaştırıldığında Türkler tarafından açılan özel okullar oldukça az sayıdadır.

Türk eğitim sisteminde özel okullara ilişkin hukuki zemini oluşturan **Mekâtib-i Hususiye Talimatnamesi** (Özel Okullar Genelgesi)'nin 1915 yılında yürürlüğe girmesiyle birlikte bu zamana kadar yabancı ve azınlık okullarının faaliyet gösterdiği özel öğretim alanında Türk vatandaşlarının özel okul açma yönündeki girişimleri devlet tarafından desteklenmeye başlanmıştır. Cumhuriyet Dönemi'nde özel öğretim alandaki ilk yasal düzenleme 1961 Anayasası'nın

özel okullara ilişkin hükümleri doğrultusunda 1965 yılında çıkarılan 625 sayılı Özel Öğretim Kurumları Kanunu olmuştur. 1985 yılında tamamlayıcı mevzuatın da düzenlenmesiyle birlikte ilk ve ortaöğretim alanında yapılan özel yatırımlar artmış ve 1980'li yıllar özel okul açılışlarının hızlandığı bir dönem olmuştur. Alanda değişen ihtiyaçlar ve yaşanan gelişmeler doğrultusunda 2007 yılında hukuki düzenleme yapılmıştır.

İçinde bulunulan eğitim öğretim döneminde özel okulların **Türk eğitim sisteminde toplam öğrenci sayısı içindeki payı % 8,8'e ulaşmıştır**. Özellikle son on yılda özel okullara devam eden öğrenci oranının belirgin bir şekilde yükselmesinde; özel öğretim alanındaki yasal düzenlemeler ve verilen desteklerle yapılan yatırımların artması, özel okullarda yürütülen eğitim öğretim faaliyetlerinin kalitesinin ulusal ve uluslararası bağlamda ön plan çıkması ve özel öğretim alanının çağın gelişen eğitim ihtiyaçları doğrultusunda sürekli güncel tutulması etkili olmuştur.

Devlet tarafından ücretsiz olarak sunulan eğitim öğretim hizmetleri, tüm

Cumhuriyet Dönemi'nde özel öğretim alandaki ilk yasal düzenleme 1961 Anayasası'nın özel okullara ilişkin hükümleri doğrultusunda 1965 yılında çıkarılan 625 sayılı Özel Öğretim Kurumları Kanunu olmuştur.

vatandaşlar için anayasal bir hak olarak güvence altına alınmıştır. Bu hizmetlerin özel öğretim kurumları aracılığıyla özel sektör tarafından sunulması, resmî okullar ile özel okullarda millî ve manevî değerler doğrultusunda belirlenmiş eğitim politikalarının farklılaşması demek değildir. Toplumsal gereksinimleri karşılamak için kamunun yanı sıra özel sektör tarafından sunulan eğitim-öğretim hizmetleri, devletlerin hem temel üretici hem de özel sektör hizmetleri açısından düzenleyici olduğu faaliyetlerdir.

Özel öğretim kurumlarında uygulanan eğitim programı ve haftalık ders

%8,8

Özel okulların toplam öğrenci sayısı içerisindeki payı

109

Uluslararası program uygulanan okul sayısı

249

Özel milletlerarası okul sayısı

450 Bin

Toplam istihdam

İçinde bulunulan eğitim öğretim döneminde özel okulların Türk eğitim sisteminde toplam öğrenci sayısı içindeki payı %8,8'e ulaşmıştır. Talebin artmasında özel eğitim kurumlarının başarısının büyük payı bulunmaktadır.

uluslararası deneyimlerin kapısını da açmaktadır. *International Baccalaureate (IB)*, *Advanced Placement (AP)* ve *Business and Technology Education Council Qualifications (BTEC)* gibi uluslararası düzeyde kabul gören eğitim programlarını Bakanlık izniyle uygulayan özel okullar, mezunlarını 21. yüzyılın gerektirdiği niteliklerle donatarak hem yurt içinde hem yurt dışındaki bir üst öğretim kurumuna hazırlamaktadır. 2020-2021 eğitim öğretim yılında 55 özel okulda IB, 7 özel okulda AP, 19 özel okulda BTEC ve 28 özel okulda diğer programlar olmak üzere toplam 109 özel okulda uluslararası

programlar uygulanmaktadır. Bu uluslararası programları ayrı ayrı ya da birlikte uygulayan özel okullardan mezun öğrenciler, Millî Eğitim Bakanlığı tarafından verilen diplomanın yanı sıra uluslararası geçerliliği olan bir diploma almaya hak kazanırlar. Ülkemizin eğitim gereksinimlerine göre uyarlamalara olanak tanıyan bu programlar, uygulandıkları özel okullardaki öğrencilere 100'den fazla ülkedeki 4600'ü aşkın üniversitenin kapılarını aralamaktadır. Ayrıca, bu programlardan mezun öğrenciler ülkemizin seçkin üniversitelerine girişte değişen oranlarda başarı ve yüksek başarı burslarından yararlanabilmektedir.

Ülkemizde eğitim alanında kamunun yükünü hafifleterek mevcut kaynakların daha etkili ve verimli kullanılmasına imkan veren özel öğretim kurumları, çeşitli sebeplerle ülkemizde bulunan yabancı uyruklu öğrenciler ve etki alanımızdaki coğrafyadaki ülkelerden eğitim için ülkemize gelen öğrencilere de nitelikli eğitim hizmetleri sunmaktadır. Bu amaçla 1983 yılında Özel Öğretim Kurumları Kanunu'nda yapılan düzenleme ile ihdas edilen özel milletlerarası okullar, yabancı uyruklu öğrencilerin eğitim ihtiyaçlarının karşılanmasının yanı sıra ülkemizin eğitim öğretim alanında diğer ülke ve uluslararası kuruluşlarla iş birliğinin daha etkin hale getirilmesinde önemli bir yere sahiptir. 2020- 2021 eğitim öğretim yılında **249 özel milletlerarası okul** eğitim faaliyeti yürütmektedir.

Ülkemizde özel Türk okulları, azınlık okulları, yabancı okullar ve milletlerarası okullar; eğitim diploması yoluyla ülkemizin uluslararası alanda görünürlüğüne artırılmasına büyük ölçüde katkı sağlamaktadır. Ülkemizdeki milletlerarası okullarda öğrenim gören öğrencilerin denklik işlemleri, Millî Eğitim Bakanlığının ilgili mevzuatı çerçevesinde yürütülmektedir. Ayrıca, özel milletlerarası okullarda öğrenim gören veya mezun

olan öğrencilerin denklik işlemleri de aynı şekilde yapılarak bu öğrencilerin ülkemizdeki ya da yurt dışındaki üniversitelerde yükseköğrenime devam etmeleri sağlanmaktadır.

Örgün öğretimde hizmet veren özel öğretim okulların yanı sıra, yaygın eğitim alanında eğitim faaliyetleri yürüten özel öğretim kurumları da bulunmaktadır. Özel eğitim ihtiyacı olan bireyler, ortaokul ve ortaöğretim kademelerinde özel barınma hizmeti almak isteyen öğrenciler ve hayat boyu eğitim kapsamında kişisel ve mesleki gelişim alanlarında eğitim almak isteyen bireyler gibi toplumun farklı kesimlerinin eğitim ihtiyaçlarını karşılayan özel öğretim kurumları, bireylerin istenen beceri ve nitelikleri edinmesi ile bunların uluslararası geçerlilikte belgelendirilmesine yönelik olarak faaliyet göstermektedir.

Doğrudan mesleki alanlarda eğitim veren ve devlet destekli özel meslek liseleri, mezunların istihdam edilebilirliklerini artırarak ülke ekonomisine katkı sağlamaktadır. Ülkenin ihtiyaç duyduğu stratejik üretim alanlarında eğitim alan mezunlar, talep edilen yeterlilik ve becerilere sahip iş gücü olarak üretime katılmaktadır.

Cumhuriyet Dönemi'nde özel öğretim alandaki ilk yasal düzenleme 1961 Anayasası'nın özel okullara ilişkin hükümleri doğrultusunda 1965 yılında çıkarılan 625 sayılı Özel Öğretim Kurumları Kanunu olmuştur.

Dünyada gelişmiş ülkeler sıralamasında daha üst basamaklara yükselmeyi hedefleyen ülkemiz için özel öğretim alanına yatırım yapılması büyük oranda önem arz etmektedir. Eğitim öğretim alanında geliştirdikleri yeni modeller ve sundukları faaliyetlerle eğitimde niteliği sağlayan bir rekabet ortamı yaratan ve eğitim sisteminin ayrılmaz bir parçası olan özel öğretim kurumları, devletin sorumluluk alanındaki kamu hizmeti yükünü hafifletmelerinin yanı sıra, eğitime yaptıkları yatırımlar, ekonomik büyüklükleri ve sağladıkları istihdamla ülke ekonomisine katkı sağlamaktadır. 2020-2021 eğitim öğretim yılında 12.069'u özel okul olmak üzere toplam 31.303 özel öğretim kurumunda yaklaşık 450.000 personel istihdam edilmektedir.

Toplumların her alandaki gelişiminde etkili olan eğitim; küresel çaptaki bilimsel, teknolojik, toplumsal, kültürel ve ekonomik değişimlerden etkilenmektedir. Eğitim hizmeti sunumlarının bu değişimler doğrultusunda güncellenmesi de en az eğitim kadar önemlidir. Ülkemizde özel öğretim kurumları, içinde bulunulan çağda gelişen koşullara ayak uydurmada ve eğitimin geleceğinin şekillenmesinde önemli bir yere sahiptir ve bu önemini ilerleyen zamanlarda da korumaya devam edecektir.

KAYNAKLAR

Akyüz, Y. (2013). Türk eğitim tarihi M. Ö. 1000-M.S. 2009. Ankara: Pegem Akademi.

Demirci, E. (2019). Özel okulların nicelik bakımından gösterdiği değişim-gelişim ve buna etki eden faktörlerin incelenmesi. Millî Eğitim Uzmanlık Tezi, Ankara.

Demirli, Y. (2015). Türk vergi sisteminde özel okulların vergilendirilmesi ve teşviki. Ankara: Yetkin.

Millî Eğitim Bakanlığı. (2021). Millî eğitim istatistikleri örgün eğitim 2019- 2020.

Millî Eğitim Bakanlığı Bilişim Sistemleri. (2021). Özel öğretim kurumları modülü istatistikleri.

Vahapoğlu, M. H. (1990). Osmanlı'dan günümüze azınlık ve yabancı okullar (Yönetimleri açısından). Ankara: Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü.

Bir Sosyal Öğrenme Aracı Olarak Dizi ve Filmler Dijital Platformlardaki Gençlik Dizilerine Eleştirel Bir Bakış

Bir tür dönüşümün aracı olarak da kullanılan dizi/filmler, dijital platformlarda daha çok mahremiyeti ortadan kaldıran, şeffaflığın yaygınlaşmasına olanak sağlayan içeriklerle karşımıza çıkıyor.

Menekşe Olgun

Her gösteri seyircisini arar. Günümüz dünyasında gelişen teknoloji ve teknolojinin yayılım hızı, gösterileri ve seyirciyi çok kısa zamanda bir araya getiriyor. Artık istediğimiz yer ve zamanda çevrimiçi ya da çevrimdışı birçok içeriğe daha kolay ulaşabiliyoruz. Dijital ortamlarda daha fazla zaman geçirmek zorunda kaldığımız pandemi döneminde en çok yaptığımız aktivitelerden biri film ya da dizi izlemek oldu. Yeri geldiğinde sabahlara kadar dizilerin

sezonlarını bitirdik yeri geldiğinde ailece oturup film izledik. Filmleri değil evimize, cebimize kadar getiren teknoloji, doğal olarak kendi ekonomik pazarını da kurdu. Bu dijital ekonomik pazar, kullanıcıların hoşuna giden içerikler üreterek toplumda normalleşmesini istediği bazı durum ve olguları da alttan alta ürünlerine yerleştirmeye başladı. Bir tür dönüşümün aracı olarak da kullanılan dizi/filmler, bu dijital platformlarda daha çok mahremiyeti ortadan kaldıran, şeffaflığın yaygınlaşmasına

olanak sağlayan içeriklerle karşımıza çıkıyor. Bundan kendimizi de çocuklarımızı da korumamız -teknoloji çağı için- neredeyse olanaksız! Bu bakımdan bakım veren ve eğitim verenlerin yerini alan dijital platformlara karşı bir zaman sonra ebeveyn ve eğitimcilerin de etkileri tartışılır hale geldi. Belirttiğim nedenlerle, sürekli bir merak ve seyir zevki sağlaması nedeniyle izlenme açısından sinemanın yerini alan dizi filmler hakkında genel bir değerlendirmenin ardından özellikle dijital platformlarda yer alan dizilerin etkileri üzerine tartışmanın biz ebeveyn ve eğitimciler açısından önemli olduğunu düşünüyorum.

SEYİRCİ OLMAK

Modern kent hayatının koşuşturmacası içerisinde bize bir tür rahatlama alanı sağlayan filmler, sanal bir evren oluşturarak gerçek hayatta deneyimleme imkanı bulamayacağımız çok farklı olguları, durumları içeren vekaleten bir deneyim dünyasının içine çekerler bizi. Tüm bu deneyimler sahnelenen şeyin seyircisi olmamızdan kaynaklanır. Seyirci olmak, vaktimizi boşa geçirdiğimiz algısı oluştursa da duygusal açıdan son derece aktif olduğumuz bir deneyim sağlar. Hollywood için "rüya makinesi" benzetmesinin yapılması, fiziksel olarak pasif ancak duygusal olarak aktif olduğumuz, rüyaya benzer bir dünyayı önümüze serdiği içindir.

Rüyalar fantastik olanı, korkuyu, gerçeğin farklı varyasyonlarını yansıtırken, benzer imgesel anlam dünyalarını sinemada da görmemiz mümkündür. Çünkü sinema, hayalin göz ve kulak ile duyumsanıp duygu olarak ortaya çıkmasına neden olur. Dolayısıyla rüyalar gibi izlediğimiz şeylerin içinde de kendimizi bulduğumuz ya da örnek aldığımız birçok imge ile karşılaşma olanağımız vardır.

Sinema izlerken yaşadığımız bu duygu için kullanılan katarsis kavramını Aristo, “seyircinin acıma ve korku duyguları ile iç arınmaya, dolayısıyla duygusal adalete yönelme duygusu” olarak tanımlar. İzlediğimiz şeyler karşısında yaşadığımız bu duygular yalnızca olumlu duygular olmak zorunda değildir. İnsanın kompleks duygusal yapısı içerisinde izlenen şeyin nasıl bir etki yarattığı kişiden kişiye değişebilir. Sinema bu kompleks yapıya en etkili biçimde hitap eden sanat dalıdır. **Resim, müzik, dans, tiyatro, roman gibi türlerin bütünleşik bir kurguda bir araya getirildiği daha üst bir kompozisyonudur. Bu nedenle de duygusal açıdan izleyeni ele geçirme gücü çok fazla olan bir formdur sinema.**

Gençlik Dizileri

Ana mekan olarak okul ortamlarının kullanıldığı gençlik dizileri son dönemde en çok izlenen yapımlar arasındadır. Okul eksenli bu dizilerde; akran etkileri, aileden kopuş, okulun otoritesi, öğretmenin itibarı gibi birçok durum dizilerin ana konusunu ya da yan temalarını oluşturmaktadır.

Hal böyle olunca sinemanın gücünün farkında olan üretim mekanizmaları da kolları sıvayarak dijitalleşen dünyada bu “bütünleşik sanatı” evlerimizde izleyebileceğimiz birçok formda tedavüle sokmakta geç kalmadılar.

Önceleri sinema salonları ve televizyon aracılığıyla ulaşabildiğimiz pek çok içeriğe dijital platformlar üzerinden istediğimiz an ve istediğimiz her yerden ulaşabiliyoruz. Sınırsız bir içeriğe bu kadar rahat ulaşılabilir olmanın konforu, kısa sürede televizyonun da sinema salonlarının da pabucunu dama attı.

Her yaş ve zevkten insana hitap eden son derece zengin bir içerik sunan dijital platformlar, özellikle dijital çağda doğmuş genç kuşağı hedefleyen yapımların fazlalığıyla da dikkat çekmektedir. Ana mekan olarak okul ortamlarının kullanıldığı gençlik dizileri son dönemde en çok izlenen yapımlar arasındadır. Okul eksenli bu dizilerde; akran etkileri, aileden kopuş, okulun otoritesi, öğretmenin itibarı gibi birçok durum dizilerin ana konusunu ya da yan temalarını oluşturmaktadır.

GENÇLİK DİZİLERİ NEYİ HEDEFLİYOR

IMDB oranlarına göre en çok izlenen diziler arasında gösterilen gençlik dizilerinin çoğunda bireyselleşme, teşhircilik, mahremiyetin kalkması sonucu aşırı görünür olmanın yol açtığı şeffaflık, otorite tanımazlık gibi durumları hikâyenin içinde ya da alt metninde görmek mümkündür. Bu kurgu içerisinde okul, bireyin (gencin) kendisini gerçekleştirmesine bir türlü izin vermeyen otoriteyi temsil etmekte, gençlerin dünyalarına girebilecek, onların hayallerini anlayabilecek ve yönlendirebilecek potansiyelden

Seyirci olmak, vaktimizi boşa geçirdiğimiz algısı oluştursa da duygusal açıdan son derece aktif olduğumuz bir deneyim sağlar. Hollywood için “rüya makinesi” benzetmesinin yapılması, fiziksel olarak pasif ancak duygusal olarak aktif olduğumuz, rüyaya benzer bir dünyayı önümüze serdiği içindir.

yoksun insanların eğitimi olduğu kurumlar olarak kodlanmaktadır. Eğitimi bu kurguda, genelde gülünç derecede sıkıcı, arkaik tipler olarak resmedilmektedir. Hal böyle olunca bir türlü çıkış yolu bulamayan gençlerin farklı arayışlara girmesinin masum gerekçesi de hazırlanmaktadır. Aileden uzaklaşma, hatta başkaldırı, akran etkisi ile madde kullanımına ve diğer kötü alışkanlıklara yönelme, sorunlar içerisinde çırpınan gencin çıkış yoludur. İzleyici algısında oluşturulan bu tersyüz etmeyle, birdenbire ekstrem davranışlar, kötü alışkanlıklar hayatın normali gibi önümüze konulur.

Peki, buradaki asıl soru şu olabilir mi? Bile isteye tercih ettiğimiz ya da maruz kaldığımız içeriklerle bu dijital pazar, çocuklarımıza neyi vermek ya da onlardan neyi almak istiyor? Meselenin ekonomik tarafı elbette önemli ama onu şimdilik bir kenara bırakalım. Ben çocuklarımızın kişiliğinin oluşmasına ne tür etkileri olduğu üzerinde durmanın daha önemli olduğunu düşünüyorum.

Elbette bu soruya tek bir açıdan cevap vermek mümkün değil. Ancak, bu platformlar kanalıyla yayınlanan dizi/filmlerin gençler için yeni bir öğrenme ortamına dönüştüğünü film karakterleri ile kurdukları özdeşliklerden anlayabiliyoruz. Bu durumu Bandura sembolik modelleme olarak tanımlıyor. Sembolik modellemede kişi izle-

diği modelin davranışlarını ve düşüncelerini benimseyebilir. Uygulamaya geçmesi bile modelin durumunu bilişsel olarak zihnine kaydedebiliyor ve zamanı geldiğinde kullanabilme potansiyeli taşıyabiliyor. Modellerin gözlemlenmesinden etkilenerek öğrenilenler, ahlaki düşünce ve davranışlar konusunda da belirleyici olabiliyor.

Bandura'ya göre izlediğimiz şeyler de bir sosyal öğrenmedir. Sosyal öğrenme kuramına göre deney-yanıla gerçekleşen birçok öğrenmelerimiz olduğu gibi gözlemlenerek de birçok şeyi öğrenebiliriz. Bandura, sosyal öğrenme kuramını açıklarken çevre ile bireyin karşılıklı olarak birbirini etkilediğinden bahseder. Birey izleyici olduğunda da bu etkileşimde yer alır. Bandura, kişinin izlediği şeyi davranışa dönüştürmesi bile izlenen davranışın bilişsel olarak zihinde yer edindiğini söyleyerek gözlemin kişiyi bilgilendirme fonksiyonuna değinir. Bilişsel olarak zihinde yer edinen şeyler de öğrenmenin başka bir çeşididir. Mesela bir davranış karşısında ödüllendirilen ya da cezalandırılan birilerini gördüğümüz/izlediğimiz zaman o davranışı ve davranışın sonucunu dolaylı olarak öğrenmiş oluruz. Bandura'ya göre “Başkalarının davranışından kendi davranışlarımızı düzenleyebilir, olası başarı, risk ya da başarısızlıkları analiz edebilir, düşünebiliriz.”

BİR SOSYAL ÖĞRENME BİÇİMİ OLARAK SİNEMA

Sosyal öğrenme yoluyla eğitimin bir parçası haline gelen dizi filmlerde birçok içeriğe maruz kalmaktan kaçınamayacağımız ortadadır. Özellikle iç görünümü örselleyerek mahremiyeti ortadan kaldıran, her şeyin şeffaf olmasını ve bu şeffaflığın sergilenmesini meşrulaştıran içerikler nedeniyle zamanla üst düzey yargılama yetimizi kaybedebiliriz. Dolayısıyla bize gösteri yoluyla sunulan dünyadaki gerçekliği normalleştirir, ileri aşamadaysa verilen şey ne ise yargımızın da o olduğu yanılsamasına düşebiliriz.

Tüm bu öğrenmeler karşısında, izlenen içeriğin çocuklardaki etkilerine karşı öğretmen ve ebeveyn olarak durumu kontrol altına almayı istesek de bunu nasıl yapacağımızı bilemeyebiliriz. Öyle görünüyor ki, dijital platformlar ve bu alanda oluşan pazar inanılmaz bir hızla büyümeye devam edecek. İsteyelim ya da istemeyelim artık dijital bir dünyada yaşıyoruz. Bu dünyaya tamamen tepkisiz kalmamız da mümkün görünmüyor. Çocuklarımız için dijital içerikleri daha yararlı kullanabilmenin imkanı üzerinde düşünmek gerekiyor. Öncelikle dijital bir dünyaya doğan ve bu nedenle teknolojik ürünlerle ilişkileri çok iyi olan çocuklarımıza yol göstermek için gerekli donanımına sahip olmaya gayret etmeliyiz. Çocuklarda, izledikleri karşısında seçim yapabilecek bir bilişsel seviyenin oluşması hem ebeveynler hem de eğitimcilerin öncelikli hedefi olmalıdır. Bunun için çocukların izlenen şeye eleştirel bakmasını sağlayabilecek *film okumaları* yapmak, bazen birlikte bir şeyler izlemek, hayatla kurgu arasındaki ayrımı anlamalarını sağlamak, çocuklarımızın uygun olan ve olmayan içerikleri ayırt edebilecek bilişsel düzeye ulaşmalarına katkı sağlayabilir.

KAYNAKLAR

1. Bandura, A. (1989). Social Cognitive Theory. IN: Annuals of Child Development, 6, 1-60. Greenwich, CT: Jai Press LTD.
2. Han, B. C. (2017). Şeffaflık toplumu. Metis.

Maarif Sözlüğü

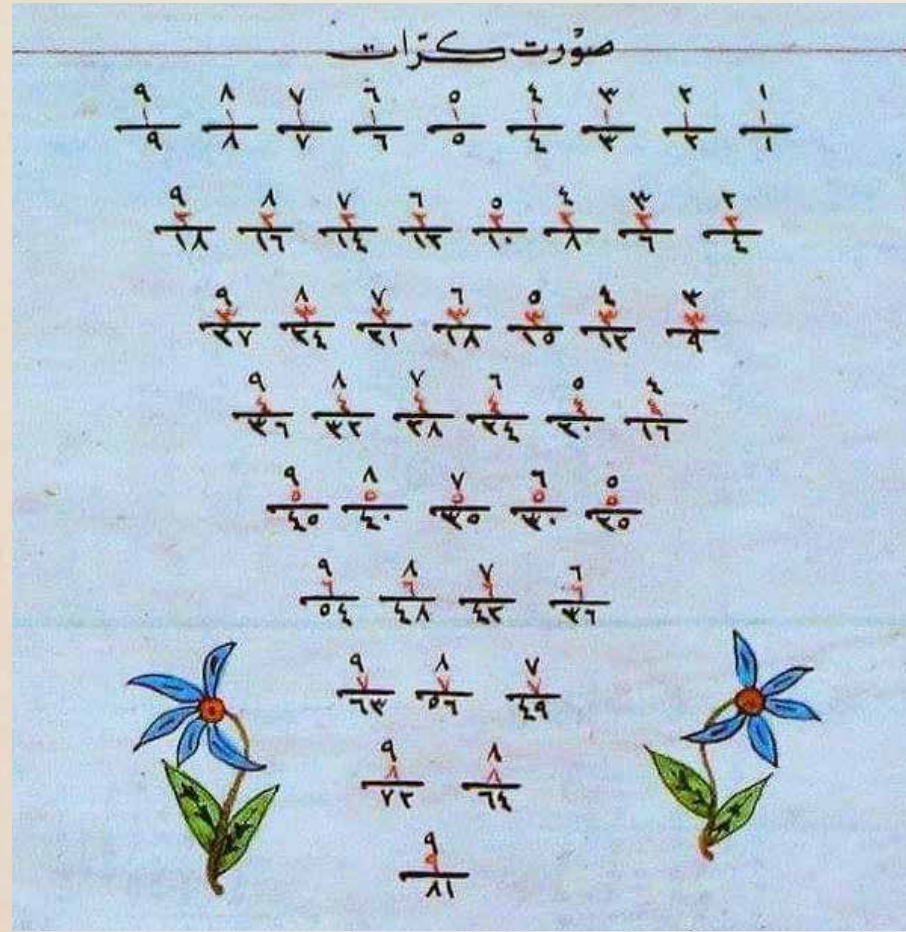

Eyyup BOSTANCI

Her meslekte olduğu gibi eğitimcilerin de sıkça kullandığı kelimeler vardır. Bu kelimelerin bazıları artık unutulup gitmiştir bazılarını da hâlâ kullanmaya devam ediyoruz. Bir de ihtiyaçlardan, şartlardan, gelişmelerden dolayı hayatımıza giren yeni kelimeler var. Zaten sözlüklerin bir görevi de bu unu-

tulup gitmiş olanları, yeni kullanılmaya başlananları yazılı bir hafızaya kaydetmek değil midir? Biz de bu köşemizde sizlere eğitimle ilgili sözcükleri paylaşmaya çalışacağız. Bazıları hiç bilmediğimiz, bazıları çocukken kullandığımız ama artık kullanılmayan, bazıları da hayatımıza yeni giren sözcükler... Kimi zaman “demek kelime-

nin anlamı buymuş” diyeceksiniz, bazen çocukluğunuza gidip gülümseyeceksiniz, bazen de yeni olanın anlamıyla tanışacaksınız. Hülâsa, Şeyh Galib’in “Mir-i maldan aldık” sözü mesabesince, cümle kaynaktan yararlanarak sizlerle birlikte keyifli bir “kelime” yolculuğuna çıkmaya niyetlendik.

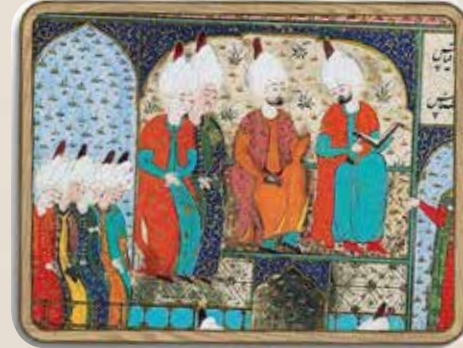

Kerrat Cetveli

Çocukluk yıllarında dedelerimiz ve babalarımız pek çoğumuzu yanına çağırır ve “Gel bakalım, sana kerrat cetvelinden birkaç işlem sorayım.” derlerdi. Bu, biz çocukları tedirgin eden bir çağrıydı. Çünkü “kerrat”ın veyahut halk ağzıyla “kerat”ın matematikle alakasını bilirdik. Belli ki yine bir imtihandan geçirelecektik. O yıllarda

bazen ayakkabı çekeceği “kerata” ile de karıştırdığımız bu kelime nereden geliyor hiç merak ettiniz mi?

Arapçadaki “kere” kelimesi ile Farsçadaki “ât” çokluk ekinin bir araya gelmesi ile oluşturulan kelime “defalarca, defa, kez” anlamında kullanılmıştır. Günümüzdeki karşılığı ise ilkökul matematiğinin bel kemiğinden biri olan “çarpım tablosu”dur.

Şehzadegân

Padişah çocuğu olmak da zor mesele. “Sen padişah çocuğusun, her şeyin sahibi sen olacaksın. Bu nedenle senin eğitime, okuyup kendini geliştirmene hiç ihtiyaç yok!” dememişler, “Bu ülkeyi gün gelecek sen yöneteceksin, bu nedenle kendini iyi geliştirmen lazım, satrancı da çok iyi bileceksin ki düşmanın hangi hamleyi yapabileceğini kavrayasın.” diyerek şehzadeleri çok iyi bir eğitimden geçirmişler. Osmanlı Devleti’nde şehzade eğitimine ne kadar önem verildiğini tarih kitaplarından da görebiliyoruz. Üç, dört, hatta beş dil bilen; iyi kılıç kullanan, iyi bir tirkeş olan şehzadelerin bu nitelikleri kazandığı yer Şehzadegân’dı; yani sarayda bulunan şehzade okulu. Âdet olduğu üzere klasik dönemde şehzadeler, sancağa çıkmadan önce ilk eğitimlerini bu okulda alırlardı. Okul, Topkapı Sarayı’nda bulunuyordu.

Bitig ve Bitigci

İslamiyet öncesi Türkler “göçebe bir hayat geçirmişlerdir. Bu nedenle eğitimle, kitapla hiç işleri olmamıştır!” diye düşünmeyin. Ecdat, göçebe bir hayat idame ettirmesine rağmen eğitime de önem vermiştir. Günümüzde eğitimin ana kaynağı olan kitaba Eski Türklerde verilen ismi merak edenlere hemen cevap verelim. Bilgi bilgidir belki bir yarışmada karşımıza çıkabilir.

Eski Türkçede “bit-” fiiline “-ig” yapım eki getirilerek ‘biten-yazılan şey- tamamlanmış’ anlamında “bitig” yani kitap adı türetilmiştir. Pekiyi yazar! “Yazara da “bitig” kelimesine “-ci” yapım eki eklenerek “bitigci” adı verilmiştir. Bilindiği gibi “-ci” eki isimlerin sonuna gelince meslek ismi yapmaktadır. Türk Edebiyatı’nda yazılı bir eser meydana getiren ilk bitigcimizin de Orhun Abideleri’ni taşa işleyen Yolluğu Tigin olduğu kabul edilir.

Irk Bitig

Irk Bitig, Doğu Türkistan’da Bin Buda Mağaraları’nda bulunmuş, runik harflerle 9. yüzyılda yazılmış bir fal kitabıdır. Yazarının ismi belli değildir ancak, Tangüntan manastırı müritlerinden birisi tarafından abisi Sangun İtaçuk için yazıldığı anlaşılmıştır. Eserin adı 101. sayfada açıkça İrk (fal) Bitig (kitap) olarak geçer. Kitabın orijinal nüshası British Museum’da bulunmaktadır. İrk Bitig, 1912 yılında Vilhelm Thomsen tarafından ilk olarak yayımlanarak tanıtılmıştır. Türkiye’de ise Hüseyin Namık Orkun, kitabın Türkçe tercümesini yapmıştır.

Esnan-ı Tahsil

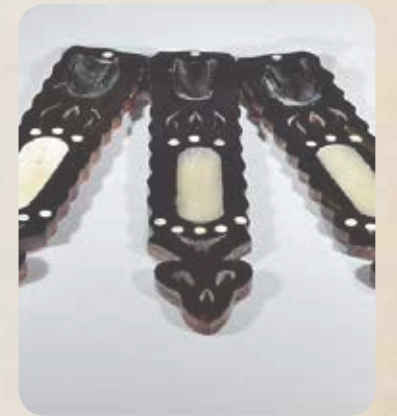
Öğrenmenin yaşı yoktur. İnsan, doğumundan öldüğü ana kadar yeni şeyler öğrenir. Kimi lazım olan kimisi de teferruat nevinden bilgiler sarmalıyla beynimizi doldurup dururuz. Pek çoğunu da maalesef kullanmayız bunların. İnsanın hayatta bilgiyi en çok öğrendiği yer tabii ki de okul sıralarıdır. Kardeşim bu okulun da eğitimden de bir sınırı bir durağı yok mudur? Bilginin öğrenmenin sınırı

ve zamanı yoktur. Ama resmi olarak zorunlu eğitim dediğimiz bir süre var, onu tamamladıktan sonra artık gerisi sana kalmış. Yani “zorunlu eğitim” dediğimiz bir süreç var. Osmanlı döneminde de eğitimde zorunlu yıllar dediğimiz esnan-ı tahsil uygulanıyordu. Esnan, insanın doğduğu andan ölümüne kadar uzvu şiretinde birbirini takip eden muhtelif zamanlar yani tufuliyet, sabavet, anlamına geliyor. “Tahsil” de eğitim demek.

Böylece Farsça bir terkiyle eğitim yılları anlamında zorunlu eğitim olarak bu tamlama kullanılmış. Tanzimat döneminde her alanda yapılan yeniliklerden haberdarız. O dönemlerde eğitimle ilgili düzenlemeler de yapılmış. Osmanlı eğitim sisteminde çocuklar 6-7 yaşında okula başlıyormuş, velli isterse 4-5 yaşında da çocuğunu okula gönderiyormuş. Öğrenim süresi 4 yıl olan bu okullarda başarılı olunamazsa eğitim en fazla 7 yılda tamamlanıyormuş.

Gomelastik

Okulda bir arkadaşınız “gomelastiğini” alabilir miyim, bir yeri yanlış yapmışım.” diye bir soru sordu ve siz de “al tabii ki lafı mı olur arkadaşım” diye cevap verdiniz. O zaman siz Osmanlı’nın son dönemi Cumhuriyetin ilk yıllarında öğrencilik yapıyorsunuz demektir. Neden peki, bilindiği üzere eğitimin vazgeçilmez araç gereçleri vardır. Bunların başında kalem, defter, çanta, silgi gelir. Öğrencilerin -ki en çok da hata yapan öğrencilerin-kullandığı bu eşyanın ismi, sabırsızlıkla beklediğinizi biliyorum. Silgi’dir. Evet, yanlış duymadınız. Arkadaşınız sizden silgi istedi. Eskiden silgiye gomelastik adı verilmiyordu. Kauçuktan yapılmış bu alet, kurşun kalemle yazılanları siliyordu. Niye gomelastik denmiş peki, onun da cevabı var. Zira bir lastik markası olduğu için önce bu markanın adı kullanılmış. Sonra mı, kelime türetmede mahir milletimiz silmek eyleminin yapıldığı alet anlamında silgi’yi kullanmış. Bu arada eğer silginiz kaleminizden önce bitiyorsa çok hata yapıyorsunuz, demektir.

Makta

Muhtemelen bu kelimeyi lisede edebiyat derslerinden hatırlamış gibisiniz. Edebiyat öğretmeni gazelin son beytine “makta” adı verildiğini size de söylemiştir. Makta, terim olarak bu anlama gelmekle birlikte aslında öğrencilerin çokça kullandığı “kalemtraş” demektir. Bir zamanlar üzerinde kamış kalemin ucunu kesmekte kullanılan ince, uzun kemik saplı bıçak. Zaten kelime de Arapçadaki kesmek anlamına gelen ‘kat’ sözcüğünden türemiştir.

Ayna Tutarak Eğitimcinin Sanatı

Geleneksel Türk Tiyatrosu

“Huzuru hazirun, cemiyeti irfan! kötüdür dinsizdir münafıktır şeytan.

Şeytanın kötülüğüne, ahlaksızlığına, Allah'ın birliğine eyvallah!”

diyerek başlayalım söze,

selam olsun Geleneksel Türk Tiyatrosunun değerli ustalarına...

Ali Poyraz Oyuncu/Yazar

Geleneksel Türk Tiyatrosu, güldürü ögesini ön planda tutar. Amacı güldürerek eğitmektir. Merkezinde bir konu olur ve sanatçılar doğaçlayarak üsluba uygun bir biçimde oyunu oynarlar. Oyunun gerçekleşmesi için bir sahneye ihtiyaç duyulmaz. Boş bir alanın olması yeterlidir. Ayrıca göstermeciler bir üsluba sahiptir ve derinliği olmayan yöresel tiplerden oluşur. Bolca taklit içerir, karışıklık-

lardan yararlanır. Karışıklıklarda bir tip güzel, nazik bir ifadeyle girizgâh yapar (Karagöz gölge oyununda Hacivat, ortaoyununda Pişekar, Hokkabaz'da Usta, Kukla ve tuluat tiyatrosunda İhtiyar Efendi), cevap verecek tipe iletişimi güçlendirecek fırsat tanır. Cevaplayan kişiler de (Karagöz oyununun da Karagöz, ortaoyununda Kavuklu, Hokkabaz da Yardak, kukla ve tuluat tiyatrosunda İbiş) kelime oyunları ve saflıklarıyla Geleneksel Türk Tiyatro-

sunun komikleridir. Oyunlarda müziğe, dansa ve şarkıya sıklıkla yer verilir.

Geleneksel Türk Tiyatrosunun Anadolu'nun köylerinde icra edilen türüne Köy Seyirlik adı verilir. Karagöz ve Orta Oyunu daha şehrli bir formdur. Tipler de şehrin kozmopolitliğine uygun olarak çok farklılık gösterir. Bu önemli türlere ek olarak meddah, kukla ve hokkabaz Geleneksel Türk temaşa sanatlarının diğer türleri olarak zikredilebilir.

Hokkabaz

El çabukluğu, göz bağcılığı gibi hüner içerirken, diğer yandan Usta ve Yamağı arasındaki uzun, mizahi atışmalara dayanan sözlü oyundur. Yani el çabukluğu kadar dil çabukluğu da gerektirmektedir.

Meddah

Tek kişilik, hikayelerin karaktere bürünümlerle anlatıldığı bir performanstır. Her ne kadar karışık kişiler bulunmasa da, meddah farklı tipleri bir araya getirerek gösterisini kalabalıklaştırır. Asıl hüneri de budur.

Gölge Oyunu:

Karagöz ve Hacivat ana merkezi oluştururken oyuna giren diğer tipler hikayeyi destekler. Basitçe Hacivat kibar, beyefendi ve akıllıdır. Karagöz ise kaba saba, cahil ve tembeldir.

Mukkaddime, Muhavere, Fasil ve Bitiş bölümlerinden oluşur.

Başlıca tipleri; Karagöz, Hacivat, Laz, Yahudi, Kürt, Ermeni, Tuzsuz, İbiş, Çelebi, Zenne'dir.

Ortaoyunu

Gölge tiyatrosunun sahneye inmiş halidir. Ana merkezde Hacivat yerine Pişekar, Karagöz yerine de Kavuklu yer almaktadır.

Kukla

Başkahramanları İhtiyar ve İbiş'tir. Konularını halk hikâyelerinden ve efsanelerden alır.

Köy Seyirlik

Temel öge taklit ve canlandırmadır. Oyuncu ve seyirci köyün içinde birlikte bulunmaktadır. Temsil edildiği bölgenin özelliklerini taşır ve yerel güldürü öğeleri bolca kullanılır.

HAKİKATTE SENSİN ANLATILAN

Halkla arasındaki samimiyet, sahnedeki karakterlerin seyredenlere yakınlığından kaynaklanır. Biraz abartılı bir dille ve ha-

Belinde çevgan, omuzunda makreme, eski bir meddah. XVIII. yüzyıl minyatürü.

rekette yola çıkılsa da kendini sahnede fark eden kişiler, oyunla bağ kurmakta zorlanmaz. Böylece sahnede eğlenirken, akıllıca kurgulanmış oyun kendisine dokununca farkına varır. Aslında oyunlarda seyirci ayrı tutulur. Bağ kurması onlara bırakılır. Örneğin bir meddah girişinde, “İsim isme, cisim cisme semt semte benzer. Geçmiş zamandan bahsediyoruz.” diyerek anlatılanların gözlemlenmiş tipler olsa da, sizden ya da sizin zamanınızdan bahsetmiyoruz diyerek seyircinin olaya dışarıdan bakmasını sağlar. Böylece seyreden kişi öncelikle yaşanan anla bağ kurmaz. Ama akıllıca kurgulanmış oyun, seyirciye sonunda dokunur. Eğitsel anlamda gündeme dair konulara fark ettirmeden

İsmi Ortaoyunuyla özdeşleşen isimlerin başında İsmail Dümbüllü gelmektedir. İsmail Dümbüllü, bir Ortaoyununda pişekâr rolündeki Münir Özkul'la birlikte.

mevzuyu bağlar. Halihazırda yaşanmakta olanla irtibat ustalıkla sağlanır. Öyle ince hicivle anlatır ki olayı, seyircinin oyundan sonra düşünmesini sağlar. Aslında tiyatroyunun hedefine en yakın türdür Geleneksel Türk Tiyatrosu ve amacına mutlaka ulaşır.

Diğer yandan orta oyununda “bir olayın ya da bir hikayenin taklidini aldık” diyerek girizgah yapan Pişekar, olaydan seyirciyi yine uzaklaştırır. Ama güldürü içerisinde ahlaki değerleri ön plana çıkararak toplumsal sorunlara değinir. Uygun görmediği her olaya tepki üretirler.

Toplumun kültürünü kullandığından ve onu koruduğundan önemi büyüktür. Toplumları kendi içlerinde manevi bağlarla birbirine bağlar.

Meddah anlattığı hikâyelerle dinleyenin kendi özüne dönmesini ve toplum içindeki yerini benimsemesini sağlar. Anlatılan devlet için destansı hikayeler kişinin içindeki coşkuyu arttırırken, anlattığı ahlaki ve dinsel hikayeler de manevi doygunluğu yükseltir. Böylece seyircide coşkunluk, üzüntü, merak, acıma, huzur ve birçok duyguyu bir arada yaşatır. Arınma birebir söyleşide fark eder ve yaşar.

Ortaoyununda da benzetmeci bir üslup kullanıldığından gösterilen oyunun oyun, oyuncunun oyuncu, sahnenin sahne olmayıp gerçek olduğu sanısı uyandırılmaya çalışılır. Çünkü dekorsuz, meydanda seyirciyle iç içe gerçekleşir. Yani her şey gerçeğe benzetilerek seyirciyi yanıltma yoluna gidilir.

Geleneksel Türk Tiyatrosu, *açık/epik* üslubuyla bir oyunun oyun olduğu, seyircinin oyunun içine girmemesi gerektiğini, böylece direkt konuya odaklanması gerektiğini gösterir. Bu eğitim için sanatçı ve seyirci arasındaki en doğru ve en iyi iletişimi sağlar.

Geleneksel Türk Tiyatrosu, küçükten büyüğe bütün insanların gelişimine, kişilik kazanmasına, öğüt almadan öğrenmesine, ön yargıları aşmasına, ahlaki gelişimine destek olmaya, sorumluluk kazanmasına yardımcı olur.

YTB

“Türkiye'nin Gönül Bağı”

Turkey's Ties of Affection

6 Nisan 2010'da kurulan YTB, yurt dışındaki vatandaşlara, kardeş topluluklara ve Türkiye'de öğrenim gören uluslararası öğrencilere yönelik çalışmalarıyla, Türkiye'nin dünyaya uzanan gönül bağı oldu.

Established on April 6, 2010; YTB has become the ties of affection between citizens abroad, related communities all around the world and international students studying in Turkey.

Yurt Dışında Yaşayan Türk Vatandaşları
Turkish Citizens Living Abroad

Kardeş Topluluklar
Related Communities

Uluslararası Öğrenciler
International Students

YÜKSELİYORUZ.

DÜNYANIN LOJİSTİK MERKEZİ İSTANBUL'DA BULUNAN YENİ EVİMİZ SMARTIST İLE ŞİMDİ ÇOK DAHA BÜYÜK VE TEKNOLOJİK BİR TESİSE SAHİBİZ. BUNUNLA BİRLİKTE ÇEVREYE DUYARLI VE MÜŞTERİ ODAKLI OLMAYA DEVAM EDİYOR, DÜNYANIN EN BÜYÜK HAVA KARGO MARKASI OLMA HEDEFİMİZE DOĞRU HEP BİRLİKTE YÜKSELİYORUZ.

TURKISH CARGO

turkishcargo.com.tr

Filimimizi
izlemek için
QR kodunu
okutun.

